

ZPRÁVA

O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

ZA ROK 2023

Textová část

V Brně dne 24. června 2024

4 NZN 501/2024

Seznam zkratk

NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon o TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
MV ČR	Ministerstvo vnitra
EPPO	Úřad evropského veřejného žalobce

I. ÚVOD – SHRUTÍ 6

1. Obecné shrnutí	6
2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti	16

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2023 26

1. Základní trendy vývoje kriminality	26
a) Celkový vývoj kriminality (tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1i)	26
b) Odklony (tab. II/1b, II/1c a III/8) včetně poznatků k aplikaci a četnosti institutu složení peněžitě částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu v přípravném řízení a v řízení před soudem (tab. III/8a a III/8b)	31
c) Trestní odpovědnost právnických osob (přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2022 tab. II/1f)	36
d) Nové jevy v kriminalitě	38
e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí (tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c, II/10)	50
f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g, II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)	54
g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5, II/5a)	59
h) Drogová kriminalita (tab. II/7, II/10)	66
i) Trestné činy v dopravě (tab. II/7a, II/10)	71
j) Trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9, II/9a)	73
k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)	75
l) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací (tab. II/6, II/6a)	79
m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)	81

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2023 83

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení	83
a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení	83
b) Délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)	87
c) Vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)	91
d) Poznátky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě (tab. III/3d, III/3e)	91
e) Poznátky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu (tab. III/3f a III/3g)	92

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem.....	93
a) Obecné poznatky (tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2015–2021, samostatný přehled za rok 2022)	93
b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)	97
c) Pravomocně zproštěné věci (tab. III/9a, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)	98
3. Dohled	98

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ 100

1. Trestní působnost.....	100
a) Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)	100
b) Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)	101
c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. IV/7)	105
d) Mezinárodní justiční spolupráce (tab. IV/6)	105
2. Mimotrestní působnost.....	108
a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (přehled V/1c)	108
b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., zákona o mezinárodním právu soukromém (tab. V/1a)	109
c) Vstupová činnost ve věcech insolvenčí a korporací (tab. V/1d)	109
d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody včetně analytiky a metodických aktivit	110
3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství.....	112
4. Ostatní agenda NSZ	114
a) Zvláštní zprávy	114
b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/8)	114
c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/9)	115
d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)	115
e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo	115
f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství	116
g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost	117
h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2022	117
i) Národní zpravodajové	119

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY 120

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/1b, V/2a)	120
2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/1b, V/1d)	121
3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody (tab. V/4a až V/4d).....	121
a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)	121
b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (tab. V/4a)	122
c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody (tab. V/4b)	122
d) Dozor nad ústavami, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence (tab. V/4d)	122

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2023 123

1. Novelizace právních předpisů..... 123
2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti 126
- a) Personální zajištění výkonu působnosti (*tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti*) 126
 - b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání 128

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE 132

(*tab. III/10a až III/10C*)

I. ÚVOD – SHRNU TÍ

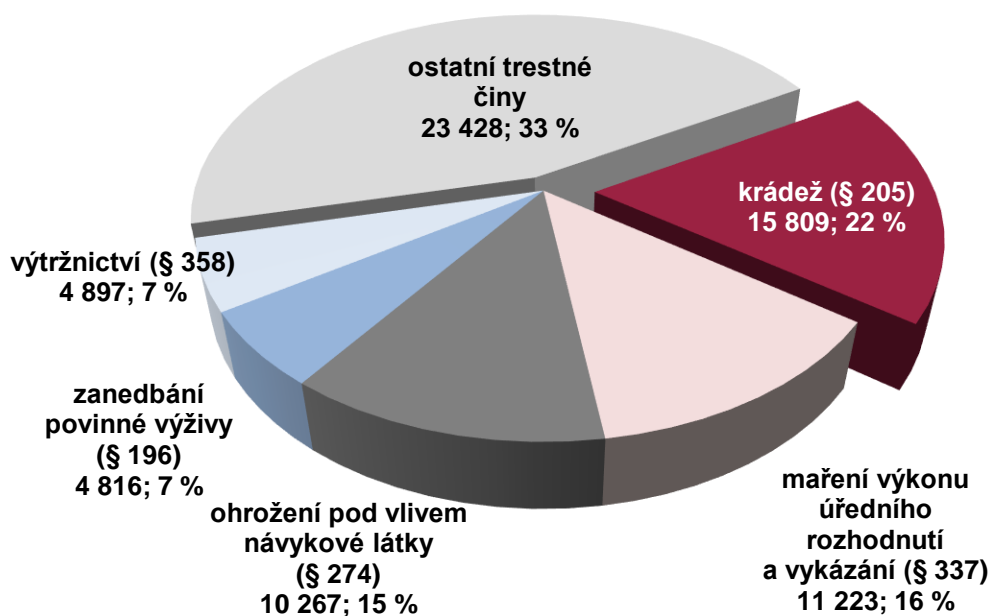
1. Obecné shrnutí

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2023 byla vypracována na základě poznatků z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství i podkladových zpráv vrchních a krajských státních zastupitelství a statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Zpráva se člení na část textovou a část grafickou a tabulkovou. Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákoníku; do textu jsou statistické údaje převzaty jen v nezbytném rozsahu a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje.

V roce 2023 byl potvrzen trend zastavení poklesu trestné činnosti, jakkoli statisticky nebylo ještě dosaženo stavu kriminality v roce 2019 a letech předcházejících (tedy před poklesem kriminality v důsledku územních a sociálních omezení v době pandemie COVID-19).

VSZ v Praze v této souvislosti zdůrazňuje, že dochází souběžně k významné restrukturalizaci kriminality směrem k vyššímu využívání nástrojů elektronické komunikace a dalších dostupných nástrojů kybernetického prostoru, může se pak jednat o oblast výrazné latentní kriminality v závislosti na nevoli či nechuti poškozených tyto aktivity pachatelů oznamovat orgánům činným v trestním řízení (zejména za situace jednání nedokonaného nebo jednání, jehož následky se u poškozených projeví s časovým odstupem – typicky v případě podvodů s příslibem investičním horizontem a Ponziho schématem, tzv. „letadlem“). V roce 2023 byly také signalizovány personální problémy, zejména na úrovni místních útvarů Policie ČR. Je nutné respektovat, že i tato okolnost může významně ovlivňovat nejen počty trestné činnosti zjišťované z vlastních poznatků, ale též stav objasněné trestné činnosti, kdy rychlost objasňování je negativně ovlivněna nejen přetížeností policejních zpracovatelů, ale též dalšími faktory, jakými jsou např. personální nedostatečnost znalců nebo zvyšující se potřeba realizace mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních.

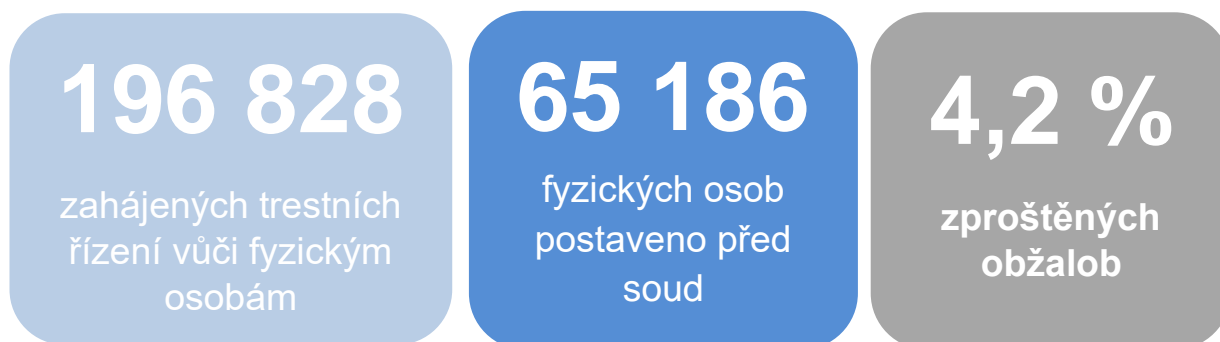
Skladba trestné činnosti podle nejčastějších právních kvalifikací v roce 2023

Také v roce 2023 se na **úseku trestním** projevila zcela opačná tendence oproti rokům 2020 a 2021, ale shodná jako v roce 2022, spočívající **ve vzestupu evidované kriminality a stejně tak ve vzestupu počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.**

Z údajů k vedeným trestním řízením za rok 2023 vyplývá, že celkem bylo v tomto roce sepsáno **196 828** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **1 041** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. Vůči **70 440** fyzickým osobám a vůči **274** právnickým osobám pak bylo zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Převažující formou přípravného řízení nadále zůstává zkrácené přípravné řízení; této formy přípravného řízení bylo v roce 2023 užito vůči vyššímu počtu osob než v roce 2022, ač přece jen méně než v letech 2012–2014, a to u **56,02 %** z celkového počtu všech osob (v roce 2022 55,41 %, v roce 2021 48,86 %, v roce 2020 48,33 %). Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **64 375** fyzických osob a na **194** právnických osob podána obžaloba nebo návrh na potrestání a na dalších **811** fyzických osob a **32** právnických osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo v roce 2023 postaveno před soud **65 186** fyzických osob a **226** právnických osob.

Pokud jde o oblast nejzávažnější kriminality zpracovávané krajskými a vrchními státními zastupitelstvími, z následující tabulky vyplývá, že u vrchních státních zastupitelství dochází k nárůstu zpracovávaného objemu věcí v období od roku 2008 do roku 2022, byť v posledních třech letech byla zaznamenána tendence spočívající v poklesu v některých ukazatelích. U krajských státních zastupitelství byl patrný celkový pokles evidovaných trestních řízení až do roku 2018, v roce 2019 se u věcí zapsaných do rejstříku KZN, oddílu „Přípravné řízení“, projevila dílčí vzestup, v roce 2020 a 2021 opětovný pokles, v roce 2022 a 2023 naopak vzestup. Byť podíly zprošťujících rozhodnutí bývají u krajských a vrchních státních zastupitelství vyšší, než je průměr, přesto i při uvedeném nárůstu trestné činnosti docházelo k výše citovanému celkovému výraznému snížení zprošťujících rozhodnutí (výjimkou, avšak jen dílčí, byl až rok 2022). Z osob postavených před soud bylo **zproštěno obžaloby** [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] na úrovni okresních státních zastupitelství **1,82 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **9,92 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **19,11 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **4,2 %**.

Vývoj počtu trestních řízení fyzických osob v letech 1994–2023

Rok	Počet zahájených věcí*	Obžalováno osob	Podán návrh na potrestání	Zastaveno	Narovnání	Podmíněně zastaveno (§ 307 tr. ř.)	Odsouzeno osob	% zproštění **
1994	375 869	65 139	X	4 393	x	2 509	51 931	3,3
1995	383 762	84 066	X	4 288	x	2 292	54 957	2,7
1996	376 411	85 347	X	4 120	64	3 891	57 974	2,2
1997	375 660	84 066	X	3 724	51	4 537	59 777	2,4
1998	398 303	73 905	X	2 837	8	3 113	54 083	2,4
1999	384 195	84 973	X	2 729	14	4 641	62 594	2,2
2000	374 954	86 074	X	2 620	25	6 166	63 211	2,9
2001	349 814	84 855	X	2 439	31	7 704	60 182	2,9
2002	397 120	77 210	16 671	1 300	45	6 744	65 098	4,0
2003	387 960	78 726	17 194	1 000	49	7 047	66 131	4,3
2004	378 686	75 861	18 569	770	39	6 602	68 443	4,6
2005	364 140	75 223	20 544	3 622	53	6 892	67 561	4,8
2006	344 732	70 477	27 403	3 223	38	7 387	69 445	5,4
2007	355 738	67 186	34 055	3 183	78	7 172	75 728	5,2
2008	335 961	63 079	35 367	3 065	135	6 764	75 882	5,5
2009	324 132	49 459	53 208	2 297	174	5 151	73 787	6,5
2010	315 802	42 933	49 874	1 960	148	3 718	70 651	7,0
2011	316 452	43 209	51 410	1 738	143	3 692	70 160	6,6
2012	305 700	37 984	57 205	1 525	97	2 967	71 471	7,1
2013	327 706	34 275	63 759	1 365	62	2 362	77 976	6,9
2014	291 665	33 790	62 437	1 081	57	2 223	72 825	6,4
2015	255 572	39 452	44 875	1 213	81	2 851	65 569	5,7
2016	236 090	38 431	39 707	1 094	79	2 857	61 423	4,9
2017	220 310	35 121	35 690	838	51	2 964	55 705	5,3
2018	209 892	33 832	36 133	814	63	3 276	54 448	5,2
2019	211 859	32 965	37 614	791	87	3 245	55 594	4,7
2020	181 924	30 941	30 911	683	50	3 005	48 558	4,4
2021	169 006	28 912	29 805	714	54	2 627	49 647	4,0
2022	197 525	26 718	35 741	588	51	2 479	50 227	4,3
2023	196 828	27 206	37 169	479	39	2 424	51 390	4,2

*) 1994–2001 – počet vyřízených trestních věcí

2002–2019 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu

**) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Statistika trestních věcí vedených krajskými státními zastupitelstvími

Rok	Počet věcí KSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Počet věcí VSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Obžalováno osob KSZ	Obžalováno osob VSZ	Podán návrh na potrestání KSZ	Podán návrh na potrestání VSZ
2008	3 968	111	1 595	68	0	0
2009	4 367	135	1 529	77	0	0
2010	1 524	75	1 152	128	0	0
2011	1 639	89	1 410	53	0	0
2012	2 629	128	1 496	112	56	0
2013	2 329	132	1 570	116	51	0
2014	2 391	140	1 491	88	46	0
2015	2 251	127	1 650	154	17	0
2016	2 322	339	1 567	158	16	0
2017	2 250	168	1 522	164	13	0
2018	2 083	131	1 581	111	3	0
2019	2 188	127	1 514	133	8	0
2020	1 950	134	1 371	228	3	0
2021	1 813	85	1 254	133	5	0
2022	1 993	91	1 222	191	3	0
2023	2 073	106	1 300	125	9	0

Tabulka, která se vztahuje k výsledkům činnosti VSZ v Praze a VSZ v Olomouci, vychází z počtu obžalovaných osob v jednotlivých letech a následně je k těmto hodnotám uveden zjištěný výsledek v řízení před soudem (jde o dynamický charakter tabulky – vyplňování zpětně k roku, kdy byla podána obžaloba). Tato tabulka však byla výrazně přepracována, zejména byl posílen její dynamický charakter.

Z této tabulky především vyplývá, že od roku 2014 byla státním zástupcem vrchního státního zastupitelství podána **obžaloba** celkem na **1 702** (fyzických a právnických) osob. Z tohoto celkového počtu osob bylo od roku 2014 **pravomocně odsouzeno** celkem **553** osob, což činí **32,49 %**, a **pravomocně zproštěno obžaloby** bylo celkem **117** osob, což činí **6,87 %**. Pokud lze vycházet z počtu osob **824**, o nichž bylo pravomocně rozhodnuto, tak podíl 553 osob pravomocně odsouzených činí **67,11 %** a podíl 117 osob pravomocně zproštěných obžaloby je **14,20 %** (rozdíl činí jiný druh rozhodnutí).

Současně je však třeba zdůraznit, že z celkového počtu 1 702 osob, na které byla od roku 2014 podána obžaloba, bylo pravomocně rozhodnuto pouze o 824 osobách, tedy o 48,41 %. Tento údaj je velmi důležitý, protože u 51,59 % osob, na které byla podána obžaloba od roku 2014 do roku 2023, není dosud pravomocně rozhodnuto.

Podrobnosti vyplývají z následujícího přehledu (srov. rovněž tabulku č. III/9).

Statistika trestních věcí vedených vrchními státními zastupitelstvími
(srov. i tabulku č. III/9)

VSZ v Praze	VSZ v Olomouci	Celkem obě VSZ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Celkem
1	Počet fyzických a právnických osob postavených před soud*		46	110	106	81	92	101	198	139	154	101	1128
			38	60	85	113	50	36	60	40	36	56	574
			84	170	191	194	142	137	258	179	190	157	1702
2	Počet fyzických a právnických osob vrácených do přípravného řízení** (z řádku 1)		1	6	21	6	6	0	3	1	0	5	49
			0	8	0	4	0	0	0	0	0	0	12
			1	14	21	10	6	0	3	1	0	5	61
3	Počet pravomocně nevyřízených fyzických a právnických osob (z řádku 1–řádek 2)		2	13	20	11	10	50	76	80	135	84	481
			9	31	46	81	15	20	47	30	17	40	336
			11	44	66	92	25	70	123	110	152	124	817
4	Počet soudem pravomocně rozhodnutých právnických a fyzických osob (z řádku 1–řádek 2)		43	91	65	64	76	51	119	58	19	12	598
			29	21	39	28	35	16	13	10	19	16	226
			72	112	104	92	111	67	132	68	38	28	824
5	Počet pravomocně odsouzených fyzických a právnických osob (z řádku 4)		37	39	34	29	64	43	89	50	15	11	411
			18	10	25	14	20	10	10	9	17	9	142
			55	49	59	43	84	53	99	59	32	20	553
6	Počet pravomocně zproštěných fyzických a právnických osob*** (z řádku 4)		5	18	20	26	6	3	10	0	2	0	90
			0	0	3	7	8	4	2	1	2	0	27
			5	18	23	33	14	7	12	1	4	0	117
7	Počet fyzických a právnických osob, o nichž bylo soudem rozhodnuto jinak****		1	34	11	9	6	5	20	8	2	1	97
			11	11	11	7	7	2	1	0	0	7	57
			12	45	22	16	13	7	21	8	2	8	154

Procentní vyjádření má přitom spíše orientační charakter a nevystihuje dostatečně reálnou situaci, protože v celkově malém nápadu věcí u vrchních státních zastupitelství i jednotlivá skupinová trestní věc (obžaloba podána na skupinu osob) odsouzená nebo zproštěná znamená v procentuálním vyjádření nárůst i v řádu desítek procent; taková hodnota pak nemá dostatečnou vypovídací a srovnávací hodnotu. U celkově malých hodnot obžalovaných osob ve věcech vrchních státních zastupitelství se jeví vhodnější vycházet z porovnání počtů osob v jednotlivých kategoriích uvedených v tabulce; zde však skupinové věci končí často odsuzujícím nebo zprošťujícím rozhodnutím pro celou skupinu osob (toto je třeba posuzovat ve vztahu k celkově malému počtu vysoce náročných věcí).

VSZ v Praze	VSZ v Olomouci	Celkem obě VSZ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Celkem
8	Míra pravomocných rozhodnutí		95,56	87,50	76,47	85,33	88,37	50,50	61,03	42,03	12,34	12,50	55,42
			76,32	40,38	45,88	25,69	70,00	44,44	21,67	25,00	52,78	28,57	40,21
			86,75	71,79	61,18	50,00	81,62	48,91	51,76		38,20	20,00	18,42
(procentní podíl počtu osob, o nichž soud pravomocně rozhodl, na počtu osob postavených před soud)													
9	Míra pravomocných odsouzení		86,05	42,86	52,31	45,31	84,21	84,31	74,79	86,21	78,95	91,67	68,73
			62,07	47,62	64,10	50,00	57,14	62,50	76,92	90,00	89,47	56,25	62,83
			76,39	43,75	56,73	46,74	75,68	79,10	75,00	86,76	84,21	71,43	67,11
(procentní podíl počtu pravomocně odsouzených osob na počtu osob, o nichž soud pravomocně rozhodl)													
10	Míra pravomocných zproštění		11,11	17,31	23,53	34,67	6,98	2,97	5,13	0,00	1,30	0,00	8,34
			0,00	0,00	3,53	6,42	16,00	11,11	3,33	2,50	5,56	0,00	4,80
			6,02	11,54	13,53	17,93	10,29	5,11	4,71	0,56	2,11	0,00	7,13
(procentní podíl počtu pravomocně zproštěných osob na počtu osob postavených před soud)													
11	Míra pravomocných zproštění		11,63	19,78	30,77	40,63	7,89	5,88	8,40	0,00	10,53	0,00	15,05
			0,00	0,00	7,69	25,00	22,86	25,00	15,38	10,00	10,53	0,00	11,95
			6,94	16,07	22,12	35,87	12,61	10,45	9,09	1,47	10,53	0,00	14,20
(procentní podíl počtu pravomocně zproštěných osob na počtu osob, o nichž soud pravomocně rozhodl)													
12	Míra pravomocných nevyřízení		4,44	12,50	23,53	14,67	11,63	49,50	38,97	57,97	87,66	87,50	44,58
			23,68	59,62	54,12	74,31	30,00	55,56	78,33	75,00	47,22	71,43	59,79
			13,25	28,21	38,82	50,00	18,38	51,09	48,24	61,80	80,00	81,58	49,79
(procentní podíl počtu pravomocně nevyřízených osob na počtu osob postavených před soud)													

* Osoby postavené před soud na základě obžaloby, návrhu na potrestání, návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

** Osoby, jejichž věc byla vrácena do přípravného řízení na základě usnesení o vrácení věci k došetření, zpětvzetí obžaloby nebo návrhu na potrestání a návrhu na schválení dohody o vině a trestu, odmítnutí návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu.

*** Osoby soudem pravomocně zproštěné obžaloby včetně zproštění z důvodu podle § 226 písm. e) trestního řádu.

**** Osoby, o nichž soud rozhodl jinak než pravomocným odsuzujícím nebo zprošťujícím rozsudkem (např. usnesení o zastavení trestního stíhání z důvodu amnestie, úmrtí, promlčení, usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, usnesení o schválení narovnání).

Z uvedené tabulky jednoznačně vyplývají průměrně relativně dlouhé doby řízení před soudem ve věcech, ve kterých obžaloba byla podána státním zástupcem vrchního státního zastupitelství. Vzhledem k obvykle mimořádné skutkové a právní složitosti trestních věcí, které jsou u vrchních státních zastupitelství zpracovávány, je třeba považovat v tabulce uvedené výsledky činnosti za odpovídající a velmi dobré.

Dne 21. září 2023 ministr spravedlnosti Pavel Blažek jmenoval a nejvyšší státní zástupce Igor Stříž uvedl do funkce nového vrchního státního zástupce v Olomouci Radima Dragouna, který tak obsadil místo uvolněné po rezignaci Radima Daňhela.

Zkrácené přípravné řízení je stále dominantní formou přípravného řízení, ačkoli nedosahuje úrovně četnosti z dřívějších let; v roce 2023 jeho podíl oproti rokům 2020, 2021 a 2022 opětovně posílil.

Výše uváděné tendence se promítly i do **uplatňování odklonů v přípravném řízení**. V roce 2023 byly odklony v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání využívány častěji než podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení, celkový nárůst obou těchto institutů byl nepříliš výrazný.

Institut dohody o vině a trestu se prosazuje přece jen ve větším rozsahu; tomu napomohlo zejména rozšíření uplatnění tohoto institutu po novele trestních předpisů zákonem č. 333/2020 Sb. V roce 2023 v rozhodovací praxi státních zastupitelství a soudů pokračoval trend započatý přijetím tohoto zákona, v jehož důsledku státní zastupitelství jak v přípravném řízení, tak zejména v řízení před nalézacími soudy, masivně aplikuje institut dohody o vině a trestu.

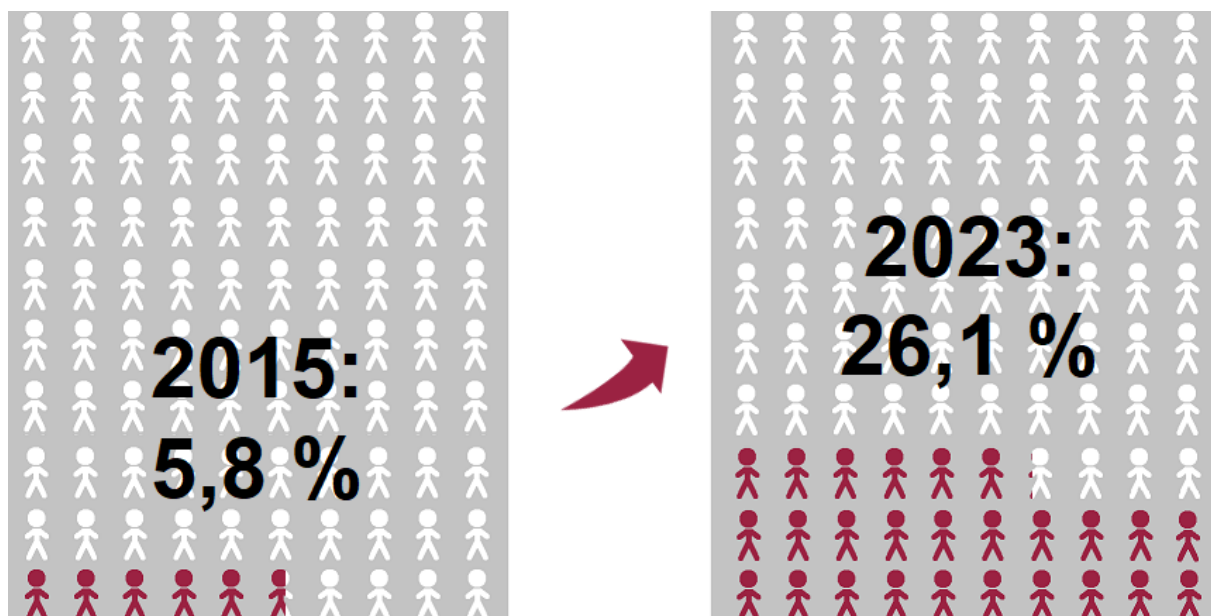
Poznatky o kvalitní **spolupráci státních zastupitelství s Probační a mediační službou** byly potvrzeny i v roce 2023. Součinnost probíhá bez problémů na velmi dobré úrovni, jako nadstandardní a zcela bezproblémová, zejména u mladistvých a dětí mladších než 15 let, ale i v dalších případech (např. u dopravních nehod, v týmech zaměřených na děti a na domácí násilí). Úředníci Probační a mediační služby jsou i přes svoje významné kapacitní zatížení velmi aktivní a vstřícní vůči požadavkům státních zástupců. Spolupráce s Probační a mediační službou je také často využívána k vytváření podmínek pro možnost využití odklonu, v případě ukládání trestu obecně prospěšných prací či v řízení proti mladistvým. Velmi kladně státní zastupitelství hodnotí předjednání dohod o náhradě škody a složení peněžité částky určené státu na peněžitou pomoc obětem trestných činů. Úzká spolupráce funguje i při zjišťování informací důležitých pro vykonávací řízení. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů zanedbání povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

Z tabulky na straně 8 vyplývají souhrnné údaje základních hodnot nápadu a výslednosti v trestní působnosti státního zastupitelství za dobu jeho existence.

Význam **zákonu o TOPO** z pohledu statisticky vykázaných osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání (popř. byly obžalovány), sice v roce 2023 zaznamenal, shodně jako v roce 2022, trend spočívající v nepodstatném snížení, přesto i nadále lze mít za to, že tato právní úprava, byť aplikovaná s některými přetrvávajícími obtížemi (problém tzv. „prázdných schránek“, problém zastupování právnických osob v případech souběžného trestního stíhání fyzické a právnické osoby), již získala své pevné místo v právním řádu. Zejména v oblasti postihu hospodářské, majetkové a finanční kriminality a korupce je význam této úpravy naprosto nezastupitelný. Do aplikace zmiňovaného institutu se zatím příliš nepromítla novela, která nabyla účinnosti dne 1. 12. 2016 (zákon č. 183/2016 Sb.). Výskyt případů aplikace ustanovení § 8 odst. 5 zákona o TOPO, ve znění uvedené novely, byl zatím poměrně malý a nejzávažnější otázkou bylo, zda postihuje právnickou osobu formální důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností uvedených v § 8 odst. 5 zákona o TOPO. Praxe se jednoznačně kloní k závěru, že byť na prokázání těchto skutečností má právnická osoba materiální zájem a tento důvod vyvinění jí prospívá, platí zásada oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu) a v mezích, v jakých to přichází v úvahu, musí rozhodné skutkové okolnosti prokazovat především orgány činné v trestním řízení.

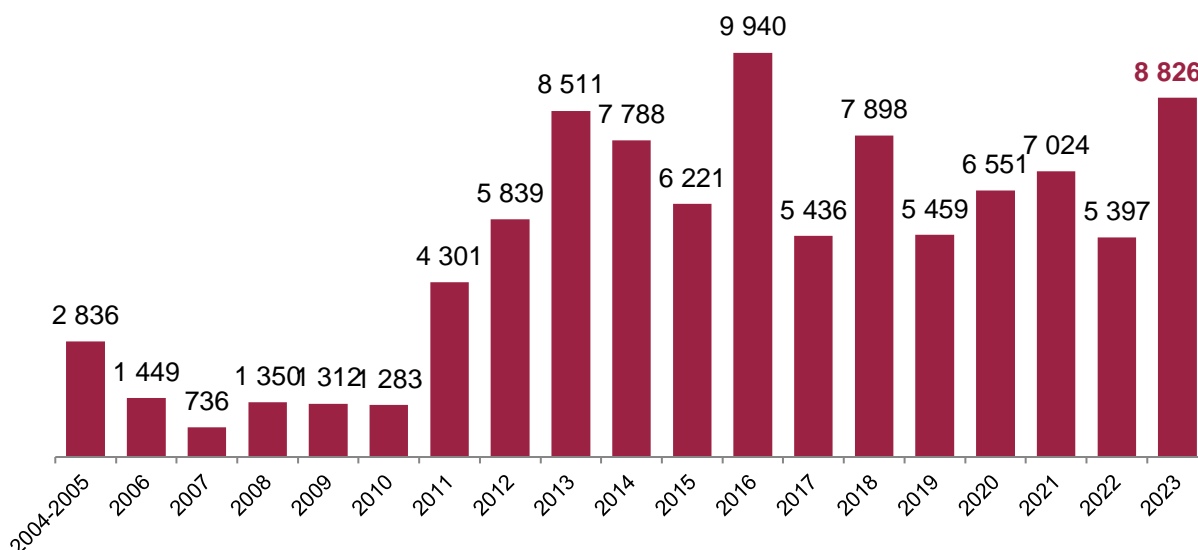
Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla také v roce 2023 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře ukládaly peněžitě tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžitě tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017, svědčí skutečnost, že rovněž v roce 2022 nastal opětovný výraznější nárůst uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2023 dosáhl celkových **26,1 %** (v roce 2022 26,3 %, v roce 2023 se ovšem projevil absolutní vzestup počtu uložených peněžitých trestů, v roce 2021 24,5 %, v roce 2020 to bylo 21,7 % a v roce 2015 dokonce jen 5,8 %).

Podíl uložených peněžitých trestů ve vztahu k počtu odsouzených osob

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** byly v roce 2023 zajištěny majetkové hodnoty ve výši 8,826 mld. Kč, čímž došlo k vzestupu zajištěného majetku oproti roku 2022 (v roce 2022 byl zajištěn majetek v hodnotě 5,397 mld. Kč). V této oblasti bylo v roce 2023 pokračováno ve spolupráci s metodickým pracovištěm Národní centrály proti organizovanému zločinu včetně konání společných vzdělávacích akcí za účasti specializovaných státních zástupců, policejních specialistů a metodiků a zástupců dalších orgánů a institucí. Pro úspěšnou realizaci majetkových trestních sankcí a uspokojení oprávněných majetkových nároků poškozených subjektů je často nezbytné zajištění budoucího výkonu majetkové sankce či nároku poškozeného již v průběhu přípravného řízení. Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření. Takto zajištěné majetkové hodnoty se v průběhu trestního řízení vracejí poškozeným subjektům, eventuálně mohou být použity k výkonu soudem uložených majetkových sankcí (v případě odpadnutí důvodu zajištění se zajištění ruší).

Zajištěné majetkové hodnoty v trestním řízení (v milionech Kč)

26,1 %

peněžitých trestů (v poměru k počtu odsouzených osob)

8,8 mld. Kč

zajištěných majetkových hodnot v trestním řízení

Letošní vydání Zprávy o činnosti státního zastupitelství doprovázejí ilustrace žákyň Střední školy umění a designu v Brně, které vznikly ve spolupráci s Krajským státním zastupitelstvím v Brně a Krajským soudem v Brně přímo v soudních síních a zachycují státní zástupce i ostatní aktéry trestního procesu při hlavním líčení. Autorkami skic jsou: Apolena Litterová, Valérie Macková, Ema Fárková, Bára Musilová, Silvie Wechová, Josefína Samková a Anna Žižková.

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti

Jak bylo uvedeno výše, v roce 2023 již nepokračoval trend předchozích let spočívající v poklesu registrované kriminality.

Pandemie COVID-19 a s ní spojená opatření se již v roce 2023 nijak neprojevovaly. Pro rok 2023 byla charakteristická napjatá mezinárodní situace vyplývající zejména z pokračující agrese **Ruské federace proti Ukrajině**, probíhající od 24. února 2022, a dále z **palestinsko-izraelského konfliktu**. Počet uprchlíků z Ukrajiny se v roce 2023 snížil a jejich integrace do společnosti probíhá bez větších negativních dopadů na vnitřní bezpečnost ČR. V roce 2023 bylo možné zaznamenat nejen stabilizaci uprchlické krize způsobené ruskou agresí vůči Ukrajině a adaptaci obyvatel ČR na tuto novou situaci, ale v průběhu letních měsíců došlo i k několika incidentům mezi ukrajinskými uprchlíky a romskou komunitou.

Situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2023 zásadně narušil bezprecedentní útok na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy dne 21. 12. 2023; následovala vlna nenávistných komentářů schvalujících tento útok. Vyskytly se i případy hrozeb obdobným jednáním.

V průběhu roku 2023 se konalo také několik shromáždění a demonstrací, během kterých občané vyjadřovali svůj nesouhlas s politikou vlády, podporou Ukrajiny či dopady vysoké inflace na životní náklady. Specifickým případem byly demonstrace podporující jednu ze stran konfliktu mezi hnutím Hamás a Izraelem v závěru roku. Tyto demonstrace se sice obešly bez závažnějších narušení veřejného pořádku, došlo však k nárůstu počtu antisemitských projevů. Nejistota ve společnosti a negativní bezpečnostní vývoj v zahraničí je živnou půdou pro šíření dezinformací a akcelerátorem nenávistných a extremistických projevů.

Pokud jde o strukturu kriminality, v roce 2023 platilo, že stále převažovala **majetková trestná činnost** s výrazně se zvyšujícím trendem jejího páchaní za využití kybernetických prostředků a přesunem do virtuálního prostředí. Jinak podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, se v roce 2023 zvýšil.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s narůstající agresivitou a brutalitou pachatelů. Na této trestné činnosti se podílejí i mladiství a osoby mladší 15 let. Trestná činnost páchaná těmito osobami (resp. činy jinak trestné, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) v roce 2023 zaznamenala další vzestup.

U páchaní **daňové kriminality** přetrvává vysoká sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Daňová kriminalita tak i přes dokladovaný pokles nadále zůstává závažným negativním společenským fenoménem s významnými dopady na ekonomiku státu. Postih daňové kriminality klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na jejich vzájemnou komunikaci s orgány daňové správy. V podstatě pravidelně dochází k využívání hovorů a zasílání zpráv prostřednictvím datových zpráv a aplikací. Nikoli výjimečně jsou používány též různě zabezpečené telefony a šifrované notebooky nebo harddisky. Orgánům činným v trestním řízení při objasňování daňové trestné činnosti naopak velmi významně pomáhá povinnost plátců daně z přidané hodnoty podávat kontrolní hlášení v souladu s daňovými předpisy. Na základě plnění této povinnosti a analýzy finanční správou shromážděných dat jsou nyní daňové

podvody mnohem snáze detekovatelné a rovněž prokazatelné. Vzhledem k tomu, že daňová trestná činnost je vždy odhalována s určitým časovým odstupem, se výhody kontrolních hlášení postupně projevují stále výrazněji. Na druhou stranu je tento instrument spojen s vyššími nároky na analýzu poskytovaných dat ze strany správce daně.

V oblasti **trestné činnosti korupčního charakteru** byly v roce 2023 zaznamenány obdobné počty trestně stíhaných osob a osob postavených před soud ve srovnání s rokem 2022, s výjimkou určitého nárůstu počtu odsouzených pro trestný čin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, a naopak určitý pokles v počtu osob, proti nimž bylo zahájeno trestní stíhání nebo byly postaveny před soud pro trestný čin přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku. Jen statistický pohled však nereflektuje závažnost jednotlivých trestních věcí. Je také třeba si uvědomit, že v řádovém počtu jednotek či desítek obviněných i jen jedna trestní věc s více trestně stíhanými osobami může mít výraznější vliv na meziroční srovnání.

V roce 2023 **trestná činnost páchaná prostřednictvím internetu i jiných sítí** zaznamenala nárůst. Dynamika nárůstu této formy kriminality však již nebyla tak výrazná, jak tomu bylo v předcházejících letech. Příznivě se projevila některá opatření provedená v průběhu roku 2023, jakými byly kampaně ve veřejné sféře (sociální sítě, televize, rozhlas, tisk, e-maily atd.) současně realizované jak ze strany Policie ČR, bank, obchodních korporací, tak i ze strany Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost. Tyto kampaně varovaly jednak před různými typy internetových podvodů, ale také před útoky na počítačové systémy typu ransomware. Byly úspěšně realizovány některé „velké“ trestní věci se zahraničním přesahem, jež byly rovněž medializovány. Proběhla zvláštní operace „Ofenziva“, kdy šlo o cílené vyhledávání podvodných inzerátů na internetu a jejich „eliminace“. Tato kampaň necílila na případné oběti, ale byla zaměřena přímo proti osobám pokoušejícím se páchat internetové podvody. Došlo také k zapojení bankovního sektoru, který se snaží odradit potenciální oběti podvodů od uposlechnutí pokynů pachatele, které vedou k uskutečnění finančních převodů z jejich účtů. Velmi efektivně probíhala spolupráce Policie ČR (Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování) s Bankovní asociací a Českou národní bankou. Byla také činěna některá organizační a další opatření ke zvýšení objasněnosti této trestné činnosti ze strany Policie ČR (vydávání tzv. koordinačních přípisů, jimiž byly sjednocovány postupy jednotlivých policejních orgánů v konkrétních věcech, aby tak později úspěšně probíhalo vedení společného trestního řízení v těchto věcech). Významně se posílilo vzdělávání soudců, státních zástupců a policistů.

Pokud jde o **kyberkriminalitu v užším slova smyslu**, byly zaznamenávány útoky DDoS proti klíčovým institucím a subjektům v ČR, které mj. souvisejí se zahraničně politickou orientací ČR a podporou Ukrajiny. Dále jsou obvyklé případy ransomware útoků proti významným státním subjektům, např. útok proti webům MV ČR. V rámci kybernetické kriminality se často vyskytují různé mezinárodně působící a organizované hackerské skupiny. Dlouhodobým trendem je rostoucí sofistikovanost, vysoká četnost útoků (např. 280 útoků v rámci jednoho případu), vysoký počet poškozených, vysoká škoda (i hrozba), geografický rozsah (často mezinárodní skupiny), což vyžaduje efektivní a úzkou mezinárodní spolupráci. V neposlední řadě je nutné disponovat nejen obvyklými procesními znalostmi a erudicí, ale i technickými znalostmi a dovednostmi. Skutečností zůstává, že v roce 2023 nerostl počet ransomwarových útoků a zejména již nedocházelo k tak masivním

ransomwarovými útokům jako v dřívějších letech. Nicméně tento typ kybernetické kriminality nadále ohrožuje počítačové systémy v celé Evropě a působí značné ekonomické škody. Proto je tomuto fenoménu věnována velká pozornost a pod vedením Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost a ve spolupráci s Národní centrálou proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě byla založena pracovní skupina zaměřená na problematiku ransomware, jejíž činnosti se účastní rovněž státní zastupitelství. Kybernetická kriminalita se vyznačuje významnou latencí. Řada útoků, které by bylo možné označit za trestné, probíhá pouze na technické úrovni a většina uživatelů zařízení, na která je útočeno, je ani nezaznamená. V ideálním případě jsou zachyceny antivirovou ochranou, případně jinými ochrannými prostředky.

Mnoho z útoků je usnadněno zastaralou infrastrukturou, neaktualizovanými či špatně zabezpečenými zařízeními. V posledním roce došlo také k prudkému rozvoji nástrojů umělé inteligence (AI), která již dnes umožňuje velmi realistické napodobování a vytváření fotografických, audio a video záznamů. Lze předpokládat, že v budoucnu se bude jednat o velmi účinný nástroj v rukou pachatelů trestných činů. Na tomto poli dochází zatím k dynamickému rozvoji technologií, zatímco regulace zcela absentuje.

U kybernetické kriminality v širším smyslu (tedy včetně tzv. zbývající kybernetické kriminality) nadále platí, že podstatnou část trestné činnosti tvoří sériově páchaná trestná činnost, především pak různé druhy phishingu. V roce 2023 šlo zejména o podvodné investiční platformy, které cestou reklamy na sociálních sítích a ve výsledcích vyhledavačů lákají na výrazné zhodnocení peněz formou investic, nejčastěji do kryptoměn, a následně potencionální zájemce oslovují a navádějí k registraci na webových stránkách podvodné investiční platformy. Časté je v rámci tohoto typu kyberkriminality rovněž využívání nástrojů pro vzdálený přístup k zařízení (ať již k počítači, či smartphonu), který pak pachatelé mohou využít k přístupům k bankovním účtům poškozených. Dalším typem kyberkriminality jsou podvodné telefonáty. Převažuje legenda falešného bankéře s údajně napadeným bankovníctvím a nutností činit určitá opatření ze strany oběti. I zde často dochází k použití nástrojů pro vzdálený přístup. K získání peněz od poškozených jsou často využívány kryptoměny, hlavně formou vkladů do bitcoinů či vkladomatů.

Velkým problémem je pak i výrazný přeshraniční prvek kybernetické kriminality. Kyberprostor není omezen státními hranicemi, pachatelé fungují globálně a mohou své aktivity zaměřit na jakékoli místo.

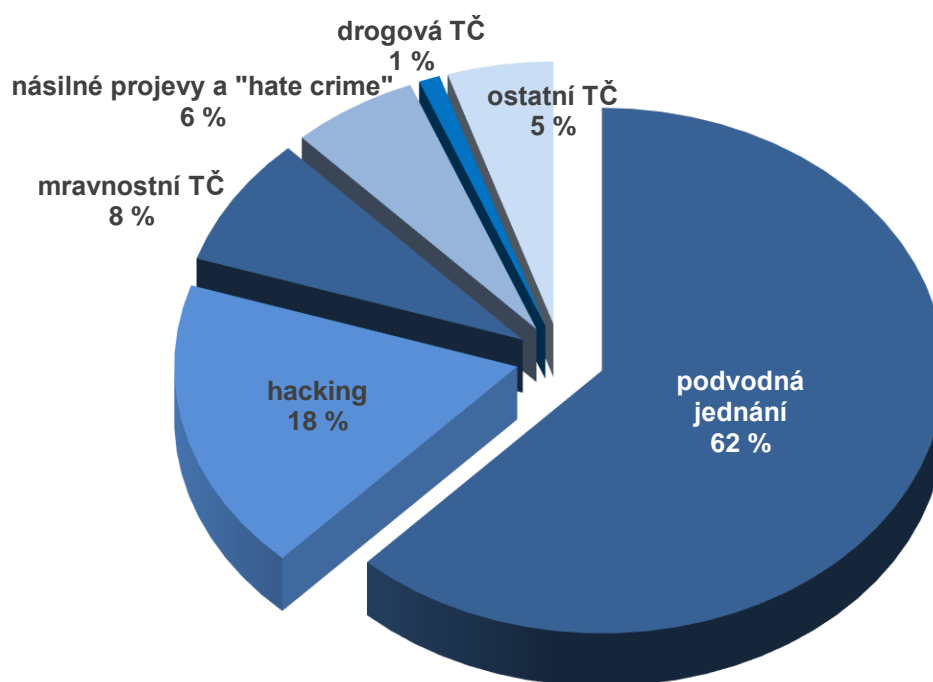
Stále více se tak projevuje problematičnost současného nedostatečného právního rámce, který neukládá poskytovatelům služeb povinnost registrovat údaje o využití služeb VPN, šifrování atd., což vede k tomu, že řada pachatelů závažných trestných činů zůstává skryta v anonymním prostředí internetu nebo darknetu.

Kybernetické kriminalitě a kriminalitě v kybernetickém prostoru nahrává nízké právní a technické povědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie, stejně jako nedostatečná regulace, která se jak na národní, tak na celoevropské úrovni značně zpožďuje za dynamickým rozvojem informačních technologií. V tomto ohledu však lze poprvé vysledovat jisté zlepšení, k němuž vedou masivní preventivní kampaně státních orgánů i soukromých subjektů, ať už se jedná o banky, nebo poskytovatele internetových služeb. Přesto lze i nadále konstatovat,

že až na řídké výjimky skutečně sofistikovaných podvodů (např. podvržená brána internetového bankovníctví) je uvedený typ trestné činnosti snadno rozpoznatelný a samotné oběti mají možnost páchaní trestné činnosti zabránit tím, že pachatelům neposkytnou potřebnou součinnost.

Stále se vyskytují i podvody typu „americký voják hledá přítelkyni v ČR“, kdy pachatel po navázání bližšího kontaktu a získání důvěry oběti (zpravidla ženy) začne po oběti žádat zaslání dalších a dalších finančních prostředků pod záminkou přestěhování věcí a převodu svých finančních prostředků do ČR, aby mohl za oběti přicestovat a žít s ní. Standardně byly v této souvislosti zaznamenávány i případy zneužívání virtuálních měn, nejčastěji bitcoinu. Zpravidla jde o podvodná jednání spočívající zejména ve vylákání peněz na koupi virtuální měny či o podvodné vylákání platby za zboží v bitcoinech.

Struktura kyberkriminality v roce 2023

Zdroj: Policie ČR

Tento graf byl převzat z údajů Policie ČR a znázorňuje skladbu trestné činnosti páchané v kyberprostoru v roce 2023 (ve Zprávě národního zpravodaje pro boj proti kybernetické kriminalitě, pro ochranu práv k nemotným statkům a kybernetickou bezpečnost za rok 2023 je uveden pro srovnání i graf znázorňující skladbu trestné činnosti páchané v kyberprostoru v roce 2021 a v roce 2022).

Nutno znovu konstatovat, že u tohoto druhu kriminality se jen velmi obtížně daří vypátrat pachatele, když cílové účty, kam jsou peníze převedeny, se ponejvíce nacházejí mimo Českou republiku. Objasněnost takovýchto trestných činů je pak mimořádně nízká (to nikoliv jen v ČR, ale i v jiných státech), přesto byly zaznamenány případy, kdy se pachatele podařilo odhalit.

Organizovaná kriminalita se obecně již několik let transformuje do oblasti ekonomiky a hospodářské trestné činnosti. Aktuální a zároveň i dlouhodobý trend v rámci identifikovaných českých zločineckých struktur je získávání kontroly nad veřejnými finančními toky prostřednictvím získávání a zneužívání dotací nebo ovlivňování veřejných zakázek, korupčních průniků, případně ve formě páchání daňové trestné činnosti. V oblasti organizované kriminality spojené na území ČR s asijskými kriminálními organizacemi je možno dlouhodobě považovat za klíčové kriminální struktury z jihovýchodní Asie, po nichž, co do významu, s odstupem následují kriminální struktury z východní Asie. Hlavními aktivitami jsou celní podvody, praní peněz a skryté transfery hodnot, kriminální služby spojené s nelegální migrací, především snaha o kontrolu nad systémem udělování víz a pracovních povolení. V roce 2023 bylo v ČR zaznamenáno několik projevů organizované trestné činnosti typických pro balkánské kriminální struktury jako profesionálně provedené krádeže na výstavách, profesionálně provedená vloupání do obchodů s hodinkami, do zlatnictví či do rodinných domů. Uvedené trestné činy organizují kriminální struktury dlouhodobě působící mimo území ČR, takže je krajně obtížné jim preventivně zabránit. Pachatelé na území ČR obvykle stráví pouze několik hodin nezbytných pro samotné provedení akce.

Výraznější změny, které bylo v roce 2023 možno zaznamenat ve vztahu k organizované trestné činnosti a bezpečnostním rizikům spojeným s ruskojazyčnými minoritami pobývajícími na území ČR, souvisejí především s důsledky stávající válečné situace na Ukrajině a s bezprecedentní vlnou uprchlíků. Skupiny ruskojazyčných osob (původem z Ukrajiny) se zejména na teritoriu Jihomoravského kraje podílejí na podpoře organizování převaděčství.

Organizovaná kriminalita je aktuálně často spojena s pácháním vysoce sofistikované kyberkriminality, při jejímž objasňování často vedou stopy „na východ“, do zemí bývalého Sovětského svazu, ovšem objasněnost je ve většině případů nízká.

V oblasti **trestných činů z nenávisti (hate crime)** v roce 2023 došlo k mírnému poklesu počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek.

Na základě údajů MV ČR lze usuzovat, že pro rok 2023 byl charakteristický výrazný vzestup tzv. antisystémového hnutí, které zcela zastínilo tradiční extremistické či xenofobně populistické subjekty. Pokračoval tak trend započatý pandemickou krizí, kdy se zejména v online prostoru objevila řada nových osobností, které si získaly své příznivce.

V oblasti hate crime se nadále negativně projevuje pokračující ruská agrese na Ukrajině a velké množství ukrajinských uprchlíků v České republice. Významnou roli při postupu aplikační praxe nadále plní stanovisko NSZ k vybraným trestněprávním aspektům schvalování ozbrojených akcí v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině ze dne 2. 3. 2022 sp. zn. 1 SL 117/2022, které mimo jiné přehledně definuje hlediska, která by měla být při posuzování hodnocena při posuzování nenávistné trestné činnosti. Obdobný přístup byl zvolen i krátce po zahájení aktuálního palestinsko-izraelského konfliktu agresí hnutí Hamás na území Izraele dne 7. 10. 2023. Na možnou trestnou činnost generovanou v souvislosti s tímto konfliktem reagovalo NSZ stanoviskem ze dne 30. 11. 2023 sp. zn. 1 SL 732/2023, v němž vedle historických a politických souvislostí poukázalo na zásadní trestněprávní aspekty, které je nezbytné zvažovat při posuzování nenávistných projevů vůči kterékoli ze stran palestinsko-izraelského konfliktu.

Trestné činy z nenávisti, ač nejsou tak závažné jako jiný druh kriminality (např. proti životu a zdraví), představují velmi nebezpečnou oblast, neboť odrážejí názorový stav společnosti a jsou zpravidla páčány odlišným okruhem pachatelů než běžná kriminální činnost. Významná je také latence a obtíže spojené s objasňováním tohoto druhu kriminality, když její značná část se odehrává ve virtuálním prostředí internetu. Statistické ukazatele proto nemusí být objektivním odrazem četnosti protiprávních jednání.

Ohledně **obchodování s lidmi**, a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování**, je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) v roce 2023 oproti roku 2022 vzrostl. Situace v oblasti obchodování s lidmi v České republice v roce 2023 je srovnatelná s předchozím rokem. Stav, struktura a dynamika této trestné činnosti se v průběhu let nemění. Českou republiku lze nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní a také za zemi zdrojovou.

Státní zastupitelství i v roce 2023 věnovalo značnou pozornost fenoménu **domácího násilí**. To představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. V roce 2023 se projevil pokles počtu evidovaných případů domácího násilí (z 610 v roce 2022 na 534 v roce 2023), což však nic nemění na závažnosti tohoto fenoménu. O tom ostatně svědčí i nárůst počtu osob stíhaných i obžalovaných (včetně osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, nebo byl na ně podán návrh na potrestání, kde však jde o zcela zanedbatelné počty) pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku v roce 2023.

Drogová scéna se zásadně nemění, jakkoli byl zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, stejně jako v roce 2022, nárůst. Lze konstatovat, že vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob byl zjištěn u všech drogových trestných činů. V průběhu roku 2023 nastal mimořádný nárůst případů úmrtí v důsledku požití drog, což je značně alarmující zjištění. Pachatelé byly většinou osoby, u nichž nebyla distribuce drog předmětem delší dobu trvajících prověřování, které byly odhaleny podrobnou a důslednou analýzou zajištěných mobilních telefonů, a to jak telefonů obětí, tak potenciálních pachatelů. Podobně byly zaznamenány ve více věcech i případy kombinovaných příčin úmrtí po požití směsi drog z různých zdrojů, úmrtí po požití drogy společně s medikamenty či úmrtí po požití drogy v kombinaci s alkoholem. K největšímu nárůstu objasněných případů úmrtí došlo po aplikaci Fentanylu, který se na černém trhu vyskytuje nejčastěji v podobě transdermálních náplastí.

Mimořádným problémem je také i nadále zneužívání návykových látek ve věznicích.

Judikaturu NS je možno považovat za v podstatě zcela ustálenou a v praxi nižších soudů obecně respektovanou. V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2023 analyzovány aktuální trendy a vývoj. Palčivým problémem zůstává přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, především produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a Rakouska a částečně též do skandinávských zemí.

KSZ v Ústí nad Labem zdůrazňuje, že s ohledem na přebírání trhu s metamfetaminem zejména v západní Evropě tzv. mexickými kartely, lze u KSZ v Ústí nad Labem dlouhodobě sledovat tendenci k poklesu podílu vývozu metamfetaminu vyrobeného v ČR do sousedních zemí, kdy tuzemští výrobci nejsou schopni konkurovat jak cenou, tak ani objemem výroby. Naopak je možno pozorovat nárůst kriminální činnosti ve spojitosti s dovozem kokainu ze zemí jižní Ameriky. S tímto souvisí narůstající trend větší koordinovanosti pachatelů drogové trestné činnosti s organizovanými skupinami působícími v zahraničí, a to nejen v rámci Evropské unie, ale i v dalších zemích světa. Uvedené pak přináší potřebu zintenzivnění mezinárodní spolupráce, a to jak na úrovni policejních orgánů, tak justiční spolupráce, včetně využívání institutu společných vyšetřovacích týmů.

Zároveň narůstá význam drobné přeshraniční drogové trestné činnosti spočívající v zasílání velkého počtu menších zásilek obsahujících omamné a psychotropní látky ze zahraničí. Často přitom Česká republika slouží pouze jako tranzitní země. Jde o průvodní jev částečného přesunu organizované přeshraniční drogové trestné činnosti do prostředí internetu. Oproti dřívějšímu významu skrytých struktur internetu (tzv. darknetu) však postupně nabývají na významu alternativní způsoby užívající prostředí internetu konvenčního. Za tímto účelem jsou využívány sociální sítě a alternativní komunikační platformy s obtížným zjištěním identity účastníka či uzavřená chatovací fóra některých sociálních sítí zaručujících relativní anonymitu apod.

NSZ se v roce 2023 aktivně účastnilo pokračujících diskuzí pracovní skupiny při Radě vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, jehož tématem bylo projednání materiálu „Návrhy na zmírnění trestní represe u vybraných forem nakládání s omamnými a psychotropními látkami“. Ministerstvo spravedlnosti následně představilo konsensuální návrh novely trestního zákoníku, jejímž předmětem by mělo být zejména zakotvení zcela nově formulované privilegované skutkové podstaty trestného činu neoprávněného pěstování rostliny nebo houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jiné nakládání s ní pro vlastní potřebu. Tato nová skutková

podstata by zahrnovala jak vlastní pěstování rostlin konopí, tak i na to navazující zpracovávání takových rostlin pro vlastní potřeby konzumenta. V návaznosti na to byla vytvořena korespondující úprava znění § 283 trestního zákoníku tak, aby zahrnovala zpracování konopí pro potřebu jiného.

V oblasti **trestné činnosti v dopravě**, zvláště silniční, se projevil oproti předchozím letům pokles trestné činnosti, což se týkalo i skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku. Stále ale platí skutečnost, že se jedná o jeden z nejčastěji stíhaných trestných činů. Zároveň nadále dochází k pozvolnému a místy i výraznějším přesunu páchaní trestné činnosti podle § 274 trestního zákoníku od převahy deliktů ovlivněných alkoholem do vyšší míry skutků spáchaných pod vlivem omamné či psychotropní látky. V roce 2023, stejně jako v předchozích letech, již nepřetržoval zásadní aplikační problém – drogy za volantem, protože k jeho vyřešení zásadně přispělo stanovisko trestního kolegia NS ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020 (srov. č. 2/2020 Sb. rozh. tr.).

Pokud jde o **trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku**, v roce 2023 byl zaznamenán opětovně výrazný vzestup počtu osob stíhaných (a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení). V důsledku vysokého počtu zajištěných tranzitních nelegálních migrantů bylo přistoupeno od 4. 10. 2023 k dočasnému znovuzavedení kontrol na státní hranici se Slovenskou republikou. Na základě tohoto opatření se podařilo snížit počet nelegálně vstupujících cizinců na území ČR. Toto opatření trvalo do 2. 2. 2024.

Ohledně **trestných činů spáchaných cizinci** z hlediska počtu osob cizích státních příslušníků, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení, Ukrajinci a Slováci tvoří jednoznačně nejpočetnější skupinu, a to několikanásobnou oproti státním příslušníkům jiných států. Nárůst trestné činnosti páchané Ukrajinci souvisí s migrační vlnou v Evropě, válečným konfliktem a nestabilitou na Ukrajině a odpovídá vysokému počtu ukrajinských státních příslušníků na území České republiky.

I v roce 2023 byl dozor státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení s ohledem na vlastní systémová opatření a zejména flexibilitu státních zástupců vykonáván v nezměněném rozsahu i kvalitě.

V návaznosti na právní úpravu znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti, účinnou od 1. 1. 2021, se opětovně poukazuje na klesající počet znalců v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, sexuologie a soudního lékařství. Řada znalců i z ostatních tzv. medicínských oborů a také z odvětví silniční dopravy ukončuje svou činnost, zejména kvůli věku, ohodnocení a odpovědnosti podle platného zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Znatelný nedostatek znalců prodlužuje délku řízení tím, že stávající nízká početní základna znalců je přetěžována, znalci pak často přistupují k požadavkům na prodloužení lhůty k vypracování znaleckého posudku, a to i ve vazebních trestních věcech. Značný počet znalců se navíc blíží důchodovému věku, případně se již v důchodovém věku nachází.

Obtíže se týkají i odborných vyjádření zpracovávaných odděleními kriminalistické techniky a expertiz, zejména v oblasti výpočetní techniky, kdy je nezbytné zkoumat elektronická data v souvislosti s páchaním trestné činnosti.

Faktorem, který negativně a dlouhodobě ovlivňuje přípravné řízení, je skutečnost, že dochází k výrazné fluktuaci v rámci policejního sboru, kdy přicházejí neustále noví, odborně méně zdatní policisté, což klade zvýšené nároky na dozorovou činnost ze strany státního zástupce, který mnohdy supluje činnost policejního orgánu nebo musí jeho činnost trvale ovlivňovat či korigovat. Problémy vznikají u dlouhodobě prověřované hospodářské trestné činnosti, kdy v důsledku personálních změn musí být rozsáhlý materiál v rámci policejního orgánu opakovaně studován novými zpracovateli. Projevuje se též nedostatek zkušených odborníků na kriminalitu páchanou prostřednictvím internetu, která aktuálně zaujímá stále větší podíl na páchané trestné činnosti, jak se shora uvádí.

Poukázat je třeba rovněž na problematiku věcí prověřovaných celními orgány [§ 12 odst. 2 písm. d) trestního řádu], které jsou předávány policejnímu orgánu Policie ČR ke konání vyšetřování s tím, že se jedná často o rozsáhlé a komplikované věci, které si vyžadují dlouhého studia, než může nový policejní orgán rozhodnout o zahájení trestního stíhání. Jde o problematiku zmiňovanou již v minulosti s tím, že možným řešením by bylo zařazení pověřených celních orgánů mezi policejní orgány příslušné ke konání vyšetřování (§ 161 trestního řádu).

Přetrvávají dobré součinnostní vztahy mezi **Generální inspekcí bezpečnostních sborů** a státními zástupci. V drtivé většině případů jsou výstupy Generální inspekce bezpečnostních sborů na odpovídající odborné úrovni. Komunikace s vedením tohoto útvaru je zcela bezproblémová a lze konstatovat výraznou ochotu k řešení případných obtíží.

Ve vztahu k působení **Národní centrály proti organizovanému zločinu a jejích útvarů** v roce 2023 se zdůrazňuje, že se v řadě případů zhoršila spolupráce s některými expoziturami, což se projevuje především na délce vyšetřování. Důvodem je zjevně špatná personální obsazenost pozic vyšetřovatelů, kterých je podstatně méně než kriminalistů. Po skončení prověřování tak spis buď nemá kdo převzít, nebo jej sice převezme, ale ve vyšetřování pak pokračuje jiný zpracovatel, což znamená, že není zachována kontinuita, přičemž znovu probíhá nastudování spisu za účelem provedení dalších úkonů vyšetřování, a to i opakovaně. Personální nedostatečnost se projevuje i v průběhu stadia vyšetřování, kdy vyšetřovatel má často přiděleno více trestních věcí a nemůže se naplno věnovat pouze jedné či dvěma zásadním trestním věcem až do doby jejich skončení. I v roce 2023 nadále pokračovaly odchody zejména zkušenějších policistů, což má kromě délky řízení vliv též na kvalitu následně činěných úkonů v rámci vyšetřování.

U nově vzniklého útvaru **Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě** byly v roce 2023 zaznamenány odchody pracovníků zpět k útvaru Národní centrály proti organizovanému zločinu či na jiné útvary, což se mohlo negativně projevit na kvalitě a délce trestního řízení vzhledem k tomu, že obecně platí, že je velmi obtížné nahrazovat pracovníky, kteří se na uvedenou problematiku specializovali a měli znalost a orientaci v jimi vyřizovaných věcech. V **mimotrestní působnosti** státní zastupitelství dosahují standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků. Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se zásadně nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytujícího ochranu skupinám osob, u nichž to zákon stanoví. Trvalá pozornost je věnována efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření. Pokud se v minulosti poukazovalo na nevhodnou obligatornost návrhového

oprávnění podle § 90 ZSM, je třeba uvést, že byla již schválena novela tohoto zákona, jež by měla nabýt účinnosti dnem 1. 7. 2024 (srov. tisk 540 Poslanecké sněmovny a tisk 255 Senátu).

V průběhu roku 2023 pokračovalo státní zastupitelství v jednáních o aktuálních otázkách trestního řízení se všemi orgány činnými v trestním řízení, zejména s představiteli soudů a Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Generálního ředitelství cel, Vojenské policie a Vězeňské služby ČR. Dále NSZ v roce 2022 rozvíjelo užší spolupráci s veřejným ochráncem práv, Nejvyšším kontrolním úřadem, Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, Finančním analytickým úřadem, stejně jako s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost, neboť oblast působnosti těchto institucí se částečně překrývá nebo navazuje na působnost státního zastupitelství. Rozvíjela se také spolupráce s Technickou univerzitou v Ostravě, Masarykovou univerzitou v Brně a s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci.

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2023

1. Základní trendy vývoje kriminality

a) Celkový vývoj kriminality (tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství se podle počtu zaevidovaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství v oddílu „Přípravné řízení“ (tab. II/1d) v roce 2023 oproti roku 2022 zcela nepatrně snížil, o **623** záznamů, přičemž rok předtím šlo o výrazný nárůst, a to o 16,87 % oproti roku 2021 (v předcházejících letech, počínaje rokem 2013, se, s výjimkou roku 2019, vždy jednalo o pokles), pokud by byly započítány pouze **fyzické osoby**. Záznamy o zahájení úkonů trestního řízení se v letech 2012 až 2022 týkaly také **právnických osob**. V roce 2023 bylo evidováno **1 041** takových záznamů (+74 věcí).

Počty záznamů o zahájení úkonů trestního řízení

Rok	Fyzické osoby	Právnícké osoby	Celkem
2011	316 452	0	316 452
2012	305 700	1 185	306 885
2013	327 706	558	328 263
2014	291 665	626	292 291
2015	255 572	650	256 222
2016	236 075	867	236 942
2017	220 310	938	221 248
2018	209 892	1 013	210 905
2019	211 859	1 254	213 113
2020	181 924	1 073	182 997
2021	169 006	939	169 945
2022	197 525	967	198 492
2023	196 828	1 041	197 869

Podle údajů policejní statistiky se počet objasněných trestných činů zvýšil z 81 474 na **82 992** (+1 518, +1,9 %). Míra objasněnosti se zvýšila o 0,9 % na **45,7 %**.

V roce 2023 došlo ve srovnání s rokem 2022, v souladu s trendem vývoje v předcházejícím roce, k nárůstu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, na celkem **70 440** (+2 019, +3 %).

Podle **Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2023** bezpečnostní situaci v ČR i nadále negativně

ovlivňuje napjatá mezinárodní situace vyplývající zejména z ruské agrese vůči Ukrajině a palestinsko-izraelského konfliktu. Oproti roku 2022 přišlo na území České republiky výrazně méně uprchlíků z Ukrajiny; jejich integrace do společnosti probíhá bez větších negativních dopadů na vnitřní bezpečnost ČR. Situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2023 zásadně narušil bezprecedentní útok na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy dne 21. 12. 2023.

V roce 2023 je možné sledovat také určitou stabilizaci uprchlické krize způsobené ruskou agresí vůči Ukrajině a také adaptaci obyvatel ČR na tuto novou situaci. V průběhu letních měsíců ale došlo i k několika incidentům mezi ukrajinskými uprchlíky a romskou komunitou. Nejzávažnější událost se odehrála 10. 6. 2023 v Brně, kdy po fyzické konfrontaci mezi třemi Romy a Ukrajincem zemřel jeden z romských útočníků na bodnořezná poranění. Následně proběhlo několik demonstrací s potenciálem další eskalace situace. Ke zklidnění napjaté atmosféry přispěla intenzivní jednání se zástupci obou komunit, dále také strategická komunikace ze strany státních i nestátních subjektů i snahy některých představitelů a obou skupin o snížení napětí.

VSZ v Praze zdůrazňuje, že všechny tyto fenomény především narušují dosavadní konzervativní a komfortní zónu obyvatel České republiky (a to nejen v oblasti ekonomické, ale též v oblasti sociální), ve společnosti dochází k zažívání pocitu obav a nejistoty. Absence pozitivního budoucího výhledu, která je bohužel často umocněna i nedostatečností informací poskytovaných odpovědnými politickými představiteli, nahrává nejen působení dezinformační nebo populistické scény, ale též usnadňuje distanční manipulaci s jednotlivci prostřednictvím elektronické komunikace nebo sociálních sítí.

Počty stíhání a zkrácených přípravných řízení

Rok	Počet osob stíhaných a podezřelých ve zkráceném přípravném řízení	Rozdíl	%
2011	102 955	0	
2012	103 416	+461	+0,45 %
2013	105 858	+2 442	+2,36 %
2014	103 591	-2 267	-2,14 %
2015	91 582	-12 009	-11,59 %
2016	84 938	-6 644	- 7,25 %
2017	77 205	-7 733	- 9,1 %
2018	76 687	-518	-0,67 %
2019	77 311	+624	+0,81 %
2020	67 844	-9 467	-12,25 %
2021	64 364	-3 480	-5,13 %
2022	68 421	+4 057	+6,3 %
2023	70 440	+2 019	+3,0 %

Tyto skutečnosti přispěly k tomu, že i pro rok 2023 platí, že dochází k pozvolnému, ale setrvalému nárůstu kriminality. Je zřejmé, že pokles trestné činnosti, což byl trend charakteristický pro vývoj kriminality před rokem 2022, se zastavil.

Novou výzvou se stala otázka postihu válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a proti míru, schvalování agrese a specifických forem trestné činnosti páchané vůči uprchlíkům z Ukrajiny. V roce 2023 nadto pokračoval sílící trend páchání trestné činnosti prostřednictvím internetu. Došlo rovněž k prudkému nárůstu kybernetické kriminality. K tomuto trendu významně přispěla digitalizace společnosti a přesouvání různých činností běžného života do oblasti kyberprostoru v období pandemie COVID-19, ale také neustálý rozvoj informačních technologií majících potenciál usnadnit páchání trestné činnosti za současné minimalizace rizika odhalení pachatelů.

VSZ v Praze v této souvislosti zdůrazňuje, že válka na Ukrajině, nově agrese Hamásu vůči státu Izrael, na to navazující vojenské operace Státu Izrael na palestinských územích a s tím probíhající mediální kampaň, jakož i průběžné zpravodajství, komentáře a příspěvky ve veřejných sdělovacích prostředcích a na sociálních sítích s sebou přinesly také případy trestných činů reagujících neadekvátně na vzniklou situaci hanlivými příspěvky na sociálních sítích a touto formou zejména ve virtuálním prostoru páchaných trestných činů se zavrženímhodnou pohnutkou, útočících proti Ukrajincům nebo naopak nově proti Rusům. V rámci evidované kriminality v této oblasti nebyly zatím zjištěny a nestaly se předmětem trestního řízení případy závažné organizované trestné činnosti, přičemž také nebyly evidovány násilné trestné činy spojené s fyzickým napadáním osob, což je dáno již zmíněnou skutečností, že protiprávní jednání probíhá zejména na internetu a sociálních sítích a fyzické útoky byly vedeny ojedinele jen proti věcem a majetku. Vypuknutí války na Ukrajině představovalo oživení dezinformační scény a další zvýšení nápadu v oblasti trestných činů z nenávisti směřované zpravidla vůči Ukrajincům či ukrajinským uprchlíkům, resp. trestných činů zahrnujících schvalování ruské agrese vůči Ukrajině. Vražedný útok teroristů z Hamásu na území Izraele ze dne 7. 10. 2023 a následný vojenský zásah ozbrojených sil Izraele v pásmu Gazy v závěru roku 2023 se tak – vedle verbálního nenávistného jednání – dalším zásadním způsobem nepromítl do trestné činnosti evidované v roce 2023. Orgány činné v trestním řízení nicméně začaly konat další trestní řízení pro podezření ze spáchání válečných zločinů podle hlavy XIII trestního zákoníku, trestných činů proti lidskosti, proti míru a válečných trestných činů.

VSZ v Olomouci konstatuje, že na rozdíl od předcházejících dvou let již pandemie nemoci COVID-19 a s ní související opatření neměla prakticky už žádný vliv na zaznamenanou trestnou činnost a na fungování orgánů činných v trestním řízení. V návaznosti na to došlo k nárůstu nápadu zejména méně závažné trestné činnosti majetkové, ale i trestné činnosti násilné. U majetkové trestné činnosti pokračuje trend přesunu do kyberprostoru a zvyšování sofistikovanosti a organizovanosti způsobů provedení.

Takřka ve stejné míře (absolutně i relativně) jako u osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, vzrostl meziročně také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání**, na **64 375** celkem (tj. **+1 916** osob, **+3,07 %**).

Podíl počtu **osob, u nichž byla věc vyřízena jinými způsoby v přípravném řízení**, se v roce 2023 oproti roku 2022 nepatrně snížil, a to na **7,46 %** (-0,33 %). (podrobnosti plynou z *tab. II/1a*).

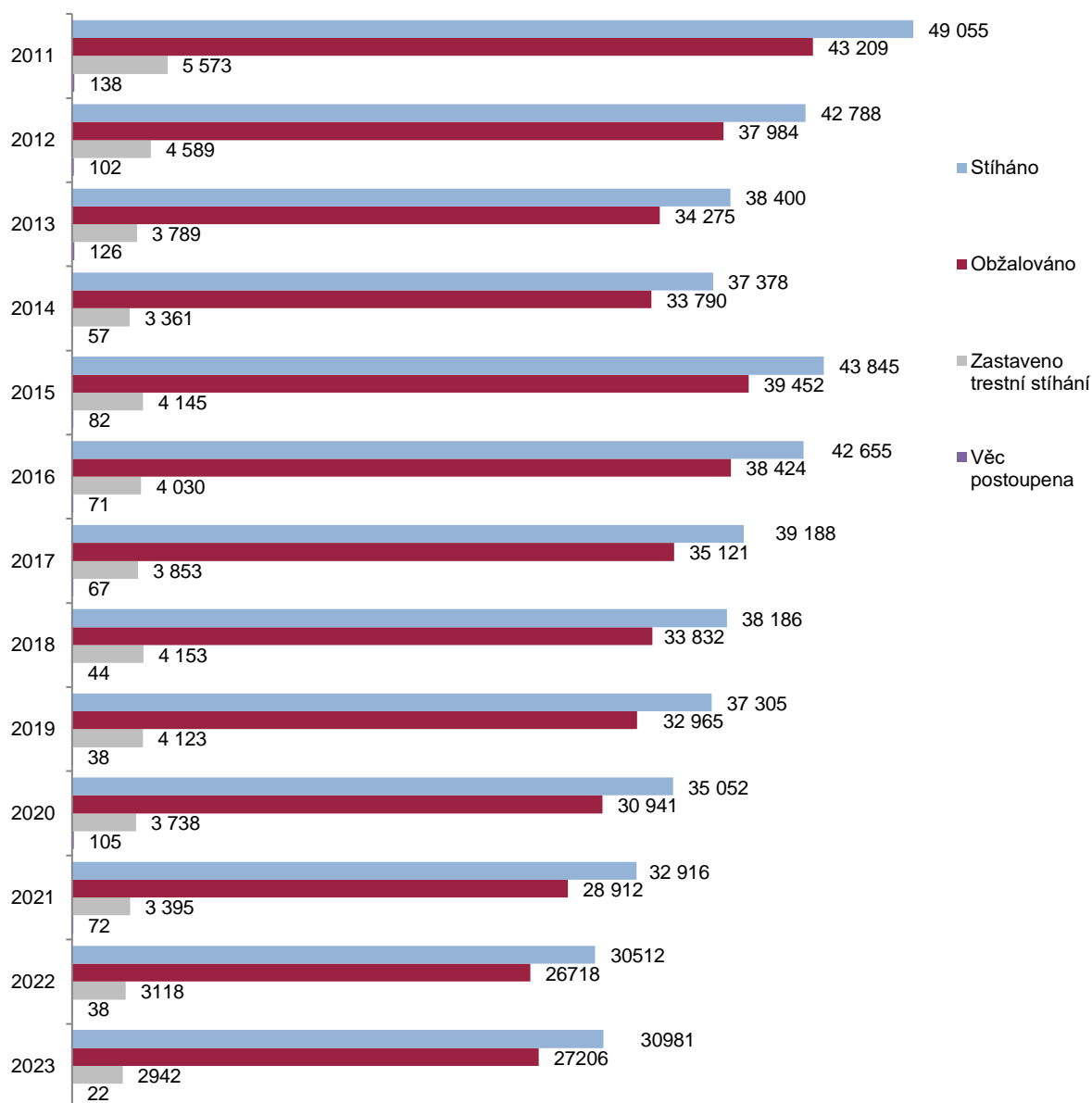
Počet **stíhaných osob** (tedy bez zkráceného přípravného řízení) se nevýrazně zvýšil z 30 512 osob v roce 2022 na **30 981** v roce 2023, tj. o **1,54 %**. Počet **obžalovaných osob** zaznamenal obdobný trend, protože se rovněž zvýšil z 26 718 v roce 2022 na **27 206** v roce 2023, tj. o **1,83 %**.

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení**, v roce 2023 byla tato forma předsoudního stadia trestního procesu uplatněna vůči opětovně vyššímu počtu osob

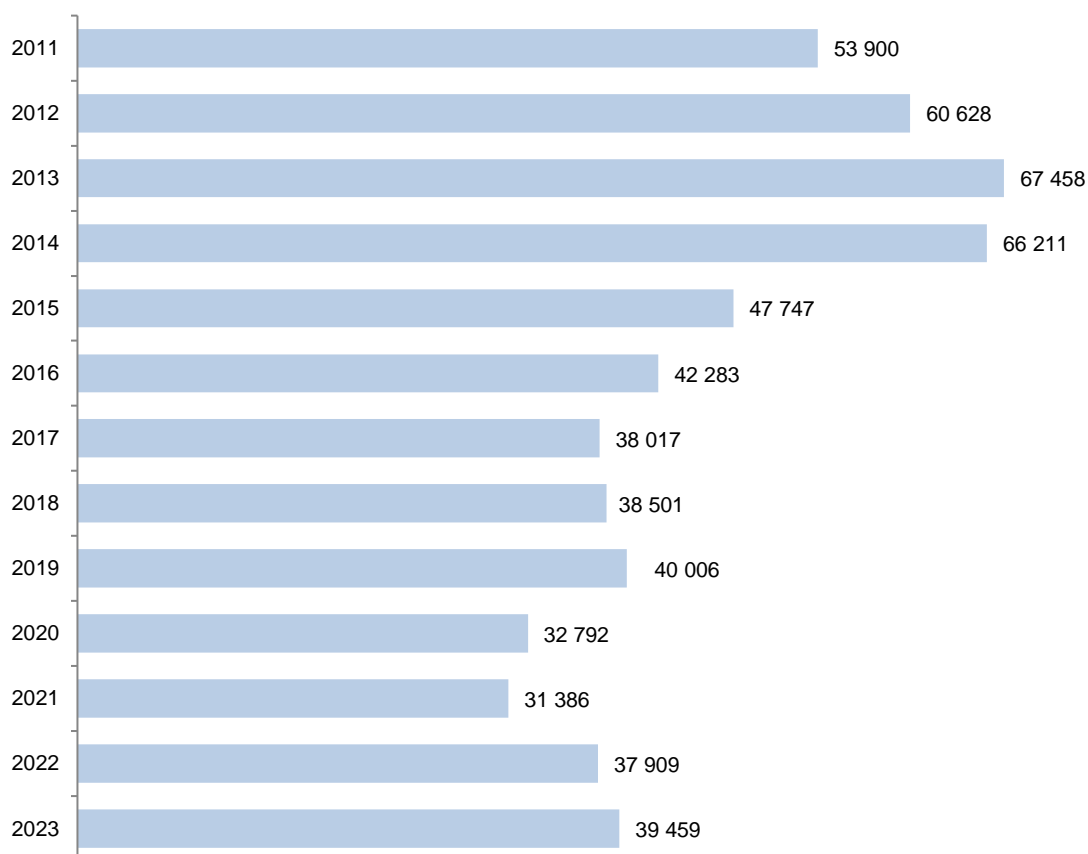
oproti roku 2022, ale stále vůči nižšímu počtu osob ve srovnání s roky 2012 až 2014. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno vůči **39 459** osobám (+1 550 oproti roku 2022). Jakkoli tedy podíl této formy přípravného řízení až do roku 2014 neustále narůstal, což se týkalo vývoje od zavedení tohoto institutu novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb., v posledních letech dochází k postupnému nárůstu, stále však stavu z let 2012 až 2014 dosaženo nebylo (touto formou bylo v roce 2014 vyřízeno **63,9 %** z celkového počtu všech osob, v roce 2021 48,86 %, v roce 2022 55,41 % a v roce 2023 **56,02 %**).

Narůstající počet trestních věcí vyřizovaných v rámci zkráceného přípravného řízení je způsoben i tím, že v průběhu roku 2023 byl zaznamenán výraznější nárůst nápadu nově evidovaných trestních věcí bagatelního charakteru, které lze projednat bez složitějšího dokazování v rámci zkráceného přípravného řízení. Postupně také dochází k nárůstu zkrácených přípravných řízení se zadržením pachatele, což je dáno velkým podílem cizinců, osob bez domova a velkým počtem recidivistů mezi podezřelými zejména u majetkových trestných činů.

Vývoj počtu stíhaných a obžalovaných osob v letech 2011–2023

Vývoj počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení

Počet **osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno (včetně podmíněných zastavení a narovnání)**, se v roce 2023 opětovně snížil, a to na **2 942** (oproti 3 118 osobám v roce 2022). Při srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob došlo k poklesu uvedeného ukazatele v roce 2023, na rozdíl od údajů z let 2018 a 2019 a shodně jako v roce 2020 (**9,50 %**, oproti 10,22 % v roce 2022). Pokud by tedy byl zohledněn výlučně ukazatel **osob, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno**, v roce 2023 pokračoval trend let 2015 až 2020, přerušovaný pouze v dílčím rozsahu v roce 2021 (v roce 2023 se jednalo o **479** osob, nejnižší absolutní počet, v roce 2022 to bylo 588 osob, tedy **-109**; v roce 2005 ovšem šlo o 3 622 osob); vývoj tohoto ukazatele od roku 2005 je patrný z *tab. II/1b*).

U **postoupených věcí** (podle počtu osob) došlo v roce 2023 oproti údajům z předchozího roku k dalšímu poklesu (při stále velmi nízkých absolutních počtech) na **22** osob (-16), což představuje nejnižší absolutní počet, přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává nadále zcela zanedbatelný (0,07 % v roce 2023, v roce 2021 0,12 %).

U osob, jejichž **trestní stíhání bylo přerušeno** (§ 173 odst. 1 trestního řádu), se v tomto roce projevil další pokles (v roce 2023 15 osob, -10, podíl na počtu stíhaných osob 0,05 %, vždy se jednalo o nejnižší počty za celé období od roku 1989).

b) Odklony (tab. II/1b, II/1c a III/8) včetně poznatků k aplikaci a četnosti institutu složení peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu v přípravném řízení a v řízení před soudem (tab. III/8a a III/8b)

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 trestního řádu) vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, a to **39** osob. Tento počet byl oproti roku 2022 nižší (-12). Nadále jde o minimální absolutní počty, je to pouhých **0,13 %** z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo **narovnáním** vyřízeno **8 (+6)** osob. Celkově bylo tedy v přípravném řízení skončeno řízení za použití narovnání vůči **47** osobám. Stále platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna.

KSZ v Praze poukazuje na to, že důvodem nízkého výskytu narovnání je jednoznačná preference institutů podle § 307 a § 179g trestního řádu státními zástupci v přípravném řízení trestním a dále pak v menším počtu případů institutu dohody o vině a trestu podle § 175a trestního řádu, a to v obou skupinách případů se zaměřením na negativní dopad spáchaného trestného činu na poměry obviněného ve formě poskytnutí částky na pomoc obětem trestné činnosti či majetkové trestní sankce.

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 trestního řádu) se ve vyšetřování projevil opětovný pokles, byť nevýrazný. Podmíněné zastavení trestního stíhání bylo v roce 2023 použito celkem u **2 424** osob (v roce 2022 u 2 479 osob). Celkově se uvedená forma odklonu podílela **7,82 %** na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování (v roce 2022 činil tento podíl 8,12 %).

Odklony (tabulka II/1b, II/1c)

Rok	Schváleno narovnání	Věc odložena za schválení narovnání	Celkem	Podmíněně zastaveno trestní stíhání	Podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání	Celkem
2011	143	20	163	3 692	2 124	5 816
2012	97	44	141	2 967	2 952	5 919
2013	62	55	117	2 362	3 299	5 661
2014	57	38	95	2 223	3 351	5 574
2015	82	28	110	2 851	2 553	5 404
2016	79	16	87	2 857	2 375	5 232
2017	51	11	62	2 964	2 153	5 117
2018	63	26	89	3 276	2 203	5 479
2019	87	21	108	3 245	2 243	5 488
2020	50	9	59	3 005	1 730	4 736
2021	54	6	60	2 627	1 502	4 129
2022	51	2	53	2 479	2 033	4 512
2023	39	8	47	2 424	2 126	4 550

Počet osob, u nichž bylo **podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání**, činil v roce 2023 celkem **2 126**, projevil se tedy nárůst o **4,57 %**, jakkoli poměrně nevýrazný. Tento odklon se podílel na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení z **5,39 %** (rok předtím 5,36 %). Celkový počet osob, u nichž bylo využito této formy odklonu (jak ve standardním, tak i ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2023 **4 550** (v roce 2022 4 512 a v roce 2021 4 129), jednalo se tedy o vzestup o **0,84 %** (v předcházejícím roce šlo také o vzestup, a to o 9,28 %).

KSZ v Ústí nad Labem zdůrazňuje, že zásadní překážkou bránící využití odklonu je primárně trestní minulost obviněných (recidiva), dále u obviněných se splněnými osobnostními předpoklady absentuje úplné doznání či nedořešená náhrada škody poškozenému. Vyššímu využití brání pasivita osob obviněných. Spolupráce obviněného s Probační a mediační službou je mnohdy zahájena až z podnětu státního zástupce po skončení vyšetřování, a to především u trestných činů v dopravě (dochází k opakovanému řešení otázky náhrady škody a uplatnění nároků z pojistného).

KSZ v Hradci Králové uvádí, že motivačním činitelem užití odklonu je to, že s pravomocným vyřízením věci odklonem nejsou spojeny zákonné důsledky pravomocného odsouzení soudem.

Podle **VSZ v Olomouci** v případě podmíněného zastavení trestního stíhání byl vzhledem k aktuálním trendům kladen důraz na ukládání povinnosti složit peněžitou částku určenou státu na pomoc obětem trestné činnosti prakticky ve všech případech, kdy takový postup přicházel v úvahu. Zejména se tak děje u trestné činnosti páchané na úseku dopravy. Výrazný procentuální přesun od standardního odklonu k odklonu spojenému se složením částky na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního předpisu lze vysledovat jak u podmíněného zastavení trestního stíhání, tak i u podmíněného odložení návrhu na potrestání.

Tradičně nejvyšší počet odklonů (pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání) vykázal Jihomoravský kraj (**1 194** osob, **+49** oproti roku 2022, tj. **10,71 %** ze všech stíhaných osob včetně zkráceného přípravného řízení) a Severomoravský kraj (**783** osob, **-67, 5,65 %**) a až pak následovaly Středočeský kraj (**558** osob, **+52, 6,92 %**), hlavní město Praha (**519** osob, **-34, 5,72 %**), Severočeský kraj (**469** osob, **+26, 4,17 %**), Východočeský kraj (**478** osob, **+53, 7,75 %**), Západočeský kraj (**300** osob, **-18, 4,88 %**) a Jihočeský kraj (**246** osob, **-4, 5,36 %**).

Poznatky k aplikaci a četnosti institutu složení peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu v přípravném řízení a v řízení před soudem plynou z *tabulek III/8a, III/8b, III/8c a III/8d*; jedná se o statistické údaje za rok 2023.

Ze statistických údajů vyplývá, že v roce 2023 byl státními zástupci v přípravném řízení uplatněn odklon ve formě podmíněného zastavení trestního stíhání u **4 676** osob a **2 271** osob složilo finanční částku na pomoc obětem trestné činnosti, což činí **48,6 %**.

V porovnání s rokem 2022, kdy tento ukazatel činil **35,3 %** (celkem 4 564 odklonů, z toho bylo 1 609 odklonů s majetkovým postihem), se jedná o nárůst o 13,3 %.

Z hlediska celokrajských výsledků je nezbytné ocenit výrazně nadprůměrné výsledky dosažené v rámci obvodu působnosti **KSZ v Praze** (76,4 %; 428 z 560 odkloněných osob postiženo majetkově) a **KSZ v Plzni** (63,7 %; 193 z 303 odkloněných osob postiženo majetkově).

Podprůměrné výsledky jsou evidovány v rámci obvodu působnosti **KSZ v Českých Budějovicích** (34,1 %; 85 osob z 249 odkloněných osob postiženo majetkově) a **KSZ v Ústí nad Labem** (21,8 %; 105 osob ze 482 odkloněných osob postiženo majetkově).

Byť není možné ke statistickým údajům přistupovat paušálně, neboť v každé trestní věci jsou dány individuální okolnosti rozhodné pro její posouzení (u odklonů je např. důležitou okolností primární uspokojení případných oprávněných majetkových nároků poškozeného), nelze takto velké rozdíly v aplikační praxi akceptovat.

Ze statistických údajů dále vyplývá, že u většího množství okresních státních zastupitelství počet odklonů s majetkovým postihem překračuje hranici **80 %**.

Jednalo se zejména o územní obvody **OSZ v Nymburce** (94,4 %), **OSZ v Domažlicích** (93,3 %), **OSZ Praha-východ** (90,0 %), **OSZ v Tachově** (89,7 %), **OSZ v Příbrami** (86,9 %), **OSZ ve Žďáru nad Sázavou** (83 %), **OSZ v Prachaticích** (82,6 %), **OSZ v Rychnově nad Kněžnou** (81,8 %), **OSZ v Benešově** (80,6 %).

Současně je však zřejmé, že na mnoha okresních státních zastupitelstvích byly i v roce 2023 odklony s majetkovým postihem realizovány ve zcela minimální míře nebo vůbec. Jednalo se např. o územní obvody **OSZ v Liberci** (4,3 %), **OSZ ve Vsetíně** (3,7 %), **OSZ v Ústí nad Labem** (0 %), **OSZ v Teplicích** (0 %), **OSZ v Táboře** (0 %), **OSZ v Pelhřimově** (0 %).

Tyto poznatky ve svém důsledku nasvědčují nejednotné aplikační praxi v rámci soustavy státního zastupitelství, což lze považovat za nežádoucí stav.

NSZ bude problematiku majetkového postihu pachatelů trestné činnosti v rámci odklonů nadále pečlivě sledovat a průběžně vyhodnocovat. Je nezbytné, aby stejně jako u prosazování ukládání peněžitých trestů věnovala celá soustava státního zastupitelství rovněž této oblasti zvýšenou pozornost a aktivně ji rozvíjela.

Finanční prostředky složené na účty státních zastupitelství v rámci odklonů realizovaných v průběhu přípravného řízení dosáhly v roce 2023 částky 53.090.980 Kč (v roce 2022 se jednalo o částku ve výši 35.622.122 Kč, v roce 2021 o částku ve výši 15.583.210 Kč). Tyto finanční prostředky jsou poukazovány Ministerstvu spravedlnosti, které s nimi dále nakládá ve prospěch státu a obětí trestné činnosti.

Na speciálním účtu Ministerstva spravedlnosti bylo v režimu zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení, v roce 2023 shromážděno celkem 418 876 472 Kč, z čehož žadatelům (poškozeným) bylo vyplaceno 45.296.274 Kč, Probační a mediační službě bylo převedeno celkem 16 757 817 Kč a do státního rozpočtu bylo odvedeno 356 822 382 Kč.

Pro úplnost se zmiňuje, že v roce 2023 byly státními zástupci a policejními orgány v rámci trestního řízení zajištěny majetkové hodnoty v celkové výši 8,84 mld. Kč (v roce 2022 se jednalo o částku ve výši 5,37 mld. Kč). Takto zajištěné majetkové hodnoty slouží zejména k uspokojení oprávněných majetkových nároků poškozených subjektů (často již v přípravném řízení) a k budoucímu výkonu majetkových sankcí v řízení před soudem.

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu byly v roce 2023 aplikovány ve vztahu k **811** fyzickým osobám (+179; nejsou započteny dohody uzavřené v řízení před soudem). Uvedený institut byl dále využit u **32** právnických osob (-2). U **796** fyzických osob se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k **15** fyzickým osobám ve zkráceném přípravném řízení (podrobněji viz *tabulky II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10*). Viz také přehled týkající se srovnání dohod o vině a trestu u státních zastupitelství a u soudů v letech 2012 až 2023 (*tab. II/1e*).

Výrazný vzestup počtu osob, u nichž byl v roce 2023 uplatněn institut dohody o vině a trestu, jednoznačně vyplývá z novely trestních předpisů provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

Vývoj počtu navržených dohod o vině a trestu

Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	135	4	139
2019	154	6	160
2020	249	20	269
2021	506	25	531
2022	613	19	632
2023	796	15	811

Větší četnost odklonů podle § 307 a 179g trestního řádu v přípravném řízení oproti sjednávání dohod o vině a trestu vysvětluje výstižně **KSZ v Praze**. To shledává za účelnější, efektivnější a hospodárnější způsob vyřízení trestní věci právě odklonem. V řízení o přečinu se postup podle § 175a trestního řádu nejeví ekonomickým v porovnání s odklonem podle § 307 a 179g trestního řádu, podáním obžaloby či návrhu na potrestání, přičemž poté v převažujícím počtu věcí v řízení před soudem následuje vyřízení věci trestním příkazem. Z tohoto pohledu splnění povinnosti k náhradě škody a složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti na účet státního zastupitelství ve smyslu § 307 odst. 2 či § 179g odst. 2 trestního řádu má srovnatelný dopad do majetkových poměrů pachatele jako soudem schválená dohoda o vině a trestu s obvykle sjednaným peněžitým trestem. Je-li věc vyřízena odklonem podle § 307 či § 179g trestního řádu, podílí se na opatřování podkladů pro takové rozhodnutí státního zástupce i policejní orgán. Státní zástupce se může soustředit zejména na komunikaci s obviněným (podezřelým) stran složení úhrady na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti na účet státního zastupitelství ve stanovené lhůtě. Oproti tomu při aplikaci § 175a trestního řádu se po úvodním (neformálním) předběžném projednání s obhajobou svolává formální jednání za účelem uzavření dohody o vině a trestu, potom se již věc předkládá soudu. Množství potřebných administrativních úkonů je tak pro vyřízení věci sjednáním dohody o vině a trestu vyšší a jde proto o časově náročnější postup. Postup podle § 175a trestního řádu se v řízení o přečinech proto vyskytuje jen velmi omezeně. V případě trestního stíhání pro zločin je zájem obhajoby na vyřízení trestní věci dohodou přímo úměrný úsudku, nakořím je provedenými důkazy trestná činnost objasněna, a hrozbě odsouzení v řízení před soudem. Zájem obhajoby je založen na dosažení co nejmírnějšího trestu, jehož naplnění lze snáze dosáhnout prohlášením viny podle § 206c trestního řádu v řízení před soudem [s možným využitím § 58 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku]. V řízení před soudem do tohoto schématu přistupuje zájem soudu na tom, aby byla procesními stranami uzavřena dohoda o vině a trestu. Nedojde-li ke konsensu a uzavření dohody o vině a trestu podle § 206b trestního řádu, soud průběh řízení směřuje k prohlášení viny podle § 206c trestního řádu. Proto je nutné věnovat zvýšenou pozornost v podávaných obžalobách nejen návrhu trestu ve smyslu § 177 písm. d) trestního řádu, nýbrž i přípravě na hlavní líčení, v níž by měly být zachyceny v úvahu přicházející limity pro návrh trestu pro případ postupu podle § 206b či § 206c trestního řádu v hlavním líčení, jak z toho ostatně vychází i novelizace

pokynu obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, provedená pokynem obecné povahy č. 1/2024.

S problematikou sjednávání dohod o vině a trestu se velmi úzce pojí i rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mucha versus Slovensko ze dne 25. 11. 2021, č. stížnosti 63703/19, jakož i další související judikatura. Ve skupinových věcech, v nichž je v popisu skutku obsaženo i jednání dalších obviněných, s nimiž není dohoda o vině a trestu sjednávána, je třeba výslovně v souladu se zásadou presumpce nevinny vyjádřit, že o vině těchto osob dosud nebylo rozhodnuto zákonem předvídaným způsobem. Náležitý popis skutku musí být obsažen již ve sjednávané dohodě o vině a trestu, neboť se následně odráží v navazujícím návrhu státního zástupce a rozsudku soudu. K této otázce viz též **rozhodnutí č. 10/2024-I. Sb. rozh. tr.**¹

Jak již bylo uvedeno v předchozích zprávách o činnosti, dne 7. 12. 2018 bylo mezi NSZ a Českou advokátní komorou podepsáno **Memorandum o součinnosti, které stanovuje zásady vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci v průběhu trestního řízení při jednání o odklonech anebo dohodě o vině a trestu**. Tento dokument měl usnadnit komunikaci mezi hlavními aktéry trestního procesu a přispět tak ke zrychlení a zefektivnění řízení. Memorandum bylo znovu vyhodnoceno počátkem roku 2024. Jak státní zástupci, tak i samotní obhájci v příslušných trestních věcech, v nichž přichází do úvahy aplikace jakéhokoli odklonu či uzavření dohody o vině a trestu, úzce spolupracují, komunikují osobně, a zejména v počátcích dané komunikace telefonicky, a to při dodržování profesní etiky. Mnohdy dochází k tomu, že iniciativa ze strany obhájců o vzájemnou spolupráci směřující k uzavírání dohod o vině a trestu se objevuje až poté, co se obviněný a obhájce seznámí s výsledky skončeného vyšetřování, a především také až poté, co se seznámí s návrhem trestu v obžalobě. To může být v některých případech i strategie obhajoby. Státní zástupci oproti tomu spíše preferují uzavírání dohod o vině a trestu již v přípravném řízení, kdy lze jejich přínos považovat za nejvýraznější. Toto však často naráží právě na zvolenou strategii obhajoby, která naopak v přípravném řízení o uzavření dohody o vině a trestu zájem nemá a příslušné návrhy činí až bezprostředně před podáním obžaloby, či dokonce až v průběhu projednání věci v hlavním líčení. Přes uvedené skutečnosti, k jejichž eliminaci může přispět právě vzájemná komunikace státních zástupců a obhájců a smíření protikladných stanovisek, lze mít i nadále za to, že Memorandum zjevně plní svůj účel, který spočívá především v podpoře možnosti nezávadné komunikace mezi obhájcem a státním zástupcem a posílení počtu odklonů. Do budoucna není možno vyloučit, že vyhodnocení vzájemné spolupráce na základě Memoranda bude probíhat jednou za dva roky (v tomto smyslu by přicházela v úvahu i odpovídající změna Memoranda).

56,02 %

osob řešeno
ve zkráceném
přípravném řízení

4 550

uskutečněných
odklonů v trestním
řízení

843

uzavřených
dohod o vině
a trestu

¹ Důvodem pro vyloučení soudce podle § 30 odst. 1 trestního řádu z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obviněného není bez dalšího zjištění, že soudce dříve uznal vinným tímž skutkem kvalifikovaným jako trestný čin jinou osobu. Nejde ani o porušení zásady presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 trestního řádu), jestliže v takovém svém předcházejícím rozsudku ve věci jiné osoby soud do popisu skutku zahrnul i obviněného, bylo-li to nezbytné pro správné vystižení právní kvalifikace, pokud přitom jednoznačně vyjádřil, že tento obviněný je stíhaný v samostatně vedeném trestním řízení, jeho vina dosud nebyla zákonným způsobem prokázána a tento rozsudek se jej netýká. Přitom jsou významné především použité slovní formulace a také kontext, v němž byly učiněny, a to jak ve výroku takového předcházejícího rozsudku, tak i v jeho odůvodnění.

c) **Trestní odpovědnost právnických osob** (přehledy o podezřelých, stíhaných a obžalovaných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2022 tab. II/1f)

V roce 2023 bylo v oddílu „Přípravné řízení“ v rejstřících ZN, KZN a VZN evidováno celkem **1 041** věcí týkajících se důvodného podezření ze spáchání některého trestného činu vyplývajícího z výčtu v § 7 zákona o TOPO právnickou osobou (v roce 2022 jich bylo 967). Struktura trestné činnosti právnických osob byla i v roce 2023 velmi různorodá. Podrobnější informace ohledně skutkových podstat trestných činů, pro něž bylo trestní stíhání vedeno, popřípadě byla podána obžaloba, vyplývají z přehledů II/1e.

Vývoj trestních řízení proti právnickým osobám

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Návrh na potrestání	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu
2012	20	4	0	0	0	0
2013	42	15	5	5	0	4
2014	88	81	39	35	4	5
2015	224	209	8	6	1	6
2016	239	213	6	6	1	9
2017	242	210	2	2	1	16
2018	291	258	5	2	4	20
2019	366	311	5	4	10	20
2020	337	268	1	0	11	27
2021	326	257	0	0	29	26
2022	280	196	2	1	34	30
2023	274	194	1	0	32	37

Nové případy aplikace § 8 odst. 5 zákona o TOPO se v roce 2023 nevyskytly, a lze tedy plně odkázat jak na Zprávu o činnosti za rok 2019, tak i na Zvláštní zprávu o poznacích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim ve znění zákona č. 183/2016 Sb. ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018, jež byla publikována na webových stránkách NSZ, jakkoli se jedná jak o zprávu o činnosti, tak i zvláštní zprávu dřívějšího data.

MSZ v Praze poukazuje nadále na nezbytnost důkladného vyhodnocování ekonomie trestního řízení u daňové trestné činnosti a důvodnosti zahajování stíhání ryze formálně zapsaných právnických osob, které jsou v uměle vytvořených řetězcích společností zařazeny (typově na pozicích tzv. missing trader nebo buffer), avšak fakticky nemají reálné sídlo ani zaměstnance, nedisponují majetkem a do funkce statutárního orgánu jsou ustanoveny osoby, jejichž identita byla takto zneužita nebo úplatně obstarána (tzv. bílí koně). U těchto formálních subjektů pak pokládá za účelnější, rychlejší a hospodárnější jejich rušení cestou podání návrhu na zrušení právnické osoby v občanském soudním řízení.

KSZ v Českých Budějovicích konstatuje, že vyvozování trestní odpovědnosti právnických osob, které jsou v úpadku (likvidaci) nebo v podobě tzv. prázdných schránek, jež jsou zcela bez majetku a bez vyvíjení jakékoliv aktivní podnikatelské činnosti, nadále zůstává sporné. Další vedení trestního řízení vůči takovým subjektům je ryze formální, postrádá jakýkoliv veřejnoprávní smysl, jestliže uznání viny a uložení trestu nemá žádný praktický efekt, zejména pro faktickou nemožnost konstruovat reálný a smysluplný postih právnické osoby, a naplnit tedy sledovaný účel trestního řízení. Zde se nabízejí úvahy *de lege ferenda*, aby byl v případě trestní odpovědnosti právnických osob modifikován princip oficiality, resp. poskytnuta orgánům činným v trestním řízení širší pravomoc nezahajovat trestní stíhání právnických osob při absenci veřejného zájmu za použití zásady oportunity, která by byla oproti trestnímu stíhání fyzických osob, u nichž platí zásada legality, zcela protikladná.

Velmi kladně je hodnocena **metodická příručka k zákonu o TOPO** vypracovaná odborem trestního řízení NSZ pod sp. zn. 7 SE 126/2019, která byla publikována na Extranetu státního zastupitelství a je průběžně aktualizována (naposledy ke dni 1. 5. 2024), stejně tak je kladně hodnocen **materiál „Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, průvodce právní úpravou pro státní zástupce“**, třetí přepracované vydání ze dne 9. 11. 2020 sp. zn. 1 SL 113/2020.

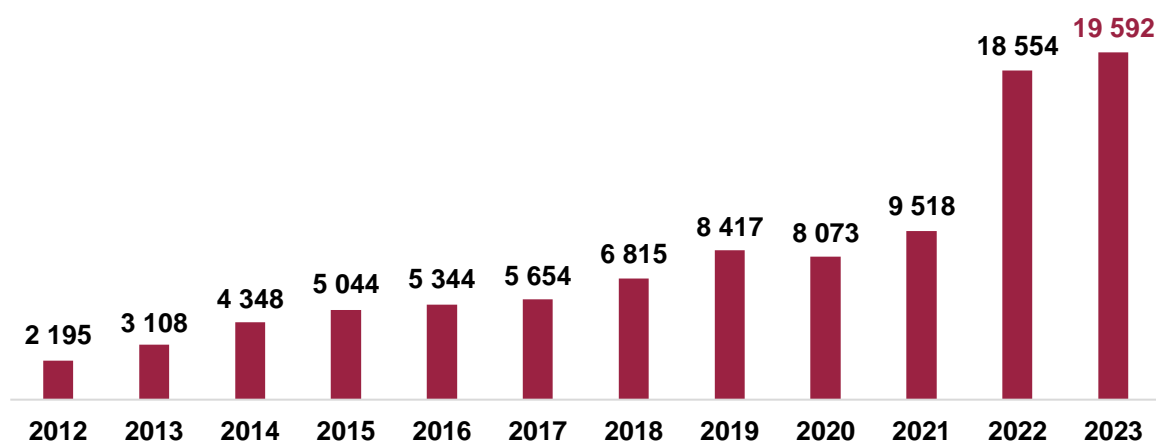
d) Nové jevy v kriminalitě

Kybernetická kriminalita

19 592 případů
kybernetické
kriminality
v roce 2023

Ze Zprávy o stavu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku za rok 2023 vyplývá, že v tomto roce bylo zaznamenáno celkem **19 592** skutků (+1 038, +5,6 %) spadajících pod problematiku **kriminality páchané v kyberprostoru**. Nejčastěji byly tímto způsobem spáchány podvody mezi soukromými osobami (8 495, +768, +9,9 %), neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (5 515, +1 232, +28,8 %) a neoprávněný přístup a poškození záznamu v počítačovém systému, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla (1 687, -888, -34,5 %). Kriminalita páchaná v kyberprostoru tvořila v roce 2023 **10,8 %** (+0,6) celkové registrované kriminality. Potvrzuje se tak předpokládaný trend, a to postupný přesun trestné činnosti jako takové do kyberprostoru. Přesto je zjevné, že dynamika nárůstu této formy kriminality již není tak výrazná, jak tomu bylo v předcházejících letech.

Celkové počty registrovaných skutků spáchaných v kyberprostoru

To lze přičítat několika zásadním faktorům:

V roce 2023 bylo možno poprvé zaznamenat účinnou preventivní kampaň ve veřejné sféře (sociální sítě, televize, rozhlas, tisk, maily atd.) současně realizovanou jak ze strany Policie ČR, bank, korporací, tak i ze strany Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost. Tato kampaň varovala jednak před různými typy internetových podvodů, ale také před útoky na počítačové systémy typu ransomware. Zapojení influencerů pak významně zvýšilo okruh osob, na něž tato kampaň cílila.

Realizace několika „velkých“ trestních věcí se zahraničním přesahem, jež byly rovněž s úspěchem medializovány.

Efektivní průběh operace „OFENZIVA“ – cílené vyhledávání podvodných inzerátů na internetu a jejich „eliminace“. Tato kampaň necílila na případné oběti, ale byla zaměřena přímo proti osobám pokoušejícím se páchat internetové podvody.

Zapojení bankovního sektoru, který se snaží odradit potenciální oběti podvodů od uposlechnutí pokynů pachatele, jež vedou k uskutečnění finančních převodů z jejich účtů. Na tomto místě je potřeba vysoce ocenit spolupráci Policie ČR (Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování) s Bankovní asociací a Českou národní bankou.

Policie ČR postupně činí některá organizační a další opatření ke zvýšení objasnenosti této trestné činnosti. Policejní prezidium vydává tzv. koordinační přípisy, kterými se sjednocují postupy jednotlivých policejních orgánů v konkrétních věcech, a později zajišťuje vedení společného řízení. Státní zastupitelství v rámci specializace státních zástupců dbají na jejich vzdělávání. **KSZ v Brně** na základě svých poznatků a zkušeností vypracovalo metodickou pracovní pomůcku pro postup ve věcech kybernetické kriminality, s níž seznámilo všechna okresní státní zastupitelství ve svém obvodu.

V roce 2023 pokračovalo státní zastupitelství v naplňování koncepce rozvoje schopností státního zastupitelství na úseku boje proti kybernetické kriminalitě a kriminalitě v kybernetickém prostoru, kterou schválil nejvyšší státní zástupce v roce 2022.

Zejména se plně realizuje specializace státních zástupců od okresní úrovně až po NSZ na tento typ kriminality. Stejně tak pokračovaly aktivity sítě specialistů státního zastupitelství v oblasti kybernetické kriminality, která uskutečnila celostátní setkání na podzim roku 2023.

Rovněž pokračovaly aktivity směřující ke zkvalitnění vzdělávání státních zástupců na úseku kybernetické kriminality. Ve spolupráci s Policií ČR byl všem státním zástupcům, kteří mají přístup do systému ETŘ, zajištěn přístup i do metodického webu Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Dále se podařilo, rovněž ve spolupráci s Policií ČR, sestavit katalog elektronických důkazů a procesních postupů jejich opatřování, který by měl být v nejbližší době publikován. Mimo to také probíhají práce na přípravě uceleného vzdělávacího programu pro státní zástupce a příslušníky Policie ČR.

V této souvislosti nelze pominout významný podíl státních zástupců na vzdělávacích akcích Justiční akademie ČR, ale také jejich účast na vzdělávacích akcích Justiční akademie Slovenské republiky. Vyzdvihnout je třeba rovněž spolupráci s Českou advokátní komorou na jejich vzdělávacích akcích.

Za významnou je rovněž třeba považovat soustavnou a úzkou spolupráci státního zastupitelství a Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost, a to jak v rovině konzultací, tak i v rovině účasti na vzdělávacích nebo popularizačních akcích pro odbornou, ale i laickou veřejnost.

Podstatnou část trestné činnosti v oblasti **ostatní kriminality páchané v kyberprostoru** (vedle kriminality řešené Národní centrálou proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě – k ní viz dále) tvoří sériově páchaná trestná činnost, především pak různé druhy phishingu.

V roce 2023 šlo zejména o podvodné investiční platformy, které především cestou reklam na sociálních sítích a ve výsledcích vyhledavačů lákají na výrazné zhodnocení peněz formou investic, nejčastěji do kryptoměn, a následně potenciální zájemce oslovují, navádějí k registraci na webových stránkách podvodné investiční platformy. Pod vlivem této legendy pak poškozený zasílá velké finanční obnosy, ať již formou bankovních převodů či prostřednictvím kryptoměn v domnění, že investuje. Časté je v rámci tohoto typu kyberkriminality rovněž využívání nástrojů pro vzdálený přístup k zařízení (ať již k počítači, či k smartphonu), který pak pachatelé mohou využít k přístupům k bankovním účtům poškozených.

V obvodu **VSZ v Olomouci** jsou také zmiňovány příklady nového trendu, a to trestná činnost podvodného charakteru spočívající v nabídkách investic do různých „výhodných“ projektů, v rámci nichž bývá často způsobena škoda v řádech desítek milionů Kč velkému množství osob. Opět se vyskytly nabídky investic do dluhopisů, které jsou vydávány různými soukromými subjekty (zejména akciovými společnostmi), přičemž poškození svoje finanční prostředky poskytují mnohdy jen na základě podnikatelského záměru, aniž by si ověřovali (či mohli ověřit) reálnost tohoto projektu a majetkovou a finanční situaci společnosti. Poškození jako upisovatelé dluhopisů jsou při podání trestního oznámení mnohdy vedeni myšlenkou, že když nebyl vyplacen úrok či posléze samotný dluhopis, pak zcela určitě jde o důsledek trestné činnosti. Lze mít za to, že při úpisu dluhopisů je upisovatelem vnímán obvykle pouze výhodný úrok oproti konzervativním způsobům zhodnocení peněz, nikoli však již to, že s nabídkou vyššího zhodnocení je spojeno vyšší riziko, a to včetně rizika ztráty investované jistiny, neboť vyplacení dluhopisu je zcela odvislé od ekonomické situace emitenta. Poškození si často nepřipouštějí, že k vrácení peněz (k výplatě dluhopisu) nemusí dojít z důvodu nevydařeného podnikatelského záměru nebo ekonomických těžkostí vzniklých až po vydání dluhopisů, což následně často nevede k zahájení trestního stíhání konkrétních osob.

Na to pak navazují protiprávní jednání v podobě legalizace výnosů z trestné činnosti, kdy policejní orgány zpravidla ihned po přijetí oznámení zajišťují tzv. legalizační účty, ovšem s ohledem na rychlost převodů peněz se jen zřídka podaří zajistit nějaký významný výnos z takovéto trestné činnosti. Takto získané prostředky jsou odčerpávány zpravidla nákupem kryptoměn prostřednictvím účtů obchodníků s kyberměnami u kryptoměnových burz a směnárů (např. Binance) nebo přes tokenizované platební karty s výběry v destinacích, s nimiž nemá ČR uzavřeny smlouvy o mezinárodní právní pomoci, případně jsou využívány bankovní účty osob, jejichž internetové bankovníctví bylo pachateli „zotročeno“ přes aplikace typu AnyDesk a další.

Poměrně často jsou k odčerpání peněz používány bankovní účty založené skutečně existujícími osobami, které tak ale učinily pro neznámé subjekty, zpravidla pod záminkami pracovních příležitostí, dobročinných účelů apod., jimž po založení účtu poskytly veškeré přístupové údaje, jakož i údaje k virtuálním platebním kartám. Následný přístup k účtu neznámou osobou a jeho ovládnutí probíhá zcela bez vědomí formálního majitele účtu, přičemž takový přístup je využíván i k tomu, že si neznámá osoba založí u stejné banky další účty na jméno formálního majitele účtu, a to již zcela bez jeho vědomí. Takové účty jsou používány „průtokově“, neboť prostředky, které jsou na ně poukázány, jsou obratem odesílány dále či vybírány. Lze předpokládat, že organizace pachatelů má celou řadu stupňů sídlících v různých státech a že nižší články nemají mnoho informací o nadřazených stupních (zpravidla jen kontakt přes sociální síť, který bývá navázán např. prostřednictvím nabídky příjvůdků). S ohledem na tento způsob využívání takových bankovních účtů se nedaří zajišťovat na nich výnosy z trestné činnosti, a to i přesto, že policejní orgán k zajišťování pohledávek na účtu přistupuje neprodleně po podání trestního oznámení, za splnění zákonných podmínek i bez předchozího souhlasu státního zástupce.

Objasněnost takových případů je z důvodů vysoké sofistikovanosti, rozdělení jednotlivých činností a důsledného využívání nástrojů k zakrytí identity na internetu velmi nízká. Specifických technických prostředků pachatelé používají i k zamezení svého odhalení (použití VPN sítí, anonymizérů, anonymních předplacených telefonních karet, spoofovaných telefonních čísel). Tato trestná činnost je často páchána ze zahraničí. K odhalení pachatelů je třeba provádět rozsáhlé úkony různého druhu a dožadovat právní pomoc v jiných státech. Někteří provozovatelé s orgány činnými v trestním řízení nespolupracují, výnos je často realizován v zemích, se kterými nemá ČR smlouvu o právní pomoci. Všechny tyto okolnosti způsobují obtíže při objasňování a zjišťování pachatelů a zajišťování výnosů z trestné činnosti, negativně se promítají do délky řízení a jeho výsledku.

Dalším výrazným typem kyberkriminality je trestná činnost spočívající v podvodných telefonátech. Převažuje legenda falešného bankéře s údajně napadeným bankovníctvím a nutností činit určitá opatření ze strany oběti. I zde často dochází k použití nástrojů pro vzdálený přístup. K získání peněz od poškozených jsou často využívány kryptoměny, hlavně formou vkladů do bitcoinů či vkladomatů. Pokračují i další formy phishingu cestou e-mailových zpráv, zpráv na sociálních sítích a v komunikačních aplikacích a podvodných SMS zpráv.

Jedná se o podvody založené na sociálním inženýrství, jejichž podstatou je snaha dostat oběť pod tlak, často pomocí fingovaných telefonátů „bankéře“ upozorňujícího na probíhající „útok“ na účet oběti, která je pak pod hrozbou tohoto nebezpečí přinucena, resp. přesvědčena ke sdělení svých

přístupových údajů k účtu nebo k platebním prostředkům (platebním kartám), a následně pak dojde k odcizení veškerých finančních prostředků z účtu oběti.

MSZ v Praze uvádí, že jsou stále častěji využívány k páčání předmětné trestné činnosti prostředky elektronických komunikací, kdy poškozeným jsou cestou e-mailu či jinak zasilány nepravdivé informace. Pachatelé prostřednictvím internetu často využívají free anonymizérů a proxy serverů, zajišťujících nemožnost dohledání IP adres, prostřednictvím kterých se přihlašují, nebo komunikaci prostřednictvím multiplatformních aplikací. Finanční prostředky získané trestnou činností jsou často pachateli vkládány do kybernetické měny, která je velice obtížně dohledatelná.

Úspěšnost tohoto typu podvodů je vysoká, v obvodu **MSZ v Praze** je evidováno více věcí s řádově stovkami až tisíci poškozených z celé České republiky se škodou v řádech stovek milionů Kč.

KSZ v Ústí nad Labem konstatuje, že dynamika konkrétních podob daných podvodů je poměrně velká, proměnlivá a velmi briskně reaguje na snahy různých institucí státu o prevenci a snahy bank odhalovat jakékoliv potenciálně problematické jednání poškozených klientů i na nejrůznější *ad hoc* události, jako byly například jednorázové dávky vyplácené Ministerstvem práce a sociálních věcí v případě neúměrného zdražení energií apod.

Další oblastí kybernetické kriminality jsou případy, jejichž počet je rovněž na vzestupu, kdy dochází k cílenému napadení elektronických sítí, resp. počítačových systémů právnických osob. Jde zejména o napadání e-mailových schránek právnických osob s cílem vstoupit do komunikace se zákazníky, vystavení podvodných faktur s nasměrováním plateb na jiný účet než účet poškozené právnické osoby a jejich získání pro vlastní potřebu ke škodě takové právnické osoby. Zaznamenány byly též případy, kdy pachatelé pronikají do vnitřní elektronické sítě právnické osoby, kde posléze zašifrují uložené soubory pomocí kryptoviru. Následně dochází buď k požadování finanční úhrady za obnovení přístupu k napadeným souborům, anebo k paralyzování poškozené právnické osoby z důvodu trvalé nemožnosti přístupu k uloženým datům. V takovém případě se může jednat i o případy konkurenčního boje nelegálními prostředky. Zde už může jít o jednání směřující ke kybernetické kriminalitě v užším smyslu (viz dále).

Velkým problémem je pak i výrazný přeshraniční prvek kybernetické kriminality. Kyberprostor není omezen státními hranicemi, pachatelé fungují globálně a mohou své aktivity zaměřit na jakékoli místo. Běžná jsou podvodná call-centra fyzicky umístěná v zemích východní Evropy, Asie či Afriky, která cílí na oběti v ČR, Německu, Francii nebo jiných západních zemích. Časté je také rekrutování legalizátorů a bílých koní v postsovětských zemích.

BÍLÍ KONĚ

VAROVNÉ SIGNÁLY

- Nevyžádaný kontakt, který slibuje snadné získání peněz.
- Inzeráty s pracovními nabídkami zahraničních společností, které hledají „místní/národní zástupce“, aby jednali jejich jménem.
- Špatná větná stavba s gramatickými chybami.
- E-mailová adresa odesílatele pravděpodobně využívá bezplatnou webovou službu (Gmail, Yahoo!, Hotmail atd.), která se neshoduje s názvem společnosti.
- Nejsou uvedeny žádné požadavky na vzdělání, ani na zkušenosti.
- Veškerá komunikace a transakce týkající se pracovní pozice bude probíhat online.
- Popis pracovní pozice vždy obsahuje používání tvého bankovního účtu pro převod peněz.

#Nebudbilymkonem

#SNADNEPENIZE
#RYCHLEPENIZE
#PRANISPINAVYCHPENIZ

Pokud tě někdo požádá, abys převedl/a peníze přes svůj bankovní účet výměnou za hotovost, chce z tebe udělat bílého koně.

Důsledky mohou být závažné.

EUROPOL
EC3

#Nebudbilymkonem

EUROPOL
EC3

#dontbeaMule

Na rizika spojená s účastí na tzv. praní špinavých peněz upozorňuje celoevropská informační kampaň Europolu a dalších institucí, do které se v roce 2023 znovu zapojilo také Nejvyšší státní zastupitelství.

Stále více se tak projevuje problematičnost současného nedostatečného právního rámce, který neukládá poskytovatelům služeb povinnost registrovat údaje o využití služeb VPN, šifrování atd., což vede k tomu, že řada pachatelů závažných trestných činů zůstává skryta v anonymním prostředí internetu nebo darknetu.

U **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Olomouci** byla vedena trestní věc, v níž bylo obviněné kladeno za vinu, že jako členka organizované zločinecké skupiny, která působila ve více státech, byla zapojena do páčání podvodné trestné činnosti založené na tzv. phishingu. Obviněná s orgány činnými v trestním řízení spolupracovala a podrobně rozkryla fungování dané skupiny, jakož i způsob páčání dané trestné činnosti. Jelikož uvedla i poznatky k další trestné činnosti, bylo jí přiznáno postavení spolupracující obviněné. Byla s ní uzavřena dohoda o vině a trestu, kterou následně schválil soud. Vedle uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, peněžitého trestu ve výši jednotek milionů Kč a trestu propadnutí věci bylo dosaženo i náhrady škody všem poškozeným, jejichž podvedení bylo konkrétně obviněné kladeno za vinu. Tento případ je výjimečný potud, pokud se podařilo objasnit v potřebném rozsahu skutek, v němž je spatřováno trestné jednání. Jinak ale možnost zjištění pachatele u této formy trestné činnosti je **velmi nízká**.

Kybernetické kriminalitě a kriminalitě v kybernetickém prostoru nahrává nízké právní i technické povědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie, stejně jako nedostatečná regulace, která se jak na národní, tak na celoevropské úrovni značně zpožďuje za dynamickým rozvojem informačních technologií. V tomto ohledu však lze poprvé vysledovat jisté zlepšení, k němuž vedou masivní preventivní kampaně státních orgánů i soukromých subjektů, ať už se jedná o banky, nebo poskytovatele internetových služeb.

Přesto lze i nadále konstatovat, že až na řídké výjimky skutečně sofistikovaných podvodů (např. podvržená brána internetového bankovníctví) je uvedený typ trestné činnosti snadno rozpoznatelný a samotné oběti mají možnost páčání trestné činnosti zabránit tím, že pachatelům neposkytnou potřebnou součinnost. Poškození často uvádějí, že sami na internetu aktivně vyhledávali nabídky na zhodnocení svých prostředků nebo reagovali na inzerci zveřejněnou na sociálních sítích, přičemž nabídky, které jim pachatelé učinili, byly pro ně naplněním jejich představ, jak se mají investovat prostředky. Pachatelé tak evidentně objevili novou možnost podvodně reagovat na existující poptávku ve společnosti. Novým fenoménem, pokud jde o naivitu poškozených, jsou případy, kdy tito dokonce odmítají uvěřit tomu, že se stali obětí podvodu. Při rozkrývání tzv. průtokových účtů jsou objasňovány platby prováděné ve prospěch těchto účtů. Při té příležitosti jsou prováděny výslechy osob, aby objasnily důvody, proč na průtokové účty poukazyvaly platby. Opakovaně se stalo, že ačkoliv takové osoby popsaly, že peníze poukazyvaly podle návodu jim neznámých osob na jim neznámé účty a ke svým prostředkům tak nemají přístup, odmítaly byt jen připustit, že by mohlo jít o podvodné jednání, např. s poukazem na to, že v mobilní aplikaci mají stále možnost sledovat vývoj své investice a její závažné zhodnocení.

Páčání této trestné činnosti je úspěšné zejména právě z důvodu nízké finanční gramotnosti obyvatel. Pachatelé zneužívají prvku překvapení a strachu ze ztráty peněz. Poškození pak namísto zjištění relevantních informací od své banky bezmyšlenkovitě vyberou peníze z účtu a vloží je na účet pachatele či do tzv. bitcoinmatu. Na uvedených bitcoinmatech je přitom vyobrazeno varování, aby osoby nekladaly peníze za účelem nákupu kryptoměny podle pokynů jim neznámých osob.

Tzv. bitcoinmaty představují nezbytný článek v páčání tohoto typu trestné činnosti. Lze důvodně usuzovat, že tyto automaty na nákup kryptoměny slouží pachatelům různé trestné činnosti k legalizaci výnosů z trestné činnosti či umožňují obohacení pachatelů při páčání podvodné trestné činnosti. S ohledem na vysoké transakční poplatky, které jsou provozovateli těchto zařízení stanoveny (7 až 15 % z provedené transakce), lze předpokládat, že běžný investor do kryptoměny nevyužívá k nákupu kryptoměny tato zařízení, ale činí tak jiným obvyklým způsobem (typicky nákup

prostřednictvím kryptoměnové burzy či prostřednictvím různých brokerů, kterými jsou tyto služby nabízeny za mnohonásobně nižší poplatky).

KSZ v Praze poukazuje na pokračující nárůst typových podvodných jednání a s nimi spojených trestných činů s majetkovým motivem, kdy se přitom jedná o častý jev, který však na úrovni orgánů činných v trestním řízení představuje zásadní problém, neboť je dána vysoká latence této kriminality. Nejčastějším trestným činem je v této oblasti nadále trestný čin podvodu s tím, že podstatná část těchto případů je – i přes již delší dobu trvající či permanentně realizovanou veřejnou osvětovou kampaň ve veřejných sdělovacích prostředcích – založena na neznalosti, neopatrnosti či spíše lehkomyšlném jednání poškozených, neboť k dokonání většiny činů dochází právě za vědomí či „nevědomé“ součinnosti poškozeného. Na straně poškozených se přitom jedná o osoby napříč věkovými kategoriemi a různých profesí a sociálních skupin. Dále je pro tuto trestnou činnost typické, že se jedná o trestnou činnost s mezinárodním přesahem, kterou patrně páchají organizované skupiny pachatelů nebo pachatelé využívající shodný či obdobný *modus operandi*. Nejčastějšími místy, odkud k trestné činnosti dochází nebo kam směřují výnosy z trestné činnosti, jsou Ukrajina, Ruská federace, Polská republika, výjimkou však není ani Čínská lidová republika.

Velmi časté jsou také podvodné reakce na inzertní nabídky prodeje zboží, kdy pachatel kontaktuje prodávajícího s nabídkou, že zboží uhradí převodem na účet prodávajícího a zboží poté odveze zásilková služba. Za tímto účelem se pak snaží pachatel vylákat z poškozeného přístupové údaje k jeho platební kartě, kterou následně zneužije a odčerpá finanční prostředky z účtu poškozeného.

KSZ v Českých Budějovicích zdůrazňuje, že v roce 2023 se vyskytovaly nejčastěji následující formy této trestné činnosti. První formou byly podvody realizované formou instalace počítačového programu AnyDesk do počítače poškozeného, prostřednictvím kterého se obviněný dostal do internetového bankovníctví poškozeného a neoprávněně si převáděl z účtu poškozeného, bez jeho vědomí, na své vlastní účty finanční prostředky.

Druhou formou byly podvody realizované na internetových serverech typu „Bazoš“, kdy obviněný jako kupec vyzval prodávajícího, aby zboží, o které měl zájem, poslal kurýrní službou nebo poštou a podvrženými stránkami těchto distributorů, na které mu zaslal odkaz, na něm vylákal číslo bankovního účtu a bezpečnostní kódy, když následně bez jeho vědomí, neoprávněně převedl z jeho účtu na svůj účet finanční prostředky.

Třetí forma, která se vyskytla, spočívá v tom, že se pachatel vydává za příslušníka americké armády působícího na zahraniční misi a osobám ženského pohlaví prostřednictvím internetu nabízí trvalý vztah, když následně na nich vylákává pod různými záminkami poměrně vysoké finanční částky na letenku, clo a další poplatky s předchozím úmyslem zapůjčené částky již nevrátit. Tyto typy podvodů se stále vyskytují ve značném rozsahu.

Ve vztahu ke **zneužívání virtuálních měn MSZ v Praze** uvádí, že vede dvě rozsáhlá trestní řízení ve stadiu vyšetřování tzv. tokenizace firem a na ni navázané „upisování tokenů“ za peněžní prostředky investorů, týkající se vytvoření virtuální měny „platoncoin“. Tyto případy jsou posuzovány jako trestný čin podvodu se škodou velkého rozsahu a vysokým počtem poškozených. Oba případy mají společné to, že na základě masivní reklamy na internetu poškození investoři „investují – nakupují“ něco, co ani sami nejsou schopni popsat a pochopit, přičemž podstatná část takto získaných prostředků je konzumována na nákup movitých a nemovitých věcí nesouvisejících s podnikatelskou činností a na samotný provoz včetně odměn osob na vedoucích pozicích. Poškozených jsou u každé z těchto věcí více než 2 000, způsobená škoda je u každé z věcí v řádu stovek milionů Kč. Obě věci vykazují zahraniční prvek (minimálně bankovní účty v zahraničí a pořízené nemovitosti).

V oblasti **kybernetické kriminality, která spadá do působnosti Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě (kybernetické kriminality v užším smyslu)** jsou zaznamenávány útoky DDoS proti klíčovým institucím a subjektům v ČR, které mj. souvisejí se zahraničně politickou orientací ČR a podporou Ukrajiny. Dále jsou obvyklé případy ransomware útoků proti významným státním subjektům, např. útok proti webům MV ČR. V rámci kybernetické kriminality se často vyskytují různé mezinárodně působící a organizované hackerské skupiny.

Dlouhodobým trendem je rostoucí sofistikovanost, vysoká četnost útoků (např. 280 útoků v rámci jednoho případu), vysoký počet poškozených, vysoká škoda (i hrozba), geografický rozsah (často mezinárodní skupiny), což vyžaduje efektivní a úzkou mezinárodní spolupráci. V neposlední řadě je nutné disponovat nejen obvyklými procesními znalostmi a erudicí, ale i technickými znalostmi a dovednostmi.

Skutečností zůstává, že v roce 2023 nerostl počet ransomwarových útoků a zejména již nedocházelo k tak masivním ransomwarovým útokům jako v dřívějších letech. Nicméně tento typ kybernetické kriminality nadále ohrožuje počítačové systémy v celé Evropě a působí značné ekonomické škody. Proto je tomuto fenoménu věnována velká pozornost a pod vedením Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost a ve spolupráci s Národní centrálou proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě byla založena pracovní skupina zaměřená na problematiku ransomware, jejíž činnosti se účastní rovněž státní zastupitelství.

Kybernetická kriminalita se vyznačuje vysokou mírou latence. Řada útoků, které by bylo možné označit za trestné, probíhá pouze na technické úrovni a většina uživatelů zařízení, na která je útočeno, je ani nezaznamená. V ideálním případě jsou zachyceny antivirovou ochranou, případně jinými ochrannými prostředky. Mnoho z útoků je usnadněno zastaralou infrastrukturou, neaktualizovanými či špatně zabezpečenými zařízeními. Velkým trendem posledních let se stává trestná činnost na pomezí kybernetické kriminality a ostatní kriminality páchané v kyberprostoru, při které dochází ke zneužití platebního prostředku – mobilního telefonu, ve kterém je uložena platební karta, v důsledku čehož následně dochází k odčerpání finančních prostředků poškozeného.

Rozvoj nástrojů umělé inteligence (AI), která již dnes umožňuje velmi realistické napodobování a vytváření fotografických, audio a video záznamů předznamenává, že se bude jednat o velmi účinný nástroj v rukou pachatelů trestných činů. Na tomto poli dochází k dynamickému rozvoji technologií, přičemž regulace zatím zcela absentuje.

Nenávistné projevy na internetu jako již nikoliv nová forma kriminality jsou zmíněny také pod písm. h) níže.

V roce 2023 pokračoval Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) ve svém odmítavém postoji k plošnému a nerozlišujícímu uchovávání provozních a lokalizačních údajů s výjimkou případů vážného ohrožení veřejné bezpečnosti (problematika *data retention*). V návaznosti na svá předchozí rozhodnutí (zejména rozsudek ve spojených věcech C-793/19 SpaceNet a C-794/19 Telekom Deutschland ze dne 20. září 2022) vydal SDEU například **rozsudek ve věci C-162/22 Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ze dne 7. září 2023**. Podle tohoto rozsudku musí být článek 15 odst. 1 směrnice o soukromí a elektronických komunikacích (2002/58/ES), ve spojení s články 7, 8 a 11, jakož i čl. 52 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie, vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby osobní údaje z elektronických komunikací, které byly poskytovateli služeb elektronických komunikací uchovávány na základě legislativního opatření přijatého podle tohoto ustanovení a následně na základě tohoto opatření zpřístupněny příslušným orgánům pro účely boje proti závažné trestné činnosti, mohly být použity při vyšetřování kárných provinění v souvislosti s korupcí.

Významným rozhodnutím SDEU byl také **rozsudek ve věci C-205/21 Ministerstvo na vatreshnite raboti ze dne 26. ledna 2023**, podle kterého je systematické shromažďování biometrických a genetických údajů každého obviněného bez dalšího rozlišení za účelem jejich policejní registrace v rozporu s požadavkem na zajištění zvýšené ochrany v souvislosti se zpracováním citlivých osobních údajů.

Upozornit lze také na **rozsudek SDEU ve věci C-349/21 HYA a další ze dne 16. 2. 2023**, dle kterého nemusí rozhodnutí povolující odposlech telefonních hovorů obsahovat individualizované odůvodnění. Povinnost odůvodnění totiž není porušena, pokud se rozhodnutí o povolení odposlechu zakládá na podrobné a propracované žádosti příslušného orgánu činného v trestním řízení a důvody povolení mohou být snadno a jednoznačně vyvozeny z přečtení žádosti ve vzájemném spojení s povolením.

Stran problematiky *data retention* byla významná rovněž rozhodovací činnost Evropského soudu pro lidská práva. V rozsudku ve věci **Škoberne proti Slovinsku, č. 19920/20 ze dne 15. 2. 2024** se Evropský soud pro lidská práva přiklonil k argumentační linii SDEU ve vztahu k problematice *data retention*.

Dalším významným rozhodnutím byl **rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Yüksel Yalçinkaya proti Turecku č. 15669/20 ze dne 26. 9. 2023**, který se týkal odsouzení bývalého učitele za členství v ozbrojené teroristické organizaci, jejíž členové se měli v roce 2016 pokusit o státní převrat. Odsuzující rozsudek byl ze strany vnitrostátního soudu založen primárně na tom, že stěžovatel používal aplikaci pro šifrované zprávy s názvem "ByLock", která měla být podle názoru vnitrostátních soudů určena výhradně pro použití členy předemtné teroristické skupiny. Faktický obsah zpráv přitom nebyl zjištěn, dostačující bylo pouze používání aplikace ByLock. Evropský soud pro lidská práva však takový postup shledal rozporným s čl. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť představoval v podstatě automatickou presumpci viny založenou pouze na užití aplikace ByLock, což stěžovateli téměř znemožnilo zprostit se daných obvinění. Evropský soud pro lidská práva rovněž zdůraznil, že z hlediska čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je důležité zachovat obviněnému možnost zpochybnění jednotlivých předložených důkazů, a to i v případě, kdy se jedná o elektronické důkazy. Důkazní materiál byl totiž v daném případě z velké části získán prostřednictvím činnosti zpravodajské služby, v důsledku čehož byla stěžovateli zamítnuta jeho žádost o předložení nezpracovaných údajů k nezávislému přezkoumání za účelem ověření jejich obsahu a integrity. Evropský soud pro lidská práva proto dospěl k závěru, že neexistovaly dostatečné záruky, které by stěžovateli umožňovaly vést řádnou a účinnou obhajobu.

V rámci vnitrostátní judikatury lze poukázat na **usnesení NS ze dne 25. 1. 2023** sp. zn. 8 Tdo 1204/2022, kde se NS zabýval typem kybernetické kriminality známým jako „romance scam“. Odsouzený se seznámil s poškozenou prostřednictvím internetové seznamky, přičemž pod smyšlenou historkou, že je původem ze Španělska a v České republice pracuje jako medik a záchranář, vylákal od poškozené postupně přes sto tisíc korun (daný případ je mírně atypický tím, že se poškozená s odsouzeným skutečně setkala, přičemž k předávání peněz docházelo fyzicky). NS rozhodl, že uvedení v omyl podle § 209 odst. 1 trestního zákoníku nemusí spočívat jen v jednorázovém jednání, kterým pachatel předstírá okolnosti, jež nejsou v souladu se skutečným stavem věci, ale může se skládat z dílčích, na sebe navazujících úkonů (typicky v podobě podání klamavých údajů), jimiž pachatel navodí u poškozeného pocit důvěry, přičemž podáním dalších nepravdivých informací zneužije této důvěry k tomu, aby poškozený provedl transakce ve prospěch obviněného na úkor svého majetku.

Značný judikatorní potenciál má i **usnesení NS ze dne 31. 5. 2023** sp. zn. 5 Tdo 1023/2022 (č. 12/2024 Sb. rozh. tr.), podle kterého nelze za odstranění nebezpečí ve smyslu § 20 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku považovat dočasné znepřístupnění internetových stránek, prostřednictvím kterých pachatel uváděl v omyl jiné osoby, aby od nich vylákal peníze na nákup neexistujících dluhopisů v rozsahu způsobení škody velkého rozsahu. Takové jednání není důvodem zániku trestní odpovědnosti za přípravu zločinu podvodu podle § 20 odst. 1, § 209 odst. 1, 5 písm. a) trestního zákoníku.

Pro účely boje proti kybernetické kriminalitě lze poukázat také na **usnesení NS ze dne 24. 3. 2021** sp. zn. 7 Tdo 219/2021, které, ač vydáno v roce 2021, bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek až v roce 2023 (č. 56/2022

Sb. rozh. tr.), a to s právní větou: „Pokud pachatel s využitím omylu banky odčerpal peněžní prostředky z bankovního účtu, dopustil se tím trestného činu podvodu podle § 209 trestního zákoníku ke škodě banky (viz rozhodnutí pod č. 27/2014-II. Sb. rozh. tr.). To však neplatí bezvýjimečně, zejména nikoli v případě, že pachatel nezaměřil svůj útok (v řadě realizovaných kroků) jen na výběr finančních prostředků z účtu u banky, ale především na podvodné získání možnosti disponovat s účtem na základě zmocnění vylákaného od majitele účtu. Za takové situace jsou jeho následné úkony (pokyny k převodům či výběrům), byť jsou jinak v rozporu s právem, formálně autorizovány oprávněnou osobou a poškozeným je majitel účtu, nikoli banka, která neměla možnost posoudit neoprávněnost dispozic s účtem.“

Dále lze zmínit **usnesení NS ze dne 31. 1. 2023** sp. zn. 4 Tdo 1133/2022, kde se NS zabýval použitelností zvukového záznamu pořízeného a předloženého soukromou osobou, přičemž zde přehledně rekapituloval dosavadní judikaturní závěry týkající se dané problematiky.²

Průlomové rozhodnutí představuje také **rozsudek MS v Praze ze dne 9. 11. 2023** sp. zn. 10 A 99/2023, dle kterého je obecně známou skutečností ve smyslu § 121 o. s. ř., že ChatGPT ve své verzi 3.5 není spolehlivým zdrojem faktických informací, a proto jeho odpověď na dotaz týkající se skutkových otázek není důkazním prostředkem způsobilým k prokázání skutkového stavu.

Státní zastupitelství se spolu s Ministerstvem spravedlnosti a Policií ČR v uplynulém roce výrazně podílelo na zajištění rozvojové spolupráce organizované Ministerstvem zahraničních věcí, když státní zástupci spolu s dalšími specialisty předávali zkušenosti z boje proti kybernetické kriminalitě svým kolegům ze Senegalu a z Thajska.

Státní zástupci se rovněž účastní dalších aktivit na mezinárodní úrovni, z nichž mezi nejvýznamnější v současné době patří vyjednávání nové úmluvy proti kybernetické kriminalitě na půdě Organizace spojených národů.

Další významnou nadnárodní aktivitou, na níž se státní zástupci podílejí, je činnost Evropské sítě proti kybernetické kriminalitě, která funguje v rámci Eurojustu a která přispívá ke sdílení zkušeností z boje proti tomuto druhu kriminality nejen mezi jednotlivými státy EU, ale také mezi dalšími přidruženými státy.

V rámci Evropské unie nadále probíhají některé legislativní procesy týkající se kybernetické bezpečnosti, které započaly již v předchozích letech (např. Akt o umělé inteligenci, nařízení ePrivacy, nařízení CSAM apod.). Řada významných legislativních aktů však byla přijata nebo vstoupila v platnost v roce 2023. Patří mezi ně například **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1543 ze dne 12. 7. 2023 o evropském vydávacím příkazu a evropském uchovávacím příkazu pro elektronické důkazy v trestním řízení a pro výkon trestu odnětí svobody po skončení trestního řízení, které umožňuje adresovat příkazy týkající se elektronických důkazů přímo poskytovatelům služeb v jiném členském státě, čímž se snižuje časová náročnost mezinárodní spolupráce.**

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1544 ze dne 12. 7. 2023, kterou se stanoví harmonizovaná pravidla pro určování určených provozoven a jmenování zástupců za účelem shromažďování elektronických důkazů v trestním řízení, navazuje na nařízení o předávacích a uchovávacích příkazech. Cílem příslušné směrnice je stanovit povinnost poskytovatelům služeb, kteří nabízejí své služby v Evropské unii, určit alespoň v jednom členském státě právního zástupce příslušného k vyřizování obdržených žádostí podle předmětného nařízení.

Nařízení o digitálních službách (nařízení DSA), tj. nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2065 ze dne 19. října 2022 o jednotném trhu digitálních služeb a o změně směrnice 2000/31/ES (nařízení o digitálních službách), se vztahuje na zprostředkovatelské služby nabízené příjemcům, kteří mají místo usazení nebo se nacházejí v Evropské unii, a to bez ohledu na sídlo

² Blíže viz webový odkaz:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/48EAC5C4C9203D2BC12589B7001814D6?openDocument&Highlight=0

jednotlivých poskytovatelů. Problematickým z pohledu orgánů činných v trestním řízení je především čl. 10 odst. 5 nařízení, který ukládá poskytovatelům služeb povinnost vyznat uživatele služeb o sdělení informací, které se těchto uživatelů týkají, orgánům činným v trestním řízení. Do doby přijetí příslušných prováděcích předpisů bude nutné dbát na řádné plnění poučovací povinnosti vůči povinným subjektům – poskytovatelům zprostředkovatelských služeb tak, aby nedošlo k ohrožení či zmaření účelu trestního řízení jeho předčasným vyzrazením.

Nařízení MiCA, tedy **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1114 ze dne 31. 5. 2023 o trzích kryptoaktiv a o změně nařízení (EU) č. 1093/2010 a (EU) 1095/2010 a směrnice 2013/36/EU a (EU) 2019/1937**, zavádí první významnou a zároveň velmi rozsáhlou regulaci v oblasti obchodování s virtuálními měnami.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2555 ze dne 14. 12. 2022 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně kybernetické bezpečnosti v Unii a o změně nařízení (EU) 910/2014 a směrnice (EU) 2018/1972 a o zrušení směrnice (EU) 2016/1148 (směrnice NIS 2.0) přináší nové požadavky na bezpečnostní opatření a hlášení incidentů v oblasti kybernetické bezpečnosti u vybraných subjektů, dále zpřísnění sankcí za neplnění povinností a prohloubení spolupráce mezi členskými státy v oblasti kybernetické bezpečnosti. Obsah této směrnice musí členské státy implementovat do svých právních řádů nejpozději do 17. 10. 2024.

Stran národní legislativy je namísto upozornit na přijetí **vyhlášky č. 190/2023 Sb., o bezpečnostních pravidlech pro orgány veřejné moci využívající služby poskytovatelů cloud computingu**, která společně s dřívější vyhláškou č. 315/2021 Sb., o bezpečnostních úrovních pro využívání cloud computingu orgány veřejné moci, a vyhláškou č. 316/2021 Sb., o některých požadavcích pro zápis do katalogu cloud computingu, reguluje využívání cloud computingu podle zákona o kybernetické bezpečnosti a podle zákona o informačních systémech veřejné správy. Uvedené vyhlášky mají za cíl zvýšit kybernetickou bezpečnost v souvislosti s využíváním cloudových služeb stran orgánů veřejné moci. Dále lze také očekávat vlivem přijetí směrnice NIS 2 výrazné změny v rámci zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti. Stejně tak by mělo s ohledem na nařízení DSA dojít k přijetí vnitrostátní legislativy, která by adaptovala požadavky tohoto nařízení do českého právního řádu, přičemž provedené změny by se měly dotknout též trestního řádu.

Organizovaná kriminalita

Ze Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2023 vyplývá, že **organizovaná kriminalita** se obecně již několik let transformuje do oblasti ekonomiky a hospodářské trestné činnosti. Aktuální a zároveň i dlouhodobý trend v rámci identifikovaných českých zločineckých struktur je získávání kontroly nad veřejnými finančními toky prostřednictvím získávání a zneužívání dotací nebo ovlivňování veřejných zakázek, korupčních průniků, případně ve formě páchání daňové trestné činnosti.

V oblasti organizované kriminality spojené na území ČR s asijskými kriminálními organizacemi je možno dlouhodobě považovat za klíčové kriminální struktury z jihovýchodní Asie, po nichž, co do významu, s odstupem následují kriminální struktury z východní Asie. Hlavními aktivitami jsou celní podvody, praní peněz a skryté transfery hodnot, kriminální služby spojené s nelegální migrací, především snaha o kontrolu nad systémem udělování víz a pracovních povolení.

Jak v asijské kriminální struktuře dochází ke generační obměně, dostávají se do popředí osoby již narozené v ČR, plně integrované a zorientované v české společnosti. Vietnamské organizované kriminální skupiny působící na území ČR jsou díky svým značným finančním možnostem schopny realizovat dlouhodobě korupční průniky do orgánů státní správy i místní samosprávy a ovlivňovat jejich rozhodování ve svůj prospěch. Asijské kriminální prostředí je otevřeno spolupráci s členy majoritní společnosti, od níž očekává efektivnější zajištění svých akcí (dovozy, daně, logistika). Přetrvává aktivní zájem o budování kontaktů a vazeb k představitelům státní správy. Specificky samostatněji působí naopak v trestné činnosti související s omamnými a psychotropními látkami.

Vietnamská kriminální komunita i v roce 2023 představovala ve strukturách asijského organizovaného zločinu na území ČR nejsilnější etnickou skupinu, která se dlouhodobě zaměřuje

na páchaní trestné činnosti zejména v oblastech nelegální výroby a distribuce omamných a psychotropních látek, daňových podvodů, legalizace výnosů z trestné činnosti, legalizace pobytových oprávnění na území ČR, korupce, migrace a dalších. I přes dlouhodobě provozovanou a obecně známou trestnou činnost vietnamských kriminálních struktur v oblasti daňových úniků představovala trestná činnost spojená s omamnými a psychotropními látkami v roce 2023 hlavní zdroj zisků vietnamských kriminálních organizací. Také v roce 2023 byla klíčovou trestnou činností v oblasti omamných a psychotropních látek výroba a obchodování s metamfetaminem (pervitinem), která je pro vietnamské kriminální struktury zajímavá díky vysoké míře ziskovosti za krátkou dobu a díky velmi dobře zvládnuté technologii výroby (roli zde hrají i nastavené řetězce obstarávání prekursorů pro tuto výrobu).

V roce 2023 bylo v ČR zaznamenáno několik projevů organizované trestné činnosti typických pro balkánské kriminální struktury jako profesionálně provedené krádeže na výstavách, profesionálně provedená vloupání do obchodů s hodinkami, do zlatnictví či do rodinných domů. Uvedené trestné činy organizují kriminální struktury dlouhodobě působící mimo území ČR, takže je krajně obtížné jim preventivně zabránit. Pachatelé na území ČR obvykle stráví pouze několik hodin nezbytných pro samotné provedení akce. Balkánské kriminální struktury tvoří především kosovští Albánci a rostoucí srbská komunita.

Výraznější změny, které bylo v roce 2023 možno zaznamenat ve vztahu k organizované trestné činnosti a bezpečnostním rizikům spojeným s ruskojazyčnými minoritami pobývajících na území ČR, souvisejí především s důsledky stávající válečné situace na Ukrajině a s bezprecedentní vlnou uprchlíků. Skupiny ruskojazyčných osob (původem z Ukrajiny) se zejména na teritoriu Jihomoravského kraje podílejí na podpoře organizování převaděčství. V roce 2023 byly také zaznamenány aktivity nadnárodně působící kriminální struktury zabývající se paděláním veřejných listin.

Ve vztahu k organizované kriminalitě ruskojazyčných kriminálních struktur na území ČR bylo v roce 2023 jedním z klíčových faktorů především riziko etablování rodin příslušníků organizovaných kriminálních struktur původem z Ukrajiny a dalších států bývalého SSSR (jde o etnické Ukrajince i o etnické Rusy či jiné národnosti vydávající se za osoby původem z Ukrajiny), které v ČR v minulosti nepůsobily. Jedná se nejen o rodiny řadových členů kriminálních struktur, ale i o rodiny velmi významných kriminálních autorit. Tyto přesuny rodinných příslušníků jsou doprovázeny přesunem kapitálu, typicky se jedná o prostředky neznámého původu či přímo výnosy z trestné činnosti na Ukrajině. Společně s kriminálními finančními prostředky se na území ČR přesouvali i členové těchto kriminálních organizací. Rovněž sama Ukrajina upozorňuje na odliv špiček kriminálních struktur do států Schengenu, a to včetně významného počtu tzv. vorů v zákoně.

VSZ v Olomouci zdůrazňuje, že organizovaná kriminalita je aktuálně často spojena s páchaním vysoce sofistikované kyberkriminality, při jejímž objasňování často vedou stopy „na východ“, do zemí bývalého Sovětského svazu, ovšem objasněnost je ve většině případů nízká. Organizovaná trestná činnost se dále vedle kyberkriminality vyskytuje v případech nelegální migrace, ale i v rámci daňové trestné činnosti, např. při agenturním zaměstnávání cizinců, přitom bývá často propojena do zahraničí a její odhalování i prokazování je značně složité a s ohledem na právní pomoci a různé analýzy i zdlouhavé. V souvislosti s organizovanou kriminalitou bývají postihovány také drogové trestné činy, jejichž pachatelé jsou jednak články organizované skupiny, případně jsou i napojeni na organizovanou skupinu působící ve více státech. Při objasňování organizované kriminality je mnohdy naprosto zásadním nástrojem institut spolupracujícího obviněného, díky němuž se tuto trestnou činnost daří ve fázi vyšetřování velmi rychle a efektivně dokazovat.

Jako zajímavou je v této souvislosti možné zmínit trestní věc vedenou u **KSZ v Ostravě**, v níž jde o podezření ze spáchání zvláště závažného zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 písm. a) trestního zákoníku, kterého se dopustili dosud neznámí pachatelé jako organizovaná skupina osob. Podle dosavadních zjištění pachatelé nejméně od počátku roku 2022 do současné doby v Ostravě i na dalších místech v tuzemsku a taktéž v cizině, tedy v Polsku, Rakousku a Německu, vytvořili skupinu osob z řad komunity olašských Romů, která se vyznačuje klanovou hierarchií a vyšším stupněm organizace, za účelem získání neoprávněného majetkového prospěchu, kdy po předchozím

rozdělení úloh mezi členy skupiny v rámci dělby práce vykonávaly různé osoby různé dílčí úkony směřující k dosažení zisku, a takto po vytipování vhodných starších osob – seniorů podle telefonního seznamu na území uvedených států, následně prováděly podvodné operace, a to tak, že z call center obvolávaly seniory v Rakousku, Německu a Švýcarsku pod vymyšlenou falešnou záminkou, že volá vnuk, který je žádá, aby mu akutně zaslali finanční pomoc z důvodu údajné tísnivé situace. Jestliže se seniora podařilo takto uvést v omyl, byli k převzetí balíčků s finanční hotovostí nebo šperky vysíláni tzv. kurýři z řad ostravské olašské komunity jako nejnižší články organizované skupiny, které pro tento účel získávaly v Ostravě a okolí předběžně ustanovené osoby, případně další, s tím, že kurýřům slíbily podíl na zisku kolem 5–7 % z každého balíčku. Takto instruované osoby se vydávaly na území jmenovaných států s četností až 30 kurýřů týdně, kde pod falešnou záminkou převzaly balíčky s hotovostí v statisících eur, kterou opět na českém území předaly po odpočtu odměny osobám, které je pro tento úkol sjednaly. Tyto osoby po odečtení vlastní „provize“ odvezly výnos z trestné činnosti členům organizované skupiny osob do Polska, čímž měla být způsobena škoda vysoce přesahující částku 10 mil. Kč.

V trestních věcech, v nichž vykonávají dozor státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Olomouci**, se vyskytují organizované zločinecké skupiny jak ryze české, tak i skupiny původem z cizích států či s mezinárodním přesahem. Do první kategorie spadají zejména skupiny u daňové trestné činnosti a trestné činnosti v oblasti veřejných zakázek. Skupiny osob z jiných států se opakovaně objevují u majetkové trestné činnosti páchané prostřednictvím internetu formou např. reverzních inzertních podvodů. Tyto podvody jsou páchany různými skupinami, které se v čase proměňují, kdy určitý koncept způsobu páchaní je hlavními organizátory poskytován formou know-how.

e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí (tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c, II/10)

Tato trestná činnost vykazuje stále tendenci ke stagnaci; vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob se projevil jen u některých trestných činů. V podrobnostech lze odkázat na *tab. II/2*.

Celkově (viz *tab. II/10*) bylo v roce 2023 stíháno (včetně vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku **800** osob, což znamená pokles oproti roku 2022 o 8,68 %. Vůbec nejčetnějším byl v tomto ukazateli nadále trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení **15 809** osob (+1 195), což představuje **22,44 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2023 (+1,08 %). Pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem **2 500** osob (-28), takže v součtu tyto tři majetkové trestné činy představují s **19 109** (+1 091) stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami **27,13 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2023 (v roce 2022 činil tento podíl 26,33 %).

Pokud jde o **trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 240 trestního zákoníku), počet stíhaných osob se v roce 2023 oproti roku 2022 zcela nepatrně zvýšil (471 stíhaných, +4; +0,86 %), v předchozích letech byla patrná tendence k poklesu, jde o třetí nejnižší absolutní počet od roku 2010 a 2011).

V oblasti daňové kriminality je i pro rok 2023 charakteristická převaha trestných činů zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku a neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 trestního zákoníku. Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku zaujímá dominantní postavení i ve struktuře skutků spáchaných v roce 2023 obviněnými právníckými osobami. V rámci postihu daňové kriminality páchané právníckými osobami přetrvává i v roce 2023 problém tzv. prázdných schránek, v jejichž čele formálně stojí zpravidla neztotožněná osoba prokazující se padělanými doklady event. neznámého pobytu, včetně občanů jiného státu. Na trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku se škodou (rozsahem zkrácení daně) ve výši 2,815 mld. Kč připadá i největší podíl z celkové způsobené škody ve výši 12,317 mld. Kč v oblasti hospodářské trestné činnosti. Nárůst evidované škody ve srovnání s rokem 2022 činí 357,14 mil. Kč.

Pro páchaní daňové kriminality (především u § 240 trestního zákoníku) je pak ve shodě s předchozími obdobími i nadále charakteristická vysoká sofistikovanost a organizovanost včetně zapojení mezinárodního prvku, a daňová kriminalita tak nadále zůstává i s ohledem na způsobený následek závažným negativním společenským fenoménem s významnými dopady na ekonomiku státu.

K nejvyšším daňovým únikům dochází v případech organizovaného krácení daní spojeného především s dovozem zboží ze třetích zemí a jeho dodáním v evropském hospodářském prostoru, s poskytováním reklamních služeb, pracovní síly, příp. tzv. karuselovými podvody.

Krácení cla a daní spojené s dovozem zboží, zejména ze zemí regionu jihovýchodní Asie, je charakterizováno úmyslnou deklarací jiného zboží než dováženého či nižší hodnoty dováženého zboží, vykazuje různé úrovně organizovanosti, přičemž organizátory jsou převážně zahraniční fyzické osoby.

Pro krácení daní spojené s poskytováním reklamních služeb je charakteristické, že reklamní služby jsou reálně poskytnuty, ale jejich hodnota je v účelově vytvořené struktuře zapojených (a organizátory ovládaných) společností několikanásobně navýšena oproti reálné ceně. Navýšená cena je po odečtení provize vrácena „zájemci

o tuto formu daňové optimalizace“. V případech organizovaného krácení daní spojeného s poskytováním reklamních služeb jsou organizátory osoby české národnosti.

V případě krácení daní a pojistných odvodů v souvislosti s poskytováním pracovní síly jsou organizátory převážně zahraniční fyzické osoby. Významně rostoucím trendem, spojeným i s válečným konfliktem na Ukrajině, je neplacení pojistných odvodů pracovními agenturami zaměstnávajícími cizince. Při pokračování či další eskalaci válečného konfliktu na Ukrajině lze očekávat nárůst počtu činů páchaných v oblasti nelegálního zaměstnávání uprchlíků z Ukrajiny.

Postih daňové kriminality i v roce 2023 kladl vysoké nároky nejen na odbornost orgánů činných v trestním řízení, ale i na vzájemnou komunikaci a výměnu informací mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy. Důležitým prvkem v boji proti daňové kriminalitě byl (a zůstává i nadále) **projekt Daňové Kobry**. Pokračující úzkou spoluprací mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy lze hodnotit jako nadále přínosnou a efektivní.

V oblasti daňové kriminality v roce 2023 lze pak poukázat na stanovisko trestního kolegia NS ze dne 22. 2. 2023 sp. zn. Tpjn 300/2022 (č. 1/2023 Sb. rozh. tr. – stan.) k otázce povahy kompenzačního bonusu, vypláceného na základě zákonů č. 159/2020 Sb., č. 461/2020 Sb., č. 95/2021 Sb. a č. 519/2021 Sb., o kompenzačních bonusech, přijatých v letech 2020 a 2021 v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 způsobujícího nemoc COVID-19, podle něhož vylákání kompenzačního bonusu, vypláceného na základě jednotlivých zákonů o kompenzačních bonusech je za splnění dalších podmínek trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 trestního zákoníku (nikoli trestným činem podvodu podle § 209 trestního zákoníku ani dotačního podvodu podle § 212 trestního zákoníku).

Je třeba reflektovat specifické postavení a mimořádné zatížení **MSZ v Praze** na úseku daňové trestné činnosti. Společným rysem obvykle zpracovávaných případů je extrémní rozsah daňové trestní věci co do počtu obviněných, počtu cizinců, počtu vazebně stíhaných osob a rozsahu zajištění. Uvedené tak v souhrnu vede k mimořádnému rozsahu spisového materiálu a nároku na výkon dozoru státního zástupce, neboť v rámci přípravného řízení jde fakticky o jediný orgán, u kterého není možná změna místní příslušnosti k výkonu dozoru v přípravném řízení.

Podle **KSZ v Českých Budějovicích** přetrvává sofistikovanost, organizovanost této trestné činnosti a v řadě případů zapojení mezinárodního prvku, což představuje nutnost opatřování důkazů v cizině cestou mezinárodní právní pomoci. Daňová trestná činnost vesměs nese vždy určité prvky tzv. karuselových podvodů. Množí se případy, že finanční prostředky získané trestnou činností, zejména internetovými podvody, jsou transformovány pachatelem na kryptoměnu, aby se tak snížila jejich dohledatelnost, respektive aby se zastřel jejich pohyb.

Oproti tomu podle **KSZ v Brně** se již prakticky nevyskytují tzv. karuselové podvody, prostřednictvím nichž by byly (jako v minulosti) vylákávány nadměrné odpočty mnohdy i v řádech desítek milionů Kč, což je dáno zejména důslednější činností orgánů finanční správy a existencí kontrolních hlášení. Tato trestná činnost je aktuálně páchána spíše ve formě zapojení většího množství koncových společností, které požadují mnohem nižší částky nadměrných odpočtů, případně si snižují reálnou daňovou povinnost. V neposlední řadě se projevuje i dopad novely trestního zákoníku, provedené zákonem č. 333/2020 Sb., když ze strany příslušných správců daně je v mnohem větší míře tento typ trestné činnosti, s ohledem na předpokládanou výši způsobené škody, oznamován státním zastupitelstvím.

Tento druh trestné činnosti je nadále páchán také v rámci agenturního zaměstnávání, a to zejména v souvislosti se zaměstnáváním cizinců. Agentury práce mohou zaměstnávat fyzické osoby jako kmenové zaměstnance anebo mohou, mají-li k tomu udělené příslušné povolení, zprostředkovávat zaměstnání formou dočasného přidělení k výkonu práce u jiné právnické nebo fyzické osoby. Pravidlem je, že tyto subjekty mají poměrně vysoké příjmy a nízké daňově uznatelné náklady. Ty jsou proto „řešeny“ vykazováním nákupu fiktivního zboží nebo služeb, často v poměrně propracovaných řetězcích obchodních společností. Většinou dochází také ke krácení daně z příjmů

právnických osob, někdy též daně z příjmů fyzických osob nebo jiných zákonných odvodů za zaměstnance. Současně s tím se objevuje také nelegální zaměstnávání cizinců.

KSZ v Brně upozornilo rovněž i na případy spáchané v oblasti reklamy ve sportu, ve které jsou velmi vysoké příjmy v podobě plnění za poskytnutou reklamu „optimalizovány“ fiktivními vstupy (náklady). Reklamní trh je přitom daňovými podvody natolik pokřiven, že reálnou hodnotu plnění je v podstatě nemožné jakkoli objektivně stanovit.

KSZ v Českých Budějovicích k náhradě škody u poškozené České republiky, zastoupené finančními úřady, pokud škoda byla způsobena trestným činem zkrácení daně § 240 trestního zákoníku, uvedlo, že nalézací soudy zpravidla vycházejí z judikatorního rozhodnutí publikovaného pod č. 39/2014 Sb. rozh. tr. Ovšem rozhodování o nárocích finančních úřadů na náhradu škody není jednotné, nalézací soudy adhezní nároky vůči neplátcům daně posuzují často rozdílně. Přitom není sporu o tom, že nárok státu vyplývající ze zkrácené, resp. neodvedené daně, je nárokem na náhradu škody, který však nemůže příslušný správce daně uplatňovat podle § 43 odst. 3 trestního řádu v trestním řízení proti subjektu povinnému k zaplacení daně.

KSZ v Českých Budějovicích poukazuje v této souvislosti na významné rozhodnutí KS v Českých Budějovicích ze dne 7. 9. 2023 sp. zn. 4 To 371/2023. Tímto rozhodnutím soud druhého stupně revidoval negativní výrok nalézacího soudu o nepřiznání náhrady škody a finančnímu úřadu přiznal nárok na náhradu škody vůči obžalované fyzické osobě. Svůj výrok opřel krajský soud o to, že fyzická osoba jako pachatel trestného činu zkrácení daně je přímým nositelem škodního nároku, nikoli pouze ručitelem dle § 159 odst. 3 občanského zákoníku, a to z titulu náhrady škody zaviněným porušením povinnosti stanovené zákonem, konkrétně podle § 2910 občanského zákoníku, obecné povinnosti vyvarovat se trestné činnosti. V tomto směru rozhodnutí KS v Českých Budějovicích koresponduje a navazuje na právní základ argumentace vyplývající z rozhodnutí NS ze dne 6. 4. 2022 sp. zn. 3 Tdo 39/2021, které rozvádí výše citované rozhodnutí č. 39/2014 Sb. rozh. tr. Do budoucna lze tedy očekávat sjednocení dosavadní roztržštěné praxe.

Pro bližší ilustraci v oblasti **zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** lze uvést přehled „**Poznatky od Národní centrály proti organizovanému zločinu**“; *tab. II/2b-e* v příloze.

162
osob
stíhaných
pro korupční
trestné činy

K postihu **korupce** v roce 2023 je třeba zmínit obdobné počty trestně stíhaných osob a osob postavených před soud pro korupční trestnou činnost v roce 2022, s výjimkou určitého nárůstu počtu odsouzených pro trestný čin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku, a naopak určitý pokles v počtu osob, proti nimž bylo zahájeno trestní stíhání nebo byly postaveny před soud pro trestný čin přijetí úplatku podle § 331 trestního zákoníku. Čistě jen statistický pohled však nereflektuje závažnost jednotlivých trestních věcí.

Je také třeba si uvědomit, že v řádovém počtu jednotek či desítek obviněných i jen jedna trestní věc s více trestně stíhanými osobami může mít výraznější vliv na meziroční srovnání. Podrobnosti jinak vyplývají především z *tab. č. II/2a*, kdy v tabulkách je zahrnut přehled o délkách přípravného řízení a o délce řízení před soudem, přehled o délkách přípravného řízení podle státních zastupitelství, přehled korupčních trestných činů za období let 2021–2023 i takový přehled za období let 2012–2023.

Meziroční srovnání období let 2022 a 2023 podává rovněž následující tabulka:

Trestný čin Trestní zákoník/ trestní zákon	2022				2023			
	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)
§ 226 (§ 256b)	0	0	0	0/0	0	0	0	0/0
§ 256 (§128a)	68	48	18	25/15	51	51	0	35/4
§ 257 (§128b)	5	5	0	4/1	12	12	0	5/0
§ 258 (§ 128c)	3	3	0	0/0	0	0	0	2/0
§ 331 (§ 160)	35	32	2	17/5	21	20	1	22/5
§ 332 (§ 161)	74	55	18	51/11	78	75	3	58/16
§ 333 (§ 162)	2	2	0	3/0	0	0	0	1/1
Součet	187	145	38	100/32	162	158	4	123/26

Česká republika celosvětově zůstala na **41. příčce** (ze 180 hodnocených zemí), jedná se tak o stejnou příčku jako v roce 2022. V rámci zemí EU si též zachovala 16. místo. Transparency International k výsledku jako příčinu uvedla, že v České republice dlouhodobě absentuje strategické řešení korupce, zaostává protikorupční legislativa a nedostatečně vyvozujeme politickou integritu.

VSZ v Praze z poznatků odboru závažné hospodářské a finanční kriminality konstatuje, že v rámci prověřované a vyšetřované trestné činnosti související s veřejnými zakázkami byl zaznamenán posun nezákonných dohod porušujících hospodářskou soutěž z úrovně dodavatelů na úroveň subdodavatelů, případně ještě níže na úroveň jejich dodavatelů, kdy dodavatelé či subdodavatelé jsou pouze nastrčené společnosti. Při zužujícím výkladu relevantních skutkových podstat by pak bylo možné dospět dokonce i k závěru, že nejsou naplněny s ohledem na znak „dodavatel“ či „uchazeč“. Obdobně je tomu u korupce související s veřejnými zakázkami, která nyní spočívá v přijímání úplatků za pokračování ve stávající obchodní spolupráci se zadavatelem, přičemž současně není prokázáno, že by byly důvody pro ukončení původního smluvního vztahu či povinnosti vyhlásit novou zakázku a vztah tzv. přesoutěžít.

VSZ v Olomouci poukazuje na to, že trestná činnost volených funkcionářů se ve sledovaném období vyskytla pouze v jednotkách případů.

VSZ v Olomouci konstatuje, že vyšší míra pravděpodobnosti objasnění věci a opatření dostatečných odsuzujících důkazů je v oblasti trestné činnosti volených funkcionářů dána tehdy, pokud se poznatky o ní podaří orgánům činným v přípravném řízení získat včas a zároveň je možné trestnou činnost dokumentovat online i za pomoci operativně pátracích prostředků.

Oproti tomu podle **VSZ v Praze** i v uplynulém roce bylo pokračujícím trendem podávání trestních oznámení občany na úřední osoby z řad orgánů činných v trestním řízení či orgánů státní správy pro domnělou korupci, a to v důsledku nesouhlasu oznamovatelů s výkonem jejich působnosti, a to často poté, co oznamovatelé vyčerpali řádné opravné prostředky ve správním či civilním a trestním řízení. Značná část těchto oznamovatelů jsou kverulující osoby, které oznámení na tytéž úřední osoby podávají pravidelně po řadu let, bez ohledu na to, že jim bylo mnohokrát různými stupni soustavy státního zastupitelství vysvětleno, že se o trestní oznámení a podezření z trestné činnosti nejedná.

f) **Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** (tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g, II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)

Stav a úroveň stíhání **vybraných trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** vyplývá z tab. II/3. Vývoj postihu **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) zachycuje tab. II/3a, která zahrnuje rovněž počty odsouzených osob i skutky vykazované policejní statistikou (v roce 2023 zjištěno **159** skutků, tedy **+9** oproti roku 2022, z toho **139** bylo objasněno; **+8**), a to za období let 1994 až 2023. U trestného činu vraždy v roce 2023 došlo v souladu s trendem z let 2016, 2018, 2020 k nárůstu počtů osob stíhaných i obžalovaných. S ohledem na údaje policejní statistiky takový vývoj bylo možno očekávat.

Při střelbě na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy dne 21. 12. 2023 došlo k zavraždění 14 osob a zranění dalších 25 osob. V návaznosti na tuto událost se objevilo množství případů schvalování střelby, vyhrožování a šířením dezinformací ohledně zákroku Policie ČR. Tato událost se dle počtu obětí a zraněných stala nejtragičtější událostí masové střelby nejen v dějinách samostatné ČR, ale i jednou z nejtragičtějších v Evropě. V návaznosti na ní došlo k otevření debaty na téma pravidel držení střelných zbraní, ale také ochrany měkkých cílů.

KSZ v Ostravě zaznamenalo nárůst trestných činů kvalifikovaných jako zločin vraždy podle § 140 trestního zákoníku. Pachatelé jsou ze všech věkových skupin a z různého sociálního prostředí, kdy bezprostředním impulsem činů jsou zpravidla rozepře v rodinách nebo situační konflikty.

KSZ v Brně zmiňuje mediálně sledovanou věc, v níž byl v roce 2023 vyhlášen odsuzující rozsudek, jímž byl uznán pachatel vinným zločinem vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. a), i) trestního zákoníku a zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku. Jednalo se o vyvraždění téměř celé rodiny, tedy otce a dvou sourozenců, kdy sestru obviněný ušetřil a pod pohrůžkou ji uzamknul na WC bez telefonu, aby nemohla zavolat pomoc a varovat otce, který se rovněž stal obětí činu.

Z hlediska provedení je zmíněna trestní věc **KSZ v Brně, pobočky v Jihlavě**, kdy byl jako vražedný nástroj použit metylalkohol. Pachatelka, dcera poškozené, ze zjištěného důvodu přidala nejméně 88 ml metylalkoholu do kávy poškozené s tím, že se inspirovala metanolovou kauzou a jejím zpracováním v televizním seriálu.

KSZ v Praze uvádí případ, kdy se jednalo o úmyslné opomenutí péče o bezmocnou osobu blízkou s tím, že v důsledku delší dobu trvajících jednání, kdy nebylo pro poškozenou osobu zajištěno poskytování základních životních potřeb (odpovídající strava, osobní hygiena, zajištění lékařské péče apod.), došlo k úmrtí osoby, o kterou byl pachatel povinen pečovat. Na základě okolností tohoto případu lze mít pochybnosti o existenci systematické kontroly ze strany orgánů sociální péče při poskytování dávek osobám pečujícím o zdravotně postižené v rodině. Dále byla zjištěna v zásadě neexistující aktivní preventivně lékařská péče ve smyslu zjišťování či pravidelného ověřování zdravotního stavu osoby vysokého věku žijící v domácí péči nebo osoby s vážným zdravotním postižením, o niž pečovala osoba blízká.

Pokud jde o poznatky k **privilegovaným skutkovým podstatám zabití, popř. ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky**, pro trestný čin zabití podle § 141 trestního zákoníku nebyla v roce 2023 stíhána ani obžalována žádná osoba (-3). Pro trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a trestního zákoníku bylo v roce 2023 stíháno 6 osob (+3), obžalováno bylo 5 osob (+3), zkrácené přípravné řízení nebylo konáno proti žádné osobě (-2).

U případů **loupeží** v roce 2023 pokračoval vzestupný trend z předchozího roku dalším zaznamenaným nárůstem, jestliže bylo stíháno 1 306 (+157) a obžalováno bylo 1 262 osob (+146), u 26 osob (+6) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Tím trend vývoje navazoval na rok 2019, jinak byla ale zaznamenávána setrvalá tendence spočívající v poklesu (podrobnosti plynou z *tab. II/3*).

Pokud jde o **sexuálně motivované trestné činy**, u trestných činů znásilnění se v roce 2023 projevil další vzestup jak stíhaných, tak obžalovaných (436 stíhaných a 402 obžalovaných, nadto na 18 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu; +8,5 %, resp. +8,9 %). Ve vztahu k trestnému činu pohlavního zneužití byla sice zachována úroveň předchozího roku, jednalo se však o vzestup oproti předcházejícímu období (404 stíhaných, -5 oproti roku 2022, ale +7 oproti roku 2021, 389 obžalovaných, -7 oproti roku 2022 a +13 oproti roku 2021, na 12 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu; +1).

Tomu korespondují poznatky **VSZ v Praze**, z nichž plyne, že v roce 2023 byl zaznamenán nárůst případů trestných činů znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, v nichž s ohledem na osobu poškozeného a způsob spáchání trestného činu (zneužití bezbrannosti pro nízký věk oběti) nebo s ohledem na těžší následek útoku (diagnostikovaná posttraumatická stresová porucha) došlo k naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty uvedeného trestného činu, a je tak evidován nárůst počtu těchto trestných věcí v režimu § 17 trestního řádu, v nichž vykonává dozor státní zástupce krajského státního zastupitelství, a to ať již od počátku trestního řízení, nebo v průběhu trestního řízení v důsledku postoupení věci od okresního státního zastupitelství. Varovným signálem je pak skutečnost, že nikoli zanedbatelnou část těchto případů tvoří trestní věci, v nichž je předmětem řízení sexuální útok proti nezletilému dítěti velmi nízkého věku, přičemž k trestné činnosti mělo dojít v nefunkční rodině a podnětem k trestnímu řízení je oznámení jednoho z rodičů, učiněné v době, kdy probíhá rozvodové řízení nebo civilní soudní řízení o péči o nezletilého. Kromě oznámení o sexuálním útoku proti nezletilému dítěti je za obdobných okolností, tj. v době probíhajících sporů o úpravu styku s dítětem, nikoli výjimečně oznamováno také údajné podezření z týrání svěření osoby, a to daného nezletilého dítěte druhým z partnerů. Zaznamenány byly také případy, v nichž oznámení o spáchání trestného činu podle § 185 trestního zákoníku podávaly poškozené s tím, že oznámení bylo činěno v době jejich zletilosti a předmětem oznámení bylo jednání některého z rodičů či partnerů rodiče, k němuž mělo dojít s větším časovým odstupem v době, kdy tyto poškozené byly ve věku malých dětí.

MSZ v Praze uvádí, že v roce 2023 došlo k objasnění i sexuálně motivovaných trestných činů osob pedofilně zaměřených, které trestnou činností páchaly až desítky let, namátkově lze uvést např. případy, kdy pachatel ve věku 45 let v letech 2002 až 2012 sexuálně zneužil 15 chlapců, docházejících do chlapeckého pěveckého sboru při pražské farnosti, a následně zneužil dalšího chlapce v letech 2021 a 2022. V jiné trestní věci bylo řešeno celkem 17 skutků páchaných vůči 12 poškozeným po dobu cca 30 let, konkrétně v letech 1993 až 2021, kdy pachatel se trestné činnosti dopouštěl z pozice

skautského vedoucího. Pachatel jako asistent pedagoga při plaveckém výcviku měl po dobu 20 let zneužívat mentálně retardované děti, ve výsledku byl však prokázán jen jeden skutek, a to především proto, že poškození nebyli schopni výtlesku.

OSZ v Semilech poukazuje na problematiku v roce 2023 rezonující veřejným prostorem, které v tomto roce byla věnována i značná mediální pozornost, a to druh ukládaných trestů za předmětnou trestnou činnost. Na základě zkušenosti tamních státních zástupců jsou za trestný čin znásilnění podle § 185 trestního zákoníku ukládány tresty nespojené s přímým výkonem odnětí svobody v případech, kdy jde o jednání, které naplňuje právní kvalifikaci podle § 185 odst. 1 trestního zákoníku, pokud je ukončeno ve stadiu pokusu a není při nich použito větší fyzické násilí. Pachatel a jeho oběť jsou často partnery, kteří procházejí partnerskou krizí a mezi kterými v minulosti probíhal opakovaný pohlavní styk na dobrovolné bázi. V takových situacích by uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody skutečně bylo nepřiměřeně přísné. V případě právní kvalifikace trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku pak ohledně otázky intenzity spáchaného jednání a jeho závažnosti existují rozdíly ve spáchání tohoto zvláště závažného zločinu souloží na straně jedné a jiným pohlavním stykem srovnatelným se souloží na straně druhé, byť tyto způsoby vykonání uvedeného zločinu staví trestní zákoník zcela na rovinu. V případech, kdy se jedná o vývojové stadium pokusu trestného činu, styk je srovnatelný se souloží a není zde přítomno větší fyzické násilí, jeho pachatel i oběť jsou partnery, lze si představit uložení ještě jiného trestu než trestu spojeného s přímým výkonem odnětí svobody, samozřejmě se zdůrazněním skutečnosti, že ke každému jednotlivému skutku je třeba přistupovat zcela individuálně.

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2023, také v rozporu s trendem předchozích let, k nárůstu počtu stíhaných i obžalovaných osob na 580 (+27) a 539 (+15), na 29 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu (+12).

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2023 vedeno trestní řízení proti **2 858** osobám (+282 oproti roku 2022), i zde tedy pokračoval trend roku 2022, který byl opačný než v letech předcházejících.

534
případů
domácího násilí

Násilí, k němuž dochází mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z trestněprávního hlediska je **domácí násilí** v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a rozumí se jím týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím násilím přicházejí v úvahu i jiné trestné činy, spáchané zpravidla v souběhu (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví).

Podrobnosti ke stavu postihu trestné činnosti spojené s **domácím násilím** v roce 2023 plynou z *tabulek č. II/3b až II/3k*. Z těchto statistických údajů je především zřejmé, že v období let 2012 až 2022 se počet případů domácího násilí pohybuje mezi **500 až 660 věcmi**; v roce 2023 se jednalo o **534** případů (-76).

V roce 2023 bylo pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku stíháno **299** (+58) osob, zkrácené přípravné řízení bylo konáno u 3 osob (+1), celkem tedy jde o **302** (+59) osob stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.

Ohledně **obchodování s lidmi**, a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování**, je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) v roce 2023 oproti roku 2022 vzrostl, pokud jde o stíhané osoby (24, +2) i obžalované osoby (24, +6).

Situace v oblasti obchodování s lidmi v České republice v roce 2023 je srovnatelná s předchozím rokem. Stav, struktura a dynamika této trestné činnosti se v průběhu let nemění. Českou republiku lze nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní a také za zemi zdrojovou.

Z hlediska forem páčání této trestné činnosti se nadále jedná o **obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucení k prostituci**.

Přetrvává trend, kdy se pachatelé zaměřují na osoby s nějakou přidanou zranitelností (sociální, ekonomické postavení, zneužívání alkoholu, drog, vývojové či tělesné postižení). Pachatelé cílí zejména na osoby ze sociálně a vzdělanostně slabšího prostředí České republiky. Osoby jsou pachateli často vylákány do zahraničí (zejména do Velké Británie), kde jsou muži nuceni vykonávat fyzicky náročnou práci. Pachatelé odebírají poškozeným při výplatě všechnu nebo drtivou část vydělané mzdy, mnohdy prostřednictvím platebních karet, které pachatelé poškozeným spolu s účty zařídili v tamních bankovních ústavech. V některých případech navíc poškozené zadluží úvěry na pořízené účty. Ženy jsou nuceny k prostituci nebo k uzavření sňatku s občany ze zemí mimo EU. Vystoupením Velké Británie z Evropské unie se počet těchto případů nadále snižuje a lze předpokládat, že tato sestupná tendence bude pokračovat i v následujících letech.

V případech pracovního vykořisťování je na území České republiky typickým způsobem páčání model z předchozích let. Stále je významným činitelem tzv. „agenturní zaměstnávání“, případně se v této oblasti projevily aktivity právnických osob, které mají povolení ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky ke zprostředkování práce.

Pozornost je věnována případům, kdy dochází k propojení forem sexuálního a pracovního vykořisťování, včetně nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“, které představují nebezpečný trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potenciální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afghánistánu a Pákistánu (vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku a problematika pobytu a pohybu osob třetích zemí ve státech EU).

Z pohledu zemí původu pravděpodobných obětí identifikovaných v České republice byly jako zdrojové zaznamenány Rumunsko, Bulharsko, Mongolsko, Filipíny, Nepál, Ukrajina, Moldavsko, Slovensko, Honduras, Kyrgyzstán, Rusko, Uzbekistán a Bělorusko. Nelze však opomenout skutečnost, že obchodování jsou i čeští občané na území České republiky. Česká republika také zůstává i nadále zdrojovou zemí zejména pro Velkou Británii a Irsko.

Do programu MV ČR na podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi bylo k 5. 12. 2023 zařazeno nově celkem 15 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi a jedna osoba byla zařazena znovu (i s ní tedy celkové číslo 16), a to z ČR 8, ze Slovenska 1, z Ukrajiny 3, z Rumunska 1 (znovuzařazený) a z Venezuely 3, přičemž se jednalo o 6 žen a 10 mužů. U 5 osob (ČR, Ukrajina a Venezuela) šlo o podezření na sexuální vykořisťování, u všech ostatních o podezření na pracovní vykořisťování.

Podíl cizinců na páčání této trestné činnosti se prakticky nemění. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky České republiky. Pachatelé z řad cizích státních příslušníků byli často v České republice etablováni a trestnou činnost páčali společně s občany České republiky. Lze konstatovat, že státní příslušnost, resp. země původu pachatelů je do značné míry shodná se státní příslušností obětí obchodování s lidmi.

Pozornost je věnována i nucení obětí obchodování s lidmi k trestné činnosti (nucení osob k uzavírání úvěrů, páčání krádeží, z čehož pachatelé následně kořistí) a žebrání.

Z hlediska prevence obchodování s lidmi je v souvislosti s probíhající válkou na Ukrajině nezbytné věnovat zvýšenou pozornost odloučeným dětem, dětem bez doprovodu a mladým ženám, které prchají před válkou a hledají ochranu v cizí zemi, a to z důvodu jejich zvýšené zranitelnosti vůči vykořisťování a zneužívání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí k problematice rizika trestné činnosti obchodování s lidmi, se ženami a dětmi přicházejícími z Ukrajiny vydalo Souhrnnou informaci k zajištění ochrany nezletilých dětí bez doprovodu přicházejících z Ukrajiny.³ Informace je určena pro odborníky pracující s ohroženými dětmi-cizinci na území ČR. V informaci jsou popsány různé scénáře a doporučený postup.

V souvislosti s probíhající válkou na Ukrajině a jí vyvolanou zvýšenou migrací osob z válečných oblastí je Radou Evropy členskými státy doporučováno nabídnout pomoc a ochranu náhradním matkám, které uprchly z Ukrajiny do zemí, v nichž náhradní mateřství není legální, včetně zajištění přístupu ke zdravotní péči a bydlení. Státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, by měly přijmout opatření, která zajistí, aby nemožnost zapsat náhradní rodiče do rodného listu dítěte nevedla k nebezpečným porodům a obchodu s novorozenci.⁴

S vysokou pravděpodobností však lze konstatovat, že v roce 2023 nebyl potvrzen **žádný případ** obchodování s lidmi v souvislosti s uprchlíky z Ukrajiny.

Poznatky ze zahraničí naznačují zvyšující se význam technologií při páčání tohoto druhu trestné činnosti. Informace předložené nevládními organizacemi poukazují na využívání internetu a sociálních sítí ve všech fázích obchodování s lidmi, zejména pak v souvislosti s nábořem, vykořisťováním, ale i vyvíjením kontroly a nátlaku na oběti. Technologie nejčastěji hrají významnou roli ve fázi náboru tím, že usnadňují identifikaci, lokalizaci a kontaktování potenciálních obětí. K tomu obchodníci využívají různé mechanismy v závislosti na typu vykořisťování. Zpráva Rady Evropy o obchodování s lidmi zprostředkovaném prostřednictvím online prostředí a technologií⁵ poukazuje na rostoucí význam technologií v kontextu obchodování s lidmi. V souvislosti s nábořem za účelem sexuálního vykořisťování identifikovalo několik smluvních států případy nabídek inzerátů nabízejících práci spojenou s obchodováním s lidmi a odhalilo důkazy o nábořu obětí prostřednictvím platform sociálních sítí a seznamovacích aplikací. U seznamovacích aplikací je běžnou strategií takzvaná technika „lover boy“. Nejčastěji se jedná o online náboř, při němž obchodník identifikuje a kontaktuje potenciální oběť prostřednictvím online platformy, seznámí se s jejími koníčky a zájmy a také s její osobní a rodinnou situací. Potenciální oběti nabízí empatii a podporu, kdy postupně ze strany oběti získá důvěru a následně i určitou kontrolu nad ní.

V návaznosti na poznatky z aplikační praxe v oblasti obchodování s lidmi v roce 2022 a 2023 je nutné poukázat na problém **chybějící právní úpravy institutu náhradního mateřství**. Tento nedostatek může představovat prostor pro zneužití žen k náhradnímu mateřství a potenciální porušování práv dětí a zneužití jejich zranitelného postavení. Právní úprava je z hlediska možností postihu takového jednání nedostatečná. Chybí zákonné podmínky pro použití institutu náhradního mateřství, přestože právní řád tento institut aprobuje (srov. § 804 občanského zákoníku). Jako žádoucí se jeví zvažování legislativní změny z hlediska civilního práva a následně případně i změny v trestněprávní rovině ohledně skutkových podstat trestných činů obchodování s lidmi podle 168 trestního zákoníku, svěřeni dítěte do moci jiného podle § 169 trestního zákoníku). Bez primárního zakotvení zákonné úpravy náhradního mateřství však není možný následný adekvátní trestněprávní postih náhradního mateřství za úplatu. Jasně vymezení právních hranic náhradního mateřství by rovněž mohlo významně přispět

³ Ministerstvo práce a sociálních věcí: Zajištění ochrany nezletilým dětem bez doprovodu přicházejícím z Ukrajiny. Viz webová stránka:

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Let%C3%A1k_odborn%C3%ADci_090322.pdf/53900cf0-400b-b317-7c46-164587dbdbdc.

⁴ K doporučením k prevenci obchodování s lidmi v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině srov. Hoff, S., de Volder, E. Preventing human trafficking of refugees from Ukraine A rapid assessment of risks and gaps in the anti-trafficking response. Dostupné na:

https://freedomfund.org/wp-content/uploads/UkraineAntiTraffickingReport_2022_05_10.pdf; Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings Guidance Note on addressing the risks of trafficking in human beings related to the war in Ukraine and the ensuing humanitarian crisis.

Dostupné na: <https://rm.coe.int/guidance-note-on-addressing-the-risks-of-trafficking-in-human-beings-r/1680a663e2>; European Union. A Common Anti-Trafficking Plan to address the risks of trafficking in human beings and support potential victims among those fleeing the war in Ukraine, dostupné na: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Anti-Trafficking%20Plan_en.pdf.

⁵ Rada Evropy: Online and technology-facilitated trafficking in human beings, Full report 2022, dostupné na:

<https://rm.coe.int/online-and-technology-facilitated-trafficking-in-human-beings-full-rep/1680a73e49>.

k tomu, že trestní právo zůstane skutečně prostředkem *ultima ratio* a bude postihovat pouze ta jednání, která nejzávažnějším způsobem porušují základní práva. K dosažení tohoto cíle by mohla přispět Analýza institutu náhradního mateřství.⁶

Pokud jde o princip *non-punishment*, který zahrnuje netrestání obětí obchodování s lidmi, jakož i jejich nestíhání, a to za činy související s jejich postavením obchodovaných osob, Česká republika nemá v trestním zákoníku nebo jiném relevantním právním předpisu žádné zvláštní ustanovení zakotvující uvedený princip. Požadavky plynoucí z tohoto principu by tak měly být naplňovány zejména na základě ustanovení trestního zákoníku upravujících krajní nouzi. Je stanovena povinnost přijmout opatření k zajištění dodržování ustanovení o netrestání obětí obchodování s lidmi za jejich zapojení do nezákonných činností v tom rozsahu, ve kterém k němu byly donuceny, v souladu s čl. 26 Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi. Směrnice 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV, v čl. 8 stanoví, že členské státy v souladu se základními zásadami svého právního systému přijmou opatření nezbytná k zajištění toho, aby příslušné vnitrostátní orgány měly pravomoc trestně nestíhat oběti obchodování s lidmi nebo jim neukládat tresty za jejich účast na trestné činnosti, kterou byly přinuceny spáchat v přímém důsledku toho, že byly oběťmi kteréhokoli z jednání uvedených v čl. 2 citované směrnice (trestné činy související s obchodováním s lidmi).

g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5, II/5a)

121

osob stíháno
za nenávistné
trestné činy

Tendence charakteristické pro vývoj **trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek** vyplývají z tab. II/5 a II/5a.

V roce 2023 došlo k mírnému poklesu počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (celkem **121** stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení, -7). Snížení počtu obžalovaných (a osob, na něž byl podán návrh na potrestání) bylo v uplynulém roce výraznější (celkem **90**, -12). V roce 2023 se konalo zkrácené přípravné řízení u **62** osob (+32) a na **47** osob byl podán návrh na potrestání (+22).

V roce 2023 bylo Policií ČR zjištěno **181** trestných činů s nenávistným podtextem. Dále bylo policií evidováno celkem **98** stíhaných osob u skutků s takovým podtextem.

Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2023 zdůrazňuje, že pro rok 2023 byl charakteristický výrazný vzestup tzv. antisystémového hnutí, které zcela zastínilo tradiční extremistické či xenofobně populistické subjekty. Pokračoval tak trend započatý

⁶ Ministerstvo spravedlnosti předložilo vládě ke schválení **analýzu náhradního mateřství** za účelem splnění úkolu uloženého usnesením vlády České republiky č. 351 ze dne 17. května 2023 k návrhu poslankyň Zuzany Ožanové a Heleny Válkové na vydání zákona, kterým se mění občanský zákoník a trestní zákoník (sněmovní tisk č. 424). Tímto usnesením byl ministru spravedlnosti uložen úkol připravit ve spolupráci s místopředsedou vlády a ministrem zdravotnictví návrh věcného záměru zákona upravujícího problematiku náhradního mateřství a předložit jej vládě do 31. května 2024. K pozitivní regulaci náhradního mateřství postačí novelizace občanského zákoníku, zákona o specifických zdravotních službách a některých dalších zákonů zejména z oblasti pracovního práva a práva sociálního zabezpečení. Na druhou stranu jde o právní úpravu institutu, jež s ohledem na své lidskoprávní a etické souvislosti a různé možnosti úpravy vyžaduje podrobnější rozbor. Z těchto důvodů přistoupilo Ministerstvo spravedlnosti k vypracování této analýzy, která plnohodnotně nahrazuje věcný záměr zákona.

pandemickou krizí, kdy se zejména v online prostoru objevila řada nových osobností, které si získaly své příznivce. Toto hnutí představuje jakýsi tavící kotol občanů nespokojených s různými společenskými, politickými či ekonomickými událostmi. Formálně používá vlasteneckou etiketu, nicméně reálně v sobě absorbuje spíše prvky vyhovující hybridním aktivitám kremelského režimu. Slabinou tohoto antisystémového hnutí byla jeho roztržitost a absence jakéhokoli politického programu. Řada osobností se nedokázala domluvit na konkrétní spolupráci. Některé subjekty využívaly k mobilizaci svých příznivců různých konspiračních teorií, v některých případech jim dodávaly až spirituální či ezoterický rozměr. Navzdory chybějící vizi a „divokosti“ šířených myšlenek se řadě aktivistů dařilo získávat důvěru nespokojených občanů. V antisystémovém hnutí i extremistických a xenofobních subjektech se převážně koncentrují osoby středního či vyššího věku, které cítí existenční obavy a zažívají pocit odcizení. Dlouhodobý a kontinuální přísun dezinformací a misinformací způsobil, že nejsou schopny různé konspirační teorie a jiné mnohdy účelově upravené či přímo smyšlené obsahy kriticky reflektovat a mají tendenci jim v mnoha případech bezmezně věřit. Nadále se objevovaly, zejména v online prostoru, předsudečně nenávislné výpady proti muslimům, migrantům, Romům, Ukrajincům, Židům či LGBT+ komunitě. Vlivem reálných či vymyšlených situačních konfliktů došlo i k dočasnému nárůstu napětí mezi některými Romy a Ukrajinci.

MSZ v Brně zmínilo přečin násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku, který byl řešen v souvislosti s nepokoji, ke kterým docházelo po medializovaném úmrtí Roma na zastávce městské hromadné dopravy Přístaviště, a to ve vazbě na konflikt mezi Ukrajincem a skupinou Romů v tramvaji.

U **OSZ v Přerově** bylo vedeno trestní stíhání obviněné jednak pro přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezení jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku, jednak pro přečin šíření poplašné zprávy dle § 357 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se měla tato osoba pocházející z řad místních Romů dopustit tím, že na svém facebookovém profilu zahrnujícím 140 přátel uveřejnila zcela smyšlený příspěvek ve smyslu, že po Přerově jezdí bílý Tranzit, že ji napadli Ukrajinci a řekli, že Romy zabijí atd., přičemž tento příspěvek následně vyvolal strach především u romského etnika žijícího v Přerově, což se odrazilo i v opakovaných shromážděních Romů a protiukrajinských náladách mezi nimi. Právě na tuto zprávu reagovali dalšími nenávislnými projevy vůči Ukrajincům i jiní romští pachatelé (věc u **OSZ v Bruntálu**).

MSZ v Praze v této souvislosti uvádí poměrně velký nárůst nenávislných výroků zaměřených proti současné vládě a proti liberálně demokratické formě státního zřízení. Lze vystopovat tendence směřující k radikalizaci, až fašizaci některých osob, které neváhají své nenávislné výroky provázet vyhrožováním fyzickým napadením. Celkově lze tuto skupinu osob hodnotit jako programově protirežimní. Odpor proti očkování a zpochybňování pandemie COVID-19 se změnil v odpor proti státní podpoře Ukrajiny a proti vládě obecně. Specifickou oblastí je pak skupina „suverénních občanů“ Československa, kteří na podkladě naprosto iracionální argumentace zatěžují státní aparát.

V oblasti hate crime se nadále negativně projevuje pokračující ruská agrese na Ukrajině a velké množství ukrajinských uprchlíků v České republice. Významnou roli při postupu aplikační praxe nadále plní **stanovisko NSZ k vybraným trestněprávním aspektům schvalování ozbrojených akcí v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině ze dne 2. 3. 2022** sp. zn. 1 SL 117/2022, které mimo jiné přehledně definuje hlediska, která by měla být hodnocena při posuzování nenávislné trestné činnosti.

Obdobný přístup byl zvolen i krátce po zahájení aktuálního palestinsko-izraelského konfliktu agresí hnutí Hamás na území Izraele dne 7. 10. 2023. Na možnou trestnou činnost generovanou v souvislosti s tímto konfliktem reagovalo NSZ **stanoviskem ze dne 30. 11. 2023** sp. zn. 1 SL 732/2023, v němž vedle historických a politických souvislostí poukázalo na zásadní trestněprávní aspekty, které je nezbytné zvažovat při posuzování nenávislných projevů vůči kterékoli ze stran palestinsko-izraelského konfliktu. Podrobně se zabývalo problematikou hate crime i extremismu z pohledu jednotlivých skutkových podstat, které v dané souvislosti přicházejí v úvahu, a blíže analyzovalo povahu hesla „From the river to the sea, Palestina will be free“ a jeho trestněprávní aspekty.

Stanovisko navazuje na to, co zdůrazňovala **Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2023**, jestliže poukázala na fakt, že od října 2023 doplnil tematickou paletu subjektů spadajících pod tzv. antisystémová hnutí, zahrnující zdražování, energetickou a migrační krizi, ruskou agresi proti Ukrajině či protipandemická opatření, ještě konflikt na Blízkém východě. Tradiční pravicově extremistické subjekty přestaly být relevantními politickými hráči. Docházelo ale k individuálním incidentům páchaným příznivci neonacistických myšlenek.

Předsudečná trestná činnost nedoznala z hlediska způsobu páchaní zásadních změn. Drtivá většina nenávistných projevů se realizuje prostřednictvím sociálních sítí či jiných virtuálních platform. Nejčastějším cílem jsou Ukrajinci, Romové, Židé a Rusové.

Pokračuje fenomén výhrůžných e-mailů a výroků na internetu vůči představitelům vlády a médií, které jsou motivovány vládní podporou bránící se Ukrajině.

V závěru roku 2023 zřetelně narostla předsudečná trestná činnost vůči studentům či pedagogům Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, ale rovněž obecněji vůči lidem s vysokoškolským vzděláním, a to v souvislosti s bezprecedentním útokem na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze dne 21. 12. 2023. Prověřování jednotlivých případů věnují státní zástupci náležitou pozornost. V několika případech bylo neprodleně zahájeno trestní stíhání.

ObSZ pro Prahu 4 uvádí, že v rámci tohoto segmentu kriminality se i nadále objevují zejména útoky na státní příslušníky Ukrajiny a ukrajinské uprchlíky, schvalování ruské agrese vůči Ukrajině a nově taktéž schvalování incidentu střelby na Filozofické fakultě UK ze dne 21. 12. 2023. Proruský, resp. protiukrajinský narativ je přitom s výroky oslavujícími střelce na Filozofické fakultě UK v Praze v některých případech propojen. I nadále jde v naprosté většině o verbální trestné činy páchané v prostředí internetu.

K tomu však **KSZ v Praze** poukazuje na to, že z hlediska objasněnosti této trestné činnosti je negativním faktorem páchaní trestných činů prostřednictvím příspěvků nebo komentářů na internetu a sociálních sítích, kdy se nedaří ztotožnit osoby pachatele, pokud stopa vede do zahraničí, neboť opatrování důkazů prostřednictvím mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních není vždy úspěšné.

Přes vysoký počet ukrajinských uprchlíků v České republice je počet trestných činů páchaných vůči nim relativně nízký.

Ve spojitosti s agresí hnutí Hamás byly či nadále jsou prověřovány ojedinělé případy antisemitismu.

Jen sporadicky doprovází předsudečnou trestnou činnost fyzické násilí.

V roce 2023 byl však na rozdíl od předchozího období roku 2022 kromě jednoznačně převažujících verbálních útoků a protiprávních jednání na sociálních sítích evidován i případ fyzického násilného útoku skupiny čtyř osob proti třem státním příslušníkům Ukrajiny, a to pro jejich národnost a postavení uprchlíků v České republice. Jednalo se o trestní věc vedenou u **OSZ v Berouně**, v níž byli trestně stíháni jedna žena a tři muži romského etnika pro přečin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 trestního zákoníku a přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku. Obvinění měli v srpnu 2023 ve večerních hodinách nejprve verbálně a následně fyzicky napadnout tři Ukrajince (dvě ženy a jednoho muže).

Stejně jako v minulých letech, ani v roce 2023 nedošlo k rasově (či jinak předsudečně) motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

Rovněž obsah kriminálně závadových verbálních projevů je v zásadě neměnný. Pachatel často svými výroky odůvodňuje vlastní životní situaci (např. „berou nám práci“, „kvůli nim je vše drahé“, „budeme je zabíjet a ochráníme tak naše lidi, když oni můžou zabíjet naše lidi, budeme zabíjet my je“

apod.). Nezřídká pak jeden pachatel vyjadřuje současně několik trestněprávně závadových postojů (např. antisemitské a protiukrajinské).

KSZ v Praze ohledně verbálních útoků nebo útoků prostřednictvím sociálních sítí v případě známých pachatelů odkazuje na zjištění, že se jich dopouštěly i osoby s vysokoškolským vzděláním nebo osoby vykonávající zaměstnání, u kterého by spojení s právě posuzovanou trestnou činností nebylo očekáváno či by mělo být překážkou pro výkon práce. Vzhledem k této skutečnosti je zřejmé, že emoce spojené s událostmi na Ukrajině rezonují celou společností a nelze za riziko spojené s danou trestnou činností považovat pouze nižší sociální postavení pachatele či jeho základní vzdělání, manuální zaměstnání apod.

Vzhledem k povaze předsudečné trestné činnosti a skutečnosti, že se jí nezřídká dopouštějí i osoby dosud netrestané, jsou v drtivé většině ukládány alternativní tresty nespojené s přímým výkonem trestu odnětí svobody (a to nejčastěji peněžitý trest a trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu), případně je využíváno formy odklonu od trestního řízení, a to převážně za situace, kdy pachatel složí peněžitou částku určenou na pomoc obětem trestné činnosti [§ 179g odst. 1, 2 písm. b) trestního řádu, § 307 odst. 1, 2 písm. b) trestního řádu].

Pokračující trend v rozhodovací činnosti NS potvrdilo usnesení **ze dne 21. 3. 2023** sp. zn. 7 Tz 5/2023, ve kterém bylo konstatováno porušení zákona ve prospěch obviněného, pokud soudy argumentovaly tím, že odkaz na existující současná neonacistická hnutí nelze považovat za dostatečně konkrétní ve vztahu k naplnění zmíněného znaku. Pro jeho naplnění nemusí být nezbytně zcela přesně označit některou ze současných neonacistických (či neofašistických) organizací, kterou by měl pachatel konkrétně propagovat. Může postačovat i obecnější projev, týká-li se takového hnutí, které na nacismus (fašismus) zjevně navazuje v modifikované podobě (neofašismus, neonacismus) a k tomu využívá např. ideologie, symbolů, pozdravů a dalších atributů původního hnutí. Jinak řečeno, podle § 403 trestního zákoníku je možné postihovat i uvádění ve známost hnutí nebo jeho ideologie k hnutí (v tomto případě) neonacistickému, neboť je hnutím nepochybně existujícím. Není přitom nutné přesně označit některou ze současných neonacistických organizací, ale postačí i zmíněné jednání ve vztahu k neonacistickému hnutí en bloc. Věcně se rozhodnutí týkalo prodeje předmětů s portréty předních představitelů nacistického Německa (tzv. kauza „Hrnky s Hitlerem“).

V roce 2023 nebyl zaznamenán žádný případ aplikace § 403a trestního zákoníku. S ohledem na recentní judikaturu, konkrétně **usnesení NS ze dne 22. 11. 2022** sp. zn. 3 Tdo 982/2022, se tak nadále potvrzuje určitá nadbytečnost této nově zavedené skutkové podstaty.

Pokud jde o skutkovou podstatu přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku, spočívala trestná činnost rovněž v užívání symbolů, které představují podporu Ruska v útoku na Ukrajinu, a tím schvalování zločinu proti míru či válečných trestných činů páchaných na území Ukrajiny. Nejčastěji se vyskytují případy užívání znaků tzv. Wagnerovy skupiny, která je vnímána především jako vojenské uskupení, které se toho času aktivně podílelo na nelegální ruské válečné agresi na Ukrajině, resp. na zde páchaných válečných zločinech a jiných zločinech podle mezinárodního práva, které jsou předmětem vyšetřování Organizace spojených národů a Mezinárodního trestního soudu a v návaznosti na které byly na Ruskou federaci i na Wagnerovu skupinu uvaleny ze strany většiny států Evropské unie i různých mezinárodních organizací bezprecedentní finanční a jiné sankce.

Za symbol schvalování ruské agrese je považováno i vyobrazení bílého písmene „Z“ v černém poli s bílým orámováním, užívané na vojenské technice ruských vojsk operujících zejména na východní Ukrajině v oblasti Donbasu a Luhaňska, a to i ve spojení se zobrazením tzv. Svatojiřské stuhy.

VSZ v Praze zdůrazňuje, že je patrný posun dezinformací a antisystémové scény od tématu nemoci COVID-19 k tématům týkajícím se ruské agrese na Ukrajině. Uvedená scéna není zatím centrálně ovládána, opakovaně se však příznivci dezinformačních teorií svolávají k příležitostným akcím přes sociální sítě, zejména pokud jsou v řízení před soudem stíháni jejich představitelé. Tyto aktivity opakovaně vedou ke snaze narušovat soudní jednání či působit výtržnosti v budově soudu ze strany svolaných osob a následně vše živě streamovat na internet. Tato závadová jednání narušují běžné činnosti a chod soudu z důvodu nutnosti vyklizení soudní budovy, zvýšené přítomnosti justiční stráže i příslušníků Policie ČR, včetně pohotovostních jednotek.

Z judikatorního hlediska je třeba zmínit zásadní **usnesení velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 20. 9. 2023 č. j. 15 Tdo 513/2023 - 335** ve věci zajištění překladu a následného prodeje knihy „The Myth of the Six“ autora Davida L. Hoggana (která patří do diskurzu popírání holokaustu), jímž reagoval na často diskutované usnesení NS ze dne 12. 6. 2019 sp. zn. 8 Tdo 314/2019. Přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku se dopustí i pachatel, který vydá, rozšiřuje, případně jinak veřejně zpřístupňuje cizí dílo, jež svým obsahem popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit genocidium nebo zločiny uvedené ve zmíněném ustanovení, a to i když se v takovém díle, v doprovodném textu či jinak nevyjadřuje způsobem naplňujícím znaky uvedeného přečinu. Tohoto přečinu se však nedopustí osoba vydávající, rozšiřující nebo veřejně zpřístupňující takové cizí dílo, je-li doplněno o nedílnou část zahrnující vyjádření jejího odmítavého postoje ke konkrétnímu obsahu díla s komentářem, který odpovídá rozsahu a povaze díla a dostatečně reflektuje prokazatelné historické skutečnosti týkající se tématu díla a odborné poznatky o dané problematice. K naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty přečinu podle § 405 trestního zákoníku se nevyžaduje žádný další tzv. fakultativní znak. Motiv pachatele, např. majetkový, k veřejnému popírání, zpochybňování, schvalování či ospravedlňování genocidia nebo dalších zločinů proto není pro naplnění znaků skutkové podstaty tohoto přečinu podstatný.

Shodně, jak bylo uváděno ve zprávě o činnosti za rok 2022, je možno konstatovat, že stávající právní úprava trestných činů páchaných z předsudečné nenávisti nepostihuje komplex stejně závadových jednání v celé jeho šíři. Namísto je zejména ochrana osob, na které je útočeno z důvodu jejich sexuální orientace, pohlavní identity, či osob zdravotně hendikepovaných. Z hlediska rovnosti garantovaných práv totiž nelze spolehlivě obhájit stav, v němž se ochrana LGBTI+ osobám a zdravotně postiženým poskytuje toliko na úrovni skutkové podstaty trestného činu podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku prostřednictvím subsumpce pod zákonný znak „jiná skupina osob“, jehož podstatou je podněcování k nenávisti. Je proto vhodné zvážit zařazení dalších chráněných skupin v případě tzv. verbálních trestných činů (§ 352, § 355 a § 356 trestního zákoníku), jakož i v rámci okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby [např. § 145 odst. 2 písm. f), § 175 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku], případně revidovat výčet jednotlivých kvalifikovaných skutkových podstat. V tomto směru je vhodné odkázat na zpracovanou **analýzu NSZ ze dne 8. 1. 2024** sp. zn. 1 SL 136/2023 **k otázce možného rozšíření trestněprávního postihu pachatelů trestných činů páchaných z předsudečné nenávisti vůči LGBTI+ osobám a zdravotně postiženým.**

Státním zástupcům je připomínána potřeba dostatečně pracovat s předsudečnou pohnutkou při popisu skutku u trestných činů, a to i pokud není znakem skutkové podstaty, a současně dbát, aby tak činil policejní orgán již v usnesení o zahájení trestního stíhání. Obdobně to pak platí i pro státního zástupce podávajícího v dané věci obžalobu, neboť i on by měl v popisu skutku tuto pohnutku náležitě vyjádřit a současně se jí zabývat nejen v rámci návrhu druhu a výměry požadovaného trestu, ale taktéž v odůvodnění obžaloby, a to v rámci uvedení konkrétních důvodů pro uložení daného druhu trestu a jeho výměry (včetně zmínky o přitěžujících okolnostech).

Jako ilustrativní příklad správného posuzování kontextu nenávistných projevů je možno uvést věc evidovanou u **OSZ v Olomouci**, ve které obviněná od prosince 2021 do února 2024 na pozemních komunikacích vědomě na svém osobním motorovém vozidle propagovala neonacistickou ideologii užíváním registrační značky vydané na přání ve tvaru 014AH880, přičemž z této registrační značky lze dovozovat vazbu na neonacismus, neboť číslice 14 odkazuje na slogan „14 words“, jehož autorem byl americký neonacista David Lane, kombinace písmen AH odkazuje na iniciály Adolfa Hitlera a číslice 88 odkazují na osmé místo písmene H v abecedě a symbolizují tak nacistický pozdrav „Heil Hitler“.

V oblasti **trestných činů teroristického charakteru** bylo ke konci kalendářního roku 2023 vedeno **25** trestních řízení, přičemž v roce 2022 se jednalo o 26 trestních řízení.

Nápad nových věcí je na nízké úrovni: v roce 2022 byly zahájeny úkony trestního řízení v 16 věcech a v roce 2023 rovněž v 16 věcech, přičemž trestní stíhání bylo v roce 2021 zahájeno ve 12 věcech a v roce 2023 v pouhých 3 věcech. Zpravidla se jedná o tzv. „verbální“ teroristické trestné činy, tedy vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f trestního zákoníku), resp. podporu a propagaci terorismu (§ 312e trestního zákoníku). Stále je vedeno trestní stíhání některých osob, které se před zahájením ruské agrese na Ukrajinu účastnily bojů v ozbrojených složkách tzv. Doněcké (resp. Luhanské) lidové republiky. Jednání těchto osob je zpravidla (s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým zjištěním) kvalifikováno jako zločin teroristického útoku podle § 311 trestního zákoníku, popř. zločin účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku.

Stran judikatorně významných rozhodnutí je třeba zmínit **usnesení NS ze dne 30. 8. 2023** sp. zn. 3 Tdo 392/2023, kde byl analyzován vztah trestných činů služby v cizích ozbrojených silách podle § 321 trestního zákoníku, účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku a účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 trestního zákoníku. NS zdůraznil, že faktickým důvodem, pro který se zákonodárce rozhodl pro zavedení nové skutkové podstaty podle § 321a trestního zákoníku, bylo zjištění, že účast v ozbrojeném konfliktu na straně jiných než vládních jednotek může být v některých případech obtížně postižitelná právě s ohledem na problémy související se shromážděním potřebných a dostatečně silných a přesvědčivých důkazů odůvodňujících právní kvalifikaci pachatelova jednání některou ze zavedených skutkových podstat (postihující např. právě účast na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku). Jestliže však shromážděné důkazy svědčí pro spolehlivý závěr o naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku, neexistuje žádný důvod, který by takovému posouzení pachatelova jednání bránil, a toto je nutné posoudit jako přísnější trestný čin. Přečin účasti na nestátní ozbrojené skupině zaměřené na působení v ozbrojeném konfliktu podle § 321a trestního zákoníku je totiž vůči trestnému činu účasti na teroristické skupině podle § 312a trestního zákoníku toliko subsidiární.

VSZ v Praze poukazuje na to, že u válečných trestných činů bylo zaznamenáno spáchání trestného činu plenění v prostoru válečných operací podle § 414 trestního zákoníku, a to českým občanem, který bojoval na straně ukrajinských ozbrojených složek po vypuknutí války na Ukrajině. V novodobé historii se tímto trestným činem orgány činné v trestním řízení dosud nezabývaly.

Třebaže v oblasti teroristických trestných činů nedošlo v loňském roce ke zhoršení, je do budoucna situace obtížně predikovatelná, a to zejména díky silící radikalizaci části společnosti.

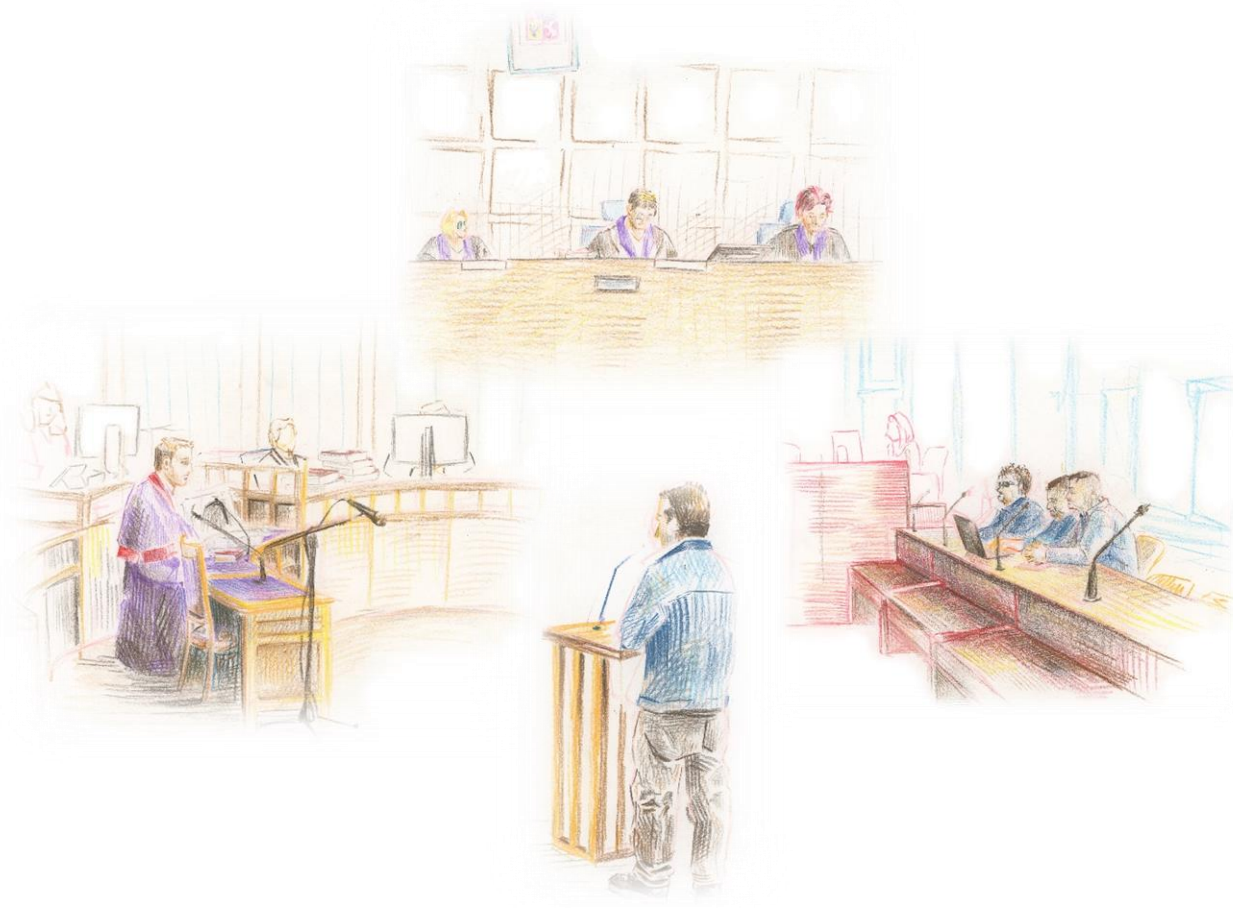
Opětovně je namístě upozornit na nepřiměřeně přísnou trestní sazbu v případě schvalování teroristických útoků, ke kterému dochází zpravidla na internetu a materiálně patří de facto do oblasti hate crime. Toto jednání je v § 312e odst. 4 písm. a) trestního zákoníku ohroženo trestní sazbou 5 až 15 let odnětí svobody, jež je zcela neproporcionálně přísná ve vztahu k povaze a závažnosti daného trestného jednání. Desítky případů takového schvalování se vyskytly zejména po teroristickém útoku na Novém Zélandě v březnu 2019. U těchto trestných činů je pravidelně aplikováno mimořádné snížení trestu odnětí svobody upravené v § 58 trestního zákoníku, jehož výkon pak bývá podmíněně odložen. Pravidelné užívání mimořádného snížení trestu je přitom pojmově i principiálně nesprávné.

S problematikou teroristických trestných činů úzce souvisí **trestný čin porušování mezinárodních sankcí (§ 410 trestního zákoníku)**.

VSZ v Praze z činnosti odboru závažné hospodářské a finanční kriminality sděluje, že v důsledku ruské agrese vůči Ukrajině pokračuje nárůst počtu trestných činů porušení mezinárodních sankcí podle § 410 trestního zákoníku vyhlášených v reakci na tuto válku. Nadále v tomto směru vyvíjí aktivitu Finanční analytický úřad, z jehož podnětů a poznatků jsou trestní řízení převážně zahajována. Lze nicméně předpokládat vysokou latenci této pro pachatele ekonomicky významné trestné činnosti. Jejich prokazování je nadále komplikováno zejména využitím složitých struktur obchodních společností se sídly v zahraničí, přičemž zjištění konečných vlastníků a zajištění důkazů je v řadě zemí fakticky nemožné. Lze očekávat pozitivní přínos připravované novelizace, kdy by mělo být možné tento zmíněný trestný čin spáchat i z nedbalosti.

MSZ v Praze uvádí, že s rostoucím objemem obchodů s vojenským materiálem na základě smluv mezi českými obchodními korporacemi a ukrajinskými společnostmi nebo přímo státními orgány (Ministerstvo obrany Ukrajiny) byla činěna opakovaná oznámení ze strany Finančního analytického úřadu na podezřelé obchody u vojenského materiálu, přičemž primárně budí pozornost Finančního analytického úřadu výše prostředků převáděných z Ukrajiny na účty české obchodní korporace a poté převody na účty zahraničních společností (subdodavatelů vojenského materiálu). V roce 2023 nebylo v těchto věcech zahájeno vyšetřování a prozatím nebyla podezření na základě výsledků prověřování potvrzena. Bylo však zjištěno, že mnohdy nelze stanovit, zda byly prostředky vybírané různými spolky na podporu Ukrajiny a následně v hotovosti předané dalším osobám skutečně využity na území Ukrajiny pro původně zamýšlený účel.

Jinak lze konstatovat, že do současné doby bylo zahájeno **14** trestních řízení souvisejících s porušováním sankcí Evropské unie přijatých v návaznosti na vojenský konflikt na Ukrajině (z toho 3 trestní věci se týkají majetkových dispozic osob na sankčním seznamu, 11 trestních věcí souvisí s obchodováním se zbožím podléhajícím sankčnímu režimu). Z uvedeného počtu 14 věcí bylo v roce 2023 zahájeno trestní řízení v **8** věcech. V jedné trestní věci bylo zahájeno trestní stíhání (majetkové dispozice osoby na sankčním seznamu) a v jedné věci byla podána obžaloba (vývoz zboží podléhající sankčním omezením do Ruské federace). Pokud se týká charakteru trestné činnosti související s vývozem zboží podléhajícího sankčním opatřením, ve většině případů se jedná o zboží dvojího určení, případně o specifické spotřební zboží. V jednom případě se pak vývoz týkal civilního letounu a v jednom případě náhradních dílů k vojensky využívaným letounům.

h) Drogová kriminalita (tab. II/7, II/10)

2 488

osob stíháno
za trestné činy
podle § 283
trestního
zákoníku

V roce 2023 byl zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, stejně jako v roce 2022, nárůst, a to na **2 488** stíhaných osob (+37) a **2 135** obžalovaných osob (-13), návrh na schválení dohody o vině a trestu byl podán na **210** osob (+89), z hlediska počtu osob postavených před soud je nutno vzít v úvahu právě výrazný vzestup návrhů na schválení dohody o vině a trestu. Vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob byl zjištěn u všech drogových trestných činů. Podrobnosti plynou z *tab. II/7*.

Z policejní statistiky plyne, že v roce 2023 bylo na úseku drogové kriminality registrováno **4 328** trestných činů (+128), za které bylo stíháno **4 060** osob (+123). V roce 2023 se drogové trhy dostaly do podoby jako před pandemií, navíc s výrazným zaměřením na online obchodování a širší nabídku nelegálních látek proudících do ČR ze zahraničí.

KSZ v Ostravě uvedlo poznatek, že dochází zejména k nárůstu výskytu tzv. CBD konopí. Jde o pěstování a následnou distribuci technického konopí se zvýšeným obsahem nepsychoaktivního kanabidiolu CBD s prokazatelnými léčivými účinky a s obsahem psychoaktivního kanabidiolu THC v zákonem povolené normě do 1 %. Takové konopí bylo v roce 2023 obchodovatelné v kamenných obchodech a tzv. CBDmatech (výdejních automatech), kromě toho si ho uživatelé pěstují i legálně pro vlastní potřebu, na prodej nebo pro výrobu dalších preparátů z konopí vyrobených, jimiž jsou kapky, oleje či masti. Účinek těchto produktů je přitom totožný jako u psychoaktivního konopí se zakázaným obsahem THC. Při operativně pátrací činnosti bez zapojení informačních zdrojů je rozpoznání pěstování a produkce legálního konopí prakticky nemožné a bez odborných expertiz z místa prakticky nezjistitelné. Z důvodu stejné, ne-li vyšší koncové ceny CBD konopí a derivátů z něj vyrobených velká část nelegálních pěstitelů a dealerů marihuany přešla nebo přechází k legálnímu konopnému obchodu. Tyto skutečnosti se následně mohly projevit ve statistikách poklesem odhalených nelegálních pěstíren psychoaktivního konopí a pachatelů. Zásadnější zhodnocení však bude přicházet v úvahu až s delším časovým odstupem.

Z poznatků **KSZ v Ostravě** dále vyplývá, že v průběhu roku 2023 zaznamenalo mimořádný nárůst případů úmrtí v důsledku požití drog. Pachatelé byly většinou osoby, u kterých nebyla distribuce drog předmětem delšího prověřování, a tito byli odhaleni bezvýhradně podrobnou a důslednou analýzou zajištěných mobilních telefonů, a to jak telefonů obětí, tak potenciálních pachatelů. Podobně byly zaznamenány ve více věcech i případy kombinovaných příčin úmrtí po požití směsi drog z různých zdrojů, úmrtí po požití drogy společně s medikamenty či úmrtí po požití drogy v kombinaci s alkoholem. K největšímu nárůstu objasněných případů úmrtí došlo po aplikaci Fentanylu, který se na černém trhu vyskytuje nejčastěji v podobě transdermálních náplastí. Ty se zneužívají různým způsobem, např. bylo zjištěno úmrtí v důsledku sežvýkání části náplasti a následného udušení zvratkou, dále v důsledku injekční aplikace vývaru části náplasti ve vodě a citronové šťávě, pak vlivem inhalace výparů ze zahřívání náplasti nebo při aplikaci většího množství náplastí (11 kusů) jejich nalepením na kůži. Jde přitom o drogu překvapivě snadno dostupnou (opiát na lékařský předpis, který se používá u onkologických pacientů v terminální fázi nemoci), na kterou si lidské tělo velmi rychle vytváří závislost, přičemž její účinnost je až 100krát vyšší než u morfinu. Uživatelé drogy často kombinují s pervitinem. Protože si tělo na drogu velmi rychle zvyká, je velmi obtížné její dávkování, a proto si pacienti pod dozorem lékaře lepí náplasti stále větší. Zemřelé oběti této drogy byly bez výjimky její prvouživatelé.

Rovněž **MSZ v Praze** uvádí, že se zvyšuje počet případů s právní kvalifikací podle § 283 odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku, tj. aplikace drogy s následkem smrti. Za rok 2023 šlo o celkem 28 případů, z toho bylo 7 zemřelých ve věku do 25 let (nejmladší oběť se narodila v roce 2005).

Mimořádným problémem je nadále zneužívání návykových látek ve věznicích, což vyplývá jak z poznatků **KSZ v Praze** získaných v rámci dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je vykonáván trest odnětí svobody, tak i z poznatků získaných na trestním úseku působnosti z realizovaných případů distribuce nebo požívání drog ve věznici. Vzhledem k prostředí a okolnostem páchaní trestné činnosti je zjevné, že Vězeňská služba nedisponuje kapacitami pro boj proti tomuto

druhu kriminality ve věznicích, což může v některých případech vést k tomu, že případy pozitivního zjištění návykové látky ani nejsou kvalifikovány jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. h) trestního zákoníku, popř. není při šetření podezření z trestné činnosti k souvislosti dané věci se zneužíváním návykových látek přihlíženo.

Negativní dopad problematiky drog ve vězení lze dokumentovat například trestní věcí vedenou u **KSZ v Praze**, v níž je prověřováno podezřelé úmrtí odsouzeného ve Věznici Vinařice, okres Kladno, ke kterému došlo v červenci 2023 a jehož příčinou bylo požití návykových látek. V dané věci byly policejním orgánem Policie ČR zahájeny úkony trestního řízení pouze pro přečin podle § 143 odst. 1 trestního zákoníku. Dozor ve věci vykonával státní zástupce **OSZ v Kladně**, avšak na základě uplatnění opatření v rámci instančního dohledu byla věc převzata na **KSZ v Praze** a skutek neznámého pachatele byl kvalifikován jako zločin podle § 283 odst. 1, 4 písm. a) trestního zákoníku, neboť je zřejmé, že návykovou látku nutně musel v prostředí věznice zemřelému odsouzenému někdo poskytnout.

OSZ v České Lípě poukázalo na pokračující trend velkého nárůstu záchytů drog ve Věznici Stráž pod Ralskem. Zatímco v minulých podkladech pro zprávu o činnosti bylo zmiňováno, že v roce 2020 bylo řešeno 6 trestných činů dle § 337 odst. 1 písm. h) trestního zákoníku, v roce 2021 již 12 věcí, v roce 2022 35 věcí, tak v roce 2023 se jednalo o 67 věcí. V těchto číslech je sice obsaženo i neoprávněné držení mobilních telefonů, ale těchto případů je naprosto zanedbatelné množství. Důvod nárůstu lze spatřovat zřejmě v rozšíření zaměstnávání odsouzených mimo věznici.

V oblasti boje proti drogové trestné činnosti nebyly ani v roce 2023 v činnosti státního zastupitelství oproti předchozímu období zaznamenány zásadní změny.

Ani v roce 2023 nedošlo ke změně právních předpisů upravujících trestní odpovědnost pro drogové trestné činy, třebaže na toto téma probíhají diskuze a dílčí úpravy jsou zvažovány, jak je nastíněno dále. Z hlediska činnosti státního zastupitelství se neobjevily ani zásadnější praktické obtíže spojené se změnou legální definice konopí, za které je od roku 2023 třeba považovat takovou rostlinu z rodu konopí, z níž lze získat konopí s obsahem nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nebo pochází z osiva odrůd uvedených ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin (na tomto závěru nic nemění ani shora uváděné poznatky KSZ v Ostravě, kde bude třeba vyhodnotit poznatky až za delší období). Je tedy možno konstatovat, že na posun v posuzování této problematiky se aplikační praxe adaptovala, zároveň ani nebyl zaznamenán negativní poznatek, že by tento posun znemožnil postih závažnější trestné činnosti spojené s nelegální produkcí konopí.

Stejně jako v roce 2022, i v roce 2023 došlo k rozšíření seznamu návykových látek stanoveného ve formě nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Tato úprava umožňuje relativně flexibilní reakci na výskyt nových typů drog. Nařízením vlády č. 228/2023 Sb. byly do přílohy č. 3 doplněny celkem tři omamné látky náležející do skupiny syntetických opioidů, a to „Brorfin“, „Etonitazepyn“ a „Protonitazen“. Uvedené látky byly doplněny na podkladě doporučení výboru expertů WHO pro drogové závislosti. Při přípravě této novely bylo zvažováno též doplnění syntetických či semisyntetických kanabinoidů HHC a THCP, avšak na základě některých nesouhlasných připomínek bylo zařazení těchto látek v průběhu připomínkového řízení odmítnuto. V oblasti přímo použitelných předpisů EU byly nařízením Komise v přenesené působnosti (EU) č. 2023/196 doplněny do seznamu prekursorů podle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 273/2004 (a rovněž i do korespondujícího nařízení č. 111/2005) nové prekursory „DEPAPD“, „PMK ethyl glycidát“, „4-AP“, „1-boc-4-AP“ a „norfentanyl“. Toto nařízení bylo v Úředním věstníku Evropské unie vyhlášeno dne 31. 1. 2023 a v účinnost vstoupilo dvacátým dnem po jeho vyhlášení.

Nadále se pokračuje v aplikaci závěrů stanoviska trestního kolegia NS ze dne 21. 9. 2022 sp. zn. Tpjn 301/2018 (č. 3/2022 Sb. rozh. tr.). To je založeno na právních závěrech, podle nichž léčivé přípravky nelze považovat za prekursory v trestněprávním smyslu, byť takový prekursor obsahují. Nedovolené nakládání s takovými léčivými prostředky obsahujícími prekursor lze naplnit znaky nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, popřípadě pokus či přípravu k takovému trestnému činu, a to za situace, kdy se takové nedovolené nakládání vztahuje ke konkrétní nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky. Jednočinný souběh s trestným činem výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné

a psychotropní látky a jedu podle § 286 trestního zákoníku je vyloučen, neboť ten je k § 283 trestního zákoníku ve vztahu subsidiarity. V případě, že takový vztah je ke konkrétní výrobě dán, lze takové léčivé přípravky považovat za „jiný prostředek určený k nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek“ podle § 286 trestního zákoníku.

Bylo zjevné, že z praktického pohledu záleží na konkrétní důkazní situaci, tj. zda se podaří prokázat onen konkrétní vztah k individuálně určené nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky. Dokladem aplikace uvedeného nového přístupu je i **rozhodnutí NS ze dne 29. 8. 2023** sp. zn. 11 Tdo 608/2023, v němž bylo na podkladě konkrétní důkazní situace zpochybněno právní posouzení jednání pachatele, který nakládal s léčivými prostředky s obsahem pseudoefedrinu, přičemž jeho jednání bylo původně soudy nižších stupňů posouzeno podle § 283 trestního zákoníku, nicméně podle naznačených závěrů NS v dané konkrétní věci připadala v úvahu (mírnější) právní kvalifikace podle § 286 trestního zákoníku. Původní odsuzující rozhodnutí bylo proto NS zrušeno a věc byla přikázána soudu prvního stupně, aby ji znovu projednal a rozhodl.

S výjimkou uvedeného právního posouzení léčivých prostředků s obsahem prekursoru lze i nadále považovat judikaturu NS za v podstatě zcela ustálenou a v praxi nižších soudů za obecně respektovanou. Bez vážnějších obtíží se v praxi uplatňuje pojetí trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku za určitých okolností jako trestného činu trvajících.

V rovině praktické aplikace § 283 trestního zákoníku se neobjevují žádné nejasnosti při výkladu jednotlivých hranic rozsahů nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, tj. konkrétně většího, značného a velkého rozsahu. Praxe se tak zcela ustálila na tzv. propočtu desetinasobkem od výchozí hodnoty množství většího než malého, která je stanovena v příloze stanoviska trestního kolegia NS publikovaného pod č. 15/2014 Sb. rozh. tr. V roce 2023 tak nebyly v dovolacím řízení zaznamenány obtíže při určení rozsahu, které by měly vliv na právní posouzení věci.

Navzdory stabilitě soudní judikatury byla i v roce 2023 zaznamenána některá důležitá rozhodnutí NS z oblasti postihu drogové trestné činnosti.

V rozhodnutí **ze dne 3. 9. 2023** sp. zn. 11 Tdo 337/2023 (č. 5/2024 Sb. rozh. tr.) se NS podrobněji zabýval výkladem znaku ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Zákonný znak kvalifikované skutkové podstaty zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy spáchaného ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech ve smyslu § 283 odst. 1, 4 písm. c) trestního zákoníku je naplněn, pokud členové této skupiny při páčání trestné činnosti působí na území nejméně dvou států (rozhodnutí pod č. 42/2022 Sb. rozh. tr.). Není přítom rozhodná státní příslušnost členů této skupiny.

VS v Olomouci se v rozhodnutí **ze dne 17. 8. 2022** sp. zn. 5 To 24/2022, které bylo navrženo k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, zabýval výkladem znaku rozsahu v případě zjištěné přípravy k nedovolené výrobě metamfetaminu. Navrhovaná právní věta uváděla, že „skutek spočívající v přechovávání předmětů, chemikálií a dalších věcí za účelem výroby metamfetaminu je třeba za splnění dalších podmínek posoudit jako přípravu zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 20 odst. 1, § 283 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku i v případě, že pouze jedna z pachatelem přechovávaných látek (např. červený fosfor) postačuje k výrobě takového množství metamfetaminu, aby byl čin spáchán ve velkém rozsahu“. Přitom žalovaný velký rozsah byl v uvedené věci dovozován z objemu jedné potřebné výrobní složky (konkrétně se jednalo o červený fosfor). Toto rozhodnutí rozvíjí jinak v zásadě ustálenou judikaturu, která dovozuje rozsah spáchaní primárního drogového trestného činu (resp. jeho pokusu či přípravy) z potenciální výtěžnosti prekursoru, či jiné látky, jež je k takové výrobě nezbytná. Tento závěr byl následně akceptován i NS v jeho rozhodnutí ze dne 12. 6. 2023 sp. zn. 11 Tdo 182/2023. Rozhodnutí VS v Olomouci však doposud nebylo trestním kolegiem NS schváleno k publikaci a bylo na poradě trestního kolegia NS konané dne 21. 2. 2024 postoupeno do další porady trestního kolegia NS. Příbuznou problematikou stanovení rozsahu na podkladě výtěžnosti ze zjištěného objemu prekursoru se zabývalo též rozhodnutí NS **ze dne 21. 12. 2022** sp. zn. 11 Tdo 1064/2022.

V rozhodnutí **ze dne 28. 6. 2023** sp. zn. 11 Tdo 521/2023 NS dovedl, že naplnění znaků šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku nebrání, že jednotlivé komponenty potřebné pro produkci marihuany jsou prezentovány na formálně oddělených webových stránkách od informací zmiňujících v užívání marihuany v pochvalném či vybízivém kontextu. Toto rozhodnutí však bude ještě podrobeno přezkumu Ústavním soudem (srov. II. ÚS 2942/23 a IV. ÚS 2962/23).

V rozhodnutí **ze dne 26. 4. 2023** sp. zn. 11 Tdo 350/2023 se NS zabýval oprávněností úkonů příslušníků Policie ČR, kteří provedli prohlídku osoby podle zákona o policii, přičemž při zjištění podezřelé věci (drog) následně již podezřelého vyzvali k vydání věci v režimu trestního řádu. Takový postup byl shledán správným.

V rozhodnutí **ze dne 20. 6. 2023** sp. zn. 11 Tdo 339/2023 se NS zabýval stanovením prospěchu a rozsahu v případě souběhu nakládání se dvěma druhy omamných a psychotropních látek (pervitinu a marihuany). Vyjádřil přitom zdrženlivost při zohlednění obviněným uplatňovaných nákladů na produkci drogy při stanovení prospěchu. Výslovně přitom poukázal, že takovými náklady se rozumí toliko náklady nezbytné pro samotné opatření drogy, přičemž ne všechny výdaje pachatele drogové trestné činnosti mají tu povahu, aby byly jako náklady zohledněny. Analogicky poukázal i na východiska vyplývající z usnesení VS v Olomouci ze dne 8. 1. 2015 sp. zn. 1 To 89/2014, podle nichž „pokud by docházelo k nekritickému zohledňování pachatelem eventuálně uváděných nákladů ve spojení s trestnou činností, mohlo by docházet k situacím, jež by byly v zásadě v rozporu s logikou věci, proto je možno mezi takové náklady započíst v podstatě pouze ty položky, které jsou nezbytné pro opatření rostlin, jejich vypěstování či sklizeň, eventuálně zpracování, tedy náklady, které byly při výrobě drogy spotřebovány či užity při tomto procesu jejich výroby.“

Na pozadí současných snah o liberalizaci právní úpravy nakládání s (některými) omamnými a psychotropními látkami a s jedy lze zmínit rozhodnutí NS **ze dne 20. 12. 2023** sp. zn. 11 Tdo 892/2023. V něm se NS vymezil proti námitkám, které zpochybňovaly trestní odpovědnost pachatelů pro nedovolené nakládání s konopím poukazem na tyto aktuální diskuze, případně liberalizační trendy v některých státech. Poukázal na to, že se i nadále jedná pouze o politické či právní diskuze, které však nemohou být při nezměněné právní úpravě určující pro posouzení trestní odpovědnosti.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2023 analyzovány aktuální trendy a vývoj. Palčivým problémem zůstává přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, zejména produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a Rakouska a částečně též do skandinávských zemí.

Zároveň narůstá význam drobné přeshraniční drogové trestné činnosti spočívající v zasílání velkého počtu drobnějších zásilek obsahujících omamné a psychotropní látky ze zahraničí. Často přitom Česká republika slouží pouze jako tranzitní země. Jde o průvodní jev částečného přesunu organizované přeshraniční drogové trestné činnosti do prostředí internetu. Oproti dřívějšímu významu skrytých struktur internetu (tzv. darknetu) však postupně nabývají na významu alternativní způsoby užívající prostředí internetu konvenčního. Za tímto účelem jsou využívány sociální sítě a alternativní komunikační platformy s obtížným zjištěním identity účastníka či uzavřená chatovací fóra některých sociálních sítí zaručujících relativní anonymitu apod.

Nárůst zjištěných tranzitů zásilek s obsahem omamných a psychotropních látek dopravovaných prostřednictvím běžných zasilatelských či poštovních služeb nezůstal stranou pozornosti státního zastupitelství v rovině mezinárodní spolupráce. Za účelem optimalizace praktické mezinárodní spolupráce s příslušnými orgány Slovenské republiky zorganizovalo NSZ z popudu Celní správy ČR dne 23. 11. 2023 pracovní jednání se zástupci slovenské Generální prokuratury a slovenských policejních orgánů. Na tomto jednání byly dohodnuty konkrétní podrobnosti modelové spolupráce při řešení podobných případů, včetně sdílení analyticky využitelných informací.

NSZ se v roce 2023 aktivně účastnilo pokračujících diskuzí pracovní skupiny při Radě vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, jehož tématem bylo projednání materiálu „Návrhy na zmírnění trestní represe u vybraných forem nakládání s omamnými a psychotropními látkami“. Na základě těchto diskuzí vznikla na půdě Ministerstva spravedlnosti za účasti mj. též NSZ pracovní skupina, jejímž úkolem bylo optimalizovat skutkové podstaty trestných činů tak, aby byla v trestněprávní rovině dostatečně odlišena tzv. samoprodukce konopí oproti ostatní produkci nebezpečnějších omamných a psychotropních látek. Ministerstvo spravedlnosti následně představilo konsenzuální návrh novely trestního zákoníku, jejímž předmětem by mělo být zejména zakotvení zcela nově formulované privilegované skutkové podstaty trestného činu neoprávněného pěstování rostliny nebo houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jiné nakládání s ní pro vlastní potřebu. Tato nová skutková podstata by zahrnovala jak vlastní pěstování rostlin konopí, tak i na to navazující zpracovávání takových rostlin pro vlastní potřeby konzumenta. V návaznosti na to byla zpracována korespondující úprava znění § 283 trestního zákoníku tak, aby zahrnovala zpracování konopí pro potřebu jiného. Vzhledem k aktuálnímu diskurzu o nutnosti zmírnit trestní sazby za drogové trestné činy, byla žádoucí úprava navržena i v tomto směru. Souběžně probíhají práce na právní úpravě směřující k regulované legální produkci konopí. Obě tyto legislativní aktivity však zjevně nejsou významněji koordinovány.

VSZ v Praze k tomu uvádí, že vzhledem k tomu, že po přechodném relativním snížení evidované kriminality ohledně protiprávního zneužívání návykových látek v době pandemie COVID-19 došlo po odstranění omezení pohybu osob a služeb a s tím spojeným rozšířením možnosti distribuce návykových látek k nárůstu uvedené trestné činnosti. Zvyšují se rizika s tím spojená jak pro zdraví občanů, tak pro bezpečnost. Za optimální postup boje s drogovou kriminalitou nelze považovat změnu právní úpravy směřující k legalizaci některých drog, označovaných jako „měkké“, neboť pouze tím, že bude vyloučen trestní postih závadových jednání a zdánlivě dojde ke snížení kriminality v dané oblasti, nebudou odstraněny průvodní negativní jevy s výrobou a distribucí drog nerozlučně spojené. Znovu je nutno upozornit, že je na zvážení, zda společnost, která si desetiletí nedokáže poradit s regulací a negativními dopady zneužívání alkoholu, je bez trestní represe vůči výrobcům nebo distributorům drog schopna si poradit s negativními jevy spojenými s přístupem k drogám a jejich zneužíváním, zejména pokud se zjednodušují možnosti přístupu k těmto látkám (viz rozšiřování distribuce drog s využitím internetových obchodů a zasíláním zásilek na určené adresy, což snižuje rizika odhalení trestné činnosti a naopak klade zvýšené nároky na postup policejních orgánů při postihu pachatelů trestné činnosti).

V roce 2023 stále nebyl zaznamenán pokrok v dříve prezentovaném záměru vyvinout standardizovanou databázi genotypů jednotlivých kultivarů konopí z hlediska jejich obsahu cannabinoidních látek za účelem jejich porovnání se vzorky DNA z konopí zajištěného při nelegálním pěstování.

i) Trestné činy v dopravě (tab. II/7a, II/10)

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2023 (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) celkově stíháno **20 417** osob (v roce 2022 to bylo 21 083 osob), došlo tedy k poklesu tohoto ukazatele oproti roku 2022 o **3,16 %**. Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byla podána na **18 479** osob (v roce 2022 na 19 256 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **90,51 %** (v předchozím roce 91,33 %). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, případně podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito celkem u **1 821 osob, +119** oproti roku 2022). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2023 proti **83,6 %** (v roce 2022 proti 82,5 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

28,98 %

celkové kriminality
připadá na trestné
činy v dopravě

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2023 **28,98 %** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2022 činil tento podíl 30,81 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčtetnějších trestných činů. V roce 2023 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení **10 267** osob (-439 oproti roku 2022), v roce 2023 se jednalo o **14,58 %** ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno

trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení.

V roce 2023, stejně jako v roce 2022, již nepřetrvával zásadní aplikační problém – drogy za volantem, protože k jeho vyřešení zásadně přispělo **stanovisko trestního kolegia NS ze dne 21. 10. 2020** sp. zn. Tpjn 300/2020 (č. 2/2020 Sb. rozh. tr.). Podkladem k jeho vydání byl i podnět nejvyššího státního zástupce a dříve vydaný pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce.

Stanovisko NS ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020 a také zmíněný pokyn obecné povahy NSZ č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, jsou plně respektovány jak ze strany přestupkových orgánů, tak ze strany orgánů činných v trestním řízení, včetně soudů.

OSZ v Rychnově nad Kněžnou poukázalo v této souvislosti na problematiku zneužití kokainu řidičem motorového vozidla. Správní orgán předložil do trestního řízení věc, kde pachatel jako řidič měl pozitivní test DrugWipe 5SP na kokain, poté se podrobil odběru krve i moči. Toxikologický znalecký posudek však již neprokázal v krvi žádný kokain, ale pouze jeho metabolity Benzoyllegonin v koncentraci 588,08 ng/ml a Ekgonin-methylester v koncentraci 126,18 ng/ml. Důvodem citovaného stavu je skutečnost, že kokain je vysoce nestabilní látka, která se velice rychle mění na výše uvedené metabolity, a to dokonce i v odběrové zkumavce po odběru krve. Uvedenému procesu by bylo možno zabránit pouze přidáním aditiva fluoridu sodného v kombinaci s protisrážlivou látkou (např. EDTA, oxaláty, citráty), a to za použití zkumavky Vacutainer pro analýzu glukózy 2 ml, Fluoride/Oxal. Tento typ zkumavek je ve zdravotnických zařízeních nebo ambulancích běžně používán pro biochemické odběry. V praxi se to však neděje, což se stalo i v popisovaném případě, tedy poskytovatel zdravotnických služeb použil běžnou zkumavku a žádný kokain v krvi tak již detekován nebyl. Z uvedeného vyplývá, že policejní orgán, který dopraví řidiče k odběru krve a moči, by měl zdravotníky výslovně upozornit na to, že řidič měl pozitivní reakci na kokain, a proto by měl být užit tento speciální druh zkumavky. Stanovisko trestního kolegia NS totiž počítá pouze s hodnotami kokainu, nikoli těchto metabolitů. Za dané situace (bez použití aditiva při odběru krve) je tak prakticky nemožné prokázat požadovanou hranici 75 ng/ml kokainu v krvi.

KSZ v Ostravě konstatuje, že v roce 2023 bylo zaregistrováno zvýšení počtu dopravních nehod se závažnými následky na životě a zdraví mezi motorovými vozidly a chodci na řádně vyznačených přechodech pro chodce, zejména pak v obcích a ve městech, kde výlučnými viníky těchto dopravních nehod jsou neukáznění řidiči motorových vozidel, kteří nesledují řádně provoz na pozemní komunikaci a nerespektují práva chodce na vyznačených přechodech. Střet motorového vozidla s chodcem pak přináší obvykle velice závažné, až fatální následky.

V této souvislosti je vhodné poukázat na úsilí NS v rozhodovací praxi vymezit určité rozčlenění dopravních nehod s nedáním přednosti v jízdě do několika kategorií, v jejichž rámci by byly stanoveny hodnoty (v zásadě vyjádřené v procentech), při nichž je vinen výhradně řidič jedoucí po hlavní pozemní komunikaci nebo kdy lze shledat spoluvinu obou účastníků silničního provozu či jednoznačnou vinu řidiče vyjíždějícího z vedlejší pozemní komunikace. Příkladem z roku 2023 je v daném směru níže uvedené **rozhodnutí NS ze dne 12. 7. 2023** sp. zn. 8 Tdo 603/2023.

Podle NS lze v tomto směru rozlišovat **tři skupiny případů**. Do první skupiny náležejí případy, kdy jede řidič na hlavní silnici rychlostí nižší, stejnou nebo nanejvýš o 30 % vyšší, než je rychlost v daném místě povolená. V těchto případech je jednoznačným viníkem řidič vyjíždějící z vedlejší pozemní komunikace. Ve druhém případě se jedná o dopravní nehody, kdy řidič jedoucí na hlavní pozemní komunikaci překročí rychlost jízdy o 30 %, avšak méně než o 60 %. Zde je spatřováno již jeho spoluzavinění. V návaznosti na předcházející rozhodnutí NS je zde pak specifikována třetí skupina případů, kdy řidiči jedoucí po hlavní silnici jsou označováni za silniční piráty, tj. v případech, kdy na hlavní komunikaci překročí rychlost jízdy o 60 % a více. V takových případech se stávají výlučným viníkem nehody a škodlivého následku a řidič, který těmto „pirátům“ nedal přednost v jízdě, je jako účastník dopravní nehody vyviněn.

Jak zdůrazňuje i **KSZ v Ostravě**, praxi nalézacích soudů koriguje odvolací senát KS v Ostravě specializovaný na trestnou činnost v dopravě, který vyhodnocuje každou dopravní nehodu v daném směru individuálně. Mechanická aplikace uvedené kategorizace překračování rychlosti jízdy by totiž jinak mohla vést k nedůvodnému vyvinění řidičů nedávajících přednost v jízdě.

Takový přístup k dané problematice je možno shledat zcela odůvodněným.

V průběhu roku 2023 při aplikaci odklonů státní zástupci okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Ostravě** již důsledně zastávali praxi, že v případě dopravních nehod pachatele s více záznamy v evidenční kartě řidiče či v případě, že byly zapříčiněny závažným porušením předpisů v dopravě, je třeba postupovat podle § 307 odst. 2 písm. a), b) trestního řádu, případně podle § 179g odst. 2 písm. a), b) trestního řádu. Praxe nižších státních zastupitelství byla usměrněna opatřením krajského státního zástupce na základě závěrů dohledové prověrky KSZ v Ostravě realizované v roce 2021. Pokud v případech velmi závažných dopravních nehod a závažných následků při podmíněném zastavení trestního stíhání soudy neaplikují postup podle § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu (závazek obviněného zdržet se činnosti), podávají státní zástupci proti takovým rozhodnutím stížnosti, které mají vysokou úspěšnost. Obdobně úspěšné pak jsou i stížnosti státních zástupců proti rozhodnutím soudů o podmíněném zastavení trestního stíhání, kdy se jedná o tak závažnou nehodu, o tak závažné porušení povinností nebo o takového pachatele, které tento postup vylučují.

Zvláštní pozornost si v případě trestné činnosti v dopravě zaslouží **problematika řízení elektrokoloběžek pod vlivem návykové látky**, kdy povaha elektrokoloběžky jako motorového vozidla je dána její konstrukcí, výkonem a maximální rychlostí.

OSZ v Rychnově nad Kněžnou poukazuje na případ spočívající v řízení elektrokoloběžky pod vlivem alkoholu. Obviněný v nočních hodinách řídil po požití alkoholických nápojů (přes 2 g/kg alkoholu v krvi) elektrokoloběžku na cyklostezce, kde se v tu dobu nacházely 2 osoby, jednu osobu v důsledku svého ovlivnění alkoholem srazil a způsobil jí lehké zranění. Po vyhodnocení specifikací uvedené elektrokoloběžky dospěla státní zástupkyně k názoru, že se nejedná o jízdní kolo, nýbrž o lehké dvoukolové motorové vozidlo a obviněný tak spáchal přečin podle § 274 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, pro který byla na obviněného podána obžaloba a kterým byl následně uznán vinným OS v Rychnově nad Kněžnou.

Oproti tomu nebylo schváleno trestním kolegiem NS k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek rozhodnutí KS v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, ze dne 22. 3. 2022

sp. zn. 13 To 29/2022, kdy podle navrhované právní věty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku se za splnění dalších okolností může dopustit i pachatel, který v době výkonu trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel řídí tzv. elektrokoloběžku s výkonem motoru 3200 W a dosahovanou maximální rychlostí 85 km/hod. Pokud tak učiní po požití alkoholu nebo jiné návykové látky ve stavu vylučujícím způsobilost k řízení, může spáchat i přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 trestního zákoníku. Pochybnosti vyvstávaly ovšem zejména ohledně povahy elektrokoloběžky z toho hlediska, zda k jejímu řízení je nezbytné řidičské oprávnění, nikoli již ve vztahu k trestní odpovědnosti přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky. Jakkoli i takové případy je nutno posuzovat z hlediska naplnění znaků skutkové podstaty uvedeného trestného činu, zda tedy v konkrétním případě pachatel ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, vykonával zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Povahu tzv. elektrokoloběžek a obdobných vozidel je třeba posoudit s přihlédnutím ke stanovisku Ministerstva dopravy k elektrokoloběžkám a jízdním kolům vybaveným motorkem ze dne 22. 9. 2023 č. j. MD-9316/2023-150/1, MD/9316/2023/150. Je pak namístě rozlišovat jízdní kolo vybavené přídatným elektrickým motorem dle nařízení EU 168/2013, kdy takové vozidlo nepodléhá schválení technické způsobilosti a nepodléhá registraci, jízdní kolo dodatečně vybavené pomocným motorkem, ani toto vozidlo nepodléhá schválení technické způsobilosti a nepodléhá registraci. Dále motocykl – vozidlo podléhá schválení technické způsobilosti a registraci v registru silničních vozidel, a vozidlo kategorie Z – vozidlo podléhá schválení technické způsobilosti, ale nepodléhá registraci. V případech, kdy se bude jednat o motocykl nebo o vozidlo kategorie Z, potom se již nejedná o jízdní kolo a jeho řidič je povinen provozovat ho jako motorové vozidlo v souladu se zákonem č. 361/2000 Sb., o silničním provozu.⁷

j) Trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9, II/9a)

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). Tab. II/9a zachycuje stav trestního postihu u skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 302, § 302a a § 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). V roce 2023 bylo stíháno pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku **23** osob (+1) a obžalováno bylo **15** osob (+5). Za zmínku stojí ještě výrazný nárůst počtů osob stíhaných i obžalovaných pro trestný čin neoprávněného nakládání s odpady (10 stíhaných a 10 obžalovaných, vždy +9), výskyt ostatních trestných činů spadajících do rámce „tradičních“ trestných činů proti životnímu prostředí byl jinak zcela výjimečný.

Pro **trestný čin týrání zvířat** (§ 302 trestního zákoníku) bylo v roce 2023 stíháno **42** osob (+4) a **31** osob (-3) bylo obžalováno, na **6** osob (+3) byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno u 3 osob (-1) a návrh na potrestání byl podán na jednu osobu (-3). Pro nově v trestním zákoníku upravený **trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách** (§ 302a trestního zákoníku) byly v roce 2023 stíhány **4** osoby (-4), **2** osoby byly obžalovány (-5), na další **2** osoby byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu; zkrácené

⁷ Viz přednáška D. Suchana a I. Stáni Problematika elektromobility z pohledu Policie ČR a případné policejní praxe. Trestná činnost v dopravě. Justiční akademie Kroměříž, 8.–9. 4. 2024. Viz též webový odkaz:

<https://www.mdcz.cz/getattachment/Media/Na-pravou-miru/Elektricka-voztka-Pravidla-a-regulace/Stanovisko-Ministerstva-dopravy-k-elektrokolobezkam.pdf.aspx>

přípravné řízení se konalo proti jedné osobě (+1) a na jednu osobu byl podán návrh na potrestání.

VSZ v Olomouci uvádí, že důvodem velmi nízkého výskytu trestných činů namířených proti životnímu prostředí může být i poměrně značná latence tohoto specifického druhu kriminality. Právě s ohledem na předpokládanou vysokou latenci této trestné činnosti a zároveň nízkou objasněnost, kdy se nedaří dlouhodobě vyhledávat tyto trestné činy a zjišťovat ve větším měřítku jejich pachatele a případně je postihnout pro toto jednání, je přesto nutné tuto problematiku vnímat jako velmi společensky závažnou a nadále jí věnovat zvýšenou pozornost ze strany orgánů činných v trestním řízení.

VSZ v Praze sdělilo poznatek odboru závažné hospodářské a finanční kriminality týkající se nelegálně uložených odpadů, které jsou *de iure* věcmi důležitými pro trestní řízení, nicméně Policie ČR nemá schopnosti ani kapacitu s nimi nakládat. Je tak nucena spoléhat na aktivitu obviněného, který by měl – po překonání administrativních problémů se správnými úřady – sám tyto odpady zákonným způsobem odstranit, čehož policejní orgán využije a provede jejich nezbytné zkoumání. V případě odmítnutí spolupráce obviněného by Policie ČR musela vypsát zadávací řízení na výběr subjektu, který odpady odborně vyjme z nelegální skládky a zlikviduje, což v praxi zjevně není realizovatelné.

Podstatnou část této agendy i nadále tvoří trestný čin týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku. V souvislosti s přijetím nové právní úpravy (zákon č. 114/2020 Sb.) nedošlo k výraznému zvýšení počtu v trestním řízení projednávaných případů, ačkoli pro naplnění znaků základní skutkové podstaty tohoto trestného činu postačuje spáchání surovým nebo trýznivým způsobem (dříve zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem). Ustanovení § 302a trestního zákoníku o skutkové podstatě trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách je praxí rovněž aplikováno, a to nikoli jen na případy množírén, ale také na případy nevhodných podmínek chovu hospodářských zvířat. Soudy také ukládají ve vhodných případech trest zákazu držení a chovu zvířat; je zřejmé, že jde o užitečný nástroj pro potírání této trestné činnosti s výrazným preventivním prvkem.

KSZ v Hradci Králové v této souvislosti konstatuje, že dosavadní změny právní úpravy se omezily převážně na retrospektivní postih pachatelů, nikdo se však nezabýval jejich další (preventivní) edukací. V České republice není možné v souvislosti s těmito trestnými činy absolvovat žádný odpovídající odborný kurz, resp. žádná instituce s tímto nepočítá. Přitom právě kombinace podmíněného odnětí svobody s trestem zákazu chovu s doplněním povinnosti absolvovat určitý kurz na ochranu zvířat nebo zajišťování péče by bylo mnohem adresnějším a účelnějším postihem.

Pro rok 2023 byla charakteristická významná judikatorní rozhodnutí NS, a to rozhodnutí **č. 24/2023 Sb. rozh. tr.**, podle něhož skutková podstata trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 odst. 1 trestního zákoníku má blanketní dispozici, dovolávající se právních předpisů upravujících ochranu živočichů a rostlin v přírodě. Ve skutkové větě výroku o vině odsuzujícího rozsudku pro tento trestný čin nepostačuje uvést jen obecně právní předpis, který řadí živočicha nebo rostlinu, s nimiž pachatel nakládal, mezi chráněné, ale je zde nutné uvést, v rozporu s jakým ustanovením konkrétního právního předpisu pachatel jednal.

Z **rozhodnutí č. 26/2023 Sb. rozh. tr.** pak vyplývá, že trvalým následkem podle § 302 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku není jakékoli, byť i trvalé, poškození zdraví zvířete, ale jen poškození podstatné, způsobující nikoliv přechodnou vážnou poruchu (např. zmrzačení, ochromení údu, ztrátu či podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí nebo poškození důležitého orgánu), která narušuje normální tělesné či psychické funkce tak, že výrazně znesnadní život zvířete, který byl pro něj obvyklý před touto poruchou.

Rozhodnutí NS ze dne 28. 2. 2023 sp. zn. 4 Tdo 165/2023 je založeno na tom, že nevhodné podmínky chovu zvířat u skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a odst. 1 trestního zákoníku) musí být v každém konkrétním případě posuzovány individuálně. K tomu, jaká byla úroveň chovu, musí být opatřeny nezbytné důkazy, zejména svědecké výpovědi, znalecký posudek veterinárního lékaře, odborné vyjádření z oboru veterinární péče, popř. může být jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon provedena domovní prohlídka (§ 160 odst. 4 trestního řádu).

V této souvislosti je nutné objasnit podmínky chovu, zvláště pak množství a kvalitu stravy podávané chovaným zvířatům, zajištění jejich pohybu, hygienické podmínky a stav veterinární péče.

Rozhodnutí NS ze dne 25. 10. 2023 sp. zn. 4 Tdo 895/2023 vychází z úvahy, podle níž obviněná, která byla uznána vinnou přečinem týrání zvířat podle § 302 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), odst. 3 trestního zákoníku, ve znění účinném do 31. 5. 2020 (tedy před nabytím účinnosti novely provedené zákonem č. 114/2020 Sb.), týrala psy zvlášť trýznivým způsobem, způsobila týraným psům trvalé následky na zdraví a smrt a spáchala toto jednání na větším počtu zvířat (kdy judikatura vymezila pojem větší počet zvířat tak, že tento počet představuje nejméně sedm jedinců, což s ohledem na zjištěný počet zvířat u obviněné byl judikaturou požadovaný počet zvířat překročen více než třináctkrát). K závažným trvalým následkům na zdraví došlo minimálně u feny, která musela být vzhledem k epilepsii a četným nádorům utracena. Závěry těchto znaleckých posudků tak jednoznačně vyvracejí obhajobu obviněné, kdy je zcela zřejmé, že zhoršení zdravotního stavu a smrt psů nastaly v příčinné souvislosti právě s jednáním obviněné.

Dále k judikatornímu výkladu znaku „větší počet zvířat“ kvalifikované skutkové podstaty trestných činů týrání zvířat i chovu zvířat v nevhodných podmínkách je možné zmínit rozsudek **OS ve Vsetíně ze dne 8. 3. 2023** sp. zn. 3 T 51/2022, jenž nabyl právní moci ve spojení s **usnesením KS v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 24. 10. 2023** sp. zn. 2 To 109/2023, který uznal tento znak za splnění při počtu už **šesti zvířat**. Tento právní závěr odůvodnil tím, že nešlo o úhyn běžných hospodářských či domácích zvířat, ale o úhyn exotických chráněných velkých kočkovitých šelem.

k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)

(1) Mladiství (tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d)

U **mladistvých** dlouhodobě pokračuje trend spočívající v pozvolném nárůstu vykazované kriminality, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již ve zprávách o činnosti za předcházející roky, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď pouze na základě statistických údajů na tuto otázku zatím dát nelze. V roce 2023 se projevil, oproti roku 2022, již výraznější vzestup počtu mladistvých, kteří čelili trestnímu stíhání nebo zkrácenému přípravnému řízení (i obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání), a to na **1 889** osob, tj. o **242** osob a o **14,7 %** více, pokud jde o osoby stíhané a osoby, proti kterým bylo konáno zkrácené přípravné řízení, což se v roce 2023, na rozdíl od roku 2022, týkalo i počtu osob obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání (**1 687** osob (+219, +16,44 %)). Platí nadále i to, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory.

KSZ v Praze upozorňuje na zvyšující se znalosti a schopnosti mládeže při využívání technologií a aplikací, což zvyšuje latenci kriminality a snižuje objasněnost vybraných druhů kriminality. Do budoucna lze u této kategorie očekávat masivnější přesun protiprávních jednání do virtuální oblasti. Pro tuto tezi svědčí mimo jiné poznatky ke struktuře trestné činnosti mladistvých pachatelů, která zůstává v zásadě obdobná či srovnatelná s obdobím let 2016 až 2022, tj. i nadále tvoří nikoli zanedbatelnou část trestné činnosti protiprávní jednání páchaná prostřednictvím elektronické komunikace a v tomto smyslu se mladiství pachatelé často podílejí na páchání trestné činnosti v oblasti informatické a kybernetické kriminality. Běžné využívání moderních technologií, vzdělání a praxe získaná jak ve škole, tak v kolektivu vrstevníků, snadný přístup ke kvalitním technickým zařízením u mladistvých se sociálním zázemím a menší riziko odhalení protiprávního jednání tak v souhrnu nadále vytvářejí – ve spojení s nižší mírou odpovědnosti a relativní anonymitou pohybu na internetu – podmínky pro páchání trestné činnosti mladistvými s využitím informačních technologií a s tím nerozlučně spojenou předpokládanou vysokou latencí kriminality.

V kategorii nejzávažnějších trestných činů bylo obžalováno pro trestný čin (provinění):

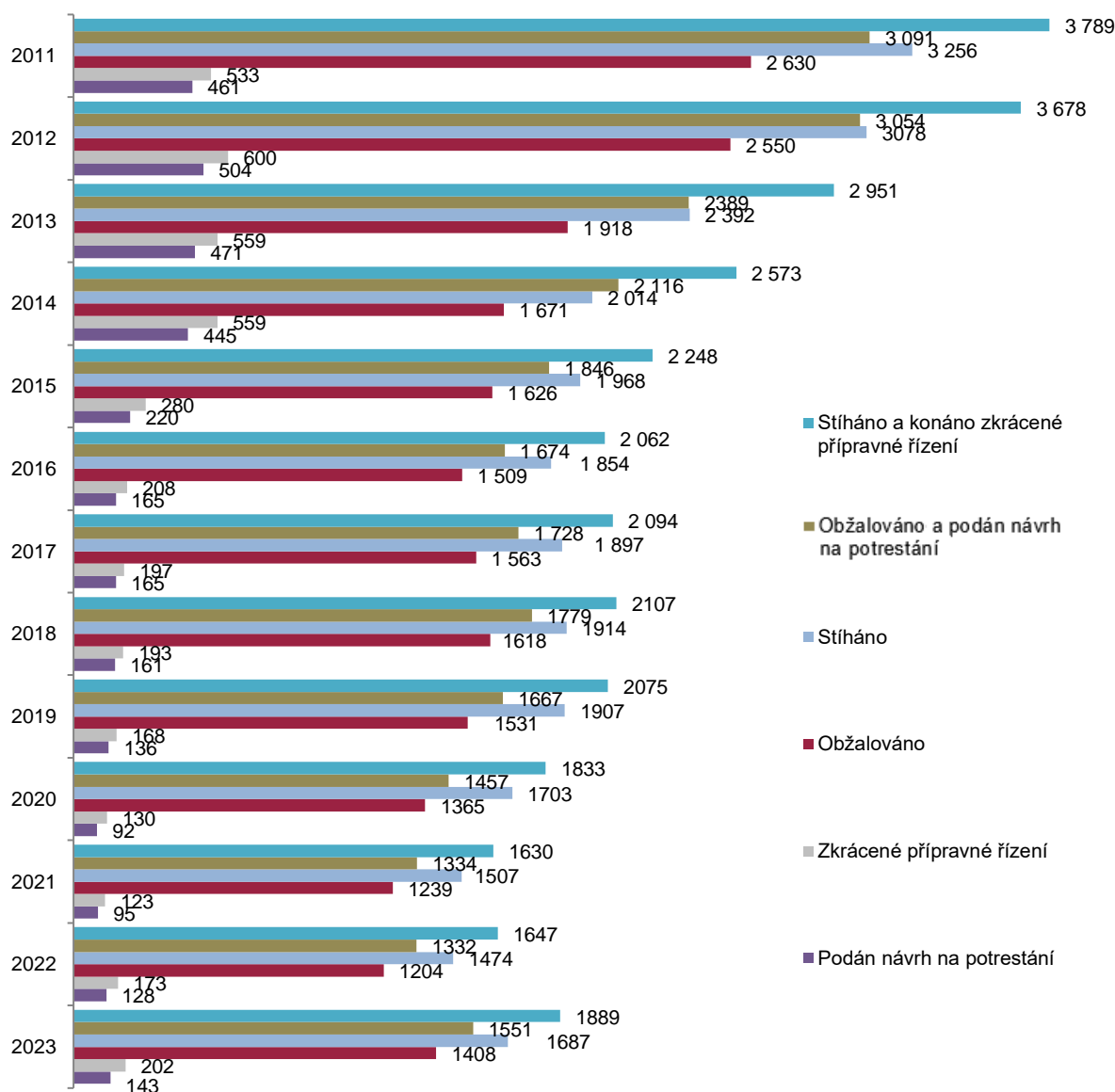
- **vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) **4** mladistvých (-2), což představuje podíl na všech obžalovaných osobách pro tento trestný čin **3,96 %** (+1,61 %),

- **loupeže** (§ 173 trestního zákoníku) **242** mladistvých (+65), jejich podíl na všech obžalovaných pro tento trestný čin činil v roce 2023 **19,18 %** (+3,32 %),

- **znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku) **37** mladistvých (+11), jejich podíl na všech obžalovaných pro uvedený trestný čin činil **9,16 %** (+2,13 %),

- **krádeže** (§ 205 trestního zákoníku) **347** (+78); v předchozích letech se tyto absolutní počty pohybovaly i kolem 6 000–7 000; s podílem na všech obžalovaných osobách pro trestný čin krádeže **5,94 %** (+1,09 %).

Počty stíhaných a obžalovaných mladistvých osob

(2) Děti mladší než 15 let (tab. II/4a)

V kategorii dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných, bylo vykázáno podle statistických údajů **1 737** osob (v roce 2022 se jednalo o 1 713 osob). V minulosti zde byl opakovaně zaznamenáván pokles, což bylo kladeno do souvislosti mj. i s probíhající pandemií COVID-19. V roce 2023 nastal vzestup, byť ne tak výrazný jako v předcházejícím roce, konkrétně **+1,4 %** (v roce 2022 se jednalo o vzestup o 29,39 %), absolutní počty trestně neodpovědných osob se však pouze přiblížily stavu, jak byl zaznamenán v letech 2018 a 2019, tedy – což je třeba zvláště zdůraznit – v období před pandemií COVID-19. Je tedy možné dovodit, že se stav prekriminality pouze vrací do podoby, v jaké byl standardně zaznamenáván v letech předcházejících pandemii COVID-19.

Převažovala protiprávní jednání v podobě činů jinak trestných, které naplňovaly znaky skutkové podstaty přečinů, a pouze v menším počtu případů byly evidovány skutky, které naplňovaly znaky skutkové podstaty zločinů. Z hlediska nejčastěji zastoupených druhů trestných činů pak v celkovém počtu činů jinak trestných, jichž se dopustily děti mladší 15 let, jednoznačně převažuje majetková trestná činnost, následují násilné delikty a v menším rozsahu pak byly evidovány drogové a sexuální motivované trestné činy.

KSZ v Ústí nad Labem konstatuje, že v jeho věcné příslušnosti byl v roce 2023 realizován velice závažný případ činu jinak trestného spáchaný dítětem mladším než patnáct let. Nedospělý, narozený v roce 2014, si v bytě sociálního zařízení ze zásuvky kuchyňské linky vzal kuchyňský nůž o celkové délce 19 cm, s čepelí o délce 8 cm, se kterým chtěl po předchozím uvážení usmrtit svoji vychovatelku – tetu. Nůž si uschoval do papírové krabice na skříni pokoje, jenž obýval, přičemž chtěl počkat do doby, než by byla poškozená v kuchyni k němu zády, a poté chtěl s nožem k poškozené zezadu přijít, pravou rukou ji chtěl obejmout a levou rukou nožem bodnout do oblasti levé ledviny. K tomu nakonec nedošlo, jelikož plán nezletilého byl poškozené sdělen dalšími nezletilými dětmi. Věc byla posouzena jako podezření z přípravy činu jinak trestného, vraždy podle § 140 odst. 2 trestního zákoníku s následným podáním návrhu podle § 90 ZSM.

(3) Trestná činnost namířená proti mládeži (tab. II/4f, II/10)

Zanedbání
povinné výživy

6,85 % celkové
trestné činnosti

4 671
osob
postaveno
před soud

Jedním z nejčastěji se vyskytujících trestných činů je nadále **trestný čin zanedbání povinné výživy** (§ 196 trestního zákoníku), v roce 2023 byl zaznamenán oproti roku 2022 vzestup, byť ne zvláště výrazný.

Jen tento trestný čin se podílí z **6,85 %** na veškeré trestné činnosti a ze **7,26 %** na počtu osob obžalovaných (a osob, na které byl podán návrh na potrestání), což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů nadále předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti upozorňovaly zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2010 až 2020, ale jak je zjevné, situace se lepší jen velmi pozvolna.

Vůči dětem byly namířeny ovšem i podstatně závažnější trestné činy. Podrobnosti plynou z *tab. II/4f*. Poznatky týkající se domácího násilí jsou uvedeny v bodě II. g).

KSZ v Ústí nad Labem uvádí trestní věc, v níž se obviněný měl dopustit zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. c) trestního zákoníku tím, že dne 8. 7. 2023 ve společně obývaném bytě z nezjištěné příčiny fyzicky napadl v té době na posteli v ložnici ležící dceru, narozenou v březnu 2023, s úmyslem ji usmrtit, kdy si do pokoje přinesl kovovou jednoruční činku. S touto činkou svou dceru nejméně jedním úderem udeřil do přesně nezjištěné části hlavy, následně ji přemístil z postele na podlahu a opět ji činkou, kterou držel obouruč za závaží na jednom konci, nejméně dvakrát udeřil do různých částí hlavy, čímž jí způsobil závažné poranění hlavy. V dalším napadení mu zabránila matka dítěte, která dceru vzala do náruče a společně se sousedy přivolala lékařskou pomoc, avšak přivolaný lékař na místě již pouze konstatoval smrt poškozené. Trestní stíhání obviněného bylo státní zástupkyní podle § 172 odst. 1 písm. e) trestního řádu zastaveno, neboť podle důkazních závěrů nebyl obviněný v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný, a v této souvislosti došlo k jeho propuštění z vazby. Vzhledem ke znalci konstatované duševní poruše a nebezpečnosti jeho pobytu na svobodě pro možnost opakování podobného jednání byl obviněný převezen a hospitalizován v Psychiatrické nemocnici Kosmonosy. Návrh na uložení ochranného léčení byl státní zástupkyní příslušnému soudu podán bezodkladně s žádostí o co možná nejrychlejší nařízení věci a soudem bylo pravomocně urychleně rozhodnuto.

Počty trestních řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy

tabulka II/4f

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Podán návrh na potrestání	Celkem stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Celkem obžalováno a podán návrh na potrestání
2011	9 017	8 395	4 553	4 537	13 570	12 932
2012	6 634	6 156	6 165	6 138	12 799	12 294
2013	5 089	4 760	7 886	7 880	12 975	12 640
2014	4 862	4 574	7 367	7 350	12 229	11 924
2015	5 894	5 528	4 533	4 528	10 427	10 056
2016	5 394	5 012	3 824	3 824	9 218	8 836
2017	4 452	4 153	3 107	3 106	7 559	7 259
2018	4 122	3 826	2 944	2 942	7 066	6 768
2019	3 968	3 677	2 662	2 661	6 630	6 338
2020	3 469	3 261	2 228	2 228	5 697	5 489
2021	3 355	3 118	2 061	2 060	5 416	5 178
2022	2 912	2 717	1 776	1 773	4 688	4 490
2023	2 746	2 603	2 070	2 068	4 816	4 671

Za nejzávažnější problém je i nadále považován kritický nedostatek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie (včetně specializace sexuologie) a odvětví klinická dětská psychologie, případně znalců z oboru školství a kultura, specializace psychologie dětí a mládeže. Přitom prokazatelně přibývá sexuálně motivované trestné činnosti spáchané dospělými pachateli na dětech i mezi dětmi navzájem. Blíže srov. také v bodě III. 1. a).

I) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací (tab. II/6, II/6a)

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2023 se z celkového počtu trestně stíhaných osob v tomto roce jednalo o **9 345** cizinců (+1 448), což představuje **11,8 %** (+1,3 %) z celkového počtu stíhaných osob. Z cizinců byli nejčastěji za trestnou činnost stíháni občané Ukrajiny (3 477, +1088, +45,5 %), Slovenské republiky (2 561, +96, +12,1 %), Polské republiky (425, +25, +6,3 %), Rumunska (375, +57, +17,9 %) a Moldavska (356, -52, -12,7 %).

Cizinci spáchali 9 134 (+707) trestných činů, tedy 10,8 % objasněných trestných činů.

Nejpočetnější trestnou činností cizinců páchanou na území ČR bylo ohrožení pod vlivem návykové látky (1 713, +191, +12,5 %), maření výkonu úředního rozhodnutí (1 200, -97, -7,48 %) a nedbalostní silniční dopravní nehody (885, +169, +32,49 %).

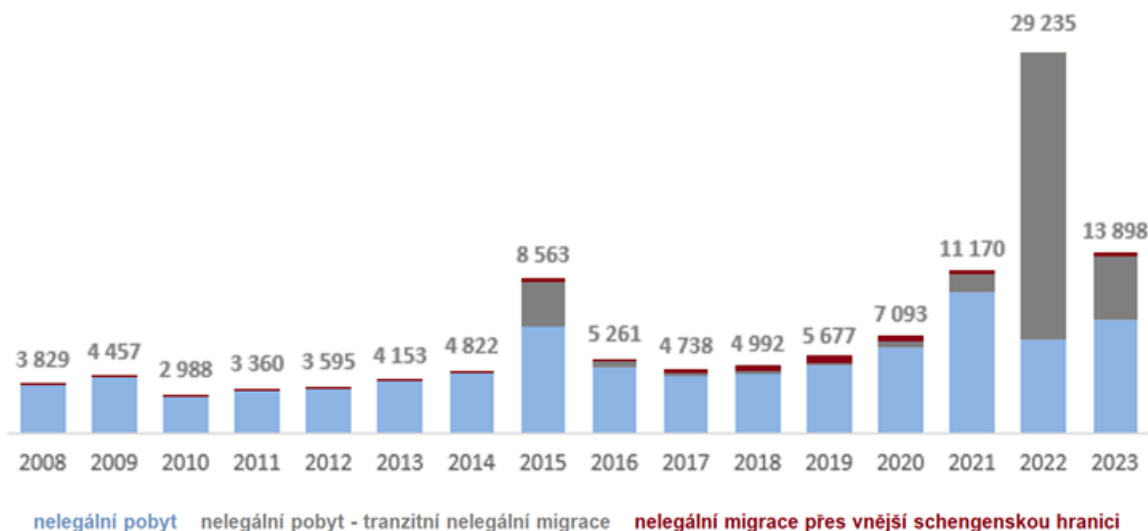
Na konci roku 2023 bylo v ČR evidováno celkem **1 065 740** cizinců (-50 414), z toho **691 098** cizinců s trvalým či přechodným pobytem a **374 642** držitelů dočasné ochrany, jež byla aktivována v návaznosti na agresí Ruské federace proti Ukrajině.

Ke dni 31. 12. 2023 bylo v ČR evidováno celkem **574 447** občanů Ukrajiny s pobytem na území. V porovnání s koncem roku 2021 (před ruskou agresí na Ukrajinu a zavedením dočasné ochrany) se počet občanů Ukrajiny s pobytem na území zvýšil za dva roky o 191,8 %. V souvislosti s vyšším počtem občanů Ukrajiny na území ČR došlo i k nárůstu počtu trestně stíhaných občanů Ukrajiny.

Ze Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2023 vyplynulo i to, že z celkového počtu odsouzených bylo **6 496** cizinců, což představuje **12,6 %** z odsouzených osob v roce 2023. Nejvíce odsouzených cizinců bylo státními příslušníky Ukrajiny – **2 403** osob (37,0 %), Slovenské republiky – **1 665** osob (25,6 %) a dále Moldavské republiky – **292** osob (4,5 %).

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku**, bližší informace plynou z tab. II/6a.

Vývoj nelegální migrace na území ČR

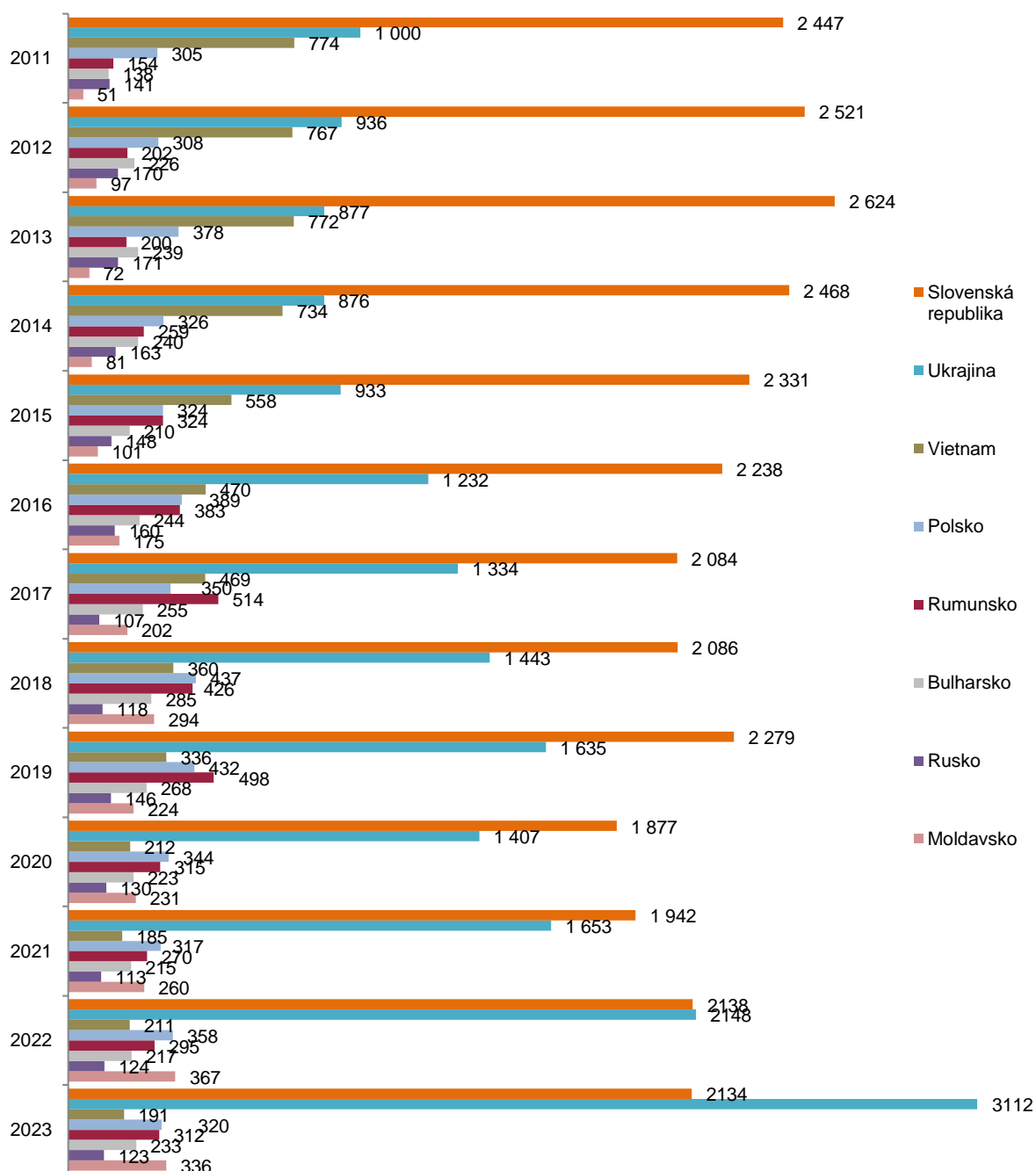
Zdroj: Policie ČR

Byl zaznamenán opětovně **výrazný vzestup** počtu osob stíhaných (a osob, proti nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení) pro trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340 trestního zákoníku).

V roce 2023 bylo zjištěno celkem **13 898** osob (-15 337) při nelegální migraci na území ČR. V porovnání s rokem 2022 se tedy jedná o meziroční pokles o 52,5 %. Z tohoto celkového počtu bylo 13 530 osob (97,4 %) odhaleno při nelegálním pobytu a 368 osob (2,6 %) zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici ČR.

V důsledku vysokého počtu zajištěných tranzitních nelegálních migrantů bylo přistoupeno od 4. 10. 2023 k dočasnému znovuzavedení kontrol na státní hranici se Slovenskou republikou. Na základě tohoto opatření se podařilo snížit počet nelegálně vstupujících cizinců na území ČR. Toto opatření trvalo do 2. 2. 2024.

Trestná činnost cizinců (stíhání a konáno zkrácené přípravné řízení)

Z hlediska počtu cizích státních příslušníků, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení, Ukrajinci a Slováci tvoří jednoznačně nejpočetnější skupinu, a to několikanásobnou oproti státním příslušníkům jiných států.

Poukázat je třeba na nárůst trestné činnosti páchané Ukrajinci, který souvisí s migrační vlnou v Evropě, válečným konfliktem a nestabilitou na Ukrajině a odpovídá shora uvedenému počtu ukrajinských státních příslušníků na území České republiky. Z trestných činů páchaných Ukrajinci se jedná především o trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu a dopravní nehody, případně o přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku spáchaný v důsledku nerespektování uloženého trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel v důsledku předchozí výše zmíněné trestné činnosti.

m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)

U trestné činnosti **příslušníků Policie ČR**, zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie, u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce, došlo v roce 2023 k meziročnímu vzestupu počtů stíhaných (85; +4) i obžalovaných (57; +14). Shodná tendence se projevila, byť při velmi nízkých absolutních počtech, i ve zkráceném přípravném řízení (7; +5).

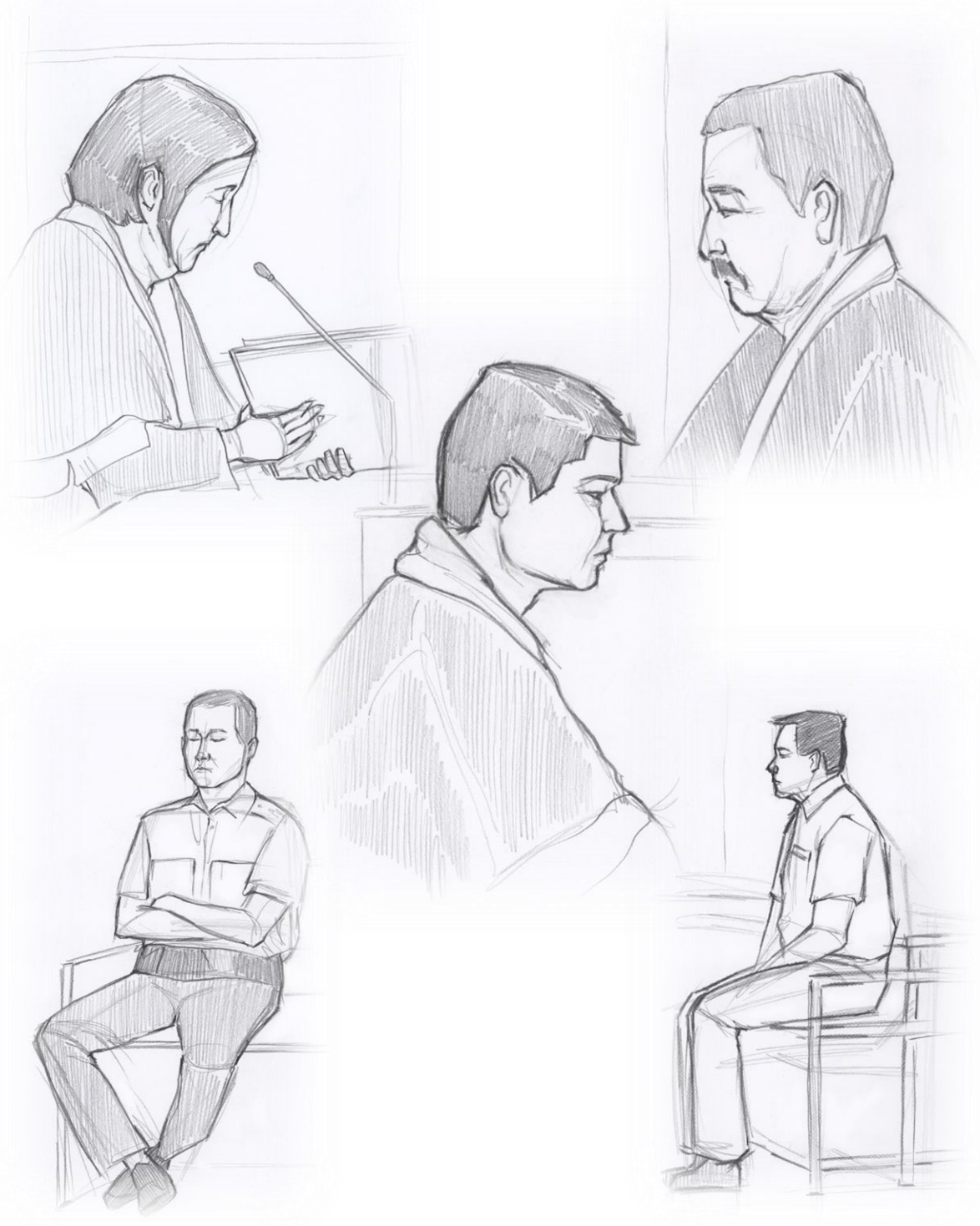
Nejvíce příslušníků bezpečnostních sborů bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, u tohoto trestného činu byl zaznamenán nárůst na **18** osob (+2), obžalováno bylo také **18** osob (+6). Tendence z předchozího roku zůstala zachována u trestného činu přijímání úplatku podle § 331 trestního zákoníku s **jednou** stíhanou osobou a s **jednou** obžalovanou osobou.

Ze Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2023 vyplývá, že v roce 2023 Generální inspekce bezpečnostních sborů zadokumentovala protiprávní jednání osob v celkem **370** případech. Vyřízeno v prověřování bylo **264** případů, vyřízeno ve vyšetřování bylo **104** případů a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení bylo **12** případů, celkem tedy v roce 2023 Generální inspekce bezpečnostních sborů ukončila **380** případů.

K zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření v rámci zkráceného přípravného řízení došlo u **184** fyzických osob. Konkrétně se jednalo o 98 příslušníků a 4 zaměstnance Policie ČR, 28 příslušníků a 9 zaměstnanců Vězeňské služby, 10 příslušníků (a žádného zaměstnance) Celní správy, 35 civilních osob mimo bezpečnostní sbory. V roce 2023 nebylo zahájeno žádné trestní stíhání právnické osoby. V této statistice lze spatřovat oproti roku 2022 nárůst pachatelů z řad zaměstnanců Vězeňské služby (+8), příslušníků Celní správy (+5), příslušníků Policie ČR (+21) a osob mimo bezpečnostní sbor (+8). Nárůst ve statistice se odrazil i v počtu trestných činů stíhaných osob.

VSZ v Praze upozorňuje na to, že i v roce 2023 přetrvávaly problémy s vedením trestního řízení ve vztahu k příslušníkům zpravodajských služeb v souvislosti s jejich služební činností v utajovaném režimu. V daných případech vzniká střet požadavků daných trestním řádem, zejména ve vztahu k právům obviněného, s nutností zachovat důvěrnost utajovaných informací. Pokud nedojde ke zrušení stupně utajení původcem, je tento střet obtížně řešitelný a může vést až k faktické nepostižitelnosti kriminálního jednání příslušníků zpravodajských služeb, jak se to projevilo mimo jiné u dvou zprošťujících rozhodnutí soudů prvního stupně, byť zatím nepravomocných.

VSZ v Olomouci (KSZ v Ostravě) poukazuje na to, že podstatnou část trestních věcí tvoří trestná činnost páchaná příslušníky bezpečnostních sborů mimo vlastní výkon služebního poměru. Stejně jako v předešlých letech se jednalo převážně o nedbalostní trestnou činnost v dopravě, u níž jsou využívány odklony trestního řízení, ale i přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku. Velmi ojediněle se pak objevují v rámci dané agendy i trestné činy proti zdraví či trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2023

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení

Pokud jde o přístup do policejního informačního systému ETŘ, již v průběhu roku 2022 sice došlo k rozšíření dohody o využívání ETŘ o celní orgány (již v srpnu 2022 byla uzavřena nová dohoda o využívání a zpřístupnění informačního systému ETŘ na úrovni určených databází policie, Vojenské policie a Celní správy, k připojení Celní správy však ani v roce 2023 fakticky zatím nedošlo).

K tomu **KSZ v Brně** uvádí, že státní zástupci vykonávají dozor ve svěřených věcech bez větších nedostatků v souladu se zákonem, což jim do určité míry ulehčuje i využívání online přístupu do ETŘ, který umožňuje zrychlit komunikaci s policejním orgánem. Taková možnost však prozatím není dána ve vztahu ke Generálnímu ředitelství cel, což by práci státních zástupců zjednodušilo.

KSZ v Praze a **KSZ v Plzni** by uvítala rozšíření ETŘ na všechny policejní orgány, včetně pověřených orgánů Vězeňské služby. Vzhledem k tomu, že trestná činnost osob ve výkonu trestu odnětí svobody, zejména drogová kriminalita, je trvale předmětem zvýšeného zájmu státních zastupitelství, přispělo by rozšíření ETŘ k rychlosti a operativnosti kontaktu s pověřeným orgánem, neboť ze strany státních zástupců je práce v prostředí ETŘ již běžně využívána při výkonu dozoru nad zákonností přípravného řízení trestního.

V případech prověřování daňové i majetkové trestné činnosti spáchané cizinci je **MSZ v Praze** zmiňována zvýšená zátěž způsobená pořizováním překladů veškeré komunikace opatřené procesními postupy podle § 88, § 88a i § 158d trestního řádu (e-maily, hlasové hovory včetně komunikace prostřednictvím aplikací), když takto získané důkazy jsou zásadní pro zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu.

Ve vztahu k aplikaci **zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů**, nevyvstaly žádné zásadní problémy.

Ke stále ještě relativně nové právní úpravě činnosti znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech) **a tlumočnicků a překladatelů** (zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích) je možno uvést především následující informace:

VSZ v Praze disponuje poznatky o nekvalitně zpracovaných znaleckých posudcích, často s protichůdnými závěry. Znalci nebývají schopni na zadané dotazy uspokojivě odpovědět ani po opakovaných výsledcích. V případě posttraumatické stresové poruchy působí obtíže stanovení této diagnózy a konkretizace jejího dopadu na obvyklý způsob života poškozené osoby, což je však nezbytné z pohledu posouzení následku jako těžké újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 trestního zákoníku. Obdobné nedostatky se vztahují i k případům posuzování příčetnosti pachatele v případech, kdy ke spáchání činu došlo pod vlivem aplikované či požitě návykové látky v kombinaci s diagnostikovanou závažnou duševní poruchou pachatele (typicky paranoidní schizofrenií). Nejednoznačné závěry pak neumožňují u potenciálně nepřičetného pachatele rozlišit stav nepřičetnosti podle § 26 trestního zákoníku jako důvodu vylučujícího trestní odpovědnost od jednání spáchaného v nepřičetnosti podle § 360 trestního zákoníku, resp. vyřešit na to navazující otázky existence a rozsahu zmenšené příčetnosti pachatele (§ 27 trestního zákoníku).

NSZ, v úzké návaznosti i na tyto poznatky, připravuje **metodický návod týkající se okruhů otázek pokládaných znalcům z odvětví psychiatrie a klinické psychologie**.

Všechna nižší státní zastupitelství poukazují na přetrvávající nedostatek znalců v některých oborech, zejména v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a prohlubující se úbytek zapsaných soudních znalců, který logicky vede k přetěžování znalců zbývajících (aktivních). Tento trend, kterému nezabránilo ani navýšení znaleckých odměn, se pak negativně projevuje v délce trestního řízení, neboť u přetížených znalců dochází k opakovaným žádostem o prodloužení lhůty k vypracování souběžně vyžádaných znaleckých posudků. Nadále se také projevuje zásadní nedostatek znalců, především psychiatrů a psychologů se specializací na děti a mládež. Je také upozorňováno na věk znalců, který se velmi často blíží důchodovému věku. Sami znalci se k nové právní úpravě staví kriticky a označují ji za jednu z příčin, proč v nedávné minulosti řada znalců s mnohaletou praxí ukončila svoji znaleckou činnost (mnozí znalci tak činili právě s odkazem na vyšší administrativní zátěž).

Nedostatek znalců se i zde negativně promítá do rychlosti vyšetřování. K ustanovení osoby, která není zapsána do seznamu znalců pro daný obor a odvětví a případně specializaci, k podání znaleckého posudku ve smyslu § 26 zákona č. 254/2019 Sb. nicméně ve sledovaném období zpravidla nedošlo.

VSZ v Praze akcentuje poznatky odboru závažné hospodářské a finanční kriminality k přetrvávajícím problémům s nedostatkem znalců z oboru ekonomika, zejména odvětví ceny a odhady, kteří by byli schopni urychleně zpracovat předložené obsáhlé podklady pro znalecké zkoumání v oblasti závažné hospodářské kriminality. Tento stav se negativně propisuje do rychlosti vyšetřování. Nadále narůstá objem zajištěných elektronických dat v trestním řízení. Doba vyšetřování je prodloužována potřebou vyhodnocení jejich obsahu. Současně přetrvává nedostatek znalců z oboru kybernetiky.

Zvlášť vyzdvihnout lze konstatování **KSZ v Ústí nad Labem**, jež s odkazem na poznatky **OSZ v Chomutově** uvádí, že po navýšení odměn znalcům policejní orgán z vlastní iniciativy sám znalce nepřibírá, nýbrž tak činí až na základě pokynu státního zástupce. K takovému postupu však neskýtá právní úprava žádný podklad a policejní orgány zde nepochybně porušují své zákonné povinnosti vyplývající zejména z § 164 odst. 1, 4 a 5 trestního řádu.

U **OSZ v Jablonci nad Nisou** byl zaznamenán problém s ustanovováním znalců v některých úzce specializovaných medicínských odvětvích; akcentována byla odvětví otorinolaryngologie, chirurgie hlavy a krku (nebyl dohledán žádný zapsaný znalec) nebo neurologie (zapsána pouze Nemocnice Na Homolce jako znalecký ústav, u něhož je z důvodu přetížení doba zpracování posudku velmi dlouhá).

KSZ v Hradci Králové shora uvedené poznatky shrnuje konstatováním, že prohlubující se nedostatek znalců ve všech oborech nezměnilo ani zvýšení odměn za výkon znalecké činnosti s účinností od 1. 1. 2023. Připomíná, že výkon znalecké činnosti je pro trestní řízení často zcela nepostradatelný a znalecké posudky bývají mnohdy zásadními důkazy, na jejichž základě lze v dané trestní věci kvalifikovaně meritorně rozhodnout. Závěry znaleckého zkoumání jsou zásadní nejen pro stanovení příslušné právní kvalifikace posuzovaného jednání, nýbrž v neposlední řadě i věcné příslušnosti státního zastupitelství (§ 17 trestního řádu, § 15 JŘSZ). Doba vyhotovení znaleckých posudků přitom činí řádově měsíce až půl roku. Nová zákonná úprava však k odstranění tohoto nežádoucího stavu nijak nepřispívá.

Obdobně i **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** poukázala na to, že za nejzávažnější problém je i nadále považován kritický nedostatek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie (včetně specializace sexuologie) a odvětví klinická dětská psychologie, případně znalců z oboru školství a kultura, specializace psychologie dětí a mládeže. Přitom prokazatelně přibývá sexuálně motivované trestné činnosti spáchané dospělými pachateli na dětech i mezi dětmi navzájem. Není výjimkou, že i u pachatele činu jinak trestného se objevuje recidiva sexuálních jednání a sexuální deviace. Negativní důsledky nedostatku znalců na průběh trestního řízení se projevují na jeho délce, zpracování znaleckých posudků se pohybuje v délce 8 až 12 měsíců od zadání, a to i u věcí vazebních.

MSZ v Praze konstatuje, že oproti problémům se znalci je činnost překladatelů a tlumočnicků rychlá a flexibilní, především ve zkráceném přípravném řízení.

Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze poukazuje na značně rozdílnou úroveň tlumočnicků z vietnamského jazyka, která vede k prodlužování řízení a má vliv i na samotnou rozhodovací činnost.

Ohledně poznatků o dopadech aplikace § 5 vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele, ve znění vyhlášky č. 369/2022 Sb., případně poznatků o aplikaci prováděcích vyhlášek k novým zákonům o znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti z hlediska materiálního zabezpečení, VSZ v Praze nezaznamenalo v oblasti aplikace § 5 vyhlášky č. 507/2020 Sb. zásadní změny. Obecně je kvitována novelizace provedená vyhláškou č. 369/2022 Sb., která odstranila dosavadní výkladové problémy při určování odměny soudního tlumočnicka a překladatele při zpracování písemných výstupů. V roce 2023 došlo k významnému meziročnímu poklesu výdajů na odměny a náhrady přibraných soudních tlumočnicků a překladatelů. Oproti tomu u **MSZ v Praze** se dopady aplikace § 5 vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele, ve znění vyhlášky č. 569/2022 Sb., a aplikace prováděcích vyhlášek k zákonům o znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti, z hlediska materiálního zabezpečení projevily v roce 2023 výrazným meziročním nárůstem výdajů na tyto mandatorní výdaje. Taktéž u **KSZ Ústí nad Labem** byl i v roce 2023 sledován zvyšující se trend, který přetrvává již od roku 2020, přičemž zvýšení vyplacených částek dosáhlo 15 %, výraznější nárůst byl současně registrován v případě znalečného, a to o více než trojnásobek. **KSZ v Hradci Králové** uvádí, že finanční nároky na náhrady tlumočnickům v posledních letech každoročně stoupají.

Pokud jde o **poznatky týkající se přípravného řízení a postupu státních zástupců v jeho rámci**, nižší státní zastupitelství shodně (a obdobně jako ve zprávě o činnosti za rok 2022) poukazují na **vysokou fluktuaci policistů**.

Např. **MSZ v Praze** konstatuje, že fluktuace u rozsáhlých daňových či podvodných kauz (včetně případů služebního přeložení) vede k opakovaným změnám osoby konkrétního zpracovatele spisu, což má negativní vliv na prodloužení doby vyšetřování. Vysoká pracovní zátěž je v hlavním městě Praze daná vysokým počtem obyvatel a s ním souvisejícím množstvím objasňované trestné činnosti. V obvodu Krajského ředitelství hlavního města Prahy přitom není obsazeno více než 20 % tabulkových míst policistů. Problematický je zejména nedostatek odborně zdatných a zkušených policistů, kteří mohou své zkušenosti předávat svým kolegům. Ze strany dozorových státních zástupců je pravidelně zmiňována především nesamostatnost a neodbornost některých policistů (obdobně **KSZ v Ostravě**). Státní zástupci pak mnohdy suplují metodickou i vzdělávací činnost vůči novým policistům za vedoucí funkcionáře Policie ČR. K výslovnému odmítnutí splnění pokynu dozorového státního zástupce policejním orgánem nedošlo, nicméně v řadě případů jsou uloženy pokyny plněny až na základě prověrek a urgencí.

Fluktuaci v řadách policistů potvrzuje i **KSZ v Plzni** s odkazem především na dlouhodobé zkušenosti státních zástupců **OSZ Plzeň-město**. **OSZ v Sokolově** k nedostatku policistů uvádí zhoršenou kvalitu a prodlevy ve zpracovávání spisů, což se odráží ve zvýšených nárocích na práci státních zástupců. Mnohdy jsou zvýšené nároky na dozorovou činnost státního zástupce zcela neúčelné, např. pokud po opakovaných konzultacích věci s dozorovým státním zástupcem je spis následně v rámci Policie ČR k dalšímu řízení delegován na jiné obvodní oddělení z důvodu personální nedostatečnosti a posléze je státní zástupce nucen proces konzultací absolvovat s novým zpracovatelem věci.

Rovněž **VSZ v Olomouci**, **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** shodně konstatují přetrvávající potíže v personální oblasti policejních orgánů, zejména u Policie ČR, a to jak jejich útvarů s územní působností, tak i útvarů s celostátní působností. Z důvodu nastavení systému služebních výsluh příslušníci bezpečnostních sborů odcházejí ze služby často v době, kdy jsou na svém profesním vrcholu a kdy mohou získané zkušenosti předávat mladším kolegům. Uvolněná místa jsou pak často obsazena příslušníky bez dostatečné odborné přípravy a praktických zkušeností, což policejním orgánům ztěžuje samostatné a kvalitní vykonávání jejich činnosti, aniž by musel dozorový státní zástupce nedostatky v jejich práci napravovat či jejich činnost nahrazovat.

Za velmi výstižné je možno pokládat konstatování **VSZ v Olomouci**, že zmiňované personální obtíže, vysoká fluktuace, nedostatečná odborná způsobilost nezkušených příslušníků či jejich schopnost samostatné práce jsou problémem dlouhodobě uváděným, pravidelně se vyskytujícím i ve zprávách o činnosti za uplynulý rok, přičemž ke změně by mohlo dojít pouze přijetím nových systémových opatření na centrální úrovni, zejména úpravou náležitostí spojených se služebním poměrem příslušníků bezpečnostních sborů.

MSZ v Praze uvádí, že mezi nejčastější důvody postupu státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu patří nedostatečně zjištěný skutkový stav ve smyslu § 2 odst. 5 trestního řádu, nesprávně vyhodnocený skutkový stav nebo nedostatečný či jinak vadný popis skutku v usnesení podle

§ 160 trestního řádu. V případě usnesení policejního orgánu podle § 159a trestního řádu je frekventovaným důvodem zjištění, že vydané rozhodnutí policejního orgánu bylo shledáno předčasným. Dozoroví státní zástupci tohoto zákonného oprávnění využívají sami aktivně a nevyčkávají na eventuální stížnosti oprávněných osob.

U **KSZ v Českých Budějovicích** nejčastěji dochází k využití tohoto postupu po obdržení usnesení policejního orgánu podle § 160 odst. 1 trestního řádu a po prostudování k němu vyžádaného spisového materiálu, a to z důvodu předčasnosti, dále v případech nejasného popisu skutku (včetně absence popisu subjektivní stránky trestného činu) a promlčení trestního stíhání. Zpravidla nedochází k nahrazení zrušeného usnesení policejního orgánu vlastním usnesením státního zástupce.

KSZ v Ostravě zdůrazňuje, že je relativně často využíván postup státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu ve fázi prověřování, kterým bývá rušeno usnesení policejního orgánu o odložení věci z důvodu nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci, případně při jiném nesprávném procesním postupu (např. vyhodnocení otázky, zda jde o trestný čin, který vyžaduje souhlas poškozeného, a kdo je takovým poškozeným).

Oprávnění státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. e) trestního řádu je využíváno především v souvislosti se zahajováním trestního stíhání, přičemž státní zástupci rozhodují v řádu dnů a týdnů, maximálně ve lhůtě do 1 měsíce. Důvodem takového postupu jsou případy nesprávného popisu skutku, vadné vyhodnocení podmínek nutných pro zahájení trestního stíhání nebo stíhání trestně neodpovědného pachatele, absence souhlasu poškozeného, porušení zásady *ne bis in idem*. Jde o přetrvávající závady, které se vyskytovaly již v předchozích obdobích.

Z poznatků krajských a vrchních státních zastupitelství vyplývá **velmi dobrá spolupráce a součinnost s Generální inspekcí bezpečnostních sborů**. V drtivé většině případů jsou výstupy tohoto útvaru na odpovídající odborné úrovni. Nebyly zaznamenány významnější nebo opakující se nedostatky. Komunikace s vedením Generální inspekce bezpečnostních sborů je zcela bezproblémová.

K působení **Národní centrály proti organizovanému zločinu VSZ v Praze** zdůrazňuje, že se v řadě případů zhoršila spolupráce s některými expoziturami, což se projevuje především na délce vyšetřování. Projevují se problémy vyplývající z faktu, že v průběhu stadia vyšetřování má vyšetřovatel často přiděleno více trestních věcí a nemůže se naplno věnovat pouze jedné či dvěma zásadním trestním věcem až do doby jejich skončení. V případě věcné příslušnosti **VSZ v Praze** se přitom prakticky vždy jedná o trestní věci, které jsou typově časově náročnější na vyřízení i bez existence těchto personálních problémů. Problémy s personálním zajištěním jsou ještě více nežádoucí v trestních věcech, ve kterých došlo k zajištění rozsáhlejšího majetku, což je ve věcech vyřizovaných u Národní centrály proti organizovanému zločinu poměrně časté. I v roce 2023 nadále pokračovaly odchody zejména zkušenějších policistů, což má kromě délky řízení vliv též na kvalitu následně činěných úkonů v rámci vyšetřování. Pozitivně lze vnímat rozšiřující se praxi vytváření kopie spisu v elektronické podobě.

KSZ v Českých Budějovicích naopak označuje spolupráci s tímto útvarem za příkladnou a bezproblémovou, mj. proto, že s jeho vedením je dvakrát ročně uskutečněna součinnostní porada.

U nově vzniklého útvaru **Národní centrály proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě** byly v roce 2023 zaznamenány odchody pracovníků zpět k útvaru Národní centrály proti organizovanému zločinu či na jiné útvary, což se mohlo negativně projevit na kvalitě a délce trestního řízení. Odchodí pracovníky, kteří se na uvedenou problematiku specializovali a měli znalost a orientaci v jimi vyřizovaných věcech, nelze v krátkodobém horizontu snadno nahradit.

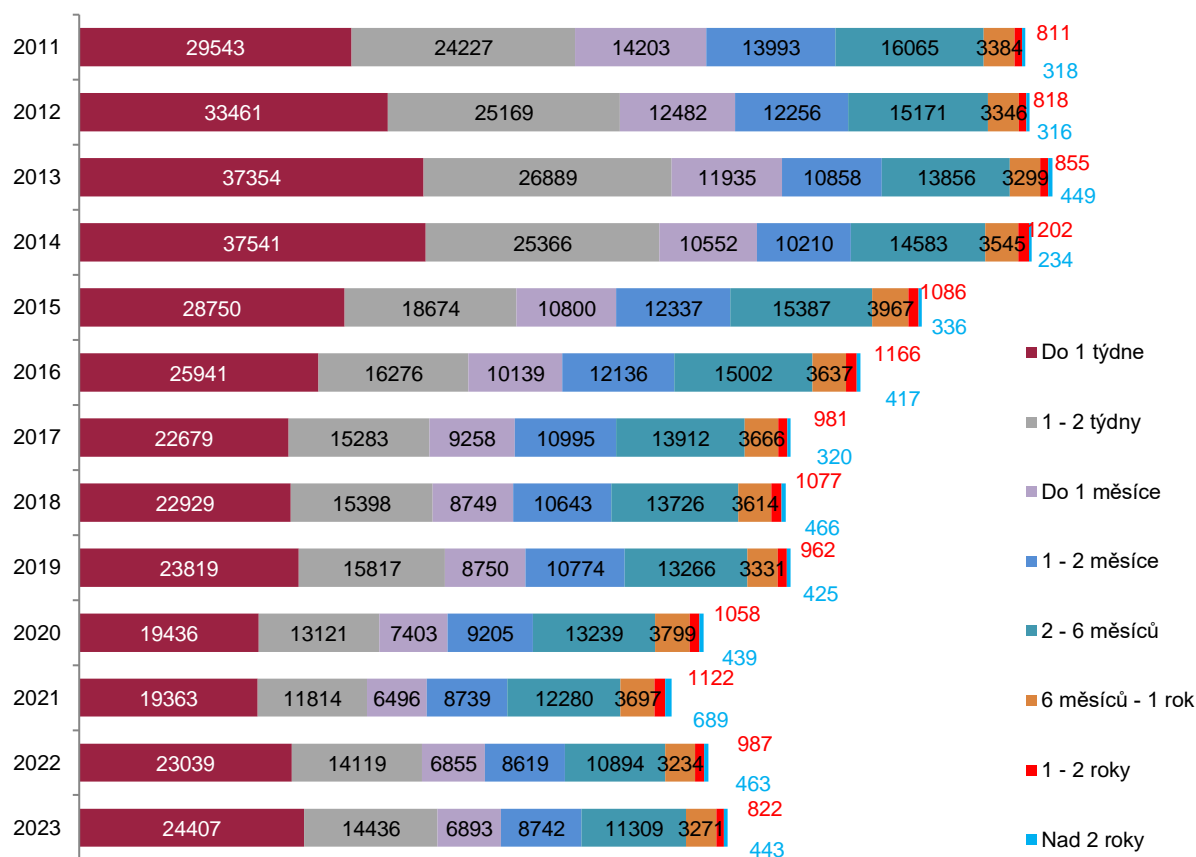
Z poznatků **MSZ v Praze** je zřejmé, že pověřené orgány Celní správy jsou v porovnání s Policií ČR personálně i materiálně vybaveny podstatně lépe. U rozsáhlých daňových věcí je nezbytná vysoká kooperace mezi pověřeným celním orgánem a policejním orgánem příslušným k vedení vyšetřování v souvislosti s předáváním věci k zahájení trestního stíhání. Rovněž **KSZ v Českých Budějovicích** i **KSZ v Plzni** hodnotí spolupráci pozitivně, zejména pro věcný a proaktivní přístup v průběhu prověřování.

KSZ v Brně pak znovu připomíná problematiku věcné příslušnosti policejních orgánů, které jsou oprávněny konat vyšetřování, konkrétně nemožnost Generálního ředitelství cel vyšetřovat, což u složitých daňových kauz vede k průtahům řízení. Po převzetí věci policejním orgánem Policie ČR je nutno studovat spisy v řádu několika měsíců, a ne vždy tak dochází k zahájení trestního stíhání,

když se zjistí důvod pro vrácení věci Generálnímu ředitelství cel k doplnění. Nedostatečná personální kapacita policejního orgánu neumožňuje, aby vyšetřovatel synchronně spolupracoval s pověřenými celními orgány a případně jejich činnost usměrňoval, čímž by se zlepšila efektivita celého postupu. I na fázi vyšetřování dopadají negativa spojená s personální situací u policejních orgánů, zejména Policie ČR.

b) Délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)

Délka řízení u policejního orgánu (tab. III/2a)

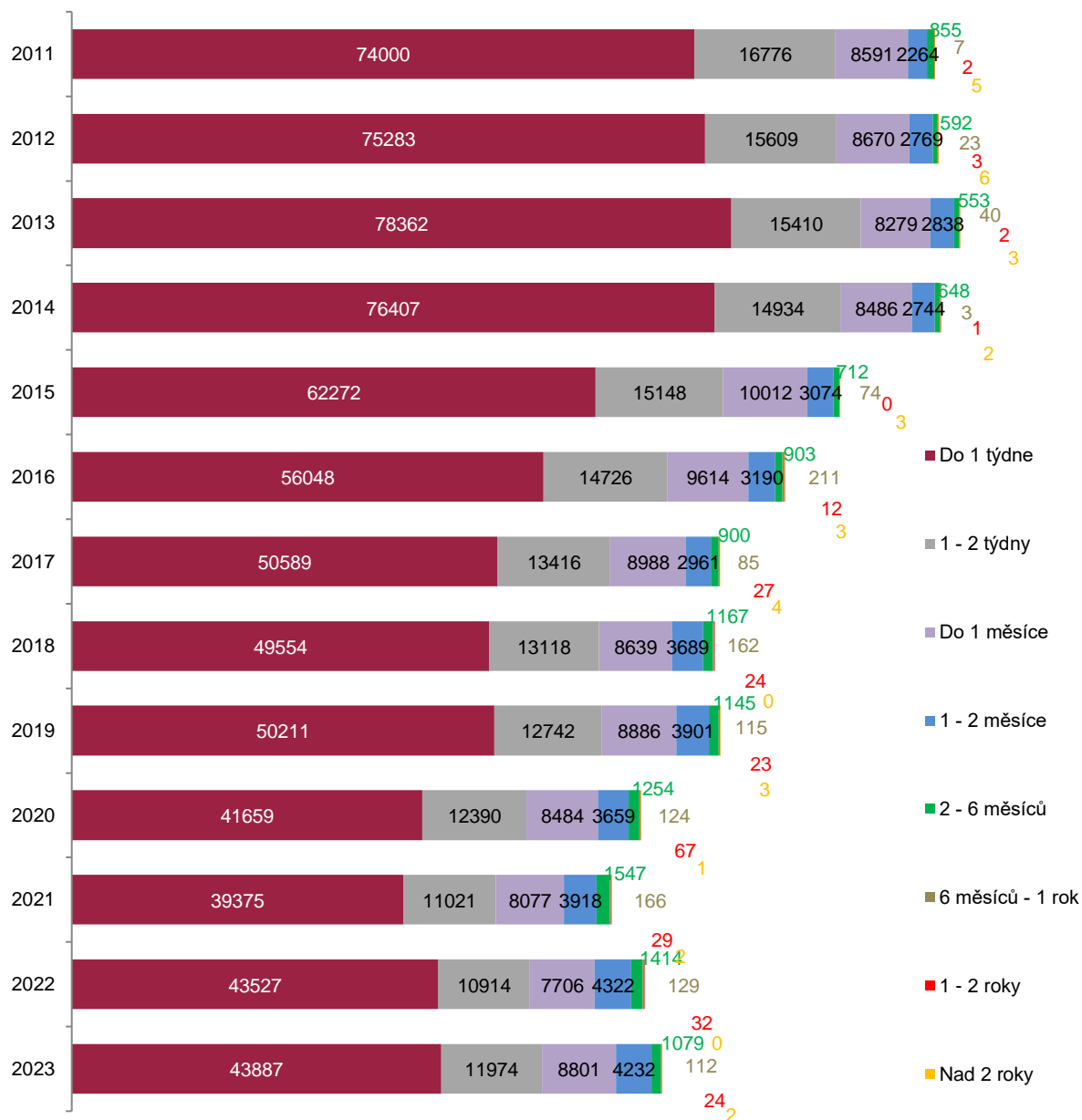

Podíl věcí vyřízených do jednoho týdne a do dvou týdnů se v roce 2023 zvýšil (z 54,48 % na **55,18 %**), projevilo se zde i nárůst podílu zkráceného přípravného řízení v roce 2023. Snížil se i podíl věcí v rozmezí 1 až 2 roky a nad 2 roky (**1,8 %** oproti 2,13 % v roce 2022). Pokud jde o věci v rozmezí 2 až 6 měsíců a nad 6 měsíců do 1 roku, přetrvával trend předchozího roku spočívající v podstatném snížení (**20,76 %** oproti 20,71 % v roce 2022; 24,89 % v roce 2021). Nadále se tedy projevuje nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje nejen nedostatečné obsazení policejních útvarů, ale také např. vyžadování právních pomocí ze zahraničí. V zásadě se ale nejedná o zásadní pokles, resp. vzestup, je však nutno uvedenou skutečnost vzít v úvahu.

Pokud jde o **délku řízení u státního zástupce** (tab. III/2b), v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno **62,60 %** (-1,37 % oproti roku 2022), ve lhůtě od 1 do 2 týdnů

to bylo **17,08** (+1,04 %), takže v úhrnné lhůtě **do 2 týdnů** od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem **79,68 %** věcí (-0,33 %).

Délka řízení u státního zástupce (tab. III/2b)

To pak znamená, že **20,32 %** věcí (+0,33 %) bylo vyřízeno ve lhůtě přesahující dobu 2 týdnů, což lze hodnotit stále velmi kladně.

Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce celkem **112** věcí (-17), ve lhůtě od 1 do 2 roků **24** věcí (-8) a ve lhůtě přesahující 2 roky byly vykázány dvě věci (+2). Ve všech těchto nejdelších lhůtách v souhrnu bylo proto v roce 2023 u státního zástupce vyřízeno celkem **138** věcí (-23).

K rychlosti vyřizování pozitivně přispívá častější pořizování elektronických kopií vyšetřovacích spisů, usnadňující dozorovým státním zástupcům vyhledávání, orientaci i manipulaci s často velmi rozsáhlým spisovým materiálem.

62,60 %

věcí vyřídí státní zástupci

do jednoho týdne

79,68 %

věcí celkem vyřídí státní zástupci

do dvou týdnů

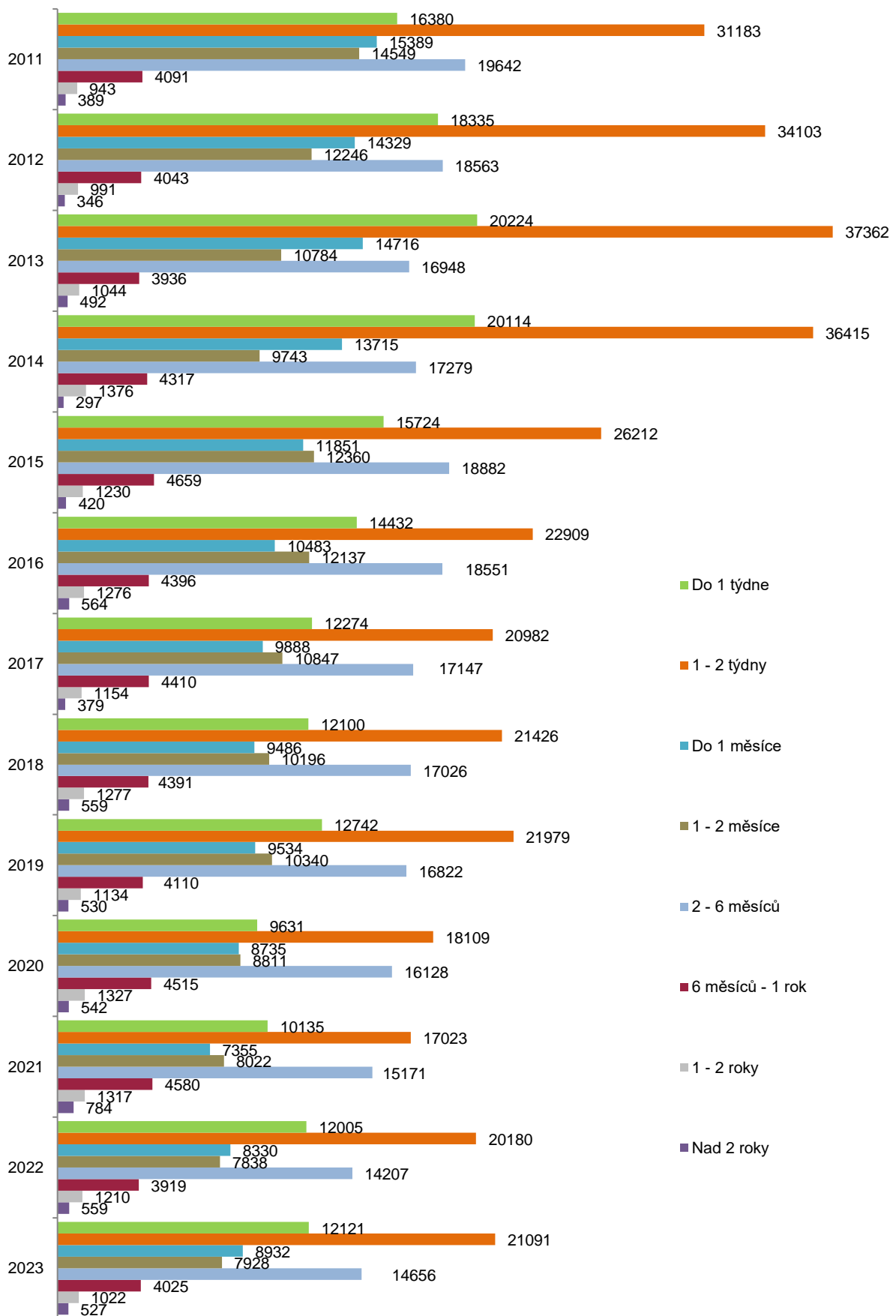
20,32 %

věcí vyřizováno státním zástupcem déle než dva týdny

Na druhé straně rychlost postupu státních zástupců po skončení vyšetřování je negativně ovlivněna rozsahem vlastního spisového materiálu dosahujícího i několika desítek tisíc stran včetně rozsáhlých příloh. Například u podvodných jednání pod legendou volajícího pracovníka banky se pro představu jednalo o trestní věc čítající 800 dílčích útoků zpracovanou v rámci trestního spisu, který sestával ze 100 šanonů. U jednoho dozorového státního zástupce se přitom standardně souběžně schází několik obdobně rozsáhlých věcí, přičemž k tomuto nadále vyřizuje další běžnou, byť méně obsáhlou agendu.

Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c)

Statistické údaje svědčí o tom, že v roce 2023 byl vývoj odlišný od tendence předcházejících let vzhledem k tomu, že v tomto roce byl znovu zaznamenán výraznější vzestup podílu zkráceného přípravného řízení mezi jednotlivými formami přípravného řízení oproti standardnímu přípravnému řízení. Podíl věcí s dobou trvání přípravného řízení **do 1 týdne** sice poklesl, ale vzrostl podíl věcí ve lhůtě **1–2 týdnů** (v roce 2023 **47,24 %**, v roce 2022 47,16 %, v roce 2021 42,13 %), zkrátila se opětovně délka přípravného řízení ve věcech vyřizovaných souhrnně **nad 6 měsíců** (v roce 2023 **7,93 %**, v roce 2022 8,33 %, v roce 2021 10,39 %). U věcí vyřízených do 1 měsíce, do 2 měsíců a do 6 měsíců platilo, že se jejich úhrnný podíl nevýrazně zvýšil (v roce 2023 **44,84 %**, v roce 2022 44,51 %, v roce 2021 47,48 %).

Rychlost přípravného řízení do značné míry ovlivňuje odborná úroveň zpracovatele věci na straně policejního orgánu, ale též stabilita zpracovatele věci nebo naopak frekvence jeho změn. Shodně je zmiňováno nedostatečné naplnění personálních kapacit u útvarů Policie ČR, dále nedostatek soudních znalců a s tím související doba vypracování znaleckých posudků. Negativní dopad na délku řízení nepochybně má znalecké zkoumání rozsáhlých materiálů zajištěných v elektronické podobě a jejich vyhodnocení jako podkladu pro další postup v přípravném řízení, stejně jako vyžádání a následná realizace mezinárodní justiční spolupráce.

Déletrvajícím trestním věcem je soustavně věnována zvýšená pozornost. Tyto trestní věci jsou vyhodnocovány a v případě potřeby je prováděn dohled za účelem zjištění, zda v těchto věcech nedochází k neodůvodněným průtahům.

c) **Vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)**

K 31. 12. 2023 bylo ve vazbě v působnosti **okresních státních zastupitelství (tab. III/3a_1)** celkem **447 osob (-12)**.

Počet osob ve vazbě v působnosti **krajských a vrchních státních zastupitelství (tab. III/3a_2)** se v roce 2023 vyznačoval opačnou tendencí jako u okresních státních zastupitelství, dosáhl **354 osob (+51)**. Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě **801 osob (proti 762 osobám v roce 2022)**, což představuje nárůst o **5,12 %**.

Jak plyne z *tab. III/3b*, z celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo v roce 2023 celkem **92,3 % osob** vyřízeno podáním obžaloby, proti **153 osobám** skončilo vazební řízení podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu, souhrnně tedy **98,44 % (+0,47 %)** vazebně stíhaných obviněných bylo postaveno před soud. U **36 osob (-9)** bylo přípravné řízení skončeno zastavením trestního stíhání. Proti 2 obviněným bylo trestní stíhání přerušeno a trestní stíhání jedné osoby bylo skončeno postoupením věci jinému orgánu.

d) **Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě (tab. III/3d, III/3e)**

Pokud jde o návrhy na vzetí do vazby (srov. *tab. III/3d – výkaz o stavu vazeb za rok 2023*, pro srovnání i údaje *tab. III/3e – soudní výkaz o vazbách*), u **okresních státních zastupitelství** byly v roce 2023 podány návrhy celkem na **2 347 osob (+78)**, soudce vzal do vazby **2 092 osob (+64)**, což činí podíl **89,14 %** (v roce 2022 89,38 %, v roce 2021 90,22 %). U **krajských státních zastupitelství** byly návrhy na vzetí do vazby

podány na **530** osob (+40), soudce vzal do vazby **499** osob (+67); podíl **94,15 %** (v roce 2022 88,16 %, v roce 2021 91,76 %). U **vrchních státních zastupitelství** byly podány návrhy na vzetí do vazby na **16** osob (-23) a do vazby soudci vzali **14** osob (-22); podíl **87,5 %** (v roce 2022 92,31 %, v roce 2021 72,22 %). **Celkem byl tedy v roce 2023** návrh na vzetí do vazby podán na **2 893** osob (+95), do vazby bylo vzato **2 605** osob (+109), tj. **90,04 %** (v roce 2022 89,21 %, v roce 2021 90,34 %).

V roce 2023 nebyly v této oblasti zjištěny žádné nové zásadní poznatky ani aplikační problémy. Ze strany soudců či soudů docházelo k důslednému projednávání návrhů ve vazebních zasedáních, kterých se státní zástupci vždy účastnili. Podané návrhy pak byly v naprosté většině případů plně akceptovány.

KSZ v Českých Budějovicích opětovně připomíná, že by uvítalo takovou novelu § 26 trestního řádu, která by směřovala k centralizaci příslušnosti soudů pro úkony v přípravném řízení (zejména k rozhodování soudů o vzetí do vazby).

KSZ v Brně oceňuje možnost využívat v rámci vazebních zasedání videokonferenčních zařízení, která významně usnadňují a urychlují průběh těchto řízení.

e) **Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu (tab. III/3f a III/3g)**

Návrhy státních zástupců i příkazy či nařízení soudců jsou podle § 160 odst. 4 poslední věty trestního řádu vždy dostatečně konkrétně zdůvodněné. V řízení před soudem zpravidla nedochází ke zpochybňování neodkladnosti či neopakovatelnosti provedených úkonů. Problémy nebyly zjištěny ani při sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, týkalo-li se sledování komunikace prostřednictvím mobilních telefonů, tabletů a obdobných zařízení. Postup podle výkladového stanoviska nejvyššího státního zástupce č. 1/2015 Sbírky výkladových stanovisek NSZ je důsledně respektován.

KSZ v Brně ve shodě se svými podkladovými zprávami za předcházející období podotýká, že odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu prostřednictvím telefonních hovorů a SMS zpráv ztrácejí na významu, neboť pachatelé tímto způsobem prakticky nekomunikují, ale více využívají datové aplikace. Stejně tak opětovně upozorňuje na skutečnost, že značné problémy v praxi činí právní úprava týkající se zajišťování zejména elektronických dat či důkazů. Trestní řád představuje úpravu již značně zastaralou a neodpovídající dnešním způsobům a formám komunikace ani výměny dat. Týká se to zejména získávání údajů k datovým schránkám, e-mailovým účtům a uskutečněnému telekomunikačnímu provozu, kde je chybějící přílehlavá právní úprava složitě nahrazována výkladem (výkladovými stanovisky či rozhodovací praxí soudů). Ideální by tak bylo příslušná ustanovení novelizovat tak, aby právní úprava byla co možná nejjednodušší, např. v podobě „univerzálního“ příkazu soudu k zajištění elektronických dat a důkazů, který by mohl zahrnout i případné nově se objevující způsoby komunikace.

Problémy při aplikaci § 158a trestního řádu nebyly zaznamenány.

Soudci se příslušných úkonů vždy v navržených termínech účastní, a to popřípadě i po předchozí domluvě se státními zástupci, a vstupují do nich jen v minimální míře, má-li být ohrožena zákonnost úkonu. Procesní použitelnost úkonu fakticky vyhodnocuje přítomný státní zástupce. Procesní použitelnost takových úkonů dosud nebyla oprávněnou osobou napadena.

K problematice **rozhodování soudů při aplikaci § 76a trestního řádu** nebyly avizovány žádné významnější poznatky. Soudci vyhovují návrhům státních zástupců na vydání příkazů k zadržení podle § 76a trestního řádu. Obvykle je uvedený institut využíván v trestních věcech, ve kterých je následně vedeno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. trestního řádu.

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

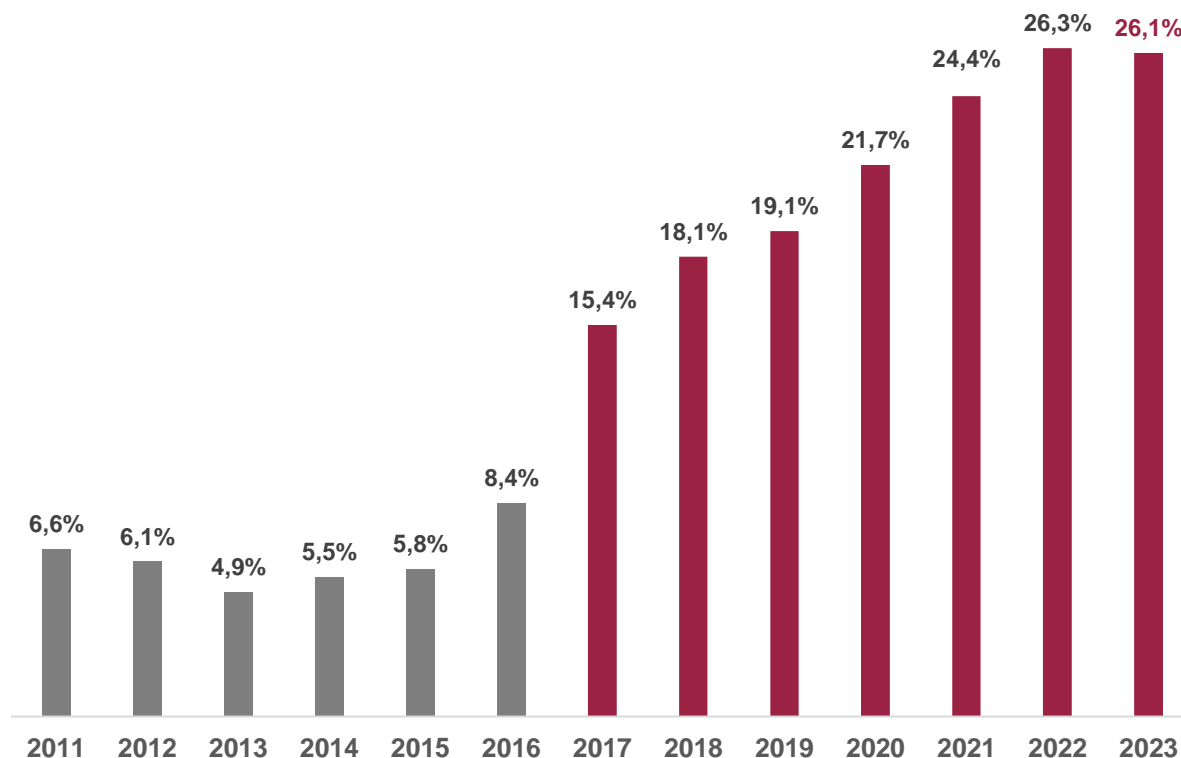
a) **Obecné poznatky** (tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f, III/9g, III/9h a III/9i; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2015–2023)

Stadium **projednání trestní věci v řízení před soudem** se v roce 2023 – pokud jde o postup státních zástupců – vyznačovalo zcela shodnými charakteristikami jako v předchozích letech. Přetrvává vysoké procento obžalobnosti, a to současně při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí i při zaznamenaném nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření. To nadále potvrzuje náležitou kvalitu přípravného řízení a v úzké spojitosti s tím i odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Podstatnější poznatky vyplývají z tab. III/9a–i (vedle tab. III/9a a III/9b vztahujících se k činnosti státního zastupitelství – přehledy o pravomocně vyřízených fyzických i právnických osobách podle soudů).

Podle **VSZ v Praze** přetrvává v soudní rozhodovací činnosti neodůvodněné nadužívání § 58 trestního zákoníku včetně využívání upuštění od uložení souhrnného trestu. Úvahy soudů stran druhu a výměry konkrétně uloženého trestu jsou v těchto případech často nepřezkoumatelné a nerefluktující výjimečnost tohoto postupu. Přitom v oblasti ukládání (nepřiměřeně mírných) výměr trestu zjevně chybí sjednocující judikatura NS, a to i z důvodu nemožnosti napadát toliko výměru uloženého trestu prostřednictvím dovolání.

Opakovaně se vyskytují rovněž takřka neřešitelné případy tzv. soudního ping-pongu. Zmiňován je v této souvislosti procesní průběh trestní věci, v níž byla podána obžaloba již v roce 2018 a v níž MS v Praze rozhodl již celkem třikrát zprošťujícím rozsudkem, přičemž důvody zproštění zůstaly shodné i přes jasně vyjádřené právní názory odvolacího soudu. VS v Praze vždy k odvolání státního zástupce napadené rozsudky zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k novému rozhodnutí. Protože nalézací soud opakovaně nerespektoval závazné právní názory odvolacího soudu, bylo v posledním případě rozhodnuto, že věc má být po vrácení projednána v jiném složení senátu. Věc tedy byla počtvrté projednávána u nalézacího soudu v jiném složení senátu, což vyžadovalo opakování celé řady výslechů svědků. Následně však byla věc předložena Ústavnímu soudu, který rozhodl o ústavních stížnostech obžalovaných proti postupu odvolacího soudu, jímž došlo ke změně složení senátu nalézacího soudu, a to tak, že rozhodnutí VS v Praze zrušil. Senát odvolacího VS v Praze následně, byť vázán nálezem Ústavního soudu toliko ohledně rozhodování podle § 262 věty první trestního řádu, odvolání státního zástupce jako nedůvodné podle § 256 trestního řádu zamítl. Ve věci nejvyšší státní zástupce podal dovolání, o kterém dosud nebylo rozhodnuto. Tato situace podle současné právní úpravy nemá jiné řešení než úpravu trestního řádu, která by odvolacímu soudu umožnila zrušit zprošťující rozhodnutí prvostupňového soudu a samostatně rozhodnout o vině.

Podíl uložených peněžitých trestů k odsouzeným osobám v ČR v letech 2011–2023

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla v roce 2023 opětovně věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře ukládaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií společných odborných seminářů NSZ a NS, svědčí skutečnost, že i v roce 2023 pokračoval trend spočívající ve výraznějším nárůstu uložených peněžitých trestů, byť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2023 dosáhl celkových **26,11 %** (v roce 2022 26,30 %, v roce 2021 24,39 %, přičemž v roce 2015 to bylo jen 5,8 %), v roce 2023 byl zaznamenán vzestup absolutních počtů uložených peněžitých trestů (13 470 v roce 2023, 13 262 v roce 2022).

Za mimořádné lze v tomto smyslu považovat výsledky dosažené zejména v okresech Domažlice (64,39 %), České Budějovice (61,22 %), Žďár nad Sázavou (48,89 %), Český Krumlov (48,01 %), Třebíč (46,81 %), Jindřichův Hradec (44,18 %), Příbram (42,83 %), Praha-východ (41,43 %), Plzeň-sever (41,39 %), Prachatice (40,74 %) a Chrudim (39,82 %).

Z hlediska celokrajských výsledků je namístě vyzdvihnout především výsledky dosažené v jihočeském soudním kraji (32,7 %) a východočeském soudním kraji (30,8 %).

V roce 2023 již bylo zaznamenáno **79** soudů (+2 oproti roku 2022), u nichž bylo v poměru k počtu odsouzených osob uloženo více než 20 % peněžitých trestů, a dokonce **43** soudů (+2), kde počet uložených peněžitých trestů přesahuje 30 %. Na druhou stranu jsou stále soudní okresy, kde je počet uložených peněžitých trestů ještě velmi nízký. V takových případech je možno vidět prostor pro zlepšení dosavadní praxe.

Nadále však přetrvává nežádoucí územní disproporce (často velmi výrazná) v počtu uložených peněžitých trestů mezi jednotlivými okresy (v některých případech sousedními okresy v rámci jednoho kraje), pro kterou zpravidla nejsou dány žádné logické ani objektivní důvody. Vedoucí státní zástupci na všech úrovních soustavy státního zastupitelství by měli vyvíjet patřičnou snahu k eliminaci tohoto jevu.

NSZ bude nadále problematiku peněžitých trestů sledovat a průběžně analyzovat. Je pokládáno za důležité, aby celá soustava státního zastupitelství věnovala této oblasti zvýšenou pozornost a aktivně ji rozvíjela.

MSZ v Praze zdůrazňuje, že v jeho obvodu je peněžitý trest navrhován vždy, pokud to dovolují majetkové poměry obžalovaných. Opakovaně došlo k podání odvolání z důvodu uložení nižšího peněžitého trestu, než bylo státním zástupcem požadováno. V této souvislosti lze zmínit úspěšné odvolání státního zástupce, kdy se u odsouzené právnické osoby podařilo prosadit uložení peněžitého trestu ve výši 12 000 000 Kč, přestože soud prvního stupně uložil trest ve výši 3 000 000 Kč. Uložený peněžitý trest byl navíc v celé výši zajištěn na účtu odsouzené právnické osoby.

V aplikační praxi již ve vhodných případech dochází k ukládání i citelnějšího peněžitého trestu.

Např. ve věci vedené u **ObSZ pro Prahu 1** byla podána obžaloba na lékařku – anestezioložku, která zanedbala své povinnosti při plastické operaci, což vedlo k úmrtí pacientky. Rozsudkem obvodního soudu, který nabyl právní moci ve spojení s unesením MS v Praze, byla lékařka uznána vinnou ze spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 trestního zákoníku a byl jí k návrhu státního zástupce uložena peněžitý trest v celkové výměře 756 000 Kč a trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu povolání lékaře na pozici anesteziologa při operativních výkonech na dobu 3 let.

U **KSZ v Praze** se nadále preferuje ukládání peněžitých trestů ve všech případech, v nichž je zaručena dobytost uloženého trestu a nejedná se o trestní sankci na úkor uspokojení práv poškozených na náhradu škody či soudem přiznané nemajetkové újmy. Tak tomu bývá v případě trestního postihu pachatelů mravnostní trestné činnosti, zejména trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, kdy soudy přiznávají poškozené osobě řádně a včas uplatněný nárok na náhradu nejen způsobené škody, ale též nemajetkové újmy, a to řádově až na úrovni několika set tisíc Kč. Přes neuložení peněžitého trestu v těchto případech dochází k zásahu do majetkové sféry pachatele v podobě náhrady nemajetkové újmy poškozenému.

Ukládání peněžitých trestů dlouhodobě patří jak u **VSZ v Olomouci**, tak i u **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** k prioritám. Státní zástupci se řídí metodickým materiálem NSZ k postupu státního zástupce v trestním řízení ve vztahu k peněžitému trestu. Podle povahy věci jsou podmínky a možnosti uložení tohoto druhu trestu zjišťovány na podkladě finančního šetření, při němž jsou zjišťovány příjmy obviněných, jejich majetek a závazky. Efektivita ukládání peněžitého trestu a dalších majetkových trestů v závažnějších věcech je založena na předchozím zajištění výnosů z trestné činnosti, nástrojů trestné činnosti a náhradních hodnot. Soudy návrhům na uložení trestů tohoto druhu zpravidla vyhovují. Odvolání je podáváno spíše výjimečně.

KSZ v Brně a **KSZ v Ostravě** uvádějí, že peněžitě tresty jsou u okresních soudů běžně navrhovány a ukládány u trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 trestního zákoníku, ublížení na zdraví podle § 146 trestního zákoníku a výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku. **KSZ v Ostravě** konstatuje, že některé okresní soudy ve větší míře akceptují návrhy na uložení peněžitých trestů i v jiných věcech než ve věcech trestné činnosti v dopravě. Peněžitě tresty jsou krajskými soudy ukládány nejen za majetkovou a hospodářskou trestnou činnost, ale i ve věcech drogové trestné činnosti. Jsou ukládány osobám fyzickým i právnickým.

Ke **skladbě ukládaných trestů VSZ v Praze** zdůrazňuje, že významný podíl vězeňské populace připadá na recidivující pachatele méně závažné trestné činnosti, u nichž dochází ke kumulaci nepodmíněného trestu odnětí svobody s dalšími tresty odnětí svobody z předchozích odsouzení v důsledku nařízení či přeměny výchovných a alternativních trestů. Celková kumulovaná výměra trestu odnětí svobody u těchto pachatelů přitom často neodpovídá systémové povaze a závažnosti jimi páchané trestné činnosti. Tento fenomén tak může potenciálně představovat příčinu vysokého podílu vězňených osob při mezinárodním srovnání České republiky.

VSZ v Olomouci uvádí, že u méně závažných trestných činů prvotrestaných pachatelů, nejsou-li pro uložení peněžitého trestu splněny zákonné podmínky, jsou státními zástupci navrhovány podmíněně odložené tresty odnětí svobody, případně za současného stanovení přiměřených povinností (typicky povinnosti nahradit škodu v průběhu zkušební doby), nebo tresty obecně prospěšných prací. Prakticky vůbec nebývá navrhován trest domácího vězení, a to jednak s ohledem na technické problémy při kontrole jeho řádného výkonu a jednak s ohledem na skutečnost, že obvinění, zejména v případě drobné majetkové trestné činnosti, nemají k dispozici prostory, kde by mohl být tento trest vykonáván. Opakované ukládání podmíněně odložených trestů odnětí svobody státní zástupci nenavrhují, v praxi soudů bylo zaznamenáno ojedinele. Na podkladě výsledků finančního šetření, zejména u hospodářské trestné činnosti, závažné majetkové trestné činnosti či trestné činnosti drogové, jsou v odůvodněných případech navrhovány také tresty propadnutí věci, propadnutí náhradní hodnoty či propadnutí části majetku.

KSZ v Hradci Králové konstatuje, že okresní soudy přiměřeně reflektovaly nutnost ukládání nepodmíněných trestů v případech, kdy by kumulace po sobě uložených podmíněných trestů po jejich přeměně zvýšila riziko recidivy pachatelů, u nichž by v důsledku dlouhého výkonu trestu odnětí svobody hrozilo zprětrhání rodinných či sociálních vazeb, a zmařilo tak bezproblémový návrat do společnosti. Odvolání podaná v případech hrozící kumulace trestů bývají úspěšná.

Institut dohody o vině a trestu lze obecně považovat za velmi účinný nástroj k urychlení a zefektivnění trestního procesu, ovšem za předpokladu dodržení zásady materiální pravdy a dalších základních zásad trestního řízení (vyjma zásad veřejnosti a bezprostřednosti, kterých se obviněný dobrovolně vzdává výměnou za zmírnění trestu). Bude důležité sledovat další vývoj aplikační praxe a dosáhnout sjednocení postupu státních zástupců při uzavírání dohod o vině a trestu; k tomu by měla významně přispět i **Metodika k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu ze dne 27. ledna 2023** sp. zn. 1 SL 111/2022, která klade důraz na potřebu uzavírat dohody o vině a trestu již na samém počátku trestního řízení, což odpovídá i smyslu a efektivitě tohoto institutu.

KSZ v Českých Budějovicích má za to, že v případě trestněprávních jednání s vysokou společenskou škodlivostí by však mělo docházet k projednání věci před soudem s ohledem na generální prevenci a morální satisfakci poškozených.

KSZ v Plzni hodnotí pozitivně možnost uzavření dohody o vině a trestu až v řízení před soudem, což zrychluje soudní projednávání věci. V řízení před soudem je iniciátorem sám obviněný, jelikož byl seznámen s představou státního zástupce o požadovaném trestu v podané obžalobě (případně návrhu na potrestání) a vychází i z celkové důkazní situace v dané věci.

Pokud jde o poznatky k aplikaci institutu **prohlášení viny podle § 206c trestního řádu, zavedeného novelou č. 333/2020 Sb.**, všechna nižší státní zastupitelství mají nadále za to, že se jedná o institut, který je pro aplikační praxi přínosný.

MSZ v Praze s odkazem na poznatky **ObSZ pro Prahu 1–10** uvádí, že prohlášení viny je přínosné pro řízení před soudem především tam, kde díky němu odpadá potřeba provádět rozsáhlé dokazování.

Podle poznatků **KSZ v Praze** je prohlášení viny podle § 206c trestního řádu ze strany soudů využíváno jako alternativa nastupující poté, co obžalovaný prohlásí vinu, ale nedojde ke shodě s představou státního zástupce na uloženém trestu (a tedy ani k uzavření dohody o vině a trestu). K tomu i **KSZ v Plzni** uvádí, že pokud obžalovaný akceptuje vinu i navržený trest, je zpravidla (v řízení před soudem) sjednána dohoda o vině a trestu. Akceptuje-li pouze vinu, dochází k aplikaci institutu prohlášení viny. Prohlášení viny je výsostným právem obviněného, nikoli jeho povinností. Tímto

postupem se následně omezí rozsah dokazování a zjednoduší se dokumentace trestního řízení stran obsahu odůvodnění rozsudku.

VSZ v Praze uvádí, že při využití institutu prohlášení viny se významně uplatňuje § 58 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. V některých případech se tento postup uplatnil u mravnostní kriminality, a to za současného použití § 40 odst. 2 trestního zákoníku v případě zmenšené přičetnosti pachatele. Pokud však došlo k podání odvolání státního zástupce v neprospěch obviněného, VS v Praze mu ve většině případů vyhověl. V agendě trestné činnosti sexuálně motivované, a to především ve vztahu k nezletilým poškozeným, naopak k prohlášení viny před nalézacím soudem ve významnější míře nedochází. V případě prohlášení viny je motivací pachatelů především uložení mírnějšího trestu pod spodní hranici zákonné trestní sazby s tím, že při nevyhovění tomuto požadavku je podáváno odvolání do výroku o trestu. Není pravidlem, že soudy aplikují moderační ustanovení § 58 odst. 2, 3 trestního zákoníku.

KSZ v Ústí nad Labem s odkazem na poznatky okresních státních zastupitelství v jeho obvodu uvádí, že dochází k upřednostňování prohlášení viny před sjednáním dohody o vině a trestu. Obdobně i **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě** zmiňují, že prohlášení viny je pro svou jednoduchost upřednostňováno před sjednáním dohody o vině a trestu.

Podle **KSZ v Hradci Králové** má zkrácené dokazování dopad též na výši nákladů trestního řízení. Prohlášení viny ze strany obžalovaného nemívá vliv na samotný druh trestu, avšak na jeho výši jednoznačně ano.

Pokud jde o obvody **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě**, prohlášení viny je využíváno zejména ve věcech skutkově složitých a důkazně náročných. Jde o věci s různorodou trestnou činností – trestné činy majetkové a hospodářské, trestná činnost drogová, násilná i mravnostní.

Stejně jako v předcházejícím roce nebyl ani v roce 2023 zaznamenán případ, že by bylo nutno vznést ze strany státních zástupců výhrady k prohlášení viny. Jen zcela ojediněle jsou případy, kdy soud prohlášení viny nepřijme. Prohlášení viny ve většině případů u okresních soudů nemá zásadní vliv na výši navrhovaného a ukládaného trestu, neboť je pojmáno jen jako jedno z hledisek pro stanovení druhu a výměry trestu. Ke snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici sazby podle § 58 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku dochází častěji u krajských soudů jako soudů prvního stupně.

b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)

K **pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření**, ať už z kteréhokoli důvodu, dochází nadále spíše ojediněle.

Okresním státním zastupitelstvím (tab. III/7a) bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu celkem **22** věcí (-23). Podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu to bylo **6** věcí (-7), takže celkem **28** věcí (-30).

U krajských a vrchních státních zastupitelství (tab. III/7b) byly pravomocně vráceny soudem státnímu zástupci k došetření **4** věci (-2), přitom a ani jedna věc podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu.

Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření **32** věcí (-32), což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje **0,12 %** věcí (-0,12 %). Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem **odmítnut návrh na potrestání**, činil v roce 2023 **46** (+15). I přes tento nárůst lze nadále usuzovat, že se po vydání stanoviska trestního kolegia NS (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) již ustálila rozhodovací praxe ve vztahu k institutu odmítnutí návrhu na potrestání.

c) **Pravomocně zproštěné věci** (tab. III/9a, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)

Celkem bylo v roce 2023 pravomocně zproštěno, pokud jde o **okresní státní zastupitelství, 1 167** osob (-27) z **64 048** obžalovaných (+38 254).

Ve vztahu k osobám postaveným před soud to představuje podíl **1,82 %** (v roce 2022 3,49 %). Ukazuje se tedy i nadále, že také v tomto ukazateli výsledek stabilně značí velmi dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci důsledně koncipovanou jako fáze skutečně přípravná (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem). Už tradičně vyšší podíl zproštěných osob vykazují **krajská státní zastupitelství**, a to **152** osob (+15) z **1 533** obžalovaných (+229), tedy **9,92 %** (v roce 2022 10,51 %).

Zprošťující výroky ve smyslu § 226 písm. a) až d) trestního řádu nadále do značné míry souvisejí s povinností státního zástupce (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 28/1977 Sb. rozh. tr.) podat obžalobu i v případech existence odporujících si důkazů, které je nutno provést a zhodnotit v hlavním líčení. Důvodem zproštění bývá i odlišné hodnocení důkazů provedených soudem v hlavním líčení a změna důkazní situace u hlavního líčení.

Podílu pravomocně zproštěných osob u **vrchních státních zastupitelství** se s ohledem na mimořádnou pozornost, kterou tato problematika vyvolává, věnuje už úvodní kapitola zprávy o činnosti. Pro podrobnosti lze tedy odkázat na strany 9 až 11 a *tab. III/9*.

3. Dohled

K výkonu (instančního) dohledu dochází nadále převážně na základě vnějších podnětů a méně často z vlastní iniciativy.

Vnější podněty k výkonu dohledu (velmi často podávané i osobami bez jakéhokoli vztahu k věci) mířily zejména do skutkových zjištění (polemika s hodnocením důkazů orgány činnými v trestním řízení) a namítaly porušování práv obhajoby (často právo na nahlížení do spisu). V menší míře byl prováděn dohled nad způsobem vyřízení podání podle § 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství.

KSZ v Českých Budějovicích uvádí, že v nezanedbatelném počtu byl namítán nesprávný postup státních zástupců v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání, popř. při přezkumu usnesení policejního orgánu o odložení věci podle § 159a trestního řádu nebo usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu ke stížnosti oprávněných osob nebo při vyřizování žádostí obviněných nebo poškozených podle § 157a trestního řádu, popř. podnětů jiných osob k uplatnění dozorových oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu policejního orgánu při vyřizování trestních oznámení. Naprostá většina podnětů je vyhodnocena jako nedůvodná.

MSZ v Praze uvádí, že vzhledem k poznatkům o nejednotném postupu byly vydány dohledové pokyny podle § 12d a § 12e zákona o státním zastupitelství k problematice náležitého posouzení závěrů znaleckých posudků oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, a to ve vztahu k právní kvalifikaci skutku jako trestného činu opilství podle § 360 trestního zákoníku a k problematice úmyslného oslňování posádek letadel ve vazbě na možné právní posouzení skutku jako trestného činu obecného ohrožení podle § 272 trestního zákoníku. Obdobným opatřením s cílem předejít tzv. soudnímu ping-pongu bylo reagováno na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2023 sp. zn. IV. ÚS 2980/22, ve kterém Ústavní soud stanovil podmínky, za kterých je odvolací soud oprávněn zavázat soud nalézací ke způsobu hodnocení důkazů, resp. k vydání odsuzujícího výroku.

V dohledové praxi je využíváno rozhodnutí NS, které řeší nejvyšší přípustné lhůty pro zadržení v rámci opakovaného zadržení identické osoby (rozh. č. 13/2024 Sb. rozh. tr.).⁸

I nadále pokračuje trend četných opakovaných kverulatočních podání přes obdržené zákonné poučení, jelikož se jejich podatelé nedokážou smířit se závěry příslušných orgánů a respektovat je. V řadě takových opakovaných podání podatelé projevují i verbální agresí vůči státním zástupcům, kteří jejich podněty vyhodnotili jako nedůvodné, resp. svou nespokojenost směřují vůči státnímu zastupitelství jako orgánu veřejné moci a nadále se domáhají postupu podle svých subjektivních představ. Nově se taci podatelé snaží zákonný režim nakládání s opakovanými obsahově shodnými podáními prolomit cestou podání označovaných jako trestní oznámení na státního zástupce či jiné orgány činné v trestním řízení, především pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku. Další cestou, kterou někteří podatelé volí, je podávání žádostí o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, byť tento zákon není určen k vyřizování ani trestních oznámení, ani podnětů k výkonu dohledu. Na to upozorňuje i **KSZ v Praze**.

Podněty k dohledu nad dohledem bývají obsahově shodné jako původní podněty k výkonu dohledu nad postupem nižšího státního zastupitelství. Následně je postupováno podle § 1 odst. 4 JŘSZ a podnět je bez dalších opatření zakládán, neboť podatel je vždy při vyřízení jeho prvního podnětu o takovém následku řádně poučen.

VSZ v Olomouci uvádí, že dohled je vykonáván státními zástupci VSZ v Olomouci na podkladě kompletního spisového materiálu, a to jak na podkladě vnějších podnětů, tak i z vlastní iniciativy. Při zjištěných pochybeních ukládají pokyny podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství ve vztahu ke KSZ v Brně nebo KSZ v Ostravě, jejichž státní zástupci jsou ve věcech činní v prvním stupni. Pokyn v rámci instančního dohledu byl uložen v 9 případech (ze 113 věcí, v nichž byl vykonán instanční dohled). Nebylo zaznamenáno odmítnutí splnění pokynu.

Většina podnětů je vyhodnocena jako nedůvodná. Je-li podnět shledán důvodným a za účelem odstranění vad je vydán pokyn, ten je ze strany nejbližší nižšího státního zastupitelství vždy splněn,

KSZ v Ostravě v rámci výkonu instančního dohledu v konkrétních věcech nadále sleduje skutkově či právně složité případy, trestnou činnost právnických osob, věci budící zvýšený zájem veřejnosti, věci z oboru kybernetické kriminality. Sledovány jsou věci starší 1 roku a 2 let, v nichž je přistupováno k dohledovým prověrkám. Využíváno je pokynů podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

V roce 2023 byla u všech okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti **KSZ v Českých Budějovicích** provedena dohledová prověrka spisů, ve kterých došlo k podmíněnému zastavení trestního stíhání obviněné osoby, a to se zaměřením na možné rozhodnutí podle § 307 odst. 2 písm. a) či b) trestního řádu. Na podkladě této prověrky lze konstatovat rezervy ve využívání postupu podle § 307 odst. 2 trestního řádu. Na závěry dohledové prověrky bylo reagováno přijetím náležitých opatření k nápravě.

KSZ v Plzni provedlo v roce 2023 dohledové prověrky zaměřené na přidělování věcí a přidělování účasti u hlavního líčení, na vyřizování trestních věcí, jejichž prověřování či vyšetřování trvalo déle než 2 roky, na trestní věci, v nichž okresní soudy v roce 2022 zastavily trestní stíhání z důvodu podle § 231 a § 172 odst. 2 písm. a) trestního řádu mimo hlavní líčení a na problematiku postupu podle § 307 odst. 2 písm. a), b) trestního řádu.

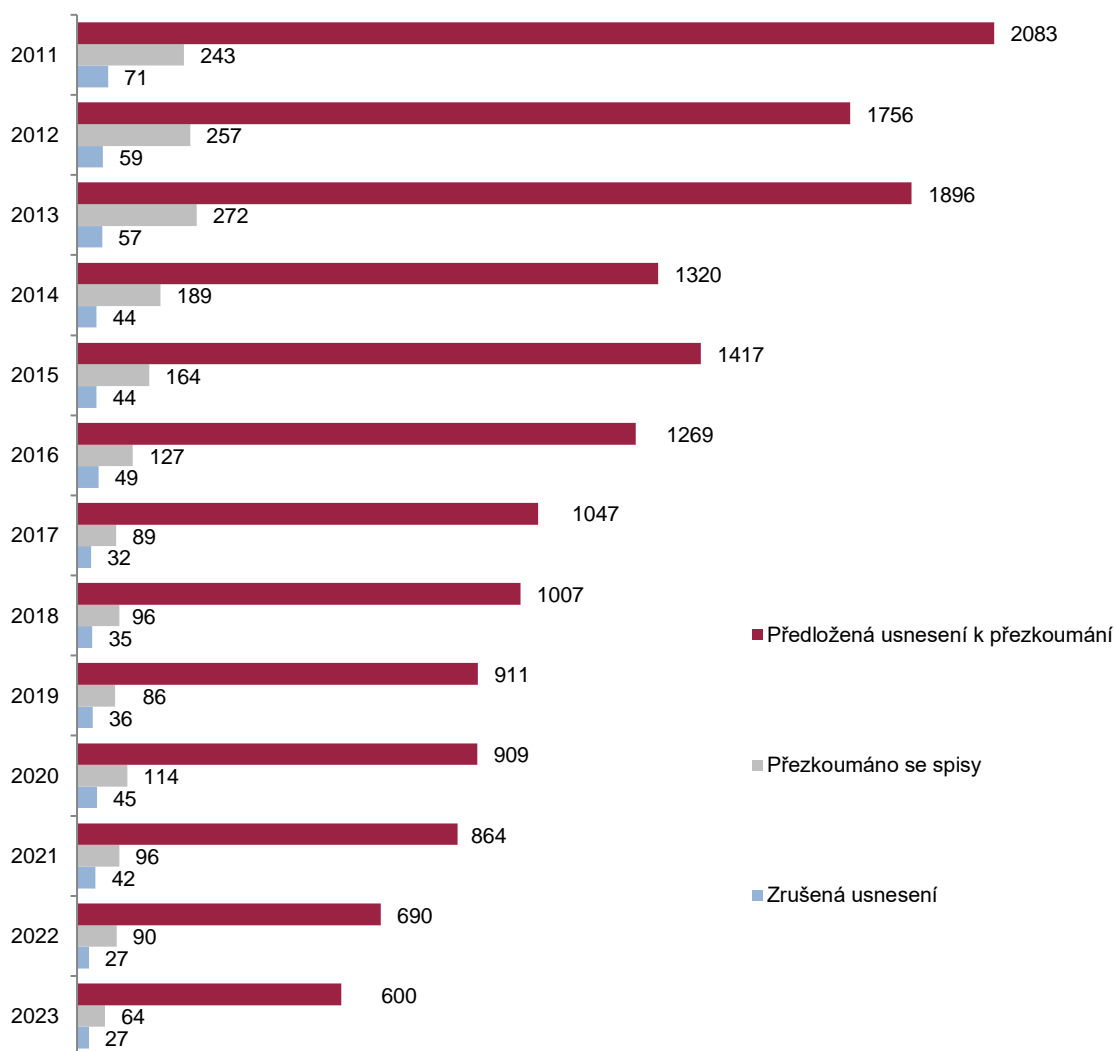
⁸ Dojde-li v téže věci k opakovanému zadržení obviněného podle § 75 trestního řádu nebo podezřelého podle § 76 trestního řádu z důvodu podstatné změny okolností (např. spáchání další trestné činnosti), počíná okamžikem nového zadržení běžet nová lhůta v trvání 48 hodin ve smyslu § 77 odst. 1 trestního řádu.

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

1. Trestní působnost

a) Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)

Přezkumná činnost podle § 174a trestního řádu (tab. IV/1a)

V agendě mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v nařízení **kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství; *přehled IV/1c*) evidoval odbor trestního řízení NSZ v roce 2023 celkem **38** podnětů k nařízení kontroly skončené věci (+11), ve **3** (+1) případech byla kontrola nařízena. Celkem byly provedeny **2** kontroly skončené věci (-1).

Při nařizování kontroly skončené věci je důsledně zvažováno, zda v důsledku postupu či nečinnosti nižšího státního zastupitelství je veřejný zájem dotčen závažným způsobem a (současně) zda k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky k nápravě (např. výkon dohledu nejbližší vyšším státním zastupitelstvím). Zároveň je již v okamžiku nařizování kontroly posuzována její účelnost a možnost nápravy případně zjištěných vad v dalším řízení. I přes malou četnost nařízených kontrol je třeba zdůraznit, že vyřizování podnětů ke kontrole skončené věci je věnována velká pozornost i po věcné stránce a důvodnost těchto podnětů je posuzována zpravidla na základě spisového materiálu dozorového či dohledového státního zastupitelství. Teprve v případě, kdy jsou zjištěny relevantní poznatky odůvodňující zásah NSZ a jsou splněna i výše naznačená kritéria, je zvažováno uplatnění kontrolního oprávnění nejvyššího státního zástupce. Mezi tato kritéria patří i potřeba přezkoumání, zda postup orgánů přípravného řízení naplňoval požadavky práva na účinné vyšetřování ve smyslu judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

Kontroly skončených věcí (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podnětů ke kontrole	53	43	38	46	39	33	37	24	27	38
Nařízeno	7	12	4	5	6	2	6	4	2	3
Provedeno	12	10	6	5	3	3	7	3	3	2
Nenařízeno	37	26	34	43	35	32	24	25	27	27

b) Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)

aa) Dovolání (tab. IV/2a, IV/2b)

V agendě **dovolání** v roce 2023 napadlo Nejvyššímu státnímu zastupitelství celkem **1 064** věcí (-69) týkajících se **1 304** obviněných (-72). **Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v **1 265** případech (-138). Státní zástupce se zpravidla nevyjadřuje v případech, kdy je z obsahu dovolání zcela zjevné, že uplatňované námítky neodpovídají žádnému ze zákonných dovolacích důvodů.

Na tomto místě je namístě připomenout novelu trestního řádu provedenou zákonem č. 220/2021 Sb., která nabyla účinnosti 1. 1. 2022. Touto novelou došlo k výslovnému zakotvení nového dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, který je naplněn tehdy, jestliže „rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy“. Oproti předcházejícímu roku lze ze strany obviněných zaznamenat zvýšený počet uplatněných námítek podřazených pod citovaný dovolací důvod. Stále je však třeba konstatovat, že obvinění často zapomínají, že prostřednictvím tohoto důvodu je možno namítat pouze vady týkající se rozhodných skutkových zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu (v této souvislosti lze poukázat

na usnesení NS ze dne 12. 4. 2023 sp. zn. 7 Tdo 243/2023, uveřejněné pod č. 19/2023 Sb. rozh. tr.). Není tak možné tvrdit jakékoli vady skutkového stavu, nýbrž pouze kvalifikované vady, které lze zároveň považovat za rozhodné.

Citovaná novela trestního řádu se i v roce 2023 projevila v četnosti dovolacích důvodů užitých obviněnými. Nejčastěji samostatně užívaným důvodem přitom byl právě důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, a to v **97** věcech. Daný dovolací důvod byl užíván i v kombinaci s dalšími dovolacími důvody; nejčastěji s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu (námitka, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení). Kombinace těchto dvou dovolacích důvodů byla užitá ve **417** případech. V kombinaci s některými dalšími dovolacími důvody bylo dovolacích důvodů dle § 265b odst. 1 písm. g) a h) trestního řádu užitó v dalších **316** věcech [nejčastěji v kombinaci s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. m) trestního řádu, tedy pro odlišení, zda rozhodl soud druhého stupně věcně sám či zda pouze odmítl či zamítl podaný řádný opravný prostředek]. Samostatně byl dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu uplatněn v **68** věcech.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) trestního řádu byl uplatněn samostatně v **11** případech a v kombinaci s ostatními dovolacími důvody ve **284** případech. Dalším často namítaným dovolacím důvodem byl dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu, jímž lze namítat nepřijatelný druh nebo nezákonnou výměru trestu, který byl obviněnými užit nejčastěji v kombinaci s dalšími dovolacími důvody v **95** věcech, přičemž samostatně bylo na toto ustanovení odkázáno toliko v **jedné** věci. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu, jímž lze namítat, že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání, byl v kombinaci s ostatními dovolacími důvody namítán v **54** věcech a samostatně v **6** věcech.

Dovolání podaná obviněnými NS v roce 2023 projednal celkem v **887** případech (-54). Přitom nejčastěji NS dovolání odmítal (v jediné věci bylo dovolání obviněného zamítnuto), a to celkem u **789** (-58) dovolání obviněných, což činí **88,95 %** všech podaných dovolání. NS plně nebo zčásti vyhověl dovoláním **97** (+3) obviněných, což činí **10,94 %** dosud projednaných věcí. To odpovídá údajům za rok 2022.

Trestní řád v § 265d odst. 1 písm. a) stanoví, že **nejvyšší státní zástupce** může podat **dovolání** na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného.

Okresní (obvodní) státní zastupitelství podala v roce 2023 **29** návrhů (podnětů) na podání dovolání nejvyššího státního zástupce, **krajská státní zastupitelství** **31** návrhů a **vrchní státní zastupitelství** **30** návrhů. Na základě podnětů dalších osob, převážně poškozených v trestním řízení, pak byla přezkoumána správnost rozhodnutí soudů ve **23** věcech, v žádné věci nebylo dovolání podáno. Další **2** podněty k podání dovolání potom vzešly z vlastní iniciativy NSZ.

Dovolání (§ 265a a násl. trestního řádu)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet podnětů a návrhů k dovolání NSZ	171	185	152	166	129	131	130	104	115
Počet podaných dovolání NSZ (%)	111 (65)	117 (63)	95 (63)	100 (60)	74 (57)	68 (52)	61 (48)	58	53
Úspěšnost / %	74,6	74	67,8	73,5	66	71,8	67	71	58,8

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2023 rozhodl akceptovat celkem **53** z celkového počtu **115** návrhů či podnětů. Z těchto 53 akceptovaných návrhů či podnětů (vrchních, krajských a okresních státních zastupitelství a podnětů dalších osob) na podání dovolání nejvyšším státním zástupcem směřovalo celkem **47** dovolání v neprospěch obviněných (**87 %**), **1** dovolání současně ve prospěch i neprospěch obviněných a **5** dovolání ve prospěch obviněných.

Dovolání nejvyššího státního zástupce byla v roce 2023 nejčastěji podávána s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s druhou alternativou dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) trestního řádu [tedy že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) trestního řádu, a v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l) trestního řádu], či v kombinaci s tímto dovolacím důvodem a dovolacím důvodem podle § 265b odst. g) trestního řádu (rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy) a dále v jednotkách případů v kombinaci s ostatními dovolacími důvody.

Druhým nejčastěji uplatněným byl dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) trestního řádu, tedy že obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným, který byl užít nejčastěji v kombinaci s výše uvedenými dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. h) a m) trestního řádu. Tyto případy většinou spočívaly v již shora zmiňované nesprávné aplikaci ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 58 trestního zákoníku.

V roce 2023 byl často také uplatňován i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, nejčastěji v kombinaci s dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. h) a m) trestního řádu.

Často byl také uplatňován dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) trestního řádu (namítající, že bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí). Byl uplatňován v kombinaci s dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h), a m) trestního řádu.

**58,82 %
dovolání NSZ
vyhověno
zcela nebo
zčásti**

Pokud nebylo návrhům (podnětům) na podání dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, stalo se tak převážně v těch věcech, v nichž měl nejvyšší státní zástupce jiný právní názor než předkladatelé, stanovisko nejvyššího státního zástupce týkající se odložení návrhů (podnětů) bylo vždy podrobně odůvodněno.

Pokud jde o **úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce**, NS ve věcech, v nichž rozhodl (**34**), vyhověl či alespoň částečně vyhověl **20** podaným dovoláním, což činí **58,82 %**, odmítnuto bylo **11** dovolání, **1** dovolání bylo zamítnuto. O celkem **21** dovoláních nebylo rozhodnuto.

Přesto, že lze zaznamenat mírný pokles úspěšnosti podaných dovolání oproti předchozím rokům, nevybočuje tento ukazatel zásadním způsobem z hodnot v předchozích letech, vezme-li se v úvahu setrvalě zvyšující se podíl částečně vyhovujících rozhodnutí NS. V roce 2023 NS typicky odmítal dovolání nejvyššího státního zástupce, případně v jednom případě je zamítl, v trestních věcech, v nichž byla ze strany veřejné žaloby zpochybňována skutková zjištění učiněná soudy nižších stupňů, subjektivní stránka trestného činu a rovněž také předpoklady pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58 trestního zákoníku. Jedná se tak o případy, v nichž je nezanedbatelnou mírou reflektováno určité subjektivní posouzení celé věci rozhodujícím soudem, které se projevuje při hodnocení důkazů v mezích zásady volného hodnocení důkazů, případně také v úvahách týkajících se splnění podmínek pro uložení trestu pod dolní hranicí zákonné trestní sazby.

Při hodnocení úspěšnosti dovolání nejvyššího státního zástupce je nutno vzít v úvahu, že některá dovolání jsou podávána i z judikatorních důvodů, a to i s vědomím, že dovolání může být odmítnuto. Výjimečně je dovolání odmítnuto i podle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy že projednání dovolání by nemohlo změnit postavení obviněného, přestože je konstatována oprávněnost názoru nejvyššího státního zástupce.

Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ návrhovou činností státních zastupitelství nižších stupňů, která směřuje k uplatňování oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat dovolání ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu, hodnotí jako velmi dobrou. O tom ostatně svědčí i mírně stoupající podíl návrhů a podnětů státních zastupitelství, jimž nejvyšší státní zástupce vyhověl a dovolání podal. Podávání dovolání nejvyšším státním zástupcem pak má význam nejen pro nápravu konkrétních pochybení v jednotlivých věcech, ale i pro usměrnění další rozhodovací praxe orgánů činných v trestním řízení.

bb) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)

V agendě **stížností pro porušení zákona** se nápad v celé soustavě státního zastupitelství podle počtu vnějších podnětů oproti vývoji v předcházejícím roce snížil (podle tab. IV/3b a IV/3d) o **200** osob, tj. o **22,35 %**.

Údaje o činnosti **odboru mimořádných opravných prostředků NSZ** v této agendě plynou z tab. IV/4a až IV/4d.

Opakované podněty (remonstrace) tvoří nadále jen zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě stížností pro porušení zákona, v roce 2023 šlo o **64** opakovaných podnětů (+14).

Návrhy na podání stížnosti pro porušení zákona se v roce 2023 týkaly **51** osob (-33).

VSZ v Praze potvrzuje sestupnou frekvenci případů nesprávné aplikace kvalifikované skutkové podstaty § 205 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku v návaznosti na vyhlášené nouzové stavy z důvodu pandemie COVID-19 v letech 2020 a 2021. Tato nesprávná aplikace pojmenovaná v souvislosti s vydáním rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 15 Tdo 110/2021 (č. 19/2021 Sb. rozh. tr.), přitom v minulosti vždy byla důvodem pro návrh na podání stížnosti pro porušení zákona, neboť v jejím důsledku vznikala otázka uložení nepřiměřeně přísného trestu odnětí svobody pachateli. Vedle této problematiky však lze akcentovat, že se nadále vyskytují případy nerespektování pravidel pro ukládání souhrnných trestů podle § 43 odst. 2 trestního zákoníku, zpravidla v důsledku nezjištění či opomenutí informace o sbíhajícím se trestním řízení téhož obviněného ve věci činným soudem, popř. v mezidobí mezi řízením před soudem prvního stupně a řízením odvolacím.

cc) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu

NSZ v roce 2023 evidovalo **8** případů (-9), ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a o zákonnosti příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu. V **6** případech (-5) NS přezkoumával zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a ve **2** případech (-4) byl přezkoumáván příkaz ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu.

NS ve **3** věcech (-1) konstatoval, že byl porušen zákon, ve **4** případech (-2), že nebyl porušen zákon, v **1** případě (-5) návrh odmítl. Ve zmíněné agendě podává NSZ na vyžádání NS své vyjádření k návrhu oprávněné osoby.

c) **Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. IV/7)**

Z poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** plyne, že v roce 2023 tento odbor zpracovával podklady k celkem **47 (+17)** žádostem vrchních státních zastupitelství o udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce podle § 15 odst. 4 až 6 JŘSZ.

V roce 2023 na odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ napadlo v režimu § 146 odst. 2 písm. a) alinea druhá trestního řádu (dozorový státní zástupce dal pokyn nebo souhlas k usnesení o zahájení trestního stíhání) celkem **57** stížností obviněných (-26) v **11** věcech (-5), přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání zrušeno u **3** obviněných (-3) ve **2** věcech (-1; u 5 % obviněných v 18 % věcí). V roce 2023 (stejně jako v letech 2022 a 2021) tak pokračoval trend nižšího počtu zrušených usnesení o zahájení trestního stíhání, neboť např. v letech 2017 a 2018 bylo ze strany státních zástupců odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ ve stížnostním řízení zrušeno usnesení o zahájení trestního stíhání zhruba u třetiny obviněných osob v polovině rozhodovaných věcí.

V roce 2023 státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovávali podklady k přezkumné činnosti podle § 174a trestního řádu celkem v **7** věcech (-2) vůči **9** obviněným (-14), jejichž trestní stíhání bylo zastaveno. Ve věcech v působnosti odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ bylo v roce 2023 usnesení o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem zrušeno v **jedné** věci a proti **2** obviněným (+1, resp. +2).

V roce 2023 došlo (stejně jako v roce 2020 a 2021) k poklesu počtu sporů o příslušnost, neboť státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality v roce 2022 rozhodovali celkem **3** spory o věcnou příslušnost. Přitom např. v roce 2019 bylo na odboru závažné hospodářské a finanční kriminality rozhodováno celkem 14 sporů o věcnou nebo místní příslušnost.

d) **Mezinárodní justiční spolupráce (tab. IV/6)**

Mezinárodní odbor NSZ plní úkoly v oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** v souladu s ustanoveními zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, vykonává metodické vedení nižších státních zastupitelství v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření NSZ k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie a České republiky, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, poskytuje národnímu členovi Eurojustu a jeho zástupci podporu spočívající zejména v informování o změnách v oblasti mezinárodní justiční spolupráce, o odborných stanoviscích NSZ týkajících se postupu při mezinárodní justiční spolupráci včetně implementace práva Evropské unie.

Nejzásadnějším úkolem mezinárodního odboru NSZ v roce 2023 byla příprava na **hodnocení ČR v rámci 10. kola vzájemných hodnocení členských států na provádění evropského vyšetřovacího příkazu**. Písemné vyhotovení hodnocení není zatím k dispozici, nicméně ústní hodnocení expertů z jiných členských států a Eurojustu i sekretariátu Rady EU bylo velmi pozitivní.

K vyžádání právní pomoci státními zastupitelstvími v cizině mezinárodní odbor NSZ uvedl, že počty věcí, v nichž v roce 2023 předal žádost o právní pomoc do ciziny, vyplývají z *tab. VI/2*. Počet těchto věcí v roce 2023 oproti minulému roku vzrostl.

Náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o právní pomoc v cizině je vysoká. Zejména případy, kdy jsou žádána elektronická data z jiných států, vyžadují velmi intenzivní a četnou komunikaci s jinými státy ve velmi krátkých termínech. Často je žádáno o vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší.

Evropské vyšetřovací příkazy jsou příslušným orgánům jiných členských států EU doručovány pouze v přímém styku. Dozoroví státní zástupci se v této agendě obracejí na mezinárodní odbor NSZ pouze v případě, že se v jiném členském státě EU setkájí s problémy. Stalo se tak pouze v několika případech, kdy většinou šlo o průtahy v řízení.

S odmítnutím evropského vyšetřovacího příkazu se státní zástupci ČR setkávají jen výjimečně – jde buď o důvody faktické, nebo právní (např. nenaplnění požadavku oboustranné trestnosti). Pokud jde o časové limity vyřízení evropských vyšetřovacích příkazů vydaných v ČR, převažující zkušeností je, že směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu nezměnila nic na stavu, kdy členské státy, které spolupracovaly dobře i za používání žádostí o právní pomoc, spolupracují efektivně i nadále a členské státy, které měly se včasností vyřízení žádostí o právní pomoc problémy, je mají stále, nicméně obecně bylo stanovení pořádkových lhůt pro vyřízení evropského vyšetřovacího příkazu vítáno.

Pokud jde o **žádosti cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci v ČR**, lze zmínit vysokou náročnost vyřizování žádostí o právní pomoc ze států, které nesdílejí s Českou republikou stejný přístup k ochraně lidských práv v trestním řízení.

Evropské vyšetřovací příkazy jiných členských států EU jsou doručovány pouze v přímém styku. Na základě úpravy v pokynu obecné povahy č. 10/2013, o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, státní zástupci, kteří na úrovni krajských státních zastupitelství, popř. vrchních státních zastupitelství, vyřizují tyto evropské vyšetřovací příkazy, mají povinnost informovat mezinárodní odbor NSZ pouze o případech, kdy evropským vyšetřovacím příkazům nevyhověli.

V roce 2023 šlo celkem o **42** případů (-9). Důvody nevyhovění se buď týkaly pochybení na straně orgánu jiného členského státu, který evropský vyšetřovací příkaz vydal, nebo toho, že právní řád ČR stanovuje jiné právní podmínky pro opatření požadovaného důkazu (chybějící překlad, absentující seznam otázek, které mají být položeny vyslychané osobě, to, že český trestní řád umožňuje vyžádat informaci z daňového řízení za omezenějších podmínek než ve státě, kde byl vydán evropský vyšetřovací příkaz), anebo faktické nemožnosti tento příkaz vykonat (např. nevypátrání osoby, která měla být vyslechnuta). Pokud jde o časové limity pro uznání a výkon evropských vyšetřovacích příkazů, příslušní státní zástupci vykonávají evropské vyšetřovací příkazy v časových limitech stanovených směrnicí o evropském vyšetřovacím příkazu, v neodkladných případech jsou však evropské vyšetřovací příkazy vykonávány v ještě kratších lhůtách.

Přímý právní styk nižším stupňům soustavy státního zastupitelství nečiní žádné zásadní problémy.

Výrazný podíl na tom má i metodika mezinárodního odboru NSZ publikovaná pro státní zástupce na Extranetu státního zastupitelství a přednášková činnost státních zástupců mezinárodního odboru NSZ.

10 nových
dohod
o společných
vyšetřovacích
týmech

Mezinárodní odbor NSZ je společně s národním členem České republiky v Eurojustu rovněž zodpovědný za uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech. Účastní se koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů, vyhodnocování jejich činnosti a vede jejich evidenci. Od roku 2008, kdy byla uzavřena první dohoda o společném vyšetřovacím týmu, do konce roku 2022 se čeští policisté a státní zástupci podíleli na činnosti **107** takových týmů a spolupracovali tak s partnery z celkem 22 evropských zemí. Státním zástupcům i policejním orgánům poskytuje mezinárodní odbor NSZ i národní zastoupení ČR v Eurojustu pravidelně konzultace, pokud jde o financování společných vyšetřovacích týmů z prostředků Eurojustu. Se zřetelem k tomu ČR patří ke státům, které nejvíce využívají možností financování společných vyšetřovacích týmů z prostředků Eurojustu.

V roce 2023 bylo uzavřeno celkem **10** dohod o společných vyšetřovacích týmech, a to s těmito státy: Ukrajina, Slovensko, Španělsko, Rakousko, Švédsko, Řecko, Moldavsko, Německo, Polsko, Belgie – z toho byly jeden společný vyšetřovací tým trojstranný a jeden čtyřstranný. Společné vyšetřovací týmy se týkaly následující trestné činnosti: podvod, legalizace výnosů z trestné činnosti, neoprávněný přístup k počítačovému systému, padělání a pozměnění platebního prostředku, daňová trestná činnost, nelegální obchod s vojenským materiálem, drogová trestná činnost, korupce ve fotbale a obchodování s lidmi. Všechny dohody o společných vyšetřovacích týmech, ať už jsou sjednávány na mezinárodním odboru NSZ, nebo národním zastoupením v Eurojustu, jsou registrovány v Eurojustu.

České zastoupení otevřelo v Eurojustu v loňském roce z podnětu českých orgánů **118** nových případů a **145** případů bylo vůči českému zastoupení registrováno z podnětu ostatních členských států EU. Při započtení případů registrovaných ve vztahu k zemím, které mají v Eurojustu styčného žalobce, bylo české zastoupení činné celkem ve **263** nově registrovaných případech. V roce 2023 bylo dosaženo shodného počtu koordinačních schůzek jako v roce 2022 (vždy **43**). České zastoupení asistovalo při vzniku **7** společných vyšetřovacích týmů (včetně 10 založených mezinárodním odborem NSZ).

Mezinárodní odbor NSZ se snaží o urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je využíváno i diplomatických intervencí.

Mezinárodní odbor NSZ v roce 2023 rovněž prováděl **metodické vedení** v případech vydávání do ciziny (celkem **59** věcí), v případech evropských zatýkacích rozkazů (celkem **254** věcí) a v případech uznávání a výkonu cizozemských rozhodnutí, zejména rozhodnutí jiných členských států EU [uznání a výkon příkazů k zajištění – **11** věcí, uznání a výkon rozhodnutí ukládajících peněžitě sankce nebo jiná peněžitá plnění – **580** věcí (oproti 399 věcem v roce 2022), uznání a výkon rozhodnutí ukládajících trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody – **34** věcí a uznání a výkon rozhodnutí ukládajících alternativní sankce – **42** věcí].

Mezinárodní odbor NSZ rovněž zpracoval v roce 2023 stanoviska v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a Policii ČR v **9** věcech.

Statistika znázorňující vývoj nápadu případů českého zastoupení v letech 2014 až 2023 (EJ – Eurojust)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ČR dožadující	84	88	107	113	136	119	135	118	134	118
ČR dožádaná	67	70	94	95	102	119	125	121	119	145
Věci neregistrované v EJ / stanoviska	75/61	56/40	32/37	46/50	35/33	37/38	32/29	41/34	22/30	15/36
Koordinační schůzky	23	32	28	22	24	34	26	31	43	43
Celkem v EJ registrováno věcí všemi státy	1804	2214	2306	2550	3148	3643	4200	4808	5227	5710
Koordinační centra v EJ	2	4	1	0	1	2	6	4	1	3
Operativní setkání v Europolu	10	6	6	4	3	9	0	1	2	4

Státní zástupci **mezinárodního odboru NSZ** jsou také členy týmu, který za NSZ v průběhu celého roku poskytuje odborná vyjádření pro Ministerstvo spravedlnosti týkající se přijímání a implementace právních předpisů EU (např. pokud jde o přípravu nového nařízení o předávání trestního řízení). V roce 2023 mezinárodní odbor NSZ aktualizoval metodické pomůcky na Extranetu státního zastupitelství.

2. Mimotrestní působnost

a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (přehled V/1c)

Četnost návrhů podaných nejvyšším státním zástupcem v roce 2023 podle § 66 odst. 2 s. ř. s. přibližují údaje *přehledu V/1c*, který zachycuje počty těchto žalob za období 2003 až 2023. V roce 2023 nebyla podána **žádná** správní žaloba.

V roce 2023 **NSZ** obdrželo celkem **8** vnějších podnětů a poznatků z vlastní činnosti k podání žaloby k ochraně veřejného zájmu nejvyšším státním zástupcem. V 6 případech z těchto podnětů došlo k jejich odložení z důvodu nedostatku zákonných podmínek pro podání předmětné žaloby (absence závažného veřejného zájmu nebo nezákonnosti, uplynutí lhůty pro podání žaloby nebo nepříslušnost správních soudů k projednání věci). V dalších případech byl jeden podnět vyřízen postoupením příslušnému odboru a jeden podnět zůstal dosud nevyřízený. V posuzovaném období byly současně vyřízeny **2** podněty z předchozího roku, kdy v případě jednoho z nich bylo na základě podané správní žaloby nejvyššího státního zástupce správním soudem zrušeno napadené správní rozhodnutí. Podněty v této oblasti se týkají správních rozhodnutí vydaných v rámci zcela různorodých úseků veřejné správy (správa na úseku územního plánování a stavebního řádu, správa kultury, hornictví, ochrana přírody a krajiny, územní samospráva atd.)

Ve věci solárních žalob, které byly podány nejvyšším státním zástupcem na konci roku 2013, proběhla v roce 2023 před Krajským soudem v Brně jednání o poslední z nich. Jednání proběhlo poté, kdy NSS vyhověl kasační stížnosti nejvyššího státního zástupce a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V této věci dosud rozhodoval čtyřikrát krajský soud, čtyřikrát Nejvyšší správní soud a jednou Ústavní soud. Ani v roce 2023 nebyla tato věc skončena.

V roce 2023 bylo KS v Ostravě, pobočkou v Olomouci, vyhověno správní žalobě nejvyššího státního zástupce ve věci platebního výměru za porušení rozpočtové kázně (formou poskytování dotace). Toto rozhodnutí bylo napadeno kasační stížností žalovaným a osobou zúčastněnou na řízení, přičemž obě tyto kasační stížnosti navrhl nejvyšší státní zástupce jako nedůvodné zamítnout. V roce 2023 nebyla tato věc před NSS skončena.

b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (tab. V/1a)

V roce 2023 NSZ realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských ve **181** věcech (+26), což představuje nárůst o **16,77 %** oproti roku 2022.

V **95 %** případů NS rozhodl tak, jak bylo NSZ navrhováno. NS rozhodl odlišně od návrhu NSZ v 8 případech (**5 %**), z toho ve 3 případech bylo řízení zastaveno pro zpětvzetí návrhu ze strany navrhovatele, ve 3 případech byl návrh odmítnut pro nedoplnění požadovaných náležitostí, v jednom případě bylo řízení zastaveno pro překážku věci rozhodnuté, v jednom případě byla věc postoupena k rozhodnutí soudu prvního stupně a v jednom případě nebylo dosud rozhodnuto.

c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací, návrhová činnost ve věcech ochrany proti domácímu násilí, omezení svéprávnosti a ve věcech rodičovské zodpovědnosti

Přehled počtu vstupů státního zastupitelství do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů, a moratoria podle § 7c insolvenčního zákona vyplývá z *tab. V/1b*.

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. c) bodem 2. pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2011, o informacích, ve znění pozdějších změn, NSZ od KSZ (a MSZ v Praze) získalo informace o **165** vstupech do **insolvenčních řízení a incidenčních sporů**. Poznatky vyplývající z těchto informací vztahující se převážně k formálním a obsahovým náležitostem vstupního prohlášení (označování procesních subjektů, označování příslušných ustanovení insolvenčního zákona, uvádění oprávnění jednat za KSZ, přiměřené sdělování poznatků z trestního řízení pro účely insolvenčního řízení) byly předány VSZ pro potřeby výkonu instančního dohledu. Věcné poznatky související s vlastní procesní účastí státního zastupitelství v těchto řízeních pak byly metodicky využity v rámci celorepublikového setkání vybraných státních zástupců – insolvenčních specialistů, které se uskutečnilo dne 28. 11. 2023.

Ve sledovaném období obdrželo NSZ taktéž podněty týkající se účasti státního zastupitelství v insolvenčním, popř. incidenčním řízení.

Věcná působnost NSZ byla v těchto případech nicméně dána zcela ojedinele, přičemž byl-li NSZ vykonán instanční dohled nad postupem VSZ v těchto věcech, pochybení VSZ nebylo shledáno.

Z výkonu působnosti státního zastupitelství v těchto věcech nadále přetrvávají poznatky o tom, že v některých případech je insolvenční řízení sofistikovaným způsobem zneužíváno a představuje nástroj legalizace protiprávního jednání s trestněprávním přesahem. Jedná se o důmyslné a delší dobu připravované deliktivní způsoby součinnosti některých účastníků řízení s třetími osobami, které zpravidla zasahují i do dalších insolvenčních řízení, či o manipulace s insolvenčním řízením tak, aby byla udržena kontrola nad provozem závodu dlužníka a bylo zabráněno, aby v rámci prohlášeného konkursu došlo k odhalení problematických kroků insolvenčního řízení předcházejících apod. Rizika zneužití insolvenčního řízení mají svůj původ v nastavení platné právní úpravy.

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. c) bodem 3. pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2011, o informacích, ve znění pozdějších změn, NSZ od KSZ (a MSZ v Praze) získalo informace

o 174 věcech, v nichž byl KSZ podán **návrh na zrušení obchodní korporace** podle § 93 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů. V drtivé většině případů šlo o návrhy na zrušení obchodní korporace z důvodu uvedeného v § 93 písm. a) zákona č. 90/2012 Sb., tedy z toho důvodu, že obchodní korporace pozbyla všechna podnikatelská oprávnění (což neplatí, byla-li založena i za účelem správy vlastního majetku nebo za jiným účelem než podnikání). Méně frekventovaným důvodem pro podání návrhu na zrušení obchodní korporace byl důvod uvedený v § 93 písm. b) zákona č. 90/2012 Sb., tj. proto, že není schopna po dobu delší než 1 rok vykonávat svou činnost a plnit tak svůj účel. V roce 2023 nebyly podány návrhy na zrušení obchodní korporace z důvodů uvedených v § 93 písm. c), resp. písm. d) zákona č. 90/2012 Sb. (obchodní korporace nemůže vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky nebo provozuje činnost, kterou podle jiného právního předpisu mohou vykonávat jen fyzické osoby, bez pomoci těchto osob).

Formální a obsahová kvalita jednotlivých návrhů je dlouhodobě vyhodnocována ze strany odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ za účelem zjištění poznatků vhodných k případnému využití oprávnění v rámci instančního dohledu v rámci soustavy státního zastupitelství.

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. c) bodem 4. pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2011, o informacích, ve znění pozdějších změn, NSZ získalo od nižších státních zastupitelství informace o **10** věcech, ve kterých byl státním zastupitelstvím podán **návrh ve věci ochrany proti domácímu násilí** podle § 8 odst. 1 písm. c) z. ř. s. V jednom z těchto případů NSZ postoupilo poznatek k případnému výkonu instančního dohledu. Ze získaných informací z této oblasti bylo rovněž zjištěno, že k uplatňování předmětné působnosti nedochází v soustavě státního zastupitelství zcela vyváženě, na což bude následně NSZ reagováno.

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. c) bodem 4. pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2011, o informacích, ve znění pozdějších změn, NSZ získalo od nižších státních zastupitelství informace o **12** věcech týkajících se **omezení svéprávnosti** [návrhové oprávnění je upraveno v § 8 odst. 1 písm. d) z. ř. s.], přičemž ve 3 věcech NSZ postoupilo poznatky k případnému výkonu instančního dohledu. Převažujícím důvodem uvedeného postupu bylo nedostatečné využití návrhového oprávnění státního zastupitelství v této oblasti. Byla také zpracována zvláštní zpráva zaměřená na formulace výroků o omezení svéprávnosti v souvislosti s návrhovou pravomocí státního zastupitelství v dané oblasti [srov. blíže bod IV. 4. a)].

V souladu s čl. 1 odst. 1 písm. c) bodem 4. pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2011, o informacích, ve znění pozdějších změn, NSZ získalo od nižších státních zastupitelství informace o **3** věcech týkajících se podaných dovolání ve věcech **řízení o pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu** [srov. § 8 odst. 1 písm. b) zákona o zvláštních řízeních soudních]. Z toho v jednom případě NSZ postoupilo poznatky k případnému výkonu instančního dohledu. V další věci samo NSZ podané dovolání u NS doplnilo. Důvodem uvedeného postupu bylo jednak nedostatečné vyjádření státního zastupitelství k podanému dovolání a jednak nedostatečně zpracované dovolání státním zastupitelstvím, které bylo formulováno spíše jako pokračování polemiky s argumentací soudů v předchozím řízení než jako odpovídající mimořádný opravný prostředek.

d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody včetně analytiky a metodických aktivit

Oblast dozoru nad zachováváním právních předpisů v místech omezení osobní svobody v sobě zahrnuje dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu ústavní a ochranné výchovy a dozor nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu odnětí svobody, vazby a zabezpečovací detence.

Ve sledovaném období bylo NSZ v oblasti výkonu **dozoru nad dodržováním právních předpisů při výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních**, kde výkon ústavní a ochranné výchovy probíhá, v roce 2023 přezkoumáno **465** zápisů o řádných prověrkách, které provedli státní zástupci ve školských zařízeních, a **83** zápisů o mimořádných prověrkách, které byly provedeny k šetření mimořádných událostí. K zápisům bylo přiloženo 82 příkazů. Nejedná se ovšem

o celkový počet vydaných příkazů za uvedené období. Státním zástupcům nižších státních zastupitelství není stanovena povinnost zasílat NSZ příkazy. V návaznosti na tento přezkum bylo zpracováno 43 metodických přípisů, které byly adresovány nejbližší vyšším státním zastupitelstvím příslušným k výkonu instančního dohledu.

V rámci působnosti odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ v dané agendě se během minulého roku zaměřila pozornost na vnitřní řády jednotlivých školských zařízení a úpravu práv a povinností dětí v nich. Proběhlo rovněž meziřesortní setkání k výměně poznatků se zástupcem Kanceláře veřejného ochránce práv, dále tři zasedání meziřesortní pracovní skupiny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k přípravě nové zákonné úpravy výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních (případná novela zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních).

NSZ rovněž zpracovalo **Metodiku pro šetření mimořádných událostí, k nimž došlo v místech, kde se vykonává ochranná nebo ústavní výchova** ze dne 21. 4. 2023.

Ohledně dozoru nad výkonem trestu odnětí svobody, vazby a zabezpečovací detence přijalo NSZ za rok 2023 od státních zastupitelství vykonávajících tento dozor informace o mimořádných událostech a výsledcích jejich šetření v 372 věcech. Dále dozoroví státní zástupci zaslali 233 zápisů o provedených prověrkách a 15 vydaných příkazů. Ze strany odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ bylo rovněž vyřízeno 16 podání vězňených osob. Na zápisy o provedených prověrkách a vydané příkazy bylo metodicky reagováno na pracovním setkání dozorových státních zástupců a jejich dohledových státních zástupců, které pořádal odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ. Z metodické činnosti odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ je třeba zmínit i vyjádření k problematice společného umístování odsouzených kuřáků a nekuřáků, které bylo adresované všem dozorovým státním zástupcům.

V roce 2023 odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ též poskytl součinnost analytickému a legislativnímu odboru NSZ při tvorbě výkladového stanoviska k otázce anonymity podání v případě žádosti vězně o rozmluvu se státním zástupcem, která byla zaslána formou přílohy datové či e-mailové zprávy vězňice [srov. výkl. stan. č. 1/2023 Sb. v. s. NSZ, bod IV. 4. c)].

e) Vyřizování podání odborem veřejné žaloby v netrestních věcech a jiné metodické a legislativní aktivity

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ je příslušný k vyřizování podání došlých NSZ v zákonem svěřených netrestních agendách.

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ v roce 2023 vyřídil 30 podání souvisejících s netrestní působností státního zastupitelství. Mnohá podání jsou však podateli opakovaně doplňována, a to i po vyřízení věci. Lze shrnout, že z uvedeného počtu vyřízených podání značná část souvisela s insolvenčním řízením. Část podání byla podle obsahu vyhodnocena jako podněty k podání správní žaloby, podněty k výkonu instančního dohledu, případně šlo o obsahově nejasná podání následně vyřizovaná podle § 16a zákona o státním zastupitelství.

V rámci metodické činnosti i nadále dochází ke spolupráci s krajskými státními zastupitelstvími, jimž jsou zasílány doporučující přípisy k otevřeným tématům. Součinnostní spolupráce taktéž pokračuje s Kanceláří veřejného ochránce práv a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

V prosinci 2023 se uskutečnilo pracovní setkání se soudci NS ohledně rozsudku velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 21. 6. 2023 sp. zn. 15 Tz 9/2023 k otázkám trestního stíhání již zaniklé právnické osoby. Dále proběhlo pracovní setkání se zástupci celní správy k otázkám celního řízení při doručování důkazů jako výsledku mezinárodní právní pomoci. Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ rovněž spolupracoval na připomínkách k některým návrhům zákonů týkajících se oblasti jeho působnosti, ve kterých vystupovalo NSZ jako připomínkové místo. Uvedené se nejvýrazněji týkalo návrhu tzv. velké novely s. ř. s., která se významně dotýká přímo oprávnění nejvyššího státního zástupce ve věcech ochrany veřejného zájmu v oblasti netrestní působnosti.

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství

V oblasti **zahraničních vztahů NSZ** působí především **kabinet nejvyššího státního zástupce a mezinárodní odbor**.

NSZ i nadále spolupracuje s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Kromě toho udržuje kontakty se zástupci zahraničních orgánů veřejné žaloby, ministerstev spravedlnosti, a to jak jejich přijímáním zde v ČR v sídle úřadu, tak i v zahraničí, na domovské půdě partnerů. V roce 2023 pokračovalo především prohlubování spolupráce s generálními státními zastupitelstvími v Mnichově a Drážďanech, která jsou zejména s ohledem na obvody své působnosti sousedící s Českou republikou dlouhodobými partnery NSZ. Nejintenzivnější spolupráce probíhá nadále s Eurojustem, v němž působí český národní člen a jeho zástupkyně (státní zástupci NSZ); v říjnu roku 2023 se nejvyšší státní zástupce zúčastnil 17. poradního fóra generálních prokurátorů konaného v sídle Eurojustu. Mimoto je NSZ členem sítě generálních prokurátorů Nadal, jejíž 14. zasedání proběhlo v květnu 2023 na Maltě. Dále NSZ spolupracuje s OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), který NSZ pravidelně informuje o trestních věcech vedených českými justičními orgány, v nichž byla způsobena škoda na majetku EU. Ohledně spolupráce s Úřadem evropského veřejného žalobce (EPPO) srov. blíže bod VII.

V Brně a na zámku v Židlochovicích se ve dnech **24. – 25. 5. 2023** uskutečnilo už jedenácté setkání vrcholných představitelů státního zastupitelství, resp. prokuratury České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. Společné jednání vyústilo v podpis Brněnské deklarace v brněnské vile Tugendhat.

Brněnskou deklaraci v prostorách přední funkcionalistické památky podepsali (zleva) nejvyšší státní zástupce Igor Stříž, slovenský generální prokurátor Maroš Žilinka, generální prokurátor Maďarska Péter Polt a národní prokurátor a zároveň 1. náměstek generálního prokurátora Polska Dariusz Barski.

Vedení NSZ s kolegy ze sousedních států jednalo hlavně o vzrůstajících hrozbách souvisejících s kybernetickou bezpečností a kyberzločinem. Podělili se také o podobné zkušenosti s fenoménem šíření dezinformací a závažných nenávistných projevů prostřednictvím sociálních sítí. Dalším bodem jednání byla otázka ochrany kulturních statků prostředky trestního práva. Přední zástupci institucí veřejné žaloby zemí Visegrádské skupiny se pravidelně setkávají a vyměňují si zkušenosti každý rok. Výjimkou byl pouze rok 2020, kdy se setkání nekonalo kvůli pandemii COVID-19.

Poradnímu výboru evropských veřejných žalobců (Consultative Council of European Prosecutors – „CCPE“) od 1. 1. 2023 **předsedá státní zástupkyně NSZ Jana Zezulová**. Její kolegové ji do této funkce zvolili na svém 17. plenárním zasedání dne 3. 10. 2022 ve Štrasburku, opětovně na 18. plenárním zasedání dne 19. 10. 2023 ve Štrasburku.

Ustavení tohoto orgánu, který je složen ze státních zástupců ze 46 členských států Rady Evropy, významně přispívá k implementaci **Doporučení Rec (2000)19 o úloze veřejné žaloby v systému trestní justice** a představuje klíčový instrument pro provádění aktivit směřujících k vytyčení standardů veřejné žaloby a principů právního státu. Zásadními aktivitami CCPE však zůstávají podpora efektivní implementace Doporučení do národních právních řádů, shromažďování informací o fungování státních zastupitelství, resp. prokuratur v jednotlivých státech a vypracování stanovisek („Opinions“) k jednotlivým otázkám souvisejícím s postavením a fungováním veřejné žaloby a jejich prosazováním do vnitrostátních právních řádů členských států.

Poradní výbor evropských prokurátorů přijal **24. 10. 2023** na svém **18. plenárním zasedání stanovisko č. 18 (2023) CCPE „K Radám veřejných žalobců jako klíčovým orgánům samosprávy státních zastupitelství (veřejné žaloby)“**. V tomto stanovisku CCPE uznává značné rozdíly mezi členskými státy, pokud jde o systémy státního zastupitelství, zdůrazňuje však, že to, co je spojuje, je potřeba nezávislosti a samostatnosti orgánů státního zastupitelství, aby bylo zajištěno jejich nestranné a účinné fungování a rozhodování. Stanovisko č. 18 proto zdůrazňuje úlohu Rad státních zástupců a dalších orgánů zabývajících se samosprávou státních zástupců při zajišťování institucionální nezávislosti státních zastupitelství a funkční nezávislosti jednotlivých státních zástupců. Stanovisko se zejména snaží nabídnout osvědčené postupy s cílem zlepšit samosprávu státních zastupitelství s náležitým ohledem na různé právní kultury a tradice a v celkovém rámci posílení nezávislosti, účinnosti a kvality justice. Jde o stanovisko první svého druhu, jehož cílem je poskytnout soubor doporučení ve vztahu k postavení, složení, působnosti a fungování těchto samosprávných orgánů státního zastupitelství, přičemž zároveň neukládá žádné institucionální změny a uznává rozmanitost systémů, institucí a postupů v Evropě, z nichž každý má své místo a hodnotu.

Plenární zasedání CCPE rovněž přijalo **Přehled Rad státních zástupců a dalších orgánů zabývajících se samosprávou státních zástupců v členských státech**. Přehled poskytuje faktické informace o existujících příslušných institucích a postupech v členských státech a může sloužit jako užitečný referenční nástroj pro získání rychlých informací. Situace v jednotlivých zemích je zobrazena pozitivním způsobem, a proto lze tento přehled vnímat také jako sbírku příkladů dobré praxe.

Dále byla přijata **tematická studie CCPE o digitalizaci v práci státních zastupitelství a mezinárodní spolupráci**. Studie poukazuje na současný stav v členských státech, pokud jde o používání elektronických spisů a postupů, datových nástrojů, videokonferenčních zařízení včetně online platforem, otázek financování, inovačních technologií, jakož i digitalizace státních zastupitelství v kontextu mezinárodní spolupráce. Kromě toho zkoumá možný dopad digitalizace na nezávislost, nestrannost a efektivitu práce státních zástupců.

Stanovisko CCPE pro rok 2024 bude zaměřeno na správu a organizaci veřejné žaloby v členských státech Rady Evropy. Další výzvou pro nejbližší budoucnost je pokračovat v jednáních s Evropským výborem pro problémy kriminality (The European Committee on Crime Problems – CDPC) o potřebě aktualizovat Doporučení Rec (2000)19 o úloze veřejné žaloby v systému trestní justice. V neposlední řadě CCPE zintenzivní spolupráci s Evropskou komisí pro efektivitu justice (CEPEJ), zejména na projektu **„Zvažování případů u státních zastupitelství“**, jehož cílem je měření a vyhodnocení času potřebného k vyřízení jednotlivých případů u státního zastupitelství.

Stanoviska CCPE jsou i nadále publikována na Extranetu státního zastupitelství – Poradní výbor evropských veřejných žalobců (CCPE) v anglické verzi, postupně je připravován i jejich český překlad.

4. Ostatní agenda NSZ

a) Zvláštní zprávy

V roce 2023 byla zpracována **Zvláštní zpráva k návrhové činnosti okresních státních zastupitelství podle § 8 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb. se zaměřením na formulaci výroků o omezení svéprávnosti.**

Ze závěrů zvláštní zprávy vyplývá, že soudní praxe v oblasti řízení o omezení svéprávnosti není vždy jednotná, a to jak ve vztahu k formulacím rozsudečných výroků, tak v oblasti hodnocení podmínek pro aplikaci uvedeného institutu. Z praxe jednotlivých státních zastupitelství vyplynulo, že dlouhodobě nejproblematičtějším výrokem ve vztahu k omezení svéprávnosti je výrok omezující posuzované v oblasti vyřizování dávek sociálního pojištění, důchodu, nemocenského pojištění apod. Zákonost daného výroku se jeví právně problematická, neboť veřejné právo k omezení v daných oblastech výslovně nezmocňuje. Nadto lze uvedené omezení do jisté míry dovodit výkladem procesních předpisů, kdy podle § 29 odst. 2 správního řádu se rozsah procesní způsobilosti jednotlivce odvozuje od rozsahu jeho hmotněprávní způsobilosti, proto se formulování tohoto výroku jakožto součásti výroku o omezení svéprávnosti jeví nadbytečné. Jednoznačné stanovisko k uvedenému výroku ovšem nelze zaujmout, neboť ze strany NS k němu nebylo zaujato stanovisko a doposud nebyl blíže podroben judikatornímu zhodnocení.

Je třeba jen doplnit, že nejvyšší státní zástupce se obrátil na předsedu NS s podnětem podle § 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství k vydání stanoviska k výkladu zákonných ustanovení § 105 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a § 3 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, neboť z poznatků nižších státních zastupitelství vyplývala nejednoznačnost v interpretaci uvedených ustanovení při rozhodovací praxi soudů. NS ve svém vyjádření ze dne 14. 5. 2020 sp. zn. Sm 127/2020 podnětu k zaujetí stanoviska nevyhověl. Uvedl, že považuje za vhodnější vyslovení sjednocujícího právního názoru v rozhodnutí specializovaného senátu v rámci této dílčí materie. K uvedenému meritornímu rozhodnutí v rámci dovolacího přezkumu však zatím nedošlo.

Uvedená praxe stran nejednotnosti soudního rozhodování výrazně podporuje veřejný zájem na účasti státního zastupitelství v řízení o omezení svéprávnosti.

Ve vztahu k návrhovému oprávnění státních zástupců v řízeních o omezení svéprávnosti je třeba mít, v kombinaci s již dříve uvedenými poznatky,⁹ na paměti následující předpoklady, podle kterých lze omezit posuzovaného ve svéprávnosti ve smyslu § 55 OZ. Posuzovaný musí trpět duševní poruchou, která není jen přechodného rázu, brání mu postarat se o vlastní záležitosti. Dále mu hrozí závažná újma, bezprostřední a nikoliv hypotetická (viz rozsudek NS ze dne 28. 11. 2017 sp. zn. 30 Cdo 836/2017). Omezení svéprávnosti je v zájmu posuzovaného, přičemž posuzovaný byl zhlédnut. Zásadně také nepostačují mírnější opatření vzhledem k zájmu posuzovaného a k rozsahu a stupni jeho neschopnosti postarat se o vlastní záležitosti a posuzovaného nelze omezit v právním jednání týkajícím se běžných záležitostí každodenního života.

b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; tab. IV/8)

V roce 2023 byl vydán pokyn obecné povahy č. 1/2023, jímž byl novelizován pokyn obecné povahy č. 10/2013, **o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních**. Novela představuje reakci především na legislativní změny v zákoně

⁹ Srov. Záruba, J. Obecné předpoklady přípustnosti omezení svéprávnosti člověka. Návrhy rozsudečných výroků při uplatňování návrhového oprávnění podle § 8 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních ve věci uvedené v § 8 odst. 1 písm. d) zákona o zvláštních řízeních soudních. Nepublikovaný metodický materiál.

č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, provedené s účinností od 1. 1. 2023 zákonem č. 422/2022 Sb. Novela rovněž upřesňuje znění pokynu obecné povahy č. 10/2013 v návaznosti na aplikační praxi.

Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webovém portálu soustavy státního zastupitelství. Jsou dostupné rovněž na Extranetu státního zastupitelství a v některých právních informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v roce 2023 je uveden v *tab. IV/8*.

c) **Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/9 a IV/10*)**

V roce 2023 bylo vydáno **jedno výkladové stanovisko**, a to k otázce anonymity podání v případě žádosti vězně o rozmluvu se státním zástupcem, která byla zaslána formou přílohy datové či e-mailové zprávy věznice. Převažující pozornost se stále více zaměřuje i na tzv. **malá stanoviska, která operativně reagují na zjištěné aplikační problémy**. Jejich přehled poskytuje *tab. IV/10*.

NSZ rovněž vydalo **Metodiku k postupu státních zástupců při sjednávání dohod o vině a trestu** ze dne 27. ledna 2023 sp. zn. 1 SL 111/2022.

NSZ se podílelo i na zpracování **Metodického doporučení upravujícího postup orgánů činných v trestním řízení na základě dohody o součinnosti mezi Policejním prezidiem České republiky, Ústavem pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod a Nejvyšším státním zastupitelstvím**, materiálu Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování.

d) **Podněty předsedovi Nejvyššího soudu k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)**

Nejvyšším státním zástupcem nebyl v roce 2023 podán **žádný podnět předsedovi NS k zaujetí sjednocujícího stanoviska**.

e) **Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo**

Usnesením vlády č. 75 ze dne 3. 2. 2016 bylo **NSZ** zařazeno mezi tzv. povinná připomínková místa ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Legislativních pravidel vlády, a to pokud se ho jako organizační složky státu nebo jeho působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, návrh týká. V roce 2023 **NSZ** zpracovalo připomínky k návrhům zákonů a ostatních právních předpisů, včetně vlastních návrhů právních předpisů a jejich novel, v **81** věcech (-16) a připomínky k nejrůznějším materiálům nelegislativní povahy v **56** věcech (-9).

f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství

Kabinet nejvyššího státního zástupce se věnuje odborným právním agendám a výkonem své působnosti „odbřeňuje“ výkonné odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám podle své působnosti. V kabinetu je soustředěna též agenda kárných řízení. Největší podíl agendy kabinetu však tvoří vyřizování podání adresovaných státnímu zastupitelství (zejména trestních oznámení, stížností, podnětů k výkonu dohledu, opravných prostředků). V této agendě bylo za rok 2023 přijato ve všech formách a druzích u **NSZ** celkem **3 742** podání (v roce 2022 se jednalo o 3 772 podání).

V souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. 10. 2019, o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, byl na NSZ taktéž zřízen Vnitřní oznamovací systém porušení práva Evropské unie, přičemž příslušnou osobou byl opatřením nejvyššího státního zástupce určen kabinet nejvyššího státního zástupce.

Lze opakovat z předchozích zpráv o činnosti, že přístup podatelů k internetu je stále dostupnější, byť ne všichni z podatelů mají zřízený uznávaný elektronický podpis. Mnoho podatelů také reagovalo svým podnětem na aktuální politickou situaci, zejména pak mělo potřebu se vyjádřit k válečnému konfliktu na Ukrajině a míře zapojení ČR do něj. Stranou pozornosti nezůstala ani následná energetická krize a narůstající míra inflace. V tomto směru však nelze v mnoha případech také vyloučit ani podání, jejichž obsahem mohou být dříve sdílené dezinformace.

Bylo možno se setkat i s podáními, u kterých podle obsahu nespadá jejich vyřízení do působnosti státního zastupitelství, zejména šlo o podání související s probíhající exekucí. V mnoha případech se také jednalo o připomínky k postupu soudů výhradně v občanskoprávních věcech.

Obecně však lze poukázat na klesající úroveň podání z hlediska gramatického, oproti tomu však obecně narostla agresivita podání, počínaje používáním hrubých slov a nadávek až po přímé vyhrožování zaměstnancům NSZ.

Podstatnou část z celkového počtu všech věcí tvoří „opakovaná podání“, tedy podání uvádějící „nové“ skutečnosti, která ale navazují na podání původní. Je možno je chápat jako „nová podání“. Věcí „obživlých“ bylo v roce 2023 **74** (v roce 2022 70).

Je třeba uvést, že mnohá z doručených „opakovaných podání“ jsou po obsahové stránce těžko uchopitelná, často bez uvedení jakýchkoliv spisových značek, s velkým množstvím příloh, tudíž často i téměř nepřijatelná. Nelze vyloučit ani případy téměř každodenního doručování těchto podání od stejné osoby. Takových věcí bylo v roce 2023 celkem **2 249**, v roce 2022 2 230.

Struktura podání byla v roce 2023 následující:

1) Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2023 činil **136** (v roce 2022 122). Telefonicky bylo vyřízeno celkem 100 věcí (v roce 2022 rovněž 100), kdy podatelé žádají o právní radu, mnohdy reagují na vyznění týkající se jejich předchozího písemného podání, dožadují se vysvětlení či dalších možností ve snaze domoci se svých práv, popř. požadavků. Někteří z podatelů volají opakovaně. Často se musí státní zástupci přidělení na kabinet nejvyššího státního zástupce vyrovnat s nesrozumitelností slovního projevu podatelů či dokonce s konfrontačním či agresivním vedením hovoru z jejich strany. Osobních návštěv bylo celkem **22**.

2) Trestní oznámení

Celkový počet za rok 2023 byl **112** (v roce 2022 108). V této souvislosti je ovšem třeba zdůraznit, že podle § 16a odst. 1 věty před středníkem zákona o státním zastupitelství (i § 59 odst. 1 věty první trestního řádu) se podání vždy posuzuje podle svého obsahu, a nikoli podle toho, jak je označeno, což podatelé mnohdy odmítají akceptovat, domáhají se toho, aby podání bylo vyhodnoceno jako „trestní oznámení“, což následně vede k přezkoumávání postupů státních zástupců v rámci vnitřního dohledu podle § 12e odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

Podání podle obsahu vyhodnocená jako trestní oznámení se postupují s odkazem na § 17 odst. 1 JŘSZ věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství. Děje se tak i ve vztahu k anonymním podáním, pokud takováto podání obsahují relevantní údaje pro to, aby jejich obsah mohl být prověřen věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím.

3) Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2023 byl **111** (v roce 2022 256). Podatelé se obracejí na NSZ (mnohdy právě přímo na nejvyššího státního zástupce) ve snaze domoci se svých práv.

4) Nově učiněná podání

NSZ obdrželo v roce 2023 celkem **659** (v roce 2022 720) podání.

5) Nejasná podání

Do této kategorie spadají jednak podání, ve kterých se podatelé obecně vyjadřují k aktuálnímu dění v ČR i ve světě, jednak naprosto nejasná podání chronických stěžovatelů, kteří tato podání posílají vícero institucím a mnohdy po dobu již několika let. Navíc většina z podatelů stále nemá zřízen uznávaný elektronický podpis, což znamená, že v rámci výzvy k doplnění důvodů podání je třeba současně také podatele vyzvat k identifikaci své osoby.

Celkový počet v roce 2023 byl **436** (v roce 2022 360).

g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost

Podání evidovaná v rejstříku 3 SPR se týkají stížností na státní zástupce jak NSZ, tak i nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. V roce 2023 bylo u **NSZ** zaznamenáno celkem **5 stížností** včetně **žádostí o přezkoumání vyřízení stížnosti vrchními státními zástupci** (v roce 2022 to bylo 16).

Stížnosti na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství byly v roce 2023 **2** (v roce 2022 11), přičemž šlo o stížnost na průtahy ze strany státního zástupce MSZ v Praze, z tohoto důvodu bylo podání postoupeno k rukám městského státního zástupce v Praze; v další věci se jednalo o žádost o přezkoumání vyřízení stížnosti na údajné průtahy vrchní státní zástupkyně v Praze – ze strany nejvyššího státního zástupce byla vyřízena jako nedůvodná.

Stížnosti na nevhodné chování státních zástupců byly v roce 2023 **3** (v roce 2022 5), z toho v jedné věci šlo o poznatek k chování zaměstnance NSZ, který nebyl potvrzen. Další věc byla založena, NSZ doručeno pouze na vědomí, doručeno taktéž na VSZ v Olomouci jako věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství. Ve třetí věci se jednalo o stížnost na chování okresní státní zástupkyně z obvodu KSZ v Ústí nad Labem, z tohoto důvodu bylo podání postoupeno k rukám krajské státní zástupkyně v Ústí nad Labem.

h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2023

V roce 2023 kárný senát NSS pravomocně rozhodl ve **3 věcech (-2)**, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti státním zástupcům.

Pravomocně uznáni vinnými byli 2 státní zástupci, jeden státní zástupce byl zproštěn kárného obvinění. Jednání státních zástupců, kteří byli uznáni vinnými kárným proviněním, spočívalo v tom, že:

- Státní zástupce v rámci služby pro podatele na okresním státním zastupitelství přijal od podatele ústní podání, aniž by je zaprotokoloval. Později vyhotovil protokol, který obsahoval nepravdivé údaje o přítomnosti zapisovatelky, o poučení osoby a přečtení protokolu oznamovatelem. Protokol kárně obviněný následně opatřil nepravým podpisem oznamovatele a zapisovatelky a předal jej administrativní zaměstnankyni k dalšímu zpracování. Kárný senát dovedl, že státní zástupce se tímto

jednáním dopustil hrubého profesního i morálního poklesku a ohrozil vážnost své funkce a důvěru ve státní zastupitelství. Za uvedené kárné provinění mu bylo uloženo kárné opatření spočívající ve snížení platu o 30 % na dobu 12 měsíců.

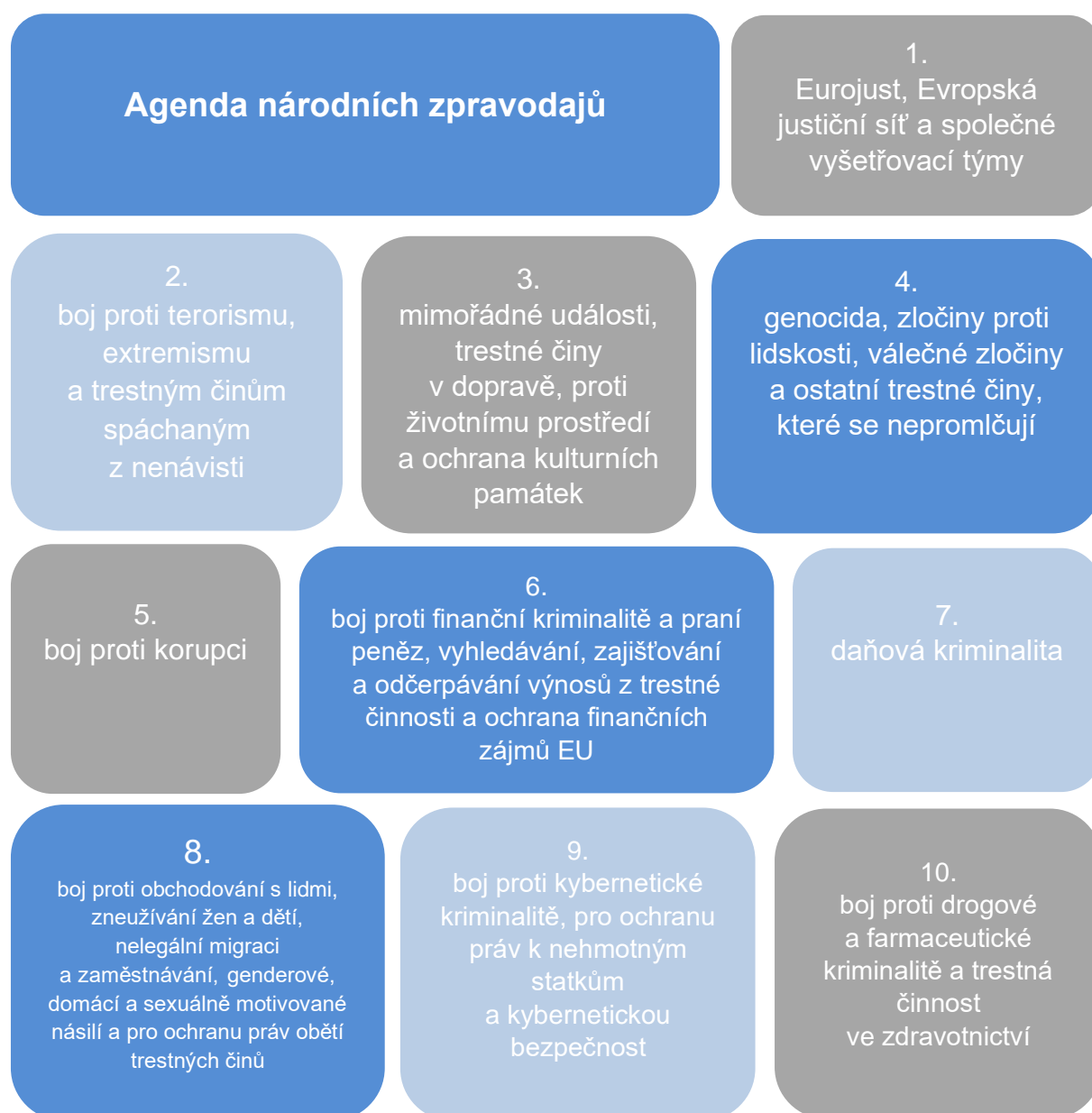
- Státní zástupce byl nezákonně nečinný po dobu 2 až 9 měsíců při vyřizování agendy státního zástupce, kdy v přiměřené lhůtě neprovedl v celkem 6 věcech požadované úkony, a to mnohdy ani po upozornění vedoucí státní zástupkyní, přičemž takto mj. nevyzval včas a řádně podatele k doplnění nejasného podání, nevykonal ve 2 věcech dozorová oprávnění státního zástupce ve vztahu k přezkoumání postupu policejního orgánu, neprovedl ve 2 věcech zápočet doby zadržení řídičského oprávnění do délky závazku zdržet se řízení motorových vozidel všeho druhu a v jedné věci nenahlásil tento závazek po právní moci rozhodnutí správnímu orgánu k zapsání do registru řidičů, čímž způsobil, že tento závazek nebyl v příslušném registru po dobu několika měsíců evidován. Dopustil se rovněž dalšího kárného provinění tím, že uvedl do záznamu označeného jako „dodatek k zápisu o prověrce“ nepravdivé tvrzení o tom, že pochybení zjištěná při prověrce v dětském domově projednal s ředitelkou tohoto domova, přestože k projednání zjištěných pochybení nedošlo. Kárný senát v rozhodnutí poukázal na závažnost obou kárných provinění, přičemž zdůraznil především význam důvěry veřejnosti ve státní zastupitelství a konstatoval, že pokud státní zástupce uvádí nepravdivé informace do spisu, při svých vyjádřeních či kamkoliv jinde, je to velmi hrubé pochybení a důvod pro zpochybnění jeho morální integrity. Státní zástupce má být garantem zákonnosti a správnosti trestního procesu. Vejde-li ve známost, že vědomě uvádí nepravdivé údaje, snižuje takové hrubé pochybení zásadním způsobem důvěru nejen v jeho osobu, ale i v celou soustavu státního zastupitelství, a to jak v očích trestně stíhaných osob, tak v očích veřejnosti. Za dvě kárná provinění bylo státnímu zástupci uloženo kárné opatření snížení platu o 30 % na dobu 15 měsíců.

Jeden státní zástupce byl zproštěn kárného obvinění. Bylo mu kladeno za vinu, že odeslal ze své pracovní adresy hromadnou e-mailovou zprávu určenou vedoucímu státnímu zástupci a dalším státním zástupcům, jejímž obsahem byl text, ve kterém vedoucího státního zástupce v souvislosti s jeho vzdáním se funkce označoval neuctivě za zbabělce, který by se měl stydět. Kárný senát dovodil, že hodnotový soud kárně obviněného nebyl ve vztahu ke skutkovému základu zcela přiměřený a kárně obviněný podle kárného soudu porušil § 24 odst. 2 a 4 zákona o státním zastupitelství. Nezachoval k vedoucímu státnímu zástupci náležitou úctu a jeho veřejná kritika nebyla zcela přiměřená. Použité výrazy v dotčeném e-mailu („jsi zbabělec, měl by ses stydět“) však podle kárného senátu nepředstavují čistou vulgaritu a nevyplývá z nich, že by kárně obviněný zamýšlel vedoucího státního zástupce jakkoli poškodit (například v dalším kariéřním směřování v rámci soustavy státního zastupitelství). Kárně obviněný podle kárného senátu nebyl k vedoucímu státnímu zástupci hrubě neuctivý a jeho veřejná kritika zároveň nebyla zjevně nepřiměřená okolnostem věci. Použité výrazy zároveň nebyly způsobilé v očích veřejnosti znatelně ohrozit vážnost funkce státního zástupce a vážnost státního zastupitelství. Kárně obviněný podle kárného senátu svým projevem porušil povinnost státního zástupce, ale s ohledem na konkrétní okolnosti pouze v nízké intenzitě. Jeho pochybení proto podle kárného soudu nedosahuje intenzity kárného provinění.

i) Národní zpravodajové

Jak bylo uváděno již v předchozích zprávách o činnosti, opatřením nejvyššího státního zástupce č. 8/2016 ze dne 12. 4. 2016, jež nabylo účinnosti dnem 1. 5. 2016, bylo ustaveno celkem 10 národních zpravodajů (do nabytí účinnosti novely zákona č. 104/2013 Sb. provedené zákonem č. 422/2022 Sb. národních korespondentů) pro nejzásadnější oblasti kriminality a rovněž pro Eurojust, Evropskou soudní síť a pro společné vyšetřovací týmy. **Zprávy jednotlivých národních zpravodajů o činnosti v roce 2023 byly publikovány na Extranetu státního zastupitelství a na webových stránkách NSZ současně se zveřejněním této Zprávy o činnosti.**

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/1b, V/2a)

Vstupem bylo vyřízeno v roce 2023 u **OSZ 6 467** věcí (v roce 2022 6 622).

OSZ v Kroměříži poukázalo na poměrně vysoký počet věcí vyřízených vstupem, kdy značnou část nápadu tvořila řízení o omezení svéprávnosti. Upozornilo, že délka řízení, které průměrně trvá 1,5 roku, souvisí s nedostatkem znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. Pozitivně hodnotilo přístup některých opatrovnických soudců OS v Kroměříži, kteří znalcům zadávají nově formulovaný okruh typizovaných otázek, jež mnohem lépe vystihují požadavky na znalecké zkoumání a odpovídají i postupně se ustalující soudní praxi a judikatuře. Rovněž **OSZ Brno-venkov** zaznamenalo nárůst řízení ve věcech svéprávnosti, zejména řízení o prodloužení doby omezení svéprávnosti. Zvláštní pozornost věnovalo řízením, která úzce souvisela s trestními věcmi. Zmínilo například případ mladého muže, který měl utrpět poškození mozku po dopravní nehodě. Bylo však zjištěno, že je proti němu vedeno trestní řízení pro pojistný podvod, který měl souviset s jím uplatňovaným nárokem u pojišťovny. Na základě znaleckého posudku z trestního řízení podalo státní zastupitelství návrh na zrušení omezení svéprávnosti, kterému soud I. stupně vyhověl. Věc zatím není rozhodnuta pravomocně, aktuálně je vedeno odvolací řízení, které dosud nebylo skončeno.

Návrhem bez ohledu na druh agendy bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno **1 827** věcí (v roce 2022 1 698), podrobněji v *tab. V/2a* – celkový počet návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími (v úvahu nutno vzít, shodně jako v předcházejícím roce, i údaje sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství, viz *s. 11 výkazu u tab. V/1b*).

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na zásadní úlohu státního zastupitelství v trestní oblasti působnosti, již je **návrhová činnost podle § 90 odst. 1 ZSM** (*tab. V/1b, viz s. 7*). Těchto návrhů bylo v roce 2023 podáno celkem **1 694** (v roce 2022 1 583).

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu (*tab. V/1b, s. 6*), v roce 2023 byl podán **jeden** takový návrh (v roce 2022 také jeden, v roce 2021 stejně jako v roce 2020 žádný).

VSZ v Olomouci v roce 2023 vydalo metodický materiál „Poznatky VSZ v Olomouci z aplikace § 42 zákona o státním zastupitelství“ (sp. zn. VZC 202/2023), který byl poskytnut k případnému celorepublikovému využití odboru veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ.

Oproti tomu **návrhů podle § 8 odst. 2 z. ř. s.** (*tab. V/1b, s. 8*) podala okresní státní zastupitelství celkem **130** (v roce 2022 114).

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/1b, V/1d)

KSZ vstoupila v roce 2023 do řízení v **226** věcech (v roce 2022 v 253).

VSZ v Praze i VSZ v Olomouci shodně konstatují, že věřitelské insolvenční návrhy šikanózní povahy se u státních zastupitelství v jejich obvodech vyskytují jen zcela výjimečně. Je tak potvrzen trend, který byl signalizován již v zprávě o činnosti za rok 2022, přičemž příčiny lze sledovat v trvajících pozitivních účincích změn insolvenčního zákona, jež právě působily už v předchozích letech.

K možnému zneužití insolvenčního návrhu (ve smyslu šikanózního výkonu práva), pokud se takové případy přece jen vyskytnou, může dojít i za účelem řešení sporů mezi společníky dlužnických korporací. Naopak v aplikační praxi se lze setkat s případy, kdy za šikanózní označí věřitelský insolvenční návrh dlužník.

VSZ v Praze rovněž signalizuje výskyt snah o zneužití institutu reorganizace i oddlužení, a to na základě poznatků z odvolacích řízení. Časté je i nadále, a to při všech způsobech řešení úpadku, uplatnění pohledávek bez reálného podkladu či uměle navýšených. Lze poukázat na přetrvávající vyšší výskyt úpadců, kteří fungovali v rámci Ponziho schématu (tzv. „letadla“). Insolvenční soudy se tak nadále ve větší míře musí vypořádávat s úpadkem společností, které získávaly prostředky od veřejnosti za účelem jejich údajného zhodnocení různými tvrzenými formami (dluhopisy, směnkami, zápůjčkami atd.). Jde přitom zpravidla o náročná řízení s velkým počtem věřitelů (původních investorů), vyžadující důkladné skutkové a právní posouzení původních „investičních nástrojů“ a jejich dalších osudů, často s trestněprávním přesahem. Lze ovšem konstatovat, že dotčené instituce (zejména soudy, zpravidla i insolvenční správci) i v těchto náročných řízeních postupují náležitě.

KSZ podala v roce 2023 celkem **177 návrhů** (v roce 2022 196; tab. V/1b, s. 23).

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody (tab. V/4a až V/4d)

a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)

V roce 2023 podala státní zastupitelství celkem **jeden** návrh na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy (-2) a stejně jako v předcházejících letech **žádný** návrh na uložení ochranné (ústavní) výchovy. Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali v roce 2022 státní zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem **65** (-2), nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně nevydali státní zástupci v roce 2023 **žádné** (-3).

Vydané příkazy řešily porušení § 23 odst. 1 písm. l) zákona č. 109/2022 Sb., jež spočívalo v zastupování dětí ředitelem ve věcech zásadní důležitosti, přičemž se projevovala nezákonná praxe sepisování obecných zmocnění k zastupování dětí do budoucna, nedostatků při ukládání opatření ve výchově včetně chybné úpravy ve vnitřním řádu, omezování práva dětí na držení a užívání mobilních telefonů.

- b) **Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba** (tab. V/4a)
c) **Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody** (tab. V/4b)

Dozoroví státní zástupci jednotlivých KSZ (a MSZ v Praze) v roce 2023 využili pravomoci vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody celkem v **12** případech (+2). V roce 2023 státní zástupci KSZ v Brně nařídili ve **2** případech propuštění odsouzeného z vězeňského zařízení podle § 78 odst. 2 písm. f) zákona č. 169/1999 Sb., neboť bylo shledáno nezákonné držení těchto osob ve výkonu trestu odnětí svobody (+2).

Nadále přetrvávajícím problémem, zejména u výkonu trestu odnětí svobody (ojediněle také u výkonu vazby), zůstává trvalá naplněnost, místy až přeplněnost věznic, v nichž je vykonáván trest odnětí svobody (ojediněle i vazba).

- d) **Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence** (tab. V/4d)

Jedná se o agendu vykonávanou od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, dnem 1. 1. 2009 a trestního zákoníku (1. 1. 2010). Podrobnosti plynou z tab. V/4d. V roce 2023 nebyl vydán **žádný** příkaz k zachování předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence, nařízení k propuštění osoby neprávem držené v ústavu pro výkon zabezpečovací detence nebylo vydáno **žádné**, stejně jako v předcházejících letech.

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2023

1. Novelizace právních předpisů

Novela **ZMJS**, provedená s účinností od 1. ledna 2023 **zákonem č. 422/2022 Sb.**, přinesla adaptaci nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1805 ze dne 14. listopadu 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci, reagovala na některé rozsudky Soudního dvora EU (např. v návaznosti na rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. 12. 2021 ve věci C-724/19 HP bylo v § 374 odst. 1, 2 ZMJS nově upraveno oprávnění justičních orgánů České republiky vydat evropský vyšetřovací příkaz) a na požadavky vyplývající z aplikační praxe.

Nedílnou součástí zákona č. 422/2022 Sb. byla i **novelizace trestního řádu**.

Ustanovení § 29 odst. 2 trestního řádu, ve znění novely č. 422/2022 Sb., stanoví, že výši odměny a náhrad tlumočnicka určí orgán činný v trestním řízení, který jej přibral, a v řízení před soudem předseda senátu v souladu s jinými právními předpisy upravujícími odměňování a náhrady tlumočnicka. Obdobně ustanovení § 110b věta první trestního řádu, ve znění novely č. 422/2022 Sb., vychází z toho, že výši znalečného určí orgán činný v trestním řízení, který znalece, znaleckou kancelář nebo znalecký ústav k podání znaleckého posudku přibral, a v řízení před soudem předseda senátu v souladu s jinými právními předpisy upravujícími znalečné. Ustanovení § 183 odst. 2 trestního řádu, ve znění novely č. 422/2022 Sb., vymezuje, že v závažných a skutkově složitých věcech vyžadujících znalost speciálního oboru může předseda senátu přibrat konzultanta. Ustanovení § 157 odst. 3 až 5 trestního řádu se použije obdobně.

Znění § 77b odst. 3 věty druhé trestního řádu je po novele č. 422/2022 Sb. takové, že důvod zajištění podle § 47, 78, 79, 79a, 79g, 344a, 347 nebo 358b trestního řádu lze v průběhu trestního řízení změnit usnesením, proti kterému je přípustná stížnost. S ohledem na systematické zařazení § 77b v trestním řádu vznikaly totiž v praxi pochybnosti, zda lze měnit důvod zajištění, pokud jde o všechny zajišťovací instituty obsažené v trestním řádu, nebo pouze, pokud jde o důvody zajištění upravené v hlavě čtvrté oddílu čtvrtém trestního řádu. Proto se formou odkazu upřesňuje, že důvod zajištění lze měnit ve vztahu ke všem zajišťovacím institutům a § 77b trestního řádu je ustanovením využitelným pro všechny případy zajištění.

Novelou dále došlo k omezení odůvodnění rozhodnutí v případech, v nichž byl postižen majetek. Orgán činný v trestním řízení, který rozhodl o zajištění, bezodkladně doručí zkrácené rozhodnutí o zajištění bez odůvodnění orgánu nebo osobě, které jsou příslušné k provedení zajištění (§ 79b odst. 2 věta první trestního řádu). V § 79b odst. 1 trestního řádu pak byla na konci doplněna úprava spočívající v tom, že poté, co tento orgán nebo osoba provedou zajištění věci, orgán činný v trestním řízení doručí rozhodnutí o zajištění osobě, které byla věc zajištěna. Pravomocné zkrácené rozhodnutí o zrušení nebo omezení zajištění bez odůvodnění se doručí orgánům a osobám, kterým bylo doručeno rozhodnutí o zajištění. Opis rozsudku bez odůvodnění, jímž byl vysloven trest propadnutí věci, nebo jímž bylo vysloveno propadnutí náhradní hodnoty, zašle předseda senátu organizační složce státu, které podle zvláštního zákona přísluší hospodaření s majetkem státu. Obdobně to platí i pro zajištění pohledávky, nejde-li o pohledávku na účtu vůči bance nebo jinému subjektu oprávněnému vést účet pro jiného, pro rozhodnutí, jímž se ruší nebo omezuje zajištění apod.

K zajištění věci dochází typicky ve fázi přípravného řízení, mnohdy i na samém počátku trestního řízení, což je neveřejná fáze trestního řízení, kdy by informace týkající se osob zúčastněných na trestním řízení měly být chráněny. V odůvodnění usnesení o zajištění je přitom mnohdy uvedena

řada informací týkajících se vlastní trestné činnosti a případně i osob poškozených trestným činem. Usnesení v plném znění, tj. včetně odůvodnění a poučení, se proto po novele doručuje pouze osobám zúčastněným na trestním řízení. Organům a osobám, které fakticky provádějí zajištění, se doručuje pouze zkrácená verze rozhodnutí o zajištění neobsahující odůvodnění.

Je-li v řízení o trestném činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti anebo trestném činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku) nebo týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku) jako svědek vyslýchan poškozený, lze mu klást otázky jen prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení (srov. § 101b, ve znění po novele).

Tato změna by měla zabránit tomu, aby uvedené oběti byly vystavovány necitlivým nebo nevhodným otázkám ze strany jiných osob (obviněného, obhájce, případně znalce apod.) a byl v nich vyvoláván pocit viny nebo studu, v důsledku čehož by se mohlo prohloubit jejich trauma ze spáchaného trestného činu. Obdobná úprava je v současnosti obsažena v § 102 odst. 3 trestního řádu ve vztahu k dětským obětem (osobám mladším než osmnáct let).

Je-li obviněný stíhán pro trestný čin, za který je třeba vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a poměrům obviněného očekávat uložení peněžitého trestu, nebo byl-li takový trest uložen a je třeba zajistit jeho výkon, může soud a v přípravném řízení státní zástupce zajistit určenou část majetku obviněného (§ 344a odst. 1 věta první trestního řádu, ve znění novely).

Je-li obviněný stíhán pro trestný čin, za který je vzhledem k povaze a závažnosti činu a poměrům obviněného třeba očekávat uložení trestu propadnutí majetku, nebo byl-li takový trest uložen a je třeba zajistit jeho výkon, může soud a v přípravném řízení státní zástupce majetek obviněného nebo jeho určenou část zajistit (§ 347 odst. 1 trestního řádu, ve znění novely).

Je-li obviněný stíhán pro trestný čin, za který je třeba vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a poměrům obviněného očekávat uložení zabránění části majetku, nebo bylo-li zabránění části majetku uloženo a je třeba zajistit jeho výkon, může soud a v přípravném řízení státní zástupce zajistit věci obviněného nebo jiné osoby, nasvědčující-li zjištěné skutečnosti tomu, že jsou splněny podmínky pro jejich zabránění podle § 102a trestního zákoníku (§ 358b odst. 1 trestního řádu, ve znění novely).

Předmětné zajišťovací instituty byly doplněny v tom smyslu, aby bylo umožněno zajistit i výkon již uložené trestní sankce, pokud její výkon dosud zajištěn není a vznikne tato potřeba (typicky u nepravomocně uloženého trestu nebo pokud odvolací soud uloží peněžitý trest a před jeho uložením nezajistí jeho výkon).

V zákoně č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, byly v návaznosti na novelizaci trestního řádu provedeny změny spočívající ve zkráceném odůvodnění rozhodnutí činěných podle tohoto zákona.

Zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů, a související změnový zákon č. 172/2023 Sb. transponují do českého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie. Přijetím zákona došlo ke splnění závazků vyplývajících z členství v EU, z mezinárodních smluv, kterými je ČR vázána, jakož i k naplnění doporučení mezinárodních organizací.

Česká republika přitom byla, stejně jako některé další členské státy EU, s implementací směrnice v prodlení (transpoziční lhůta uplynula již 17. 12. 2021),

což vyústilo dokonce až v podání žaloby Evropské komise na Českou republiku u Soudního dvora Evropské unie.

Zákon o ochraně oznamovatelů zakotvuje ochranu širokému okruhu osob vykonávajících práci v soukromém i veřejném sektoru pro případ, že oznámí protiprávní jednání, o kterém se v souvislosti s výkonem práce dozvěděly. Před případnými odvetnými opatřeními zákon chrání zejména zaměstnance, obchodní partnery zaměstnavatelů, osob samostatně výdělečně činných, stážisty, dobrovolníky i osoby, které oznamovateli pomohou protiprávní jednání oznámit či odhalit. Ochranu oznamovatelů posiluje zejména hmotněprávní zákaz odvetných opatření a obrácené důkazní břemeno ve sporech týkajících se odvetných opatření.

Tento zákon i změnový zákon č. 172/2023 Sb. nabyly účinnosti **dnem 1. srpna 2023.**

V souvislosti s novelou zákona o azylu a zákona o pobytu cizinců na území České republiky vyhlášenou pod **č. 173/2023 Sb.**, účinnou od 1. 7. 2023, došlo k doplnění trestního zákoníku o nový **§ 341a – Společné ustanovení k § 339 až 341.** Došlo tak k rozšíření objektu skutkových podstat těchto trestných činů tak, aby pokrýval nikoliv pouze nelegální migraci na území České republiky, ale rovněž i do jiných členských států EU a států schengenského prostoru. Ochrana podle § 339 až 341 trestního zákoníku se poskytuje též státu, který je členským státem Evropské unie nebo uplatňuje Schengenský hraniční kodex v plném rozsahu.

V § 340 trestního zákoníku byla doplněna nová kvalifikovaná skutková podstata podle § 340 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku, již se dopustí pachatel, který vystaví takovým činem nelidskému nebo ponižujícímu zacházení větší počet osob. S trestným činem organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice nezřídkou souvisí i nelidské nebo ponižující zacházení s migranty, kdy tento aspekt by neměl být přehlížen. Nelidské nebo ponižující zacházení je zacházení, při kterém pachatel svým jednáním jiného vystaví, úmyslně nebo z nedbalosti, tělesnému nebo duševnímu utrpení v důsledku způsobu transportu přes hranice nebo území státu, nedostatku jídla, tekutin, či nevhodných hygienických podmínek. K naplnění tohoto znaku se nevyžaduje, aby zmíněnému zacházení byla dotčená osoba vystavena proti své vůli. Citované ustanovení totiž pojímá vystavení ponižujícímu nebo nelidskému zacházení jako objektivní stav, který je dán, i když ho dotčená osoba akceptuje, smíří se s ním apod.

Zároveň byla touto novelou změněna skutková podstata trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku. Ta byla nově formulována tak, že pachatel se trestného činu dopustí, jestliže maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vstoupí na území České republiky, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění, anebo se navzdory uloženému trestu vyhoštění nebo rozhodnutí o správním vyhoštění na jejím území zdržuje poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření směřující k jeho vycestování. Došlo tak k nahrazení dosavadního vymezení, kdy za trestné bylo považováno pouhé zdržování se na území České republiky přes uložený trest vyhoštění nebo správní vyhoštění. Trestným se stal až návrat na území České republiky poté, co byl trest vyhoštění realizován a zdržování se na jejím území přes uložený trest vyhoštění v době, kdy se stát již pokusil trest vyhoštění nebo správní vyhoštění neúspěšně realizovat.

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

a) Personální zajištění výkonu působnosti (tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b justičního odboru Ministerstva spravedlnosti)

Výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé ČR jsou funkce státních zástupců obsazeny z **97,4 %** (v roce 2022 z 98,1 %).

V případě **MSZ Praha** lze identifikovat problémy s fluktuací [s nimiž se toto státní zastupitelství setkává u administrativních zaměstnanců – blíže viz bod VI. 2. b)] také u státních zástupců, u kterých se fluktuace průměrně pohybuje kolem 5,5 %, s výjimkou **ObSZ pro Prahu 1**, kde se roční fluktuace pohybuje průměrně kolem 28 %. U státních zástupců nevyvstává problém s nedostatečným platovým ohodnocením, ale především s jejich extrémním zatížením. Současná nízká fluktuace státních zástupců se může negativně změnit v návaznosti právě na jejich zatížení kauzami specificky složitými a s politickým přesahem, ale i právě zvýšenými životními náklady v hlavním městě Praze. Při shodném platovém ohodnocení se lze setkat s případy legitimní konfrontace zájmu státních zástupců pracovat u úřadů mimo region hlavního města Prahy s jinou strukturou nápadu kriminality a nižšími životními náklady. Tento trend potvrzuje i **ObSZ pro Prahu 10**, které eviduje vyšší poměr žádostí o přeložení.

ObSZ pro Prahu 1 v této souvislosti uvádí, že i přes výrazné zlepšení personální situace státních zástupců je nadále patrné, že uchazeči ve výběrových řízeních na státní zástupce spíše nechtějí funkci vykonávat u tohoto státního zastupitelství, což zjevně souvisí s obvodem působnosti tohoto státního zastupitelství (centrum hlavního města Prahy, kde sídlí řada úřadů a velké množství obchodních společností, což logicky generuje skutkově a právně složité věci, včetně zvýšeného množství hospodářské trestné činnosti). Personální politika **MSZ v Praze** nicméně pozitivně přispívá k řešení této situace.

MSZ v Praze nadto zdůrazňuje, shodně jako v předcházejících letech, že dlouhodobě považuje systematizační výpočet (uvedený v Dohodě o systemizaci okresních a krajských státních zastupitelství ze dne 30. 5. 2018) za chybně nastavený, neboť nezohledňuje rozsah a složitost věcí zpracovávaných na konkrétních státních zastupitelstvích. Metodika výpočtu vede k nepoměrnému snižování počtu tabulkových míst určených pro **MSZ v Praze**, a to i přesto, že právě u tohoto státního zastupitelství poměr složitých a rozsáhlých případů nepřetržitě narůstá (např. se jedná o věci s velmi vysokým počtem poškozených, složité daňové případy či případy vyšetřované souběžně ve více státech); v dané souvislosti se zmiňuje, že v územním obvodu hlavního města Prahy sídlí většina společností a ústřední orgány státní správy, což logicky zvyšuje i poměr mediálně sledovaných kauz. Nejedná se však pouze o krajskou příslušnost, tedy přímo u MSZ v Praze (§ 17 trestního řádu), pokud i obvodní státní zastupitelství shodně poukazují na jimi řešenou zvýšenou míru skutkových a právně složitých nebo rozsáhlých věcí, což statistika použitá pro výpočet systemizace nedokáže prozatím zohlednit.

ObSZ pro Prahu 7 v dané souvislosti upozorňuje, že systemizace by neměla být odvozována striktně pouze od hlediska nápadu trestních věcí, ale mělo by být přihlíženo i k zatíženosti netrestního úseku. V úvahu je však třeba brát, že na tzv. „malá státní zastupitelství“ systemizace doléhá zvláště výrazně, a to především s ohledem na četnost nařízení dosažitelnosti (pracovní pohotovosti) jednotlivých státních zástupců, dále zajištění jejich účasti u hlavního líčení či ústního jednání v civilních věcech, popř. při zajištění chodu úřadu v době dovolených, pracovní neschopnosti, mateřské dovolené či dlouhodobého dočasného přidělení.

KSZ v Praze doporučuje nadále zachovat metodu stanovení systemizace míst státních zástupců, právních čekatelů a ostatních zaměstnanců na základě dohod o systemizaci jednotlivých kategorií pracovníků, a to i s ohledem na aktuálně uzavřenou Dohodu o systemizaci státních zástupců okresních a krajských státních zastupitelství.

Dále navrhuje pokračovat v jednáních s Ministerstvem spravedlnosti, jejichž výsledkem by mělo být přijetí pravidel pro možnost dočasně navýšení počtu státních zástupců přijetím nových státních zástupců za kolegy, kteří budou čerpat rodičovskou dovolenou, za podmínky nepřekročení plánovaného počtu státních zástupců po jejich návratu. Splnění podmínky by bylo zajištěno personálním plánováním, při kterém by přijetí státního zástupce (coby zástupu za rodičovskou dovolenou) bylo spojeno s garancí

zániku funkce některého ze stávajících státních zástupců (typicky dovršením věku 70 let). Návrh je zdůvodněn poznatkami z období let 2018 až 2023, kdy na straně jedné došlo k výrazné generační obměně a s tím spojenému zániku funkce řady státních zástupců (další vlna se dostaví v mezidobí let 2025 až 2030), na straně druhé bylo zaznamenáno zvýšení počtu státních zástupců čerpajících mateřskou nebo rodičovskou dovolenou, což je spojeno s přechodným nedostatečným personálním zajištěním provozu jak u KSZ v Praze, tak i u okresních státních zastupitelství v jeho obvodu. Návrh by přitom neměl být spojen se zvýšením nároků na rozpočtové prostředky, neboť reálný počet státních zástupců aktuálně vykonávajících funkci by byl vždy menší nebo roven plánovanému počtu státních zástupců, na který jsou a mají být zajištěny rozpočtové prostředky.

KSZ v Plzni poukazuje na to, že početní stavy státních zástupců jsou průběžně doplňovány, avšak v případě menších okresních státních zastupitelství dochází ke krátkodobým a významným výpadkům v souvislosti s neplánovanými (nepredikovatelnými) odchody. V této souvislosti je opakováno, že počty systemizovaných míst právních čekatelů neumožňují nahradit a doplnit uvolněná místa státních zástupců

KSZ v Ústí nad Labem zdůrazňuje, že i když jsou plánované počty zaměstnanců a právních čekatelů odděleny samostatnou Dohodou o systemizaci míst zaměstnanců a Dohodou o systemizaci míst právních čekatelů, jsou právní čekatelé pro účely sledování personální obsazenosti státního zastupitelství zařazeni do kategorie zaměstnanců, což není žádoucí. Přijímání právního čekatele do pracovního poměru podléhá zcela jiné proceduře než obsazení míst např. administrativních zaměstnanců.

Pokud jde o **využívání asistentů a vyšších úředníků státního zastupitelství, MSZ v Praze** konstatuje, že využití vyšších úředníků státního zastupitelství je maximálně přínosné a bez jejich existence by nebylo možné jimi vykonávanou práci zajistit. Činnost vyšších úředníků státního zastupitelství je výrazným administrativním i rozhodovacím přínosem v oblasti opatřování tlumočnicků, pořizování překladů evropských vyšetřovacích příkazů a žádostí o právní pomoc v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, vyřizování žádostí o proplacení tlumočného a odměn obhájců a v oblasti vyřizování žádostí podle § 8 odst. 2 trestního řádu ve vztahu k bankám a správcům daně.

Police vyšších úředníků státního zastupitelství nebyly ani v roce 2023 na **KSZ v Praze** a na okresních státních zastupitelstvích v jeho obvodu zřízeny, neboť byt bylo v uplynulých letech zajištěno proškolení vybraných justičních pracovníků ve formě studia na Justiční akademii k získání odbornosti pro výkon práce vyššího úředníka státního zastupitelství, nemohla být zatím provedena systémově jednotná personální změna s ohledem na stav rozpočtových prostředků na platy zaměstnanců.

Ze strany **KSZ v Plzni** je dlouhodobě vysoce kladně hodnocena práce vyšších úředníků státního zastupitelství, kdy na **KSZ v Plzni** je vyšší úředník státního zastupitelství zařazen na netrestním oddělení a zpracovává podklady především ke vstupu státních zástupců do insolvenčních řízení. U okresních státních zastupitelství pak vyšší úředníci státního zastupitelství zpracovávají podklady pro odklony v trestním řízení, včetně osvědčení ve zkušební době podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 308 odst. 1 trestního řádu, rovněž rozhodují o přiznání tlumočného a znalečného.

Asistenti státních zástupců působí na **NSZ**, jejich činnost je hodnocena velmi pozitivně.

Nadále jsou velmi dobré zkušenosti se zapojením **právních čekatelů**. Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele.

MSZ v Praze sděluje, že se jednoznačně ukazuje, že forma přípravy na funkci státního zástupce cestou právního čekatele je jediná možná, neboť zaručuje skutečně přípravu ve formě dalšího vzdělávání a nikoli výkon omezeného okruhu činností, jako je tomu v případě asistentů. Nelze přehlédnout, že asistenti soudců, kteří se následně ucházejí o místa státních zástupců, jsou zpravidla pro výkon práce státního zástupce připraveni méně. Nadále je tak přesvědčeno, že právní čekatelé jsou nepostradatelnou personální součástí státního zastupitelství, neboť vhodně doplňují a obsazují místa po odcházejících státních zástupcích a plnohodnotně je nahrazují. Výsledky výběrových řízení na volná místa státních zástupců ukazují, že právní čekatelé vysoce převyšují svými teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi ostatní uchazeče, zejména z řad advokacie. Velmi se osvědčila možnost intervence právních čekatelů u hlavních líčení.

Podle **KSZ v Praze** je pozice právních čekatelů z hlediska systematického doplňování stavu státních zástupců nadále zásadní a nezastupitelná, což potvrzují výsledky výběrových řízení na místa státních zástupců za předchozí období. V nich právní čekatelé zásadně uspěli většinou před uchazeči s jinou odbornou praxí s ohledem na jejich vyšší odbornost a praktické zkušenosti z práce na státním zastupitelství. Dále plně podpořilo novelizaci § 33 odst. 7 zákona o státním zastupitelství (zákon č. 83/2024 Sb. nabude účinnosti dnem 1. 7. 2024), která umožní, aby právní čekatelé zastupovali veřejnou žalobu u soudu rovněž při výkonu působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti.

KSZ v Českých Budějovicích i nadále počítá s postupným doplňováním početního stavu státních zástupců právními čekateli, kteří mají v soustavě státního zastupitelství své opodstatnění a jsou nezastupitelní z hlediska pracovního, výchovy a přípravy nových státních zástupců. Postupně jsou na základě výběrových řízení obsazována všechna plánovaná místa čekatelů, aby z jejich řad mohli být na uvolněná místa vybráni státní zástupci. Využití právního čekatele (namísto asistenta státního zástupce) v této souvislosti shledává přínosnějším, a to jak pro práci státního zástupce, tak pro samotného právního čekatele. Právní čekatel je tak perspektivní funkce v soustavě státního zastupitelství.

KSZ v Ústí nad Labem je jednoznačným zastáncem zachování institutu právních čekatelů a doplňování soustavy státního zastupitelství právě z jejich řad. Právní čekatelé se považují nadále za naprosto klíčový prvek pro doplňování úřadů státního zastupitelství. Právní čekatelé získávají žádoucí návyky od zkušenějších kolegů (zejména školitelů), kteří jsou pečlivě vybíráni pro jejich přípravu, a to s důrazem na profesní i lidské stránky. I když po dobu jejich čekatelské praxe je do nich ze strany úřadu, u něhož praxi vykonávají, spíše investováno, tato praxe umožní daleko lépe působit na osobu budoucího státního zástupce, jenž se při své přípravě formuje, a v případě následného výběrového řízení na místo státního zástupce je jeho práce i vystupování státnímu zastupitelství velmi dobře známo. Právní čekatel se rychle a snadněji zapracuje do funkce státního zástupce než osoba vstupující do soustavy státního zastupitelství zvenčí (z jiných právnických profesí), když má velmi dobrou povědomost i o interních předpisech soustavy státního zastupitelství.

Také dle názoru **KSZ v Hradci Králové** jsou právní čekatelé základním zdrojem pro doplňování soustavy státního zastupitelství nově jmenovanými státními zástupci.

VSZ v Olomouci, stejně jako **KSZ v Brně** a **KSZ v Ostravě**, setrvávají na svém konzistentním názoru, že stávající model přípravné služby je pro státní zastupitelství nejvhodnější a nejefektivnější. Tento postoj má širokou podporu u nižších státních zastupitelství, která jsou do výchovy právních čekatelů bezprostředně zapojena. Poznatky ze závěrečných zkoušek právních čekatelů svědčí o kvalitní teoretické připravenosti právních čekatelů k výkonu funkce státního zástupce, což je následně ověřeno i při samotném výkonu funkce začínajících státních zástupců, kteří prošli čekatelskou přípravou.

b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je závislé také na **obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem, popř. aparátem v oboru informačních technologií.**

Plošným problematickým poznatkem, který je signalizován v celé soustavě státního zastupitelství, je **naprosto nedostatečné platové ohodnocení zaměstnanců na administrativních pozicích**, které vede zejména k situacím, kdy v konkurenčním prostředí je velice složité obsadit uvolněné pracovní pozice vhodnými uchazeči. Poznanek přitom zaznívá nejen na úrovni KSZ a OSZ, ale shodně např. i od **NSZ** nebo **VSZ v Praze**, které v dané souvislosti poukazuje na fluktuaci zaměstnanců administrativního aparátu oproti stabilizovanému stavu státních zástupců.

MSZ v Praze považuje za krajně obtížné zajištění přijímání adekvátních zaměstnanců administrativy a vyšších úředníků státního zastupitelství, a to vzhledem ke zvyšujícím se cenovým hladinám a dlouhodobě neřešenému platovému ohodnocení, které nedosahuje ani průměrného platu ve veřejné sféře. Ani v roce 2023 tak nebylo snadné nahradit odcházející zaměstnance kvalitními uchazeči, pokud platí, že zájemce se nedaří motivovat a zaměstnance dlouhodobě stabilizovat. Ke zlepšení tohoto stavu by reálně přispělo pouze navýšení platových tarifů, zejména v nižších platových třídách, které jsou pod úrovní zaručené mzdy, nebo též další růst platů i po dovršení

započitatelných 32 let, a to i vzhledem k plánovaným změnám věkových hranic pro přiznání nároku na starobní důchod. Lze doplnit, že věkový průměr odborného administrativního personálu činil v uplynulém roce 49 let s tím, že fluktuace administrativního aparátu se každoročně pohybuje kolem 20 %. Pro rok 2024 lze přitom predikovat, že na atraktivitě zaměstnání se negativně projeví i změny v čerpání Fondu kulturních a sociálních potřeb v souvislosti s tzv. konsolidačním balíčkem, kdy v důsledku povinného vázání prostředků na produkty na stáří dojde k významnému snížení benefitu v podobě stravenek, které alespoň materiálně kompenzovaly nedostatečné platové ohodnocení. Markantně se problematika dotýká i oddělení informatiky, jehož personální obsazení se blíží hranici možností pro údržbu chodu počítačového vybavení a které zásadně nemůže konkurovat nabídkám na práci v oblasti informačních technologií z komerční sféry. Při zohlednění aktuálních kybernetických rizik může absence odborného personálu z této oblasti vést i k dlouhodobým výpadkům systému ISYZ nebo ztrátě dat.

KSZ v Praze zdůrazňuje, že nadále je jako negativní faktor personální správy vnímáno nedostatečné platové ohodnocení v případě administrativních zaměstnanců i pracovníků z oblasti informačních technologií, jejichž význam pro zajištění činnosti úřadů státního zastupitelství neustále roste, aniž by byly v rámci resortu Ministerstva spravedlnosti vytvořeny podmínky pro nábor kvalitních zaměstnanců v daném oboru. Upozornit je třeba i na nárůst rozsahu některých agend na úseku správy státního zastupitelství bezprostředně souvisejících s výkonem trestní působnosti a zajišťujících realizaci rozhodovací praxe státních zástupců. Zejména se jedná o agendy spojené se správou peněžních prostředků složených na účet pro oběti trestných činů za nižší státní zastupitelství v jeho obvodu v rámci řízení o odklonech podle § 179g odst. 2, § 307 odst. 2 trestního řádu, s nárůstem cizího prvku v trestních věcech, tj. počtem osob z řad cizinců vystupujících v trestním řízení, a agendy mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, spojené s finanční kontrolou a správou (vypořádáním) odměny a náhrad nákladů tlumočnickům za překlady písemností. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se pro následující období jeví potřeba doplnění či navýšení počtu zaměstnanců i na agendu správy jako poměrně zásadní.

I **KSZ v Praze** spatřuje – vedle již zmiňovaného nárůstu rozsahu agend bez adekvátního doplnění pracovních pozic zaměstnanců – jako zásadní neřešený problém, který vytváří rizika do blízké budoucnosti, nedostatečné platové ohodnocení zaměstnanců státního zastupitelství, zejména na pozici justičních pracovníků a pracovníků oddělení informačních technologií. V případě těchto skupin zaměstnanců se jedná o osoby, bez nichž by byla činnost státního zastupitelství nemyslitelná. Nadále panuje zjevný rozpor mezi poptávaným počtem, vhodnou věkovou strukturou a odbornou kvalifikací těchto zaměstnanců (odbornost a bezpečnostní spolehlivost) na straně jedné a platovými podmínkami, které mohou být zájemcům o výkon práce nabídnuty, na straně druhé. Právě nedostatečné platové ohodnocení u vhodných kandidátů na zmíněné pozice zpravidla vede k ukončení jednání o pracovním poměru z jejich strany. Alarmující je v tomto případě zvláště situace u státních zastupitelství se sídlem v hlavním městě Praze, tj. u **KSZ v Praze**, **OSZ Praha-východ** a **OSZ Praha-západ**, kde nahrazení zaměstnanců na daných pozicích je někdy takřka neřešitelný problém.

KSZ v Českých Budějovicích poukazuje na to, že i v jeho obvodu se nadále prohlubuje problém s nedostatečným ohodnocením administrativních zaměstnanců, a to i přes 10% navýšení mzdových tarifů v závěru roku 2022 či dorovnání platů za období květen až prosinec 2023 o částku 13 352 Kč na jedno plánované místo. Při přijímání nových zaměstnanců je tak z kvalitativního hlediska výběr omezený a stále je nutné u některých, především mladých zaměstnanců, doplácet prostředky na úroveň tzv. zaručené mzdy.

Kladně je však akcentováno navýšení odměn pro zaměstnance, ke kterému došlo v roce 2023.

KSZ v Plzni označilo za kritický systém odměňování administrativních a správních zaměstnanců. V roce 2023 modelově dosahovala administrativa zařazená v nejčastější 7. platové třídě příjmu hluboko pod vykazovanými úrovněmi průměrné mzdy (konkrétně oproti průměrné měsíční mzdě ve výši 43 341 Kč dosahovala pracovnice zařazená v 7. platové třídě a 12. platovém stupni, tedy s více než 32 lety započítatelné praxe, příjmu 27 260 Kč). Administrativa současně negativně vnímá, že po přesunu zapisovatelek do 7. platové třídy nedošlo k příslibnému přesunu vedoucích rejstříků do 8. platové třídy; situaci přitom nelze řešit ani prostřednictvím osobních příplatků, které jsou vzhledem k objemu prostředků poskytovány v minimální výši. Celkově je signalizováno stárnutí administrativního aparátu, nutně spojené se zvýšenou nemocností personálu, dále celkově klesá zájem o nabízené pracovní pozice, což vede i ke snižování požadovaného standardu u uchazečů. Pokles byl ovšem zaznamenán i v rovině zájmu o případný kariérní postup, což je spojeno i s okolností, že přes dlouhodobě neřešené platové podmínky administrativních pracovníků se naopak zvyšuje jimi

vykonávaný rozsah administrativních činností (počty vedených rejstříků, evidenčních pomůcek, rozsah lustrací a vedených evidencí) a s tím spojená odpovědnost.

Všechna KSZ dále upozorňují na nepříliš uspokojivý stav využívané **výpočetní techniky**. Přitom pandemie COVID-19 ukázala zřejmý potenciál, jaký může v případě obdobných problémů v budoucnu plnit kvalitní vybavení počítači i dalším příslušenstvím.

Pokud jde o dopady aplikace § 5 vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele, ve znění vyhlášky č. 369/2022 Sb., případně poznatky o aplikaci prováděcích vyhlášek k novým zákonům o znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti z hlediska materiálního zabezpečení, blíže je o této otázce pojednáno v bodě III. 1.

V oblasti výchovy a vzdělávání se státní zástupci i administrativní aparát účastnili především seminářů pořádaných Justiční akademií, a to jak prezenčních, tak distančních. Vychází se přitom především z jejich specializace a zájmu o konkrétní vzdělávací aktivity.

MSZ v Praze uvádí, že z mimořádných vzdělávacích akcí bylo kladně hodnoceno především setkání s veřejnými žalobci ze Spojených států amerických na téma uzavírání dohod o vině a trestu. Ze strany státních zástupců jsou pravidelně kladně hodnoceny též interní vzdělávací akce pořádané **MSZ v Praze** (naposledy dne 28. 11. 2023 se zaměřením na problematiku cizineckého práva), jakož i nabídka seminářů a školení Justiční akademie.

Jako každý rok jsou ze strany **KSZ v Českých Budějovicích** pro státní zástupce pořádány pracovní porady – semináře se zaměřením na jednotlivé specializace, kde je projednávána aktuální judikatura, poznatky z praxe apod. Lepší úroveň spolupráce přinášejí i společná školení a semináře meziresortního charakteru, především s policejními orgány a pracovníky finančních úřadů, případně i celní správy. Význam mají i každoroční výroční konference Unie státních zástupců, jejichž charakter je vzdělávací, zpravidla i s meziresortním přesahem.

Za rok 2023 byla dále zaznamenána vzdělávací akce jdoucí nad rámec standardního harmonogramu vzdělávacích aktivit KSZ v Českých Budějovicích. Jednalo se o dvoudenní seminář, kterého se zúčastnili zástupci slovenské, německé a rakouské veřejné žaloby a který byl tematicky zaměřen na oblast mezinárodní justiční spolupráce, příhraničního mezinárodního právního styku a trestné činy související s probíhající agresí Ruska na Ukrajině.

KSZ v Ústí nad Labem má za to, že manažerské vzdělávání, zahájené v rámci Justiční akademie, by mělo být pro vedoucí pracovníky povinné. Vhodné by však bylo i pro státní zástupce, kteří zvažují přihlášení do výběrových řízení na pozice vedoucích státních zástupců. Uvítáno by bylo též plošné zařazení programu pro rozpoznávání schopností a dovedností jednotlivých státních zástupců, kteří by v budoucnu mohli obsadit vedoucí pracovní pozice, jak bylo navrhováno v předchozích letech.

Ve vztahu k tomuto námětu je třeba uvést, že § 10c zákona o státním zastupitelství, ve znění novely provedené s účinností od 1. 7. 2024 zákonem č. 83/2024 Sb., stanoví, že okresní, krajský a vrchní státní zástupce a náměstek vedoucího státního zástupce absolvují odborný vzdělávací program Justiční akademie zaměřený na oblast řízení státního zastupitelství, a to nejpozději do 2 let ode dne jmenování do funkce.

Státní zastupitelství si je vědomo potřebnosti **digitalizace** svých činností. Stávající informační systémy jsou funkční, ale již přežitá a neumožňují provést digitalizaci státního zastupitelství efektivně. Proto státní zastupitelství připravuje ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti projekt digitalizace státního zastupitelství. V rámci tohoto projektu má být vyvinut zcela nový informační systém státního zastupitelství – **ELVIZ** (Elektronické vedení informací státního zastupitelství). Poté, co bylo v roce 2023 zajištěno financování daného projektu cestou grantu z IROP (Integrovaný regionální operační program), se připravuje dokumentace pro zadání veřejné zakázky na jeho realizaci. ELVIZ má být centralizovaný informační systém vytvořený na základě definovaných potřeb státního zastupitelství a jeho zaměstnanců.

Zejména se požaduje soulad systému se současnými legislativními požadavky, jež jsou kladeny na informační systémy veřejné správy, jeho otevřenost pro možnost integrace případných nově požadovaných legislativních nároků a technického pokroku. Nový informační systém ELVIZ má být z hlediska architektury integrován na centrální prvky IT infrastruktury, které v současné době vytváří Ministerstvo spravedlnosti.

Vedoucí státní zástupci napříč soustavou se pravidelně setkávají a projednávají řadu odborných, koncepčních nebo organizačních otázek na pracovních poradách, jednou za rok také včetně všech okresních a jim naroveň postavených státních zástupců z celé České republiky.

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE (tab. III/10a až III/10c)

Činnost EPPO byla zahájena dnem 1. 6. 2021.¹⁰ Radou EU byl již dne 29. 7. 2020 jmenován **evropský žalobce za Českou republiku** a následně Kolegiem Úřadu evropského veřejného žalobce **deset evropských pověřených žalobců**.

V červnu 2023 Kolegium Úřadu evropského veřejného žalobce (EPPO) jmenovalo evropského žalobce Petra Klementa náměstkem evropské nejvyšší žalobkyně Laury Codruṭy Kövesiové. Od 29. července vystřídal na této pozici italského kolegu.

NSZ je nadále průběžně informováno o charakteru trestné činnosti dotýkající se ochrany finančních zájmů EU, a to formou informační povinnosti všech stupňů soustavy státního zastupitelství. Ze strany odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ tak nadále probíhá průběžné sledování trestních věcí, dotýkajících se finančních zájmů Evropské unie, které zůstávají v působnosti národních orgánů státního zastupitelství. S cílem metodického využití je toto sledování průběhu trestního řízení zaměřeno především na oblast zapojení úředních osob do páčání trestné činnosti, trestní odpovědnost právnických osob a souvislost trestné činnosti se sférou veřejného zadávání a nezákonného ovlivňování veřejných zakázek spolufinancovaných z domácích i evropských zdrojů. Odbor závažné hospodářské kriminality NSZ byl i v roce 2023 ze strany EPPO informován o nápadu věcí, v nichž se tento úřad rozhodl vykonat svoji působnost.

¹⁰ Ke zprávám o činnosti EPPO za rok 2023 srov. webový odkaz:

https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2024-03/EPPO_Annual_Report_2023.pdf.

Zpráva za Českou republiku:

https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2024-02/EPPO%20Annual%20Report%202023%20WEB%20EN%20300p_CZ.pdf

Ze strany NSZ jsou v rámci spolupráce s EPPO dále udělovány souhlasy, aby konkrétní probíhající věc, v níž EPPO vykonává dozor, byla předána orgánům národní soustavy státního zastupitelství. Tyto souhlasy jsou po přezkoumání věci udělovány státním zástupcem odboru závažné hospodářské kriminality NSZ s tím, že po udělení souhlasu je věc příslušným evropským pověřeným žalobcem společně se spisovým materiálem předána přímo státnímu zastupitelství, jehož věcná a místní příslušnost vyplývá z obecných kritérií trestního řádu. Tento centrální model udělování souhlasů s převzetím věci od EPPO do národní soustavy státního zastupitelství zajišťuje jednotný přístup při posuzování žádostí EPPO v rámci celé soustavy státního zastupitelství. Předávání věcí se týká především skutkově méně složitých věcí se škodou menší než 100 tis. EUR, případně věcí, u nichž je dána jiná objektivní souvislost s řízením již vedeným českými orgány. V roce 2023 byl tento souhlas NSZ udělen ve **3** trestních věcech (-5).

Ve specifických případech trestné činnosti dotýkající se evropských i vnitrostátních veřejných rozpočtů jsou v souladu s příslušnými ustanoveními nařízení (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, prováděny konzultace mezi NSZ a EPPO. Konzultace jsou vedeny především k otázkám meritorního skončení prověřování formou odložení věci, zastavení trestního stíhání nebo aplikace některého z alternativních způsobů ukončení prověřování (§ 159a odst. 3 trestního řádu), a to v případech, kdy škoda způsobená na českých veřejných rozpočtech v rámci spolufinancování přesahuje výši škody způsobenou na rozpočtech EU. V průběhu roku 2023 byly takové konzultace realizovány ve **4** trestních věcech.

VSZ a KSZ konstatují bezproblémovou spolupráci s EPPO.

VSZ v Praze s odkazem na poznatky odboru závažné hospodářské a finanční kriminality uvádí, že zveřejněný ohlašovací formulář neumožňuje popsat případy rozsáhlejší trestné činnosti skládající se z řady skutků a trestných činů, přičemž jen některé takové skutky a trestné činy přímo spadají do působnosti EPPO. Formulář neumožňuje vymezit a popsat trestné činy, jež jsou neoddělitelně spjaty s trestným jednáním spadajícím do působnosti EPPO ve smyslu čl. 22 odst. 3 nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. Bylo by také vhodné podněty postupovat i za situace, kdy lze škodu pouze odhadnout nebo předpokládat, např. jde-li o daňovou trestnou činnost v několika státech včetně ČR, která zjevně do působnosti EPPO patřit bude.

Sídlo Nejvyššího státního zastupitelství v Jezuitské ulici v Brně

Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok.

§ 12 odst. 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

V Brně dne 24. června 2024

JUDr. Igor Stříž
nejvyšší státní zástupce